

A N N V A E
L I T T E R A E
S O C I E T A T I S
I E S V

ANNI. M. D. LXXXVIII.

AD PATRES, ET FRATRES
eiusdem Societatis.

R O M A E,
In Collegio Societatis Iesu.
M. D. XC.

Cum facultate Superiorum.

*Ex Libris Recens. S. M. M. Societatis
et Pauli de Urbe 1818*

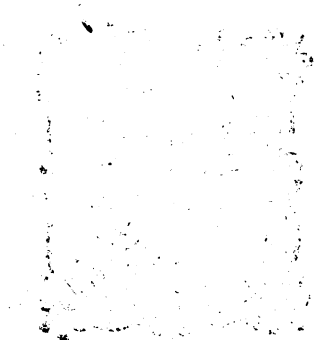
THE
FEDERAL
BUREAU OF INVESTIGATION

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE

WASHINGTON, D. C.

RECEIVED

JAN 10 1964

MAILED
JAN 10 1964
U. S. DEPT. OF JUSTICE

Handwritten: [Illegible signature]
[Illegible handwritten text]

3

ANNUAE LITTERAE
SOCIETATIS IESV
ANNI. M. D. LXXXVIII.

PATRIBVS, FRATRIBVSQ.
Societatis Iesu, gratia, & pax
Christi Domini.

REDEO ad vos Patres, Fratresq.
Carissimi cum annalibus, prospera-
tis quidem illis, ut antea, sed &
parciore materia, & cura minore:
illa enim annua, & per se etiam an-
gustior: hac a negotijs emergenti-
bus contracta: ut venerit saepe in mentem praestitisse
repudiare opus inceptum, quam cogi perficere
negligenter: hanc cogitationem religio compescuit,
& suspicio affectatae modestiae. Iam nemo est, qui
me magis accuset, quam ego ipse: nec excuso: quod
confugisse videor ad patrocinium tum veritatis, tum
etiam perspectae vestrae humanitatis. Ab hac spe
ijs circumcisis, quae perscripta anno proximo tam ci-
to non erant repetenda (quid enim referam socio-
rum numerum, locorumque in quibus versantur, aut
ea, quae ut magis communia, minus sunt in prom-
ptu, cum praecipue Castellana, & Peruana Provin-

ca

A 2

cie

*die filuerint?) ad rem ipsam aggrediar . Illud ta-
 men pramoneo, accessisse ad Societatem Collegia
 quatuor . In Austria Crumloviense, Mo-
 nasteriense in Rhenana, In Lugdunensi
 Amiciense, Alqueriense in Sardi-
 nia . Nunc, Deo fauente,
 initium capiam a Pro-
 vincia Romana .*

Proinde, ut in hac Provincia Romana
 Societatem Collegii instituerem, et
 ad rem ipsam aggrediar, accessisse
 quatuor Collegia, quorum nomina
 sunt Crumloviense, Monasteriense
 in Rhenana, Lugdunense, et Amiciense
 in Sardinia. Nunc, Deo fauente,
 initium capiam a Provincia Romana.
 In hac Provincia Romana Societatem
 Collegii instituerem, et ad rem ipsam
 aggrediar, accessisse quatuor Collegia,
 quorum nomina sunt Crumloviense,
 Monasteriense in Rhenana, Lugdunense,
 et Amiciense in Sardinia. Nunc, Deo
 fauente, initium capiam a Provincia
 Romana.

P R O .

PROVINCIA ROMANA.

CONTINET has Provincia fa-
cios quingentos quinquaginta sex.
In Domo professa fere centum : in
Collegio Romano, vt ne excipiantur
loca, quæ ad ipsum pertinent, cen-
tum nonaginta tres : in Collegio Penitentiariorum
tres & viginti : totidem in Seminario : in Domo
Probationis, quinquaginta sex : In Collegio Germa-
nico duodecim, sex in Anglicano : in Maronitarum
duos : In Lauretano, Illyrico, & Montis Sancti sex
& quadraginta : In Senensi septemdecim : vno am-
plius in Florentino : In Perusino vnum & viginti :
quindecim in Maceratensi : vno minus in Recine-
tensi : In Tiburtino decem. Ex his omnibus locis
desiderati nonem : adlecti in nostrum numerum tri-
ginta tres.

COLLEGIVM ROMANVM.

DISCIPLINÆ causæ ad nos concurrentium,
& quidem e prima nobilitate numerus sic au-
ctus, vt eorum multitudine obsideantur schola, &
magistri onerentur : nec commode omnibus satisfieri

A 3 possit

possit & sunt tamen qui malint vel hoc modo sua
retineri, quam differri ad tempus. nempe arcentur
cuncti ab illecebra peccandi, & virtutis emulatione
singuli accenduntur, nec sane alias plenius illu-
striusve gymnasium fuit. interdum etiam doctorum
virorum frequentia & amplissimorum principum
splendore celebratur. Ex illa porro iuuentute mo-
ribus & ingenijs inclyta conflatum est Parthenium
Sodalitium duplex; curriculum pietatis, & religio-
sarum familiarum incrementum. neque enim steri-
lis est Virgo, ipsiusq. educatu noua quotidie sobo-
les Filio succrescit. Quo maior est religio fratrum
nostrorum in Collegio, & discendi diligentia. hanc
testantur tum saepe alias, tum maxime cum viris
illustrissimis beneuolentiae causa ad eas nostras inui-
sentibus, quod sit plerumque ex improviso, conue-
fiunt interiorum ambulationem tam multis cul-
tisq. versibus, ut perinde in exiguitate temporis
copiam, & in copia elegantiam admirere. nam reli-
gionem declarant, ut mittam domestica, conciones
crebra ad custodias publicas, ad cœnobîa Virgi-
num, ad alia vrbis templa: ceteraque generis eius-
dem. Sed hoc præcipuum. Vir quidam fama iuxta,
vitaq. improbus, sacerdotij dignitatem quo erat
præditus, flagitiorum magnitudine polluebat. ad-
diderat ad dulcedinem peccandi inueteratam con-
suetudinem. Erat quippe annorum instar septuaginta.
ad hunc adiit superiorum permissu, re prius bea-
tissima Virgini. Andieaq. apostolo diligenter com-
mendata, vnus e magistris ille paratus simulatione

non

non admittebat auribus verba, quæ iaciebantur. tandem, ut non difficile est coarguere mendacium, non ausus diutius dissimulare culpam, simulato dolore discussit admonentem. sed peruersitate hominum maior est Dei clementia. iniectus corpori morbus animum correxit: a quo vix plane conualluerat, cum serio resipiscens eundem magistrum in Collegio conuenit, ab eoq. adductus ad Sacerdotem non fictam pœnitentiam ostendit liberrima confessione.

DOMVS PROBATIONIS & Collegium Pœnitentiariorum.

CVM Sixtus Quintus Pontifex maximus ex aqua quam subterraneo riuo & opere arcuato induxit in montem Quirinalem, & a veteri suo nomine Felicem dixit, fescunciam dedisset domui Nouitiorum, populus Romanus liberalitatem Principis emulatus, materiam concessit fistulæ extruendæ. Et nunc aquas salientes videas in hortos amœnos, & quia aliquanto ampliores, ut scripsimus anno proximo, ad relaxationem animorum magis opportunos. Idem Pontifex eleemosynæ nomine ad nos misit aureos nonnullos, cum declarauis beatum Didacum Complutensem habendum esse in numero Sanctorum. Tyronum industria & exercitatio, quæ debet. Ex ijs cum aliqui e peregrinatione reuertentur, sexto ab vrbe lapide inciderunt in pauperem morbo fameq. confectum. igitur cum cum cibo pe-

A 4 tuq.

suq. refocillassent, lignea impositum crati ad nosos-
dochium Sancti Spiritus mirantibus caritatem a-
grotorum praefectis, ipsomet agroto gratias agente,
multa de nocte attulerunt.

POENITENTIARIORVM ope consilioq. ad
Religiosorū familias, multi conuersi, reuerſi non pa-
ci, quidam etiam ad catholicam religionem: soluti ali-
quot Ecclesiasticis vinculis, quibus erant innexi,
emendatiorem vitam instituere quamplurimi, omni-
bus antea tæta maculis confessione purgatis. e dona-
libellorum piorum rerumq. piacularium multiplex
fructus. cetera in consideratione tacita reponantur.

SEMINARIUM ROMANVM & Collegium Germanicum.

CONVENTVS adolescentium, qui Mariam
virginem patronam adoptarunt, magnos in
pietate processus habent. affligunt corpora, quan-
tum quidem illis conceditur, supplicijs: excolunt
animos virtutibus: ad valetudinaria etiam se ex-
tendunt, agrosq. adiuuant pecunia operaq. & im-
buunt saluari doctrina. Clerici duo in Nostrorum
numerum adscripti. Laxata aliquantulum domus
angustia horto domicilioq. contiguo, quod e Domi-
nicianorum familia conductum habemus. Nec minor
in litterarum studio progressus. Philosophicas the-
ses defendere nonnulli in celebri virorum illustrium
atque adeo Cardinalium corona. Cardinalis autem
Rufficinus, panes quem regimen Seminarij, amat
in dies

in dies probatq. disciplinam Nostrorum, vel ob alumnorum fructum, vel ob concursum petentium.

EPISCOPVS Vratislaniensis, vnus ex ijs qui e ducti olim edoctiq. in Collegio Germanico, calicem misit ex auro solido affabre factū, amoris sui monumentū: aestimatur fere aureis mille. Distentus idem assidua procuratione muneris sui, vt limina Apostolorum ad præscriptum tempus salutare non posset, ad fratris filium litteras misit, vt se apud Pontificem maximum excusaret.

COLLEGIVM ANGLICANVM.

EX HOC Collegio quod constat alumnis quinquagintaquinque, missi duo in Belgium: Sacerdos item vnus de Societate in Hispaniā. Sacerdotes deinde vndecim in Angliam. E quibus tres Societati se adiunxerunt. ex his vnus in Belgium, duo in Angliam contendere insi. Sed & hi erant adhuc in Gallia, cum dissoluta classe Hispaniensis, intuta nuntiabantur omnia, infidaq. in portubus Anglia: ita cautius videbatur expectare dum defervesceret procella. At vnus e nostris tyronibus plenus animi nihil prolatandum ratus, quod in maioribus periculis appareat illustrior diuina providentia, socium & duos alios sacerdotes secum rapit, perducitq. saluos in Angliam: ea res Angliis catholicis adiumento fuit, & sacerdotibus alijs, vt statim e Gallia soluerent, exemplo. E duobus, qui hoc anno huic Collegio se tradiderunt, alter antequam cederet e patria,

tria, patrimonij portionem qua ad se pertinebat, fratri concessit nomine donationis, ut ne tamquam in damnati bona inuaderent hæretici, ubi auditum esset eum sacerdotem esse factum. Alter cum anno octogesimotertio traiecit in Galliam, ut Remis catholice agat, resstantibus ventis in Angliam reijcitur, & a satellitibus regijs comprehenditur in portu. Sistitur consilio, rogatus causam fuga, ut Catholicus, inquit, cum sim, inter mihi similes verfer. cum frustra deterretur ab acclamantibus, detrusus est in carcerem: & sexto denique mense parentis ipsius fideiussione liberatur. quinque annos domi cum fuisset, nactus idoneam tempestatem ad nauigandum, transmisit in Galliam: Romam deinde pedester venit. Sacerdotes hoc anno tres fortiter iuxta feliciterq. pro fide Catholica mortem optetiere. Ricardus Ligus: comprehensus hic cum in quodam carceris cubiculo ad sacrum celebrandum se parat: Ioannes Cornelius, & Ioannes Lous. narratur de hoc quiddam minime silendum. Ibat cum matre, die inclinante, præter pontem Londinensem, in quo martyrum capita in sublimi proposita ostentui: ea conspiciens ingemuit cum suspirio: scitanti causam matri respondit, quod video capita fratrum meorum: neque antea latabor quam e beato eorum numero mihi esse contigerit. ea vox cum delata esset ad magistratus ab hæretico qui in transitu exasperat, eadem nocte Lous captus, mox etiam donatus martyrio: cuius spem amplexus animo, nisi rem ipsam fuisset adeptus, nunquam acquiesset.

C O L.

ROMANA. II
COLLEGIVM LAVRETANVM
& Illyricum.

PRAETER sollemnes peregrinorū aduentus Autumno Vereq. cetero etiam anno permagnus numerus sacrosanctam visitantium domum, seseq. aperientium fructus. Insignes meretrices duae ad honestiorem vitam traductae, mira gratulatione Episcopi illius urbis, unde discesserant. Quadragesima Aduentuq. Domini definitis diebus, festis item toto anno, concio habita Antislite Cleroq. audientibus, probantibusq. hunc perinde, ut alios Nostrorum labores. Usurpata per fraudem pecunia restituta: & certa quidem dominis, incerta pauperibus, dominorum loco. namque multi secuti antea Zachaeum errantem, eundem volvere sequi penitentem. Virorum illustrium lites, periculosaq. cognatorum & affinium iurgia aquis condicionibus & pace finita. haec & talia: neque enim omnia ponuntur: sanctissima Virginis Deiq. matris beneficio: quae munificans salute homines, ea in eade, in qua concepit olim salutem mundi, praesentiam suam admirabiliter ostendit.

QUI IN Illyrico instituuntur, Episcopo assistunt sacra facienti, non parua cum laude pietatis: & qui iam instituti, in patriam redierunt, vitae integritate, & sedulitate audiendarum confessionum, ita se probant suis Episcopis, ut alij expectantur.

COL

COLLEGIVM RECINETENSE.

A DIVVATVR maxime ciuitas oblectaturq. usurpatione ac renouatione Christiana doctrina: nec fere alij urbem intra extraq., virorum etiam ac mulierum cantus exaudiuntur: præcipue puerorum: e quibus vnus annorum trium, quam agebat animam dedit in cantico mortalium mentes ad cælum inuisante. nec minor pœnitentium fructus. Re-rijs natalicijs communicarunt amplius mille in nostro templo, cuius supellex insigniter aucta. Aliquot Sanctorum reliquia nobis donata: quas inter non exigua pars costæ beati Viti, cuius nomine gaudet nostra adrs, & patrociniò ciuitas Recinetensium. ita excipi placuit magnifico apparatus: ad hunc modum. Quatriduo ante dies noctesq. campana æra pulsata: ipso die maximum in urbe templum conuestitum auleis & versibus de martyrem, suffitumq. suauissimis odoribus. dum populus confluit, vespertina preces conchuntur symphonia pulcherrima: in quæis audita Viti laudes, & recitatum dein multigenum carmen, quod referebat simile argumentum, ab adolescentibus. cum mouere se inciperet pompa, magnus tormentorum fragor increbrescere, vt obtunderet canoram vocem tabarum: procedebant omnes Sodales urbis cum luminibus amplius quadringentis. Religiosorum singulæ familie ordine psallentes. iuvenes illyrty immissi clero, ad viginti. Sacra reliquia Viti, Maurij, Vrsule, vrnulis tribus ferebantur argenteis
a tribus

a tribus Cleri proceribus. Circum tensam effundebantur decem e Nostris, candido amictu, accensas faces manu praferentes. Sequebatur Picentium Prator (ad hunc diem Macerata aduenierat) cum magistratu & capitibus urbis: exin innumera utriusque sexus & maxime muliebris multitudo. Vbi ventum in forum maximum, permisso cantu sonituq. clariora gaudij signa: flexum denique ad nostram adembiturum Angelorum specie cultuq. pueri pro foribus loco eminenti, Sanctos oxant, quorum reliquiae portabantur, ut ne grauentur dignatione sua maius facere templum eorum nomini consecratum. ingressos excepit noua Musica Latinaq. elegia, & oratio Italica, tanta dicentium venustate, ut audientes lacrimis non temperarent. postremo cum clausisset omnia temperata varietas vocum lituorumq. canentium, magna gratulatione discessum est: esse ne tam quidem ab omnibus: mansere multi, iterumq. rediere alij, beatorum corporum lipsana venerantes, nec illius tantum diei fuit letitia, sed per multos etiam gratis & cogitationibus & sermonibus reuocata. Ceterum confessiones audite, restitutiones factae, amicitiae reconciliatae non paucae. tres mulierculae a prostituenda pudicitia traductae.

COLLEGIVM MACERATENSE.

DUO e nostris fratribus lenta tabe consumpti. aliqui in eorum locum suffecti. nec defuere

fuere qui impatientes moræ aditum sibi ad alios ordines inuenerunt. non leue æstimatum quantum boni attulerit concionum Sacramentorumq. usus & frequentia ciuitati. Vtiles fuere Nostri in lectulo, magis in patibulo morientibus. Caput Virginis & felici catu beatæ Vrsula ab ade principe in nostram assensu Antistitis, quæsitissimis honoribus, illatum. Sodalitij Parthenij admirabilis cursus ad omnem pietatem. Ex hoc Collegio Camerinum Maestellamq., item Osimum, & ad Montem Philatranum, de voluntate Episcoporum suscepta profectio: quibus omnibus de locis vniuersæ dici potest: tradita elementa doctrinæ, infundente cantu res salutaris in animos, cum oblectatione discientium: explicatas quæstiones de Officijs Christianis: habitas conciones ad populum, & ad virginum cænobia: opem latam agris vineisq.: auditas confessiones innumeras: aliaq. communia: De Camerino, hoc præterea, excitatam Episcopo populoq. cupiditatem instituendi Collegij: eamq. ad rem communibus multorum studijs ac minime exiguum priuatim publicæq. sepositum.

COLLEGIVM PERVSINVM.

E SCHOLIS, vt hinc ordiamur, Academia Congregatioq. quæ Minorum dicitur, effloruit. duo ex his Societatem impetrarunt, & vtriusque multis experimentis per ipsorum domesticos perspecta constantia: maxime alterius, cui res & spes offerre-

offerebatur, & concessa voluptas nuptiarum. Nec minus frugifera Maiorum congregatio, quatuor ex ijs in varia cœnobîa sponte transeuntibus. Exercitationibus Patris nostri Ignatii ad meliorem vitam informati permulti. Adiuta concionibus Monasteria virginum, & aucta multarum introitu. Conciones perceptionesq. Sacramentorum in templo nostro frequentes: interdum Gubernatore urbis panem, qui de cœlo descendit, ministrante: quod cum semel fecisset natali die Ioannis Baptiste cognominis sui, eodem die viris multis nobilibus natalitium prandium in Collegio dedit. Pacificata mulier cum interfectioribus fratrum duorum: & vir primarius cum altero: æque letale vulnus acceperat: utriusque pacificatio publico testimonio firmata. Sed & hic, reconciliatus matri fratriq. quibus iamdiu succensebat, ut nec alloquio dignaretur. Latum id civitati, quo magis tumens odium videbatur in graue periculum erupturum: Præstita opera assidua obuentibus: cecidit in primis nauata civi, duobusq. fratribus, apud suos non obscuro genere, damnatis supplicio: maior horum patientia, pœnaq. acerbior: sed ita constantes excepere mortem, ut ira feribus debita in misericordiam verteretur. Iuerunt in vicina oppida Sacerdotes duo: & habitis concionibus, auditis confessionibus, emulsis superstitionibus peccatisq., ad ijs restitutis, hominibus ad rerum restitutionem bonamq. frugem adductis, traditis denique initiis fidei Christianæ, fructus non mediocres reportarunt.

FLORENTINVM ET SENENSE

Collegia

IN TEMPLO maximo, ut moreretur illu-
strissimo Cardinali, eidemq. presidis Sacrorum,
concionatus vnus e Nostreis diebus dominici Adven-
tus, magno concursu. neque id in ade nostra mul-
tisq. Sodalitijis urbanis fieri desitam. Magnus
Etruriæ Dux cum ad nos venisset, perhumaniter
templum, cuius exterior facies nunc magis visen-
da, & Collegij lustraturus angustias, exceptus est
a Nostreis accommodata ad tempus oratione, ele-
gantiq. apparatu versuum Latinorum Græcorumq.,
quos & in volumen coniectas ad se voluit afferri.

AT SENIS Pater Marius Fabricius, nota in
concionando faciendæ amariq. ingenij, atque eo va-
lidior in persuadendo, populoque acceptior, aduersa
valetudine oppressus concessit evia, bund facile
quisquam aut agrotans tanta cura curati fuit, aut
moriens maior: illam testati facientes vota pro
eius salute, & crebris nuntiis miscentes: bunt ve-
centem quidem, lamentis & lacrimis, nunc etiam
dolore ac tristitia testantur, ita videntem & lugere
honestum putarunt, & equum putant intinuisse.
Tacuit corpus in templo primo dibucalo ad crepus-
culum vltimum, solatio consuetum. Exerte vir
egregius, quamquam medio in spatio integra etatis
corruptus, quantum ad officiosos labores, longissi-
mum tempus peregit. Confessiones audite e se oer-
nobis virginum, & e carcere publico: in quo &

-CII

tempe-

tempestiva habita conciones : adiutque ad recte moriendum instrui : eodemque tempore iacta documenta circumstantibus ad bene vivendum . finita multorum iniquicia : etsi difficilis videbatur exitus veterum iurgiorum . Is adolescens , de quo proxime scripsimus admirabiliter immutato , se quotidie fit melior : & remane operatur opibus , quarum bonam partem distribuit pauperibus , liberior occurrit in semita virtutis . Res domestica sacraque suppellex non parum accrevit . Adita oppida quedam & ditiane Archiepiscopi , adiutaque ut verbo absolvam , munera Societatis : ut missionem paucis post mensibus itarare oportuerit .

COLLEGIUM TIBURTINUM

& Sedes Martis Sancti

NOVITEMPLI celebritas & recepta iam consuetudo Christiana doctrina magno decori & emolumento huic ciuitati fuit . igitur pueri puellaque magis parentibus & sequepates & viles per orationem cantumque laetitia expulsi : propositam pudicitie in multis virginibus nam ex quibusdam nato firmatum : fuit & suis consociabus fructus : non de frequena confessio . sed pietas magna multorum . sed nihil eque profuit coherita symphorosa filiorumque generatio : quarum opem poscentes in rebus dubiis audimus . & certa mulier illius inuocatione rogatorum effugit , grauiorque xternum , geminorum puerorum quibus propterea statim & N

B

mesio

mesio nomen, enixu, leuauit. Itum hinc quoque in pagos vicinos, serendisque seminibus pietatis, & extirpandis superstitionibus aliquid effectum. In vno puella opinione omnium & sermone multorum energumena, post traditionem sacrosanctorum mysteriorum, pro sana relicta.

MONTE ETIAM SANCTI sedes vt in promouenda adificatione, ita etiam in perducendis ad Christum animis suos progressus habet. & duobus Sacerdotibus festis diebus confessiones non pauciores centum, plures in magis sollemnibus audiuntur: vt res fere superet fidem. Templum etsi vetus angustumque, non caret ornatu & cultu. Doctrina Christiana vsus nuper inuectus pueros allicit cum voluptate ad discendum, eorumque parentes retinet in amore Societatis: cuius rudimenta talia & incrementa noscuntur.

MISSIONES DVAE.

TATE vrbs est Marucinorum: Castellum Arctini oppidum in Etruria. Vtroque missi concionatum Quadragesima Nostri. Et illic quidem ad Collegij foundationem multorum cura conuersa. Scriptum ea de re ad Castrucium Cardinalem, vt ageret cum Pontifice: iuitque ad Patrem Nostrium Generalem vir nobilis offerens vniuersam hereditatem, cuius rectigabat annum aurei sexcenti. Doctrina Christiana, qua tepuerat, seruior additus: collectitia stipe pauperibus noxiisque subuentum.

uentum. Introducťa consuetudo sexta quaque feria, vesperascente calo, super solitas preces, ad pulsum campanae orationis dominicae angelicae salutationis quinquies recitanda pro numero Christi domini plagarum. Cetera exequi non est propositae breuitatis.

CASTELLIONE ubi nullus antea auditus erat e Nostris, mira ad frequentem communionem vitaeque mutationem commotio animorum. Institutus eam ob causam hominum cœtus sub patrocínio Spiritus Sancti quot mensibus communicantium, consulentiumque, vel quasita eleemosyna, necessitati fodere non valentium, & erubescantium mendicare. Ceterum tantus ad nostrum concursus, ut vix spatium respirandi esset. Quattuor se ad Capuccinos (quorum domicilium subleuatam commendatione concionatoris) duo ad nos se adiungere decreuerunt. Explicatus quotidie catechismus: pijsque puerorum cantuunculis permulsa aures grandiorum, simul letantium temporibus presentibus, & præterita deplorantium, quibus hac erant ignota, prospicientiumque ne postera fraudarentur: eam oppidanis quidam Sacerdos provinciam suscepit. Et si commune omnium desiderium habendi Collegij: & ne reuoluatur ad irritum, pecunia conferri capta. quamquam & Cortona quoque urbi vicina eiusque episcopo eadem mens iniecta: etenim affulsisse omnes dicant ad oculos splendorem Societatis, cuius antea, ut ferme accidit in rebus ignotis, nulla cupiditas esset.

NEAPOLITANA PROVINCIA.

HERVNT in Neapolitana Pra-
vincia trecenti circiter ac triginta,
Neapoli in Professorum Domo se-
ptuagintaquinque, in Collegio de-
cem supra centum, in Probationis
Domo minimum quadraginta, in
Collegio Nolano triginta quattuor, in Catacensis
duo & viginti, in Aletino viginti, quatuordecim
in Bariensi, in Cirinolano duodecim, Aggregati
ad Societatem triginta duo, Mortui septem.

DOMVS PROFESSA.

MAGNUS hominum ad rem divinam con-
cursus, magna erga Deum pietas nobilium,
nec parva in Societatem benevolentia: & certaue-
re Studiis Nostris, ut gliscente piarum casta crebro-
faceret caelestium observatio, ita super id quod nume-
rum sacra frequenter obeuntium non prompte inie-
ris, qui omnis vitæ maculas aperiendo eluerunt,
fuere ducenti: quo facta & puella elusit hostem
vetetis fallendi, qui adolescentem amatorem si-
mulans, apparebat per noctem, & vir quidam illu-
stris

stris depulit morbum: quanquam & in multis ma-
iestatem auxit Virginis non frustra eius implora-
tum imminenti morte praesidium. Matrona nobi-
lis, quae a nobis erat alieniore animo, filius letifera
comprehensus lue per omne corpus grassantē, & tri-
rita remedia sentiebat, & medicos desperantes: ac-
tersuntur ad extremum Sacerdotes e Nostri: ad
quorum genua mater prouoluta cum lacrimis, En-
meus, inquit, filius miseram relinquit, intercedite
vos, & vestris apud Deum precibus abeuntem re-
tinetē. admonent Nostri spem in Deo omnem ac
Deipara collodandam: fecit nihil hesitans: mirum
dictū: eo ipso temporis puncto retroagi morbus cae-
pit, & alienari adolefcens, sic prorsus, ut non multo
post apparuerit, qui humanis consilijs non poterat,
diuina ope sanatus. Pari nobilitate mulier altera
egrotabat ipsa salutis incerta: alloquium expetiit
vnius e Nostri, a quo erecta est in spem valetudi-
nis, si Virgini se commendaret: at illa post eius abi-
tum exire omnes ex cubiculo iubet, tum ad Mariae
imaginem manus tendens: Dei mater, inquit, sani-
tatem petenti restitue, ut valenti corpore & animo
valeam tibi in posterum deservire: haec cum dixisset,
vti agrum animam solet, somnus cepit: videt per
quietem eximia pulchritudine feminam, quae leniter
apprehensam manu obuertit in alteram lectuli par-
tem: dein bono tam animo esse iubet, quasi quod
sperarat adeptam: nec vanum fuisse somnium fides
valetudinis firmavit. Ad nobiliorum sodalium,
de quo proxime, tenuiorum Oratorium (ita enim

appellatur) accessit. hi iam ferme ducenti: bis singulis mensibus accepta lege communicandi: quibus & cura aliqua de proximorum salute: quos maxime facinorosos esse accipiunt, ad horum amicitiam adrepunt, ut paulatim adducant ad pœnitentiam: & ipsi interdum præsentiâ numinis experti: ut vni euenit: qui cum pro suis familiaribus pressis ære alieno sponsor factus trudendus esset in carcerem, ad cali reginam fuis precibus, ita vidit flexos animos creditorum (erant sex) ut omnes communi mente debitum remiserint. Ceterum instituta hoc anno in æde nostra supplicatio per extremos tres illos dies, queis a carnis sagina nomen, tanta cum frequentia mortalium, ac religione; ut Cineraltiorum diem Bacchanalia præuertisse viderentur. matronæ illustres Nostrorum hortatu nosocomia iam adeunt frequentius, egrotosque alloquio curaueque reficiunt: hoc profecto speciosius, quanto clarius nobilitatis lumen, quod earum facta in obscuro esse non sinit.

COLLEGIVM NEAPOLITANVM.

FACTVS aliquanto minor Sodalium numerus, in magno ære alieno, minuenda impense. Sed ut ne minora extarent officia religiosæ pietatis multiplex occasio vel quasita, vel oblata. ad triremes itum, & ad carcerem, eodem animo fructuque, quo annis superioribus. Sed domi quædam inualuit infirmitas, quæ præbuit materiam caritati. Erysipelas morbi genus est, sacro igni non absimile: serpit illius

illius more inflammatque: perniciosum imbecillis corporibus, valentibus molestum: nec abest periculum contagij: hoc paucis diebus multorum corporibus correptis, quinque Sacerdotes extinxit: in his Patrem Andream Spinulam, Collegij moderatorem, insigni laude pietatis: qui cum agris frequenter assidet, parat fomenta, cibos ministrat, sui que memor, ut dicebat, muneris, & oblitus (admonitus licet) in valetudinis, non veretur contactum: morbum primo, dein mortem visus accersisse, eo maiore accendit luctu sociorum pectora, quo propter singulares animi virtutes videbatur dignior vita longiore. Hic ille est quem Romæ e medio honorum cursu, magna que opum affluentia, ad pauperem humilemque vitam vocanti Deo paruisse in Romana Prouincia annuæ litteræ anni octogesi secundi suppressa nomine testantur. Ceterum ut de sodalitäts communia prætereantur: e maiore sedecim in varias Religiosorum familias, & in nostram quidem sex post philosophicum curriculum cooptati. Ex hoc sodalium numero vnus agrotus in patriam remittitur: addidit se collega comitem illi & administrum quamuis ignoto: ita, noctu etiam, cubitum abeuntibus reliquis, agrum seruabat: nec caruit solatio: visa, ut dicitur, Deipara præbens potionem decumbenti: qui tamen cum & morbi pertinacia & itineris incommodo fieret deterior, simul pro valetudine orauit Virginem, in spem vitæ redire capit, febri depulsa: is nunc Neapolim reuertit confirmatus corpore, eo consilio, ut aliquando ad nostrum ordi-

nem aggregetur. E minore Sodalitio etsi multi ad nostram Religionem animum adiecerunt, loci faciunt angustia, ut mos geri nisi perpauca non possit: fuerunt hoc anno quinque ingenio in xta & genere illustres. ex eadem vena vir pietate excellens non contentus annis superioribus filium nobis concessisse, minorem natu alterum attulit hoc anno: nec plus se sperare de liberis potuisse affirmans, nec illos spei respondere felicius, quam si diuino cultui manciparentur. In ceteris catibus qui ex opificibus ferme constant, non minus utiliter laboratur. Vnus ex illis beneficio constitutum publice sacellum vsui mendicorum: & inuentus Sacerdos, qui super sacrum quod illic facit diebus festis, singulis mensibus salutaris confessione purgatos ad communionem admittit: neque hi solum docentur doctrinam Christianam, sed & vagum muliercularum genus, quae canendi studium a lasciuia carminis, in diuinas tandem contulerunt: & incipit aliquando per urbem hac mendicorum turba, magna oculorum oblectatione, auriumque, longissimo agmine, & dulcissima modulatione. In montis etiam Vesulij oppido a praedio nostro non procul, conflatum Sodalitium viris nobilibus, qui urbanam commorationem proximorum rure distinguunt: explicata Christiana lex rudibus pueris grandibusque: quod etiam natalitius feris alio in oppido fastitatum: & nunc, curionibus in Nostrorum vestigia intentis, magna imoles pagani in pietatis entia.

PROBATIONIS DOMVS.

IN HAC tertiani nonnulli, recentes magnæ expectationis duo & triginta: hos inter vnus Seminarij Neapolitani alumnus: qui cum arceretur Nostrorum congressu, Societatis tamen consilium domesticis licet peruertere, aut interuerrere cupientibus, per triennium fuit summa constantia: in omnibus mira contemptio rerum humanarum: ea suspicitur in vrbe honorum appetente, cum adulescentes nobiles vili semiamicti cunicula præter subrum ora stipem quæritant ostiatim ritum mendicantium. Rusticis etiam & pueris Christianæ vitæ elementa Neapoli tradita, forisque: itum a Sacerdote cum socio ad oppidum sanctæ Christinæ, magnæque utilitas consecuta: quamquam ipsa quoque Domus ciuium liberalitatem experta: nam præter quotidianam Proregis beneficentiam, sacraque incrementum suppellectilis, ad coemendum prædium quattuor aureorum millia contributa.

COLLEGIVM NOLANVM
& Cirinolanum.

NOLÆ scholarum numerus actus, sollemnique præmiorum distributione excitata alacritas discendi. Nostrorum opera inter insignes nobilitate familias discordiæ sedatæ. Spiritualia exercitia magno cum fructu apud nos obierant primores nonnulli. Seminaria Dux cum bona parte fami-

familiarium sanctæ hebdomadæ ferijs & post Pascha aliquot diebus continenter in Collegio versatus est, nunc in odeo psalmodiæ, nunc in templo liturgiæ intentus: magna utrobique significatione pietatis. Post discessum e solido argento Lychnum pensilem misit, non vulgari opere, ingentis benevolentia argumentum. Missus ex hoc Collegio in urbem quamdam aliquot dierum itinere Sacerdos, ita explevit, ut verbo dicam, munus omne Societatis (ponetur hoc unum, quod placato aduersario exemit hominem e triremi) ut peractis concionibus ad inchoata perficienda, intermissa reuocanda, cetera confirmanda, mensem præterea unum, rogatu civium, manere debuerit.

COLLEGIVM Cirinolanum auctum numero fratrum, & nouarum adium adificatione. instituta Parthenia Congregatio non debili principio: vnus e sodalibus eo præcipuam curam intendit, ut ad eandem vitæ rationem quamplurimos adducat: alter ex eo cætu graui mole ruentis lapidis oppressus, nec subito extinctus, tantum habuit spatij dum omnibus instructus Ecclesiæ Sacramentis abiret. id quod plerisque pro miraculo fuit: & horum sodalium exemplo, Nostrorumque cohortatione factum videtur, ut, quod antea negligebatur, sacri dies a negotiosis operarum quiete templorumque celebratione discernenterentur. Bis in æde nostra quadragenarum horarum supplicatio indicta imbris euocandi: & precationem a Deo admissam ostendit aqua præter expectationem e calo delapsa. E concionibus

bus & catechismo utilitas non paritenda: in magno, & longinquis etiam locis, consentientium concursu, auditi qui omnem vitæ cursum reuoluere sexcenti: muliebres superstitiones sublata permulta: super ceteras, illa, qua funerea non egrediebantur domo, nisi ubi mortuum diu eluxissent. ac alienum quod non retinebatur salua conscientia redditum. finita graues dissensiones multorum. Sacerdos vnus cum iter faceret, in transitu per quamdam urbem adiunxit hominem qui ducebatur ad supplicium, itaque firmavit animum eius, vt noluerit producere vitam etiam spe liberationis iniecta.

CATACENSE COLLEGIVM.

DOMI foris que proximorum salutis Nostrorum opera nauata. Sacerdos vnus (ex quo coniectura fiet de reliquis) excepit confessiones totius vitæ amplius centum: persuasum non nemini vt in gratiam cum inimico reuerteretur, consilio cædis abiecto. Sed & mulier filij necem, qui quattuor confossus vulneribus domum relatus, vt in matris conspectu expiraret, ita forti animo tulit, vt victo gemitu sumus prosecuta, postridie sacra mysteria suscepit in templo, miseritque parricidis qui nuntiarent, illis se filij mortem doloremque suum Christi causa condonasse. Duo missi in vicina oppida ad mercaturam animarum. Edoctæ mulieres sexu improuide de vanitate superstitionum, atque ex illis deductæ: earum vna, quam venerabantur ceteræ

ut magistratam, cum concionaretur noster, exclamante pleno auditorio, magnose ad eum usque diem in errore perseverasse: iam artem ipsam cum omni instrumento deposituram: restituta etiam pecunia non bona fide retenta. ceterum res domestica aucta. Vt nobilis moriens annuos aureos octogenos Collegio legavit. aucta quoque Sodalitas beata Virginis: ipsaque Societatem auxit vno adolescente.

COLLEGIVM ALETINVM.

ODIORVM flamma restincta, sublata in-dopolia, redhibitum as quod abierat mala fide, flagitia compta, Sacramenta frequentantium plurimus numerus, Christiana legis precepta diebus festis, tum in Collegio nostro, tum etiam in quadam urbis paræcia explicantur. data opera ut ludi magistri ad nostrum exemplum suos erudiant: agrotis, ijs maxime qui propius absunt ab interitu in tempore succurritur: eo in genere, duo qui plane iacebant abalienati a sensu ad adventum Nostrorum receperant animum, quidam etiam vocem, quam diu caruerat, auctoremque muneris Dei matrem clarissime exclamavit. Sodalitates antiquum suum obrinent in proximorum salute procuranda. Ex ijs qui manu victum expediunt ad varia cœnobîa tredecim adiuncti: & aliqui mori videntur in desiderio nostra Societatis. E discipulorum Sodalitio quattuor in alios ordines, totidem in nostrum, tantum abest ut inuitis parentibus, præ gaudio lacrimanti-

manibus adscripti, & nus tamen inuentus pater nobilis ac ferox, qui etsi diu resistit adolescentulo filio Societatem exoptanti, victus tandem constantia precum, admirante ciuitate, eum cum litteris ad Patrem Generalem misit, quibus ut admitteretur vehementer orabat. Ceterum laxata spatia templi aliquot aureorum militum impensa, opere utique visendo, per ampla domus comparata Nostrorum commorationi peropportuna. aliquorum testamentis quadringenti aurei Nostris relictis. multa alia indies accepta beneficio piorum. & nus quidem aureos obtulit mille, ac praterea lychnuchum pensilem ex argento mirabili artificio.

COLLEGIVM BARIENSE.

NOBILIVM Congregatio & nix & virtutibus crescit, publicum carcerem inuisunt, fere quotidie, victos elemosynis sustentant, modico are aliene obstrictas solunt, aliorum conueniunt creditores, ut laxiorem diem statuunt soluenda: ingranscens annona magnus frumenti numerus coactus inopia laudanda. Quadreginta horarum in templo nostro decreta comprecatio. Septembri mense, continenti orantium similiter & se verberantium ordine insignis. hac inter, reliqui acies ad pietatem inflammantur: eam auxit quiddam quod auditum est duabus feminis, earum vincendo contumaci antro, accidisse, earum altera morti proxima etiam si accitus esset. Sacerdos non confiteri obli-

obstinauerat muliebri pernicacia: sequenti nocte per quietem ad diuinum tribunal adducta, flammisque addicta erat feralibus, nisi matrona excellenti specie ac pietate miserta, subsidij a confessione querendi admonuisset: discussit recordiam cum somno, Sacerdotem vocari iubet, absolutaque, vix præ gaudio compos, illud habuit usque in ore, quoad loquendi potestas fuit. Deo grates, ab inferis sum erepta. Atque hæc Barij. Alibi altera maiore miraculo. Nonum hæc, ut postea compertum est, annum, stultitia, an alterius suasu, impie de Christo eiusque matre sentiebat: sanctum quidem utrumque, sed neque illum Deum, neque illam virginem: ingressa cænobium mulierum, tam dirum venenum coquens in pectore, ab imaginaria confessione accedebat ad venerandum Eucharistia Sacramentum: & accipiebat quidem pandens sepulcrum gutturis panem Angelorum, sed ubi licebat per adstantium aspectum, mox expuebat in linteolum indignissime proculcandum: & hanc tamen non abiicit Dei clementia: tertio Paschatis die cum dominicum corpus de more obtineret, acutæ, quales ferre ad ornatum capitis mulieres solent, atrociter configeret, e qualibet punctiuncula fluidus sanguis eminebat: viso perterrita in ignem proiecit: vereri visus ille conditorem suum in geminas diuisas partes loco cessit, & seruauit illæsum: tum vero piget mulierem incepti, execrandum scelus agnoscit, vocatoque Sacerdote curatori animarum palam aperit: de huius sententia & illius voluntate res Barium deferuntur

ad

ad Nostros, per hos deinde ad Superiores: & consul-
tum femina. Valuit, quod in illos dies incidit inibi-
leum Pontificium cuilibet noxa expianda: eidem
interea oblata dicitur imago Euangelista Ioannis
cum Deipara Virgine: qua etsi primo indignationis
manifesta, postmodum, ut sunt placabiles celestium
animi, spem venie viamque ostendit. Et visitur
etiam nunc sacrosancta Hostia sanguineis guttulis
interpuncta: quam, etsi Sacerdos ille vehementer
contendit, ut accipiant seruandam in templo:
dilata deliberatio ad aduentum Patris
Prouincialis, qui propediem nun-
tiabatur affuturus.

PRO:

P R O V I N C I A S I C I L I E N S I S.

SUNT in Siciliensi Prouincia loca
vndecim, de Nobis tercentum
quadraginta quinque. Paucissimi
in Professorum Loco quinquaginta,
in Collegio vndetriginta. Mes-
sana, in Collegio octogintaquat-
tuor, in Probationis Domu nouem & triginta. In
Catanensi, Syracusano, Catartarouensi Collegijs,
vndeiceni. In Rhegino ac Brundisensi viceni septeni.
In Drepanitano sedecim. Duodecim in Collegio
Montis Regalis. Decessere ex tota hac Prouincia
sex. Accessere ad Societatem vigintriquinque.

MINAEI praeterea (hac est vrbs in medi-
terranea insula) liberalitate domini Thomae Verre-
rij & Desiatæ eius vxoris, qui necessaria omnia ad
nostrum vsu receperunt, & multo plura factis
praestant, iacta Collegij fundamenta: eorum exem-
plo excitata ciuitas, priuatique nonnulli, inceptum
promouent. Spes est fore ibi socios, re constituta,
amplius quadraginta. Octo interea in ea vrbe ver-
santur: in temporariam adificationem quattuor:
totidem in spiritualem, atque ex his Sacerdotes duo,
insistunt: & iam nunc affulget aliquis fructus. quæ
res ciuium animos, ex Nostrorum muneribus par-
te aliqua præcepta ad vrgendum opus accendit.

ILLVSTRISSIMA & religiosissima
Dux

Dux Montis Alti cum eiusdem pietatis Principe eius filio Collegium in Calatanaiecta oppido petit, cunctaque ad eius sustentationem perbenigne pollicetur: ea causa fuit, cur quinque e Nostros eo mitterentur: quibus non instrenue laborantibus dilata desideria augentur.

PANORMITANA PROFESSORUM DOMUS.

AD TEMPLUM pietatis causa confluentium multitudo eadem quæ annis superioribus: id est, maxima: ut vigintiduo Sacerdotes omnium excipiendis confessionibus sufficere vix possint, adinti agri decumbentes in lecto, eodemque tempore aliorum utilitati consultum. nam, ut hæc duo de multis, concubinatus mutatus matrimonio: & decem millium aureorum summa, de quibus iudicio ambigebatur, remissa. Quattuor e limine mortis extracti: unus ne veneno, quod erat iam paratum, in prandio: tres ne ferro tollerentur: & erat iam certa merces sicarijs promissa: in locum videlicet odij amor cessit: Ex opportunitas Nostrorum consilij, inhumanitatem sceleris occupavit. Adolescentium lusus quidam, morum pernicies, Nostrorum suasu, edicto publico prohibitus. fraudatam pecuniam restituere multi: unus aureos mille: rescidit alter sex contractus illicitos, duasque donationes vi extortas. Carmina scriptitabat unus honestis auribus indigna, eademque cum amicis per

C lasci-

*lasciuia & iocum in vrbe passim cantitabat, vnde
 rixæ cadesque multæ: hic a Nostreis admonitus,
 neutrum facturum in posterum se voti religione Deo
 obligauit. Sacerdos vnus e nostris Catechumenos
 quotidie ad Fidem instruit: e quibus hoc anno ba-
 ptizati sex. Sodalitas Dei Matris de qua proxime
 scriptum, quibus viris constet, hinc facile perspi-
 cies. Conuicijs prouocabantur diuersis temporibus
 duo, & vero incitabantur ira ad referendam iniu-
 riam: sed vterque rexit ea cogitatione animum,
 quod de Sodalitio esset: hic admotam capulo sua
 sponte manum (habebat enim gladium) repressit,
 & aduersarium molli sermone placauit: eum ille a
 quo laceffebatur, duci iussit in proximum templum,
 & ab admirante veniam petijt genusflexus, quod
 ipsi causa iracundia fuisset: gloriosa prorsus, qua se
 vicit vterque, victoria. Vni adolescenti oblata
 erat puella infami lenocinio, constanter reiecit: do-
 mum adducta, per posticum egressus euasit fla-
 gitium. Perductæ ad alterum duæ: Virgo vna ad
 alium: vehementer perductores primum increpiti
 deinde cum intellectum esset male suada egestate id
 fieri: si scelere discederetur, promisit ille pecuniam:
 hic etiam dedit: eaque vt virgo aleretur in Monte
 Pietatis effecit. Sed & sodalium opera, orba pa-
 rentibus virgo, data dote, nuptui tradita: corro-
 gato item ære germanæ sorores duæ in Virginum cæ-
 nobio collocatæ: eorumdem prætere beneficio gra-
 uis multorum inopia subleuata. Ita, tum ex ijs quæ
 de Nostreis frequenter audiunt, tum ex ijs multo
 magis,*

magis, quæ eorum animis instillat Deus, quotidie enim semihoram rerum diuinarum meditationi tribuunt, sunt omnes ad benefaciendi consuetudinem adducti.

COLLEGIVM PANORMITANVM.

IAM E CONDVCTIS migratum est adibus, & Collegij pars, cui manus extrema imposita, dum interea perficitur cetera, habitari cæpta. In ea est aula, scholasticis dicta exercitationibus, perampla: ubi & celebrata studiorum instauratio: datum drama peregrinorum spectante Prorege, ac nobilitate vniuersa: publicoque præmia adolescentibus tributa: magno incremento scholarum, & discipulorum incitamento. Aucta enim Congregatio beate Virginis: e qua sex in varias Religiosorum se abdidere familias: alij plus viginti eodem animo opportunitatem expectant. Difficilis inter duos & implicata controuersia, qua illaqueari videbantur bona animique litigantium, vnius e Nostris auctoritate explicata est, reditu vtriusque in gratiam, & facta trium aureorum millium restitutione.

COLLEGIVM MESSANENSE.

GRAMI quidam perpetrato facinore, cum multis cum stricto ferro persequentibus, in Collegium confugisset, & corporis & animi salu-

tem inuenit: illi enim excommunicationis obiecto metu a persequendo deterriti: ipse ad meliorē mentem reductus. Aurei quater mille a tribus: octogeni item annui, qui nescio quo prætectu iam diu retinebantur, suis dominis redditi. Lites duæ, de tribus vna, de octo altera aureorum millibus, diremptæ. Inueterata odia publica priuataque etiam inter plerosque nobiles restincta. Occursus maleficijs cadibusque multorum. Duobus, qui quartum iam & decimum annum incestis iungebantur nuptijs, eorumque liberis vtiliter prospectum. Concubina a pluribus exacta. ceterum ex hoc Collegio ad oppida quadam per totam Quadragesimam missi operarii nonnulli: & retulerunt fructus non pœnitendos: ex ijs præcipue locis, quibus Nostri non auditi, sed solum fama cogniti: permoueabantur videlicet oppidani concionibus: mirabantur laboris patientiam, victus tenuitatem, pecunia contemptum: ab hac opinione omnis vtilitas: nempe in vno oppido templi maximi ædificatio iam diu pendebat interrupta: suadente Nostro, promouendi operis, tantum est pecunie collectum, vt bona pars templi excitata sit, quæ magnam hominum multitudinem accipiat, sacerdotum vsibus opportuna: & volebant quidem incolæ extare in columna insignia sacerdotis, grati animi monumentum: sed ipse prohibuit. Ita in magna erat caritate, & sequebatur auctoritas. igitur erudire confluentes, & excolere, corroboratas maiorum consuetudines, blasphemias, senoris, iniusti matrimonij, superstitionum excindere, bonas inserere,

rere, sacras Sodalitates duas, optimatum vnā,
 alteram populārium instituere, certis eas legibus
 quæ ad pietatem, ad opera misericordiæ, ad men-
 struam præcipue Sacramentorum frequentationem
 pertinent, deuincire: doctrinam Christianam diebus
 festis tradere: vt tantus iam sit & rebus & homi-
 nibus impositus nitor, vt propter pulchritudinem
 vitæ melioris se ipsi mirentur. Extrema pene Qua-
 dragesima quadraginta horarum indicta supplica-
 tio: ad quam, qui expiassent prius confessione ani-
 mam, tantum admissi: ea res utilis etiam publice
 fuit: post longam enim siccitatem noxiam frugibus,
 elicti imbres. Et placuit, vt id quotannis seruare-
 tur, publico decreto firmari. Hic accidit quiddam,
 quod propter eius admirabilitatem tacendum non
 videtur. Mulier vna tertium iam annum accedebat
 ad diuinæ epulas, impure: quo scilicet specie com-
 municantis, alijs imponeret. Et ore quidem sume-
 bat sacrosanctam hostiam, sed eam postea illibatam
 demittebat sibi in pectus: domi cum esset, obuolu-
 tam linteolo, consutamque condebat in arcam. Hæc
 ubi, Deo illam aspiciente, meliora respexit, & com-
 municauit citra simulationem, narrauit a se diligen-
 ter conquistæ in arca hostias, nullas inuentas: non
 sine miraculo. Altero in oppido ingens confessio-
 num fructus: & totius vitæ exceptæ sexaginta: eæ
 vt recte fierent, atque ordine, ratio confitendi in tē-
 plo explicata. Socer nūrum cuius erat sinistra fa-
 ma, inimicum alter interficere cogitabant: eam
 mox ille ad sacerdotem nostrum adduxit, vt se ipsa

aperiret : hic inimicum ut ageret gratias : quod
 uterque dilataret se ea quam proxime audierat cō-
 cione placatum . Tantum reliquit Noster hinc de-
 scedens sui desiderium , ut scalas eas quibus ascen-
 derat in suggestum , suggestumque ipsum , pro quo
 docuerat , lacrimantes oscularentur . Alio in oppi-
 do, virgines Deo dicatae ita incensa sunt studio per-
 fectae religionis , de qua sacerdos differuerat, ut ut-
 tro rerum suarum claves, ne quid peculiaria haberent
 clausum , offerrent ; eius rei potestatem ille reserva-
 vit Episcopo , qui aduentare dicebatur . Inter viros
 nobiles duos , & inter milites qui praesidium agita-
 bant, & oppidum totum discordia sedata : hac qui-
 dem tanto maiore cū fructu , quanto irritatis viri-
 que multorum animis , grauius periculum immine-
 bat . Collata eleemosyna inopum subsidio, & orna-
 mento templorum .

MAMERTINA PROBATIONIS

Domus.

T R O N V M magna in frangendis animis
 vis & perseverantia . In nosocomijs quidem
 ubi & sauci curantur , in eorum tractandis marci-
 dis cicatricibus vulnerebusque purulentis , ita fir-
 mis apparent pectoribus, ut a vulnerario sint regē-
 di : eorum vni atque alteri quedam accidere prodi-
 gijs similia . Laterum dolore cruciabatur pater Re-
 ctor , nouitiorum precibus se commendauit : vnus
 ingenti caritate Deum crauit , ut Patri cruciatum
 in se

in faciem ferret. Levatus statim Rector ipse autem adeo tortus, ut nix ferre dolorem posset, senserunt preces auditas. Iussus alter inter cœnandum de more concionem habere, imperium non tam pertinacia recusavit, quàm verecundia refugit: cum inambularet deinde in aula animo satis anxio, patrem Rectorem videre visus, qui cum acerrime increpuit, verberationem pœnæ loco imposuit, additis minis, interdictum eum iri societate, si iterum non obsequatur: hoc magis ille marore prostratus, rem ad unum e sacerdotibus ratulit, hic ad Rectorem ipsum, qui admirans vehementer, toto illo die se ne verbum quidem cum eo non ita fecisse affirmavit.

COLLEGIVM RHEGINVM.

NVMERVS Nostrorum, quam superiori-
bus annis aliquanto amplior, quoniam con-
scientia casus explicari cœpti, non parva auditorũ
præcipue ex clero, utilitate, & frequentia. Discipu-
lorum Sodalitas, ea maxime qua grandioribus con-
stat, in dies ut numero, ita etiam pietate augetur.
Quatuor ex iis inter Capuccinos adscripti, Quadra-
genarum horarũ supplicatio sapius celebrata, Lo-
cum, quo conveniunt, ita eleganter exornarunt, ut
Prorex ipse cum visendum interdum cum suis pro-
ceribus pueris. Ceterum Proregis ipsius pietas, tum
re ipsa est ingens, tum utilis exemplo. Sunt & illa
communia. Lites compressæ, iniuria remissa, pecu-

nia reddita, caedes prohibita, expiatis sceleribus
 vita melior a multis instituta: familia integra per-
 purgata: retracta mulieres a pellicatu octo: a sin-
 ga, ut ne amicum sequeretur, una, a veneno altera.
 Est & consultum illius saluti, quæ ut effugeres in-
 proborum manus, præcipitium cogitabat. hæc, ut
 dixi, communia: hoc fortasse proprium. Vir soliti-
 tioris vitæ sæpe admonitus a Nostis ut meliorem
 institueret, dum negligit, abreptus consuetudine &
 dulcedine peccandi, vidit domi demonis speciem
 flammæ, cornigero capite, & intentantis manuum:
 exterritus domo profugit, remque vni e Nostis ad-
 huc trementi corpore narravit: idemque, ut alias
 quamplurimi, magistrum habuit officij notam.

DREPANITANVM, BIVONENSE & Calatajeronense Collegia.

IN SINGVLIS totius vitæ confessiones
 audita nonnullæ. DREPANI persuasum
 duobus, ut concubinas eijcerent: duobus item hone-
 stis viris, ut peruereri posito odio in mutuum amo-
 rem reuerterentur.

BIVONÆ similiter pax inter propinquos
 restituta. Sodalitas duplex minorum maiorumque
 adolescentium, & opificum cænas, Grædorum vo-
 cant, suos progressus habent. Civitas erga nos mu-
 nifica. Mulier quæ illigata sibi videbatur igne in-
 extricabili, ut peccata abiecit confessione, quod fu-
 giebat oculos incendio liberata.

CALA-

CALATA IERONAE tres spectata virtutis adolescentes Societatem ingressi. Pro re Anglicae horarum quadraginta comprecatio obita insigni cerimonia, ab omni aetate, & ab ordinibus universis. Hic & *Biuna* adiutus utrobique unus, ut capitalem penam, quam suis sceleribus debitam dabat, æquissimo animo ferret.

COLLEGIVM SYRACVSANVM.

VT DE CONFessione, concione, doctrina Christiana explicatione, multorum reconciliatione, pecunia restitutione, aegrotorum, & eorum qui custodia publica attinebantur, visitatione, quadragenarum horarum, quæ ter indicta hōc anno, supplicatione, nihil dicatur: Catechesi rite formati, apparatusque magnifico baptizati Turce, Æthiopesque, ad triginta. Virgo cuius pudicitia forma obfistebat, cœnobitice vitæ, paupertas, collectitiq; pecunia, & voti particeps, & periculi experta reddita. Beatissimæ Virginis Sodalitas iam duplex: virorum nobilium una: ij præsent Montis Pietatis, corrogataque pecunia subveniunt inopiæ verecunde: eorum altera qui scholas frequentant. Tertius est denique, ut scriptum proxime, continens opificum: neque ullus in ijs quæ sunt eorum munus, a sodalibus prætermittitur pietatis aut officij locus. Civium apparet erga nos liberalitas: adiuta Collegij edificatio: ager auctus: ades constructa: sacellum dilatari cœptum.

COL-

COLLEGIVM MONTIS REGALIS.

ADITI, audii, aditque saepe qui carce-
re tenebantur : hac celebriori spectacula,
quod e collecta pecunia cibi coempti, et apud
nos cocti conditique per mediam urbem ad carce-
rem usque portabantur. mulier ab infami corpo-
ris quaestu vi concionum abducta : vir qui fortasse
maleficis cantionibus prohibebatur ne cum vxore
operam liberis daret, frustra tentata ope venifi-
carum, peccata primum cum esse haec confessus, tum
ablutus aqua lustrali, postmodum de accepto ha-
neficio gratias egit. Instituta minorum adolescen-
tium sodalitates : et iam nonnulli in Benedictinam
familiam cooptati, plures nostram efflagitant.
Archiepiscopi magna erga nos beneuolentia postri-
die sui in hanc urbem aduentus ad nos humanis-
sime accessit : inuisit non raro gymnasium, sa-
pius templum : ubi et sua manu sacramenta po-
pulo praeberet.

CATANENSE COLLEGIVM.

TANTVS sacra mysteria frequentantium
numerus, vt nouem sacerdotes (neque enim
plures hic versantur) non omnibus satisfaciant.
arie aliqui restitutiones factae : Libri Magici com-
busti : concordati dissidentes : excitati multi ad
Christianam mortem, tum qui moriebantur in le-

Etulo,

Etulo, tum qui capite placteantur. Maiorum natu Congregatio augetur quotidie: magna in omnibus observatio legum, quas acceptas a Patre Generali avidissime complectuntur. Unus eorum apud externum sine iusta causa offenderat: a quo videlicet ira percussus, cum denunciata essent inimicitie, sacerdotis admonitu hominem quotidie per semihoram Deo commendabat: nec irritæ preces: incidit ille in morbum: nec satis opum ad recuperandam valetudinem: submittebat interea sodalis quotidiana eleemosynam: quod is ubi rescivit, profusis pudore lacrimis veniam petijt accepitque. Discipulorum numerus maior quam pro gymnasio: nec defuit civium benevolentia in annonæ sterilitate. Missi ex hoc Collegio, Quadragesima, Nostri ad loca duo. LEONTIVM, ubi pacati cōplures: pellices expulsæ: a duobus, quas habebant concubinas, vxores ductæ: virgines duæ conquesta eleemosyna in matrimonio collocatæ: Sodalitium institutum ad opera misericordiæ: subleuandis pauperibus octavo quoque die fit collecta: in maiore hebdomada quadraginta horarum cærimonia vicatim obita, magna approbatione civitatis. Alij missi in oppidum cui nomen a SANCTO MARCO: & aliquis extitit fructus. Quattuor virginum cœnobio ad severiorem disciplinam reuocata: lis quinque aureorum millium, quæ per viginti annos tenuerat, composita: altera tanta pecunia, in qua fraus intercesserat, a dominis recepta: aurei bis mille

*mille quingenti stipis nomine ad templi laxandas
angustias contributi. Hac & alia Nostris
laborantibus effecta: nec labor ille mo-
lestus (adeo caritas gaudet be-
nefactis) qui ad proximo-
rum salutem & ad Dei
gloriam refere-
batur.*

MEDIOLANENSIS PROVINCIA.

SEPTEMDECIMA supra du-
centos Mediolanensis Provincia
aluit. In Domo professa Sancti Fi-
delis triginta novem, in Brerana
Collegio quinque & sexaginta, in
Genuensi & Taurinensi tricenae,
in Comensi tredecim, undecim in Vercellensi, in
Domo Probationis Aronensi viginti septem. Ad
meliorem vitam vocati undecim, ad Societatem no-
stram omnino sedecim.

DOMVS SANCTI FIDELIS.

INITIVM habuit Sodalitas conflata e primo-
ribus civitatis circiter triginta: e quibus sunt
Comites Marchionesque nonnulli: sexta quaque fe-
ria conveniunt in sacellum: sacro intersunt, & co-
hortationi Nostrorum: ubi & eluunt peccata,
perceperuntque dominicum corpus non semel non
mediocriter cum fructu. Qui meliorem vitam exorsu
superiore retexta, non exiguus numerus: nec defue-
runt, qui a salutaris confessione peccatorum non an-
imo tantum anxio, sed aegroto etiam corpori reme-
dium

dium petiere: viro certe cuidam nobili qui proximus
 morti de anima desperauerat, quod eos diceret
 qui misericordiam consumpsissent, sperare amplius
 non posse: sacerdos consilium, auxilium, salutem at-
 tulit, in spem tandem diuinæ clementiæ, quæ nulla
 hominum malitia exhauriri potest, impulso: & ap-
 paruit sententiæ mutatio: nam & ille se uoto religio-
 nis obstrinxit, & bona sua omnia in vsu paupe-
 rum testamento legauit: & consecuta ipsius talis est
 mors, ut eam admiraretur quisque, nec facile obli-
 uisceretur. Multi Nostrorum hortatu reuoluerunt
 inimicis noxam, unus etiam penam commemorabi-
 li exemplo. Homicida tenebatur in carcere, sce-
 lus erat capite luendum, nisi exoraretur aduersa-
 rius: & iam pronus erat ad ignoscendum Dux Se-
 natusque: recta ad illum sacerdos: sed hominem
 ita obfirmatum reperit in iracundia, & ardentem
 ad vlciscendum, ut verba iacerentur: orat saltem
 ut ne grauarietur interesse sacro, quod erat factu-
 rus: non abnuuit: admirabilem vim sacrificij: adeo
 in contrarium est repente mutatus, ut non solum
 fecerit gratiam delicti, sed vltro eodem cum sacer-
 dote venerit in custodiam, reumque benigno vultu,
 verbisque magnum præ se amorem ferentibus cura-
 uerit absolui. Sed & puella iam nubili in eius su-
 premis quiddam accidit admirandum. In magnam
 febrem inciderat. accersitur medicus, imperat inter
 cetera de more confessionem: commodam abierat
 sacerdos, vociferatur illa miserabilem in modum,
 comburor, comburor, ferte opem: accurrentibus
 dome-

domesticis, alterum, inquit, sacerdotem adducite: non integre confessa: ne illa duo inferorum monstra flammantia, quorum vapor modo affluit, miseram absorbeant: mox impetrasse veniam ex poenitentia indicavit securitas animi, qua post horam vigesimam quartam a confessione decessit. Adiutorem qui extremo supplicio afficiebantur: in his fratres germani duo ea magnitudine animi ac pietate, ut cum grates agerent Deo, haberentque eius ministris, admiratio simul miseratioque eorum homines incesse-
rit.

COLLEGIVM BRERANVM.

EX IIS qui morbo consumpti, Pater Cosmas Stella, aliter e Scholastica Theologia professoribus, repentino moritur: dedit moriens, quod fecerat vivens, rara inter homines virtutis specimen. Nostri, externisque cum deficiente spiritu hortaretur Collegij moderator, ut supremo eo tempore diceret aliquid ad adstantes, quod prodesse meminisse, sermone primum vultuque erga Rectorem reuerenti se modeste excusauit: sed cum persisterent idem orare omnes, quarerentque hoc tantum, qua videretur compendiarie ad perfectionem via, collectis animi corporisque viribus, via crucis, inquit, via mortificationis, via instituti Societatis: et cum hac dixisset, quieuit. Excitati hoc dicto fratres nostri quibus et stimuli additi a Patre Laurentio Magio iustrante provinciam, cum hortatus
priuatim

priuatim eos & publice, non sermone magis amicos
 promouit, quam, quod ad persuadendum magis va-
 let, exemplo. Ad scholas magna nobilitas & fre-
 quentia, earumque tanta existimatio, vt quamlibet
 louem dent speciem ingenij adolescentes, certatiui
 ciues ac magistratus etiam publici, vel non inuitati
 accurrant. Illud cum primis memorandum. Exhibita
 est pulchro artificio versuque pereleganti, Augu-
 stini conuersio, non solum virorum principum, sed
 & Ducum præcellentissimorum, Mantue, & Terræ
 Nouæ, plausu incredibili: tantoque omnium ordi-
 num ætatumque concursu, vt, rogatu præcipue sum-
 mæ artis Præfetti, Costactiarij Episcopi, aliorumque
 nobilium ac cænobitarum, quos excluderant locorū
 angustia, fuerit repetenda: resque ipsa visa semper
 cum maxima oblectatione vtilitatis plurimum at-
 tulisse: ita e tenero poemate influobat in animos ho-
 minum sensus quidam pietatis, qui ex oculis exun-
 dabat. In hanc urbem cum Soræ Dux Iacobus Romæ
 compagnus conuigrasset, memorque eximia cari-
 tatis, quam viuente ipso Gregorio Pontifice, cuius
 sancta memoria, erga Societatem vniuersam osten-
 dit, perbenigne inuississet Collegium, exceptus est a
 Nostis honorifice, non sine grata commemoratio-
 ne beneficiorum quæ accepimus: quod & illi iucun-
 dum fuit. Ceterum ardore studiorum non extingui-
 tur feruor pietatis: nec defuit in adolescentibus, ijs
 præsertim qui e cœtu Parthenio, laus, vel in medio
 flammarum, seruata pudicitia, aliqui deuouerunt se
 Deo in cænobijs: omnes denique munera caritatis
 diligen-

diligentissime exequuntur. In proximo pago (est enim interdum iterum in pagos) unus e nostris fratribus concione permota mulier, quæ amica assueverat, multum licet fremente illo & ruente ad terrorem, minasque, saniora respexit; Maior utilitas Poderino (oppidum est nobile in Taurinis) allata: intestinis ardebat odijs, nulla Praefecto parendi cura, nulla sacra potestatis reuerentia: consistendi consuetudo omissa, aut inter paucos retenta: magna diuini cultus incuria virorum feminarumque: ad hoc verpretum perpurgandum inuitatu aliquos oppidanorum rogatuque Praepiscopi, a Patre Provinciali, in prolatione studiorum missus sacerdos, auctore Deo ea praestitit, ut mutatis hominum animis, alia species rerum, ipsius quoque oppidi species alia videretur. inimicitiae resinctae: exempta Praepositi colendi negligentia: instaurata catechismi traditio: lites compositae: alia id genus effecta permulta: & si cum obstinato plusculum fuit negotij: hunc filij caedes, quem unicum habuerat, ad immane odium parricidarum efferauerat, praereligionis cupidine animae salutem nihil pensi habebat: defectaque iam cum esset etate, & oppressus articulorum doloribus, quas manu non paterat inimicitias, exercebat lingua: perreptabat videlicet sudo meridie in forum, & refectione damni domestici, insensum in absentes animum asperabat: sed huius quoque duritiem infregit verbum Domini conterens petras, quod e sacerdotis ore mittebatur: ut professus tandem senex deponere se offensam erepti filij, se se cum Deo

reconciliari perceptione Eucharistie, populo plaudente, eamque oculis hauriente fidem, quam vix auribus habuisset.

COLLEGIVM GENVENSE.

MIRABILIA duo, præter cetera, Genava acciderunt: ex quibus si reddamur, pretium erit cognoscere artem mali demonis trahentis mortales ad flagitia, quo minor sit spes veniæ, crescente multitudine malefactorum. Adolefcens nondum annum vigesimum egressus, inexplebilem animam sanguinis ac scelerum gerebat: id quo fidens faciat, diabolumque habeat ad mala obsequia promptum, statuit se ei deuovere: hoc cum scisset, domo exit solitarius: paulum processerat, cum præter pedes conspicatur quasdam veluti stellas de caelo delapsas: cum gradum sustinisset admirandus, atra quadam imago se se obtulit in densa nube supra humanum modum: Satanam esse ratus: perhonorifice excipit capite aperto, dexteramque proterendit: cum tam magnifica salutatione nullum responsum eliciuisset: nisi quod domes erat additus via, existimans paruum illi honorem habitum, Apostolorum principes Petrum & Paulum, ipsamque adeo eorum magistrum infami ore excrari cepit: cum ire pergerent, propter beati Petri adem nubes evanuit: sed paulo post reddidit se eodem habitu incessuque: cumque rursus se ex oculis subtraxisset, reliquit miserum cuiuslibet patrandi facinoris su-

rote

vere incensum. At videte. Dei clementiam: cum
 ferox scelerum iuuenis ad plura accingeretur, ope-
 ra sodalium quorundam e religiosa familia, quibus
 forte eam rem narrauerat, ad unum e nostris sacer-
 dotibus adductus, ab eoque ad meliorem mentem
 reuocatus est, peccandi libidine reiecta. Igitur hoc
 primum: sequitur alterum. Vir erat improbus ac
 pane perditus ad extremum: hunc etiam ut se se
 demoni dederet, incescit cupido: solinago obijcit sa-
 tis, quem querebat, in pueri specie, ita fœda, ut cru-
 ce frontem muniret vulnerari metuens aspectu: &
 ruebat tamen in interitum animæ: verum ab amico
 rei fortasse confilio, ut mutaret viuendi rationem,
 ductus ad sacerdotem unum e nostris, rediturum
 postmodum promissit: discedit: in itinere offusa oculis
 caligo, itaque atrociter verberatus in facie, ut pro-
 pe affligeretur ad terram: recurrit ad crucis arma
 salutaria: nomineque confesso peruenit ad aedes,
 quo intendebat, puerum cum ibi offendisset, arbi-
 tratus aliquem esse de vicinia, ut abest inde, & do-
 mum se referat, hortatur: ego vero, inquit ille,
 hinc non abeo, & domus mea hæc est, quam una te-
 cum teneo, paratus tibi ad omnia quæ imperabis:
 tum demum intellexit illud pueri quid esset: &
 tunc quidem signo crucis obiecto, ut semel atque
 iterum antea: postero die confessione facta omni
 terrore animum atque etiam errore liberauit. Ce-
 terum & in publica custodia apparuit vis diuinæ be-
 nignitatis. Reus attinebatur multa scelerum fama
 dilaniato tormentis corpore, ad damnationem non pro-

cul, quod ipse nesciebat : auersabatur porro sacerdos-
 tem nostrum, qui frequens in carcerem, tamquam
 dirum omen mortis, vel nuntium : cum eum tamen
 perstaret Pater hortari ad confessionem, parere
 constituit monenti : igitur cum reptaret ad sacel-
 lum, ter se ad ingrediendum, cum subinde caderet,
 impediri sensit : ut fuerit inter aliorum manus de-
 ferendus : tertio post die per Eucharistiae Sacramen-
 tum placato numine, cum duas horas in religiosa
 precatione posuisset, opportuna morte imminentem
 pœnam effugit, ceterisque victis per salutarem
 confessionem expiandi animas fecit exemplum. In-
 terim ciues de totius vita peccatis auditi circiter
 ducenti : ne agitarent fenus & in vsuras extende-
 rent, persuasum multis : alijs ut redderent iniuste
 parta : & uni quidem, ut aureorum mille, alteri, ut
 duo millia. Procurata dos aliquot puellis, quarum
 pudor in lubrico versabatur : eodemque consilio, in-
 terposita quorundam auctoritate virorum, factum
 initium alendarum feminarum, quæ orba parenti-
 bus magistra paupertate scholam celebrant, vel co-
 gitant impudentiæ. Et quoniam ex attenuata supe-
 rioris anni inopia, & artificum exiguitate quæstus,
 adhuc multos vrebatur annona, frigore fameque stra-
 tis per vicos & compita corporibus : destinato loco
 his omnibus a senatu, magnaue vi pecuniæ ad hoc
 opus erogata, subuentum : dataque opera a No-
 stris eorum animis confessione purgandis, sacraque
 doctrina imbuendis : aliquid etiam deriuatum studij
 in cœnobis virginum : ita, quemadmodum præce-
 denti

dent anno in nonnulla meditationes rerum diuinarum inuehi cepta, hoc anno in vnum ex illis precipuum quotidiana commentatio, & ea quidem horaria introducta: nec defuimus externis. Angli duo iuuenes nostrorum diligentia prauas de Fide opiniones eiecerunt, quas animo imbiberant. Ceterum conglutinati dissidentes: quos inter presbyteri duo huius dioceseos, re antea sine vlllo effectu a multis tentata: atque nunc sunt illud vite genus ingressi, vt qui prae terita comparant cum praesentibus, admirentur: vir denique unus qui praepotentum duorum metu, quibus erat offensus, per quadriennium se domo tenuerat cum graui iactura rei familiaris, nostris orantibus, obtinuit, vt securus odij ab vrbe discedere, & in alia regione negotiari libere posset.

MISSIO.

POSTULANTE Episcopo Centurionio qui mortem obiit, missi de Nostris in Finarium oppidum duo, adeo vtilis oppidanis fuere, vt cum eorum discessum aequo animo ferre non possent, inierint rationem Societatis introducenda: instruxerunt domum, redditus annuos constituerunt, omnia necessaria contulerunt. ad concionem matutinam doctrinamque pomeridianam admirabiles concursus, fastiditis etiam ludis, quod sane quam mirum fuit, in Bacchanalibus. Sed ne tam praecleara incepta spatio languescerent, primorum accessit aucto-

D 3 ritas.

ritas. Instituta etiam Sodalitas virorum e præcipua nobilitate, ad centum fere & quinquaginta, ubi de rebus spiritualibus quot hebdomadis semel venit in colloquium: altera adolescentium viginti quinque concelebratur festis diebus. Societatis exercitationibus expoliti nonnulli: ex his iurysconsultus sacerdos effectus: & virgo Genua canobium ingressa, altum cum ludi magistris, de pietate in scholis cum litteris iungenda. pax inter discordantes composita: & interuisi egrotantes. multa id genus communia, Finarini, & vicinis etiam in pagis, ad Dei gloriam audita visaque. Dico illa eximia, adolescens dum de confessione cogitans abstractus, & curis alijs in se inquit diligenter, improniso impetu ab inimico circumuentus duo vulnera accipit, unum in humero, alterum in pectore: nec potuit qui effundebatur sanguis cupiditatem illam obruere: eo vix dum absterfo, sacerdoti se pergit cum lacrimis, & inimico condonauit iniuriam: acceptum id Deo fuisse recepta postmodum palet, & declarauit. Virgo duodecimam iam annum visu laborabat, ad altaris Sacramentum dum accederet primum, tanta fiducia sensuque mentis, ab eo quem acciperet, orationem petere est ausa, ut ea reddita, clariorem subita lucem mirantibus oculis simulque gaudia lacrimantibus, e templo discesserit.

COLLEGIUM TAVRINENSE

cum missionibus.

PATER Laurentius Magius revertens e Gallijs, hanc provinciam, ut in itinere, visitare iussus ab hoc Collegio, quod ei primum occurrit, duxit exordium: illudque eius officium caritatis & prudentia plenum, multas ad res Nostris perutile fuit. Decebat eoadiutor temporalis annus, tanta, & eminebat in vulnere cum letitia ac voluptate, ut qui similes affectus didicerat alias abscondere, submolito sacro, hoc ne iure, quidem cum maxime vellet, occultare posse. Quatenus in sacritatem scholastici adsciri. Kuna deinde Gallus linguarum scientia & Philosophia apprime instructus: Nicanus alter iuris prudentia studiosus, iam laurea donandus, iam destinata sibi uxore, aucturus suis letitiam familiamque, nec desistit cum benorum hostis per oblatum socium ab iniuncto detertere, & distingere in itinere: sed adversus omnia firmavit animum Christi amor, eo vicit. Tertius fuit pranobilis Dynastes filius nostra disciplina alumnus: cui & si pater principio non iniquus videbatur, mox in conficiendo negotio eum nodum moramque obiecit, prætexas amorem posteritatis, ut adolescenti mira utendum fuerit, & modestia in non irritando, & patientia in perfringendo. Quartus denique, qui recens a Nostris scholis publicum urbis gymnasium studiorum causa celebrabat. Sunt & alij qui idem parturiunt, differuntur videlicet, donec ad plenum formetur in

D 4

illis

illis Christus, Scholæ nostræ frequentantur a Subalpina nobilitate splendidissima, & elucet pietas in singulis: vni quidem sacerdoti nostro quinquaginta quicquid aduersus Dei legem admisissent in omni vita, confessione exposuerunt. Ad tria Virginis Sodalitæ, duoque, vt vocant, Oratoria, illustris accessit Academia, Duce non nesciente & probante, e viris eruditissimis: eaque est a multi ad suscipiendam cogitationem melius instituentæ vitæ allecti. In sodalitiū maximum præter Nuntiam Apostolicum Venetumque Oratorem, ipse etiam Dux coopatus, eo argumento pietatis, vt nec contentus grandi pecunia quam submisserat, eodem accesserit, religionisque exercitationi sodalium tamquam vnus e multis in communi scamno interesse voluerit. Spirituallibus commentationibus eruditi multi: e quibus primarij nonnulli, relique participes publicæ, cum domum nostram se recepissent, quod gerebant, nunnere tantisper intermisso, hominibus, vt sit, & in aula & in vrbe cuncta interpretantibus, sermonem dederunt. Quantopere Dux erga doctrinam Christianam quæ pueris explicatur, sit affectus, vel ex hoc coniectare licet: quod cum fabueritus quidam e nobilitate, ne si optimatum filij eam publice recitarent in templo, inferius eorum genere videretur, ipsique Duci non adeo acceptum esset, super eâ re Ducem per idoneos viros consulisset, hoc tulit responsum, Ego vero ne dum moleste feram filios virorum nobilium Catechismo institui, meos quoque ad idem exemplum, vbi per ætatem licebit, exerceri

exerceri iubebo. Hæreticus quidam custodiebatur
in arce propter atrociam suorum scelera vitam privandus:
quam tamen Dux, memor opera ab eius fratre sibi
impigre navata, permittendum ostenderat, si resi-
pisset. Cepit hanc provinciam unus e Nostri,
quam etsi duram omnes distabant, tamen in pri-
mo congressu ita rem Deus adiunxit, ut quem diu
ante obfirmaverat animum, hæreticus ad leniora con-
verteret. Ex eorum numero, quibus ad supplicium
rapiendis præsto fuerant Nostri, centurio erat igni
tradendus: qui opportuna eorum frequentique co-
hortatione, & piorum librorum lectione consilium
cepit christianæ & fortiter mortis appetendæ. &
præmunire se ad illam voluntaria afflictatione cor-
poris atque inedia, ita constanter, ut omnibus qui
eum miserent, inuisebant autem quamplurimi, ad-
mirationi esset: supplicium illud, quod esset prome-
ritum, acceptarum asseuerans beneficii loco, & ad
graviora se offerens Deo paratissimum. Cum pri-
mum introductus esset qui necessitatem ultimam de-
nuntiaret, nihil mutato vultu nec voce, Benedictus,
inquit, qui venit in nomine Domini: ingredienti car-
nifici, frater benedicat tibi Deus: cum ligarentur
manus, laus domino meo Iesu Christo, qui mei cau-
sa vincula sustinuit: cum collum circumdaretur fu-
ne, an non pro me Domini mei collo funis iniectus?
cum per vias incederet, assidue Deum collaudabat,
effusumque populum cohortabatur ad bene viuen-
dum: in ipso patibulo peccatorum reliquias confes-
sione deterisit, exposcens astantium preces, admo-
toque

toque ad machinam corpore clausis oculis, inter
 hac voces, Domine Iesu miserere mei, supentibus
 omnibus qui aderant, et collacrimantibus migravit
 e vita, Pium opus, vulgo dictum virtutis hospitium
 tanto arte animo et cogitatione descriptum, ad vi-
 rilis muliebrisque sexus etatem omnem, qua puer-
 pertate premittitur, subleuandam, hoc tandem anno
 initium habuit: separantur in istdem edibus alteri
 ab alteris, et in utili aliqua perdiscendo officio
 honeste occupantur. Singulis mensibus audiuntur,
 docenturque Christiana elementa diebus festis a
 sacerdote nostro fratreque, qui sunt in hoc Collegio
 etate maxime promota. Atque, ut prava quaedam
 et vetus tolleretur consuetudo tripudiorum, Ducis
 interdicta, precipue circa templo: itaque iam si for-
 te, saltantes abdunt se in angulos, et, inde tamen
 frater vnus e nostris ingenti ardore mentis, intertur-
 ptis choreis, tacere iubet: fidicinibus, puellas ad
 Christianam doctrinam extraxit. Magna est apud
 oppida circumiacentia virtutisque principes de Socie-
 tate existimatio, et non tantum ad nos adeant cau-
 sa consilij, sed suos liberos nostra discipline in ipse
 morte committant: quod quidam cum fecisset, eius
 rei tutores admonuit. Sed et Dux, Serenissimus
 eiusque vxor, Infans item Serenissima, non absunt
 Nostros beneuolentia prosequuntur et neque, epim
 solum, ad adem nostram sapinus adierunt, sed sexta
 etiam quaque feria Quadragesima, cum ad sacram
 sindonem in templo maximo sermonem haberi ab
 vno e Nostris nolissent, nullum diem intermiso-
 runt:

runt: quoniam ipse Dux, sic est illis sermonibus delectatus, ut quo regnandi potestas esset, curauerit describendos. Ex iis, qui cum Ecclesia redierunt in gratiam, sorores tres fuerunt, una cum fratre germano statu grandiore: qui cum educati essent in hæresi, piorum nunc hominum fidei curæque commendati in perfectæ religionis viam videntur ingressi. Data præterea opera, ut nobilis quedam Congregatio, quæ institutum est in hac urbe, procurationem eorum suscipiat, qui solitari tingendi aqua, ad eam Catechesi præparantur: eoque in munere adiuuantur a Nostris: & hoc anno baptizati duo, e Maumetana collunie, Afer unus, Hebræus alter quattuordecim annorum. Hic a femina Christiana quam famulam domi habebat, edoctus vs ad Christum accedeverat, a patre profugit: Taurinum deinde missus a Dynasta nobili ad Apostolicum Nuntium, a Nostris instructus, quod propter eius celeritatem ingenij fuit quamfacillimum, tertia feria Pentecostes a Praeepiscopo ablatus, a Duce & a nutrice Principis filij e sacra fonte susceptus est: ante baptismum ad populum Iudeosque, qui Ducis edicto omnes conuenerant, grauitè & erudite sermonem habuit: egit grates primum Deo qui eius animum cupiditate Christianæ religionis incendisset, tum execratus Iudaicam superstitionem, parentes valere iubens, eorign loco Christum agnosces, matremque Virginem, ita permonuit auditores, ut pluribus exciuerit lacrimas, omnibus admiratione defixis, agit vunc in coenaculo contubernio benignissimi Ducis impensè
intra

mira cum virtutis specie, & laude probitatis.

IN PAGOS multos oppidaque Subalpina regionis excursum est: ac primum quadragenis ieiunij diebus sacerdos cum laico in cœnobio oppidoque fuit, cui nomen a sancto Benigno, obitaque munia Societatis: in cœnobio sermones habiti ad monachos de monastica disciplina, quæ instaurata in plerisque: horaria preces a canaculo in templum translata: restituta ieiunandi consuetudo. Atque in oppido adeo gratis animis exceptus vsus Christianæ doctrinæ, quo in munere versabatur frater, & Franciscanus concionator semper interesset, allata causa, ut absentis deinde locum impleret.

IN PETROSAM VALLEM, ut Montis Regalis Cardinali illustrissimo mos gereretur, ex auctoritate Patris Generalis missi duo de Nostri: conciones, etiam ab hæreticis, libentissimis animis exceptæ: magna enim hoc tempore spes eorum reuerfionis: tum quia Salutij, ad quos illorum erat perfugium; iam in Ducis Sabaudia potestate, tum quia ipsorum multi a tam salutari consilio, a ministris scelerum se abduci querebantur: & iam nunc cum fallere possunt oculos obseruantium, concedunt furtim in tēpla Catholicorū, magnaue humanitate Nostri rogati aequè, non rogatique, libèter inserviunt.

COMENSE COLLEGIVM ET

Aronensis Nouitiorum Domus.

COMI muliercula tres ab infami questu deductæ: Tres virgines cœnobiticam vitam complexæ:

plexa: aliqua ita se totas diuino cultui dederunt, ut
suis parentibus fuerint exemplo. sed & nupta ali-
quat, viris ad pietatem amplectendam, adiumento
fuerunt. Maioris ieiunij sexta quaque feria in sa-
cello Collegij habiti sermones de Penitentia peruti-
les, tanto cum sensu audientium, ut ciues quidam
auctoritate graues & etate a lacrimis non tempe-
rarent. Ceterum funestus annus ciuitati fuit, mor-
bo quodam letifero grauant: at Nostri sine timo-
re contagij noctu diuque horis pane singulis prae-
stant laborantibus: quod perinde utile multis, quam
gratum omnibus fuit: neque tamen scholarum cura
intermissa: e quibus nonnulli ad Religiosorum fa-
milias se contulere.

ARONAE decessit Pater Philippus Cappo-
nagus. A prima adolescentia vixit in Societate ma-
gna opinione sanctitatis: cum liberatus esset onere
Comensis Collegij, cui praefuerat, exempla magis,
quam imperio, Centurionio Episcopo rogante Sa-
nam missus, ubi & commoratus est admirabili cum
fructu: hinc cum redisset, iuit iterum in Nouarien-
sem diocesim, qua Nostrorum desiderabat indu-
striam: ubi duos cum adlaborasset menses, fructu la-
borem fallente, quodam in oppido inter montes, in
ipso suggestu acuta febre correptus, relatusque in
hanc domum vim morbi non sustinuit. Eius obitum
dicitur Deus pie cuidam mulieri, cui erat ille a con-
fessionibus, praemonstrasse. Fundebat pro sacerdote
antequam missionis obiret munus, preces intimo af-
fectu, cum arborem intuetur in magnam altitudi-
nem

nem expansis ramis exroscere, e quibus flores fructusque vberissimi, statimque mortuo trunco rigentibus folijs exarescere, sed egressam ex ea columbam miri candoris in calum euolare. hac omnia interpretans illa, ad Patrem, qui in bonorum operum copia animam nulla labe infectam Deo reddaturus esset, referenda coniebat. euentus visum approbavit. Ceterum adinti quoad fieri potuit Nostorum studio multi: & , tætra quadam lue ad plures serpente, moribundi: inter hos vnus atrocitate morbi, an cogitatione malefactorum, redactus ad insaniam diabolum clara voce implorans orabat enixe, vt infelicem animam extraheret e corpore: non distulit captator animarum: intrare visus cubiculo exiit, cunctisque spectantibus qui aderant, atreptum hominem & sublatum e lecto iam iamque asportate conari: sed cum pro ægroto Deum illi comprecarentur Iesu nomen assidue inelamantes, desistit ab incepto: accitus vnus e Nostris moderatione prudentiaque ita ægrum animam delenit, vt cum proficisset Deo pietatem quam debebat, quantum quidem poterat per difficultatem morbi, & angustias temporis, a demone relictus tranquillissime expiraret. Extorserunt tandem ciues hoc anno repetitis precibus e Societate concionatorem per ipsos dies quadraginta qui Pœnitentie addicuntur: habebat diebus festis mane concionem, sub vesperam, differentiis pueris de doctrina Christiana, vt erant instituti, in disputatione & dialogo, ex occasione, ipsius capita pro suggestu familiariter explicabat, tanta cum

utilitate

utilitate audientium ac voluptate, ut cum secun-
dum Paschales ferias discessisset, isilem flagitan-
tibus, qui inchoatum opus pertineret, fuerit sub-
rogatus.

VERCELLENSE COLLEGIUM.

HIC eandem sedem fiximus, qui antea fuera-
mus inquilini. Templum est in urbe amplum
plenamque dignitatis nostris numeribus appositum:
proximum habet alteram Canonitorum Collegio na-
bile: illius ne possessio nobis daretur, nunquam nec
Cardinalis illustrissimus, nec Reuerendissimus Epi-
scopus Vercellenses, quorum tanta erat auctoritas,
ut nihil eis denegandum videretur impetrare potue-
runt. Sed nimirum bonum est in Deo sperare, ponere
quam in Principibus: hoc enim anno civitas post
eorum obitum, committente etiam Duce Serenissimo,
ut id nobis liberum sine ulla tergiversatione trade-
retur, a Pontifice maximo obtinuit. Et missum est
Pontificium diploma perhonorificum, quo & assi-
gnatum Societati templum, & facta potestas emen-
di propinquas ades, quæ Nostorum commorationi
necessaria forent. Igitur, ut civitati bene de nobis
merenti grati essemus, duæ scholæ iam diu expetitæ
Grammaticæ una, altera Humanitatis, apertæ: con-
cionumque & Catechismi factum initium: etsi hic
quoque acutæ febres, quæ morte afficiebant corpora
multorum, materiam Nostris præbuerunt caritatis
exercendæ: sic ut non raro domi unus aut alter re-
linque-

linqueretur, alijs agrotorum subsidio profectis: eo-
 que in genere, quae diuinam approbauere providen-
 tiam, euenire nonnulla. non nemo recens a confes-
 sione affectus errore mentis: nec defuit qui abdu-
 ctus est a non communicandi pertinacia: & alia com-
 munita. illud quidem ad memoriam insigne: quod
 quidam cuius frater erat interfectus, cum adhuc su-
 per calidum cadaver lacrimas effunderet, tantum
 tribuit, suggerente vno e Nostri, amoris aduersus
 Deum, ut liberarit metu ac suspitione eos qui cadis
 insimulabantur. Hac propter, atque alia, ciuitatem
 habemus Societatis nostrae perstudiosam: ipsius au-
 tem Sarnani Cardinalis (is enim nunc est Episco-
 pus) Vicarium, Nostrorum precibus tam multa tri-
 buentem, ut eorum rogatu eximens alios a trirēni-
 bus, minuens alijs, aut omnem remittens pecunia-
 riam multam, magnis beneficijs obstringere
 plures non cesset: quo magis laborant
 Nostri, ut suis officijs, & studio
 ciuitatis, & Praepiscopi be-
 neuolentia respon-
 deant.

V E N E T A P R O V I N C I A .

COMPLECTITUR Veneta
Provincia domicilia duodecim,
socios amplius tercentum, Vene-
tius quadraginta, Patavij quinquaginta,
Bononia viginti septem, Fer-
rariae unum & viginti, Tredecim
Mutina, & duodecim Parmae, Forolij quindecim,
Brixiae quadraginta, Nouellariae septem & trigin-
ta, Placentiae quindecim, Mantuae duodeviginti,
Septem in Domino quiesuerunt: Tredecim in Socie-
tatem admissi.

D O M V S V E N E T A .

AD LABORANTIBVS Nostris no-
socomium institutum, curandis remigibus, qui
prius in exarmato aliquo navigio omnium rerum
egeni miserrime agebant: magna vis pecunia quam
intervenerat fraus, an inscitia, ad dominos reuertit.
Periclitanti seminarum aliquot pudicitiae consul-
tum. Viri nonnulli a concubinarum assuetudine ad
bonestiores vitam traducti. Rhetymna, quae &
Rhetima dicitur, Episcopus a summo Pontifice duo
Collegia fundanda in Creta insula impetravit, ut in-
solis prodesse: secumque sacerdotes duos, toti-
dem laicos anexit. Cum deinde clarissimus vir Io-

E

annes

annes Baptista de Monte Venetorum militia Praefectus, illius insulae arces & praesidia inspecturus discessisset, sacerdotem unum a confessionibus habere voluit: huic frater additus: uterque confecto prior negotio, cum alijs in eadem insula manebat. Pontificius Legatus, & designatus Aquileiae Patriarcha, nostrae Societatis exercitationibus instructi. Cum proximum iubilaeum in hebdomadam sanctam incidisset, & in tam populosa urbe, superante multitudine confiteri volentium, a sacerdotibus audiri omnes non possent, Pontificius Legatus hortatus Nostrorum a Pontifice obtinuit, ut repetendi esset facultas: factumque mirifico cum fructu. Sacerdotes e. Nostris duo, a quibus magna utilitas ad procuracionem animarum (ex his unus Valentinus Arigonius) acuta febre extincti.

COLLEGIVM PATAVINVM.

DI A LOG I duo in praemiorum distribucionem ad excitandam iuventutem magna frequentia dati. Germanae muliercula duae a turpi vita ad honestam, ad Catholicam veritatem ab haeresi conuerse. Exercitijs spiritualibus eruditi circiter quinquaginta: in his fuerunt Archiepiscopi duo, Episcopus unus Gallus, diuerforum canobiorum concionatores duodecim, unus novitiorum magister Dominicani ordinis, vicarij Episcopales duo, totidem Dynasta, tres Abbates, Legatus regius unus, nobiles Veneti nonnulli, reliqua Dalmatae, Rutheni, Itali,

Itali, magni nominis omnes : ex his illi fructus. Religiosi sodales suos externosque cohortationibus inuuant & exemplo, aliquos ad eundem Sacerdotem adducunt, a quo fuerunt imbuti, similiter imbuedos. alij e longinquis regionibus in patriam reuertunt eo animo, suis ut ciuibus prodesse possent. nonnulli rebus humanis remisso nuntio, varias Religiosorum familias, & nostram quidem ano, ingressi. De vno breuiter edisseram. Dederat hic operam Nostris philosophiam docentibus Mediolani, dederat & specimen publice sui profectus : cum vocaretur a Deo ad nostram Societatem, nec preberet aures, iuris civilis studio Pataviam concessit. Sed cum difficile esset contra stimulum calces, nullamque cupere quietem, suasu vnius e Nostris qui erat illi in confessionibus, instituendum se permisit commendationibus Patris Nostri Ignatii, exploranda diuinae voluntatis. Rix prima septimana exacta, manus dedit, eo animi impetu, ut negaret differenda, quibus de aeterna salute agitur, consilia. Pater qui erat pro Provinciali, Brixia aberat. hic mora impatiens, citato equo, continuato die ac nocte itinere miliaria prope centum emensus, bene mane Patri se sistit : aperit consilium. Prudenter is pro te spem iuueni offert, ne id esset nimis properum : hoc magis incensus ille, instat vehementius : spem dat dubia mentis Pater, sed nihilominus differt. Et iam iuuenis exarserat cupidine Religionis : ubi precibus nihil proficit, se ipse accusat cum gemitu : non audior a te Pater, quoniam ego prius Deum non audiri :

ergo pretium ob stultitiam fero : iam aliquo , vel Bononiam ibo , ubi vita & moribus me dignum esse vestra Societate probem . Res magna caro emuntur . Hic hominem ut certum consilij vidit Pater diuinitus flexus , Vicisti , inquit , tua constantia : iam nihil moror : & excepit gratulantem . Alter quadriennium in iuris scientia posuerat . Sed quoniam de his loquimur qui fuerunt accepti : accepti enim sunt sacerdotes duo , vnus Theologus , perfectus alter in omni parte humanitatis , vtriusque lingua sermones apprime doctus : itaque versatus in instituenda iuuentute , ut excellat : Clericus praterca vnus philosophus , vnus medicus , reliqui coadiutores duo .

EFFECTVM est opera Nostrorum , ut politici quidam libri , e quibus prudentia hauriebatur inimica Deo , castigaretur : id negotium Nostrorum vni impositum , confectumque communi omnium assensu . Scholastici duo e diuersis nationibus , exorta rixa se mutuis vulneribus affecerant : hunc suam vtrumque natio vltum ibat accincta ferro , propriam nationis existimationem agi existimans : intercessit sacerdos vnus : sauciorumque cum prius purgasset confessione animos , studia reconciliauit : quibus sedatis , modicis remedijs reliqui motus confedere . Cum in itinere , quod est hinc Venetias , continenter naues vltro citroque commeant , illudque navigationis spatium plerumque confusumore multitudinis , per licentiam in sermonum lasciuiam versatur , si quando Nostri (ut saepe) eo
ex

ex numero esse contigerit, ijs sermonibus eunt ob-
uiam melioribus ordiendis, spargendis que libellis,
quibus ad pietatem conuectores incitentur: res
maior astimata quam dictu. Sacerdos vnus e No-
stris spectata vir prudentie apud quemdam Episco-
pum, ad quem ierat accersitus, magna cum eius vi-
litate triduum posuit. Simulacres inter ciuitatem
atque Episcopum tumescentes repressit: Semina-
rium ab eodem Episcopo institutum composuit: nec
molto post cum Synodum celebrare vellet. Antistes,
rerum capita de quibus erat acturus, eidem Sacer-
doti excutienda misit, qui Patavium redierat. ge-
stus est mos ipsius voluntati. Is autem est ille ter-
rarum tractus qui Episcopo subijcitur, vt quod in ijs
decretum est, propter locorum propinquitatem, sit.
multis circa populis utilitati futurum.

COLLEGIVM BONONIENSE.

QUIDAM animum habebat ad flagitia præ-
cipitem, nec resipiscebat. Oblata est ei no-
ctu, dormienti an vigilianti, species Angeli, sic eum
increpantis: Et potes miser ac miserande, cum tot
sceleribus offensam Dei contraxeris, sine cura som-
nos ducere, nec cernis qua te pericula circumstant?
Quin moras rumpis, & reconciliaris Deo? quod si
non omnino es sine mente, rape tandem occasionem.
In alijs rebus celeritas periculosa, in hac vna est
tutissima. Defixit ea vox metu audientem: homi-
nique vite sapienter instituenda initium fuit. Ma-

ritus in vocem promptam ferocibus, in propinquum alius immodicum lingua, ferram stringere obstinuerant: sed de Nostrorum consilio immutavit se uterque: & ille quidem, ut mulierem immutatam, & veniam ut peteret, pronolutam ad genua suppliciter vidit. Perseuerantia sodales notum studio & nomine, excitatas aliquot discordias & gravissima etiam odia, duas inter nationes quas in iurgio accendebant, vulnere utrinque accepta, sedarunt. Schola nostrae aucta ob Collegiam precipue nuper ab Archiepiscopo institutam. Coniuncta: rum nobilium, quicquidantur, a Nostris eas semel Palaeotus Cardinalis, sua praesentia beneficiavit: quo etiam die cum tribus Episcopis & primariis Academiae doctoribus, magnus convivio, apud nos cibum capere voluit. In Collegij reificatione mille aurei plus minus expensi. Factum etiam argentum, sericaq; vestis sacrae supellestilem cumulauit.

COLLEGIVM FERRARIENSE

MAVMETANA mulier perducta ad Fidem. Haeretici tres, atque ex his relapsus unus, ad Ecclesiae gremium reducti. Mulier sexagenaria Catholico ritu nunquam confessa, id ut faceret edocta. Varij ad varia cenobia se applicarunt. Coniuges placati duo, qui, e gravi litigio quod intercesserat, diuortium meditabantur. Ad vetera Grammatica & Humanitatis gymnasia, additus cumulus Rhetorica: magna discipulorum diligentia & pie-

et pietas, sodalium praeipue Mariae virginis. ii sol-
lemni carimonia exceperunt munus Patris Nostri
Generalis, quo cum Sodalitate principe Romana
coniungebantur.

MVTINENSE ET FOROLIVIENSE Collegia.

MVTINAE aucta re familiari, aucta
etiam familia.

E FORO LIVII in loca propinqua crebri
excursum, et explicatus Catechismus. In vno disci-
plina puerilis restituta. In duobus cum a fratre suo
bro. aleatores deprehensi essent, molliter primum
obinrgati, tum inducti, et abiectis aleis ad litteras
recitandas flexis genibus conuerterentur. In neci-
tate per annos duodequingenta, tres inter
familias inimicitia, nec ullas reperiebatur finiendo
modus: viros enim quid non facile mitigabantur, et
erat consuetudo insuperabilis: placuit divina boni-
tati, ut hoc in opere conatus Nostrorum adduca-
retur ad effectum, tam felici successu, ut ea res vna
in his annalibus Foroliviense Collegium facere pos-
sit insigne.

PARMENSE COLLEGIVM.

SUA M. IN NOS benevolentiam Rana-
stius Princeps multis rebus declaravit. In locum
Patris Petri Angeli Consulis qui est mortuus, alio-

quodam

Et 4 rum,

rum, ut sibi essent a confessionibus, delegit: actioni publicæ Christiani Catechismi summa cum voluptate & commendatione humanitatis suæ interfuit. Extremis Bacchanalibus, quo tempore male sana iuventus in omnem licentiam se effundit, cum exposita esset in eadē nostra sacrosancta hostia palam adoranda, ad eam venerabundus accessit: quod auxit populi religionem. Denique, ut alia mittantur, Hebraeum, quæ institutus a Rastris, nostro in templo quod Episcopo abluebatur, excepit a fonte. Congregatio Virginis fructus aliquos dedit: tres ex eo numero religiosam vitam amplexi. Cum sex Societatem nostram expeterent, unus tantum voti compos effectus. Quod ad rem Collegij pertinet, ea pecunia, quam Dux Octavius nobis testamenta reliquit, æ alienum dissolutum. Mulier primaria quinos videnos aureos in annos duodecim nobis legavit. Villam suburbanam ad exitum perduxit amicorum benignitas. Templum quoque ditius festum donata veste, quæ ducentis minimum aureis adornatur.

BRIXIENSE ET VERONENSE Collegia.

BRIXIÆ Sacerdotem vultu anthon Agentem duodenonaginta Deus ad se vocavit: hic ut multis magnisque virtutibus clarus, sum patientia, quæ oculorum cecitatem per totum quadriennium tulit, fuit maxime conspicuus. Tres in Societatem

tatem adscripti: adiutores rei domesticæ duo, scolasticus vnus præstanti ingenio. Discipulorum numerus ita auctus, vt ad tres superiores classes, quartam adijci oportuerit tradendis Grammaticæ rudimentis: eorum pietatis hoc erit signum, quod Iubileo proximo, magistris hortantibus, qui ad nos ventitant omnes, octo decem ve exceptis, peccatorum maculas eluerunt confessione, vel a primis annis, vel a generali ultima repetita. Restitutiones ducenorum trecentorum ve aureorum factæ non pauca. Confessiones vitæ totius audite fere innumera, ita vt vnus acceperit circiter quadraginta.

VERONAE nihil memorabile accidit hoc anno: nisi quod noui templi fundamentis vix iactis, Veronensis quidam medicus, tertiam bonorum partem (ea est aureorum trium millium) ad eius ædificationem sponte legauit.

D O M V S P R O B A T I O N I S

Novellariæ.

A*NNONAE* caritas Novellariensi paupertati nec grauior, quamuis magna fuerit, videri debuit: & fuit valde salutaris. nam, præterquam quod Comes Alphonsus priuatas quasdam familias sua benignitate sustentauit: Comitissæ Camilli fratris liberalitate, a natali Domini, ad nouam vsque messem mane quotidie duceni pauperes pasciebantur, alternanti ordine: vt centeni accepti plena mensa ad quã Comes ipse ministrabat, centeni

cum

cum binis panibus dimitterentur, posthabe ipsam
mensam accubaturi. Medio hoc tempore omnes
Christianis praeceptis eodem adiutore Camillo a No-
stris instruebantur. Quotidianum spectaculum res
sane quam auditu iucundius. Aegrotus quidam
de nobis benemeritus, iam nulla spe vita, cum eum
supremas agere oporteret curae, captus est tam al-
to somno, ut ieiunandum esset ne mori iungeretur
excitantem quemcunque quasi interpellatorem qui-
tis cubiculo expelli iubebat. acutus denique rursus
e Nostris ita prudenter egit, ut ager sopore discus-
so, rebus suis dispositis prospiceret animae salutem.
quo statim facto, alienatis sensibus spiritum efflauit.

COLLEGIVM MANTVANVM

(81 Placentinum)

MANTVAE annum Collegij vestigal
auctum incertum est: nam duorum aucto-
rum millibus, quos Hercules Cardinalis frater Du-
cis Niuernensis Societati reliquerat, exactis, res
soli cormentur: & vnus e Nostris centenos vicenos
aureos in singulos annos Collegio addixit. Dux pre-
terea vrget templi adificationem, magnisque qua-
tidie beneficijs praeuerit desideria nostrorum. Inter
viros uxoresque, quorum vnus iam venenum para-
uerat, reconciliationes quattuor factae, multi modo
parta dominis reddiderunt.

PLACENTIAE obierunt duo, Sacerdos
& Coadiutor: morbi ille grauitate fore repente, his
diutur-

aſtuturnitate paulatim conſumptus . Sed huius ia-
 ſturam alterius admiſſu compensatum iri ſperamus .
 In ade maxima , maioris ieiunij diebus , & bona par-
 te anni , concio habita , non ſine fructu . Sacra my-
 ſteria , quod antehac raro factum , iam primores ur-
 bis frequentant . Conſuetudo erat vetus , ut nobiles
 matrone non in vijs modo , ſed & in templis aperto
 capite eſſent : nunc eiſdem concionatoris admonitu
 abolita . itaque & puellæ , non tantum matres , in-
 cedunt velatis capitibus . Multi deguſtata dulce-
 dine Chriſtiana pietatis , ad diuini amoris ſtudium
 incenſi . Cædes reſpreſſæ . pacificationes factæ . Ad
 Sodaliſtam beatæ Virginis interim alterum adim-
 ſtum , ubi meridianum tempus ab adoleſcentibus
 pijs vtiliſſime collocatur . Sereniſſimus Princeps
 Ranutius cum huc veniret , templum inuiſit , cuius
 parietes carmine plurimo & emblemate conueſtig-
 bantur : acceptus Græca Latinaque oratione a ſu-
 dioſis adoleſcentibus : hoc eorum officiũ gratum
 ſibi fuiſſe & probatum , non verbis modo , ſed hac
 etiam re oſtendit : quod ea omnia referri in libellum ,
 ſibi que reddi voluit . hinc aucta erga nos beneuolen-
 tia ciuitatis . Reuerendiſſimus Episcopopus multo my-
 noribus pretioſaque veſto templum exornauit : eiſ
 liberalitatem ciues imitantur : qui etiam diſſitant ,
 plurimum ſe templi ipſius munditia & eleganti-
 a delectari .

PROVINCIA POLONIA.

NOSTRORVM in Provincia Polonia numerus fuit ad trecentum quinquaginta. Bransberga vnde viginti, Pultonia & Claudiopoli viceni bini, Vilna quinquaginta tres, Posnania viginti octo, totidem Iaroslania, Potozia undecim, Lublini vnus & viginti, Riga tanquam in exilio, octo, Callisij octodecim, Miesuisi quindecim, Derpati totidem, duodecim Alba, Cracovia in domo sanctæ Barbaræ tredecim, in Notariatu duodequadraginta, in sede Varadinensi quinque, in Moldanica missione tres, in Koliniensi duo, in Suetica, vnus in aula Serenissimi, tres cum Provinciati excurrunt. Transferunt in Societatem viginti: emigrarunt e vita decem.

BRANSBERGENSE COLLEGIVM.

SCHOLAE qua anno superiore pestis metu intermiserant, redintegrata Autumno incun-
te, reuocante se multitudine, sine iactura. Sed cum Vere recruidisset vis morbi in locis propinquis, regnumque pane totum inuolueret, dilapsis Provin-
cia Collegijs fere omnibus, quo minus Bransbergam attingeret, Seminariorum pietati, quorum regimen penes Nostros, datum videtur: qui enim in ijs

EST

per-

versantur adolescentium catus, tota astate quadragenarum horarum supplicationem, in orbem suam quisque vicem obeundo, sub Autumnum, magis imminente malo, frequenti pompa sese acriter in templo nostro diuerberando, attonitis primis civibus insolite rei spectaculo, dein motis religione, non destiterunt finem orandi facere, nisi pericula depulsa mirum de vrbe comitatibus peruia, Dantiscum inter, Elbingam, & Regiomontium, emporia celebratissima: in quibus pestis sauebat, ut penetrasset Vilnam octoginta leucis distante Dantisco: & si Bransbergam quoque calamitas se intendit per duos menses, sed stetit intra suburbia: ceterum civitas intacta. Et in his tamen angustiis Domus pauperum studiosorum aluit adolescentes quadraginta: ex quibus sex aberrantes a Fide redierunt in viam: obierunt duo: tres in Societatem adscripti: sed & Nostri admoniti periculo, consilium ceperunt adificanda domus suburbana opportuno secessui, in utrumque tempus, siue timori periculum, siue labori leniamentum.

COLLEGIVM VILNENSE.

ACCESSE RE ad Societatem duo: ad Ecclesiam Catholicam centum quadraginta unus: a schismate emergsi duo de septuaginta, ab haeresi sexaginta novem, plerique illustres: & duo quidem magistratu pradii, praest alter finibus regundis, alter iudicij: duo item iuvenes summa claritudine

dine generis quo Duceos attingunt, nobilis præterea
 vnus perterritus somnis, quo se vidit in eodem bal-
 neo cum caedemone lauante. ea est etiam apud
 aduersarios Nostrorum existimatio, vt cum ijs de
 religione concertationem vltro refugiant: quo ma-
 gis creuit eorum pertinacia, & dignatio inuincibilis.
 Certe hac ratione perducta ad Catholicos virgo na-
 bilissima: fratrem habebat Anabaptistam: cum eo
 vt fit, terens sermonibus diem alter eiusdem sectæ
 gloriatus est obtrussisse argumentum. Sacerdoti catho-
 lico, quod soluere nequisset: cum virginis frater,
 vide ne laceffas Iesuitas, facillime diluit: id vir-
 go vbi audiuit, adiens ad Nostros, venientem sibi
 putauit in eam sententiam quam intellexerat offerre
 miorem, pari nobilitate vnus adolescens a puero pedes
 catas in heresi, & Nostrorum consensione cui interfuit
 venit in suspitionem falsæ Zuinglianorum doctrinæ.
 & voluit committere disputationem coram amicis
 quos habebat socios erroris: erat ei vxor item Zuing-
 liana: igitur accito ministro, cum gymnasiarcho
 Zuinglij, accersuntur etiam nostri. ex eorum mini-
 stro mota: nec perpeti posse, adeo expectare No-
 strorum aduentum: discessum meditari retinentibus
 amicis, muliere ad eius pedes accidente, ac ne se
 perditam vellet cum bacrimis orante: socio denique
 per vaniloquentiam animos addente, ac furere iubi-
 lamus ille, & obsecratis foribus disticare se pro ta-
 nuâ vsurum fenestra, donec tandem turpem exitum
 extorsit: adsunt Nostri: minister nullus eius socius
 restabat, nec recundia credo magis, quam virum obo-
 sciens.

scientia occiderunt enim animi statim: & verapre-
statione merum Grammaticum se professus non Theo-
logum, responsurum spondit ad omnem quæstio-
nam, quum ponerent in Grammatica. Ceterum,
Ne futor ultra crepidam, ea res devidiculo hareticis,
qui discessere stomabantes, adolescenti quem
aliena finlicitia sapientiore fecit, documento fuit.
& facerent idem plures, si ministris disceptare au-
dentibus ad liquidum veritas explorata esset. Sed
quo pauciores conuertuntur, eo virtus animi ma-
ior, & constantia robustior. Adolescenti opulen-
tis parentibus & charis, cum ab illis sollicitaretur
ad haresim, exheredaturos alioqui minitantiibus,
maluit euidam episcopi locata opera victum quere-
re, quam violare fidem, quam Christo dedisset; alter
a procari femina pudicitia periculum pecunia redem-
it. Sed & mira firmitas puella e patre Lutherana:
a quo propterea seruili atteritur opere, additis
verberibus: & defatigata non apponuntur cibi, nisi
uiti, & si forte seorsum coquit sibi olera, aut lo-
gamina, fusto inficiuntur interdito: quo & inter-
duum per vim ingesto sublimatur os comedentis: hac
cum fert illa equo animo, tum vero, quod disci-
piunt parentes, cum haretico futuram in matrimo-
nio negat. Expiarunt peccata vniuersæ vite duo su-
pra nongentos: a turpi quæstu abducta dua & tri-
ginta: multi a recte haresive quam cogitabant: una
a consilio abigendi partus. duabus præterea femi-
nis, quarum pudicitia insidiabatur demon spectris
nocturnis, virtute diuini agni in consecrata cera
subuen.

*subuentum. Nec erga vinclos Noſtrorum opera
 deſiderata eſt. ijs laborantibus educta eſt mulier e
 carcere, in quem cum amico erat conieſta, ac dein-
 cept boneſte collocata. Vir nobilis compertus ho-
 micidij euasit utramque mortem. Scythia multorum
 facinorum reus pridie quam aſſiceretur ſupplicio, ſa-
 lutari aqua tinſus, ſacroquo viatico inſtructus eſt.
 Cum autem ex lege regni latrocinij damnatum eam
 pœnam ſequi oporteret, ut viuus ſecaretur in quat-
 tuor partes, eamque animus cogitando perhorre-
 ſceret, exoratus eſt aduerſarius, quamquam Luthe-
 ranus, ut mitiore eſſet contentus. Illuſtriſſimus
 Cardinalis Radiuillus, per ſacram Quadrageſimam,
 ut ſape alias, exercitationibus noſtris in Collegio
 operam dedit. exemplum ex eius cohorte complu-
 res ſecuti. Mulier Scythiſ Maumetana non ignobi-
 lis, quam crebra piarum feminarum de religione col-
 loquia adduxerant ad Fidem, ab eodem Cardinale
 baptizata in templo noſtro, & poſt paulo vir: cu-
 ius, vehementer licet flagitantis, abnuebat contu-
 bernium iam Chriſtiana præſtantis animi, niſi is
 Maumeten prius exuiſſet, ut rite iungerentur. Cum
 eodem Cardinale illuſtriſſimo diœceſin luſtrante fuit
 Sacerdos vnus e Noſtris, nec deſuit muneri ſuo. Ea
 in luſtratione, muniti Sacramento Confirmationis
 quater mille, confeſſi, quantum poterant vel a pue-
 riis meminiffe, trecenti triginta tres, ab hæreſe
 vnus, a ſchiſmate abſoluti duo de viginti. Parochis
 tradenda diſcipline relictum exemplum: eorum non
 pauci ſpiritualibus commentationibus ex culti. Ge-
 tcrum*

serum in gymnasio nostro multi quotidie ad pietatem (plures enim mittuntur, hereticorum etiam filij, utilitate comperta) Catholicis praeceptis erudiuntur: & sunt omnes ita propositi tenaces, ut ab eo plerique nec deterreantur minis, nec verberibus arceantur. Sed in hoc cursu rerum Octobre mense interuenit pestilentia: eius metu Nostri dilapsi fere omnes, quibus in locis diuersati sunt, non inuitiles fuere. Oppidum quoddam non infrequens, quod Sacerdote perquamdiu caruerat, Nostrorum aduentu reuixit: as alienum restitutum, odia sublata, baptizati multi, haeretici schismaticiue nonnulli ad meliorem mentem reducti. Eadem pane effecta in pago Collegij, cui Emodeci nomen: hoc praeter cetera: nobilis virgo, quamuis renitente patre haeretico summae auctoritatis viro, Catholicam religionem complexa est. Duo per id temporis fuerunt apud Raduillum Cardinalem fructu minime contemnendo: In oppido quodam tam crassa erat ignoratio rerum, ut porcam immolarent Deae Telluri, Solem multis Lunamque venerarentur: dedotti sunt pro concione oppidani has superstitiones, & ab ijs, alijsque, a beneficiorum etiam usu deducti. At eorum, qui manserunt in vrbe, inuisendis agrotis, curandis, fouendis, pauperibus collecta elemosyna adiunandis, mortuis sepeliendis, confessionibus audiendis, furtis & latrocinij prohibendis, complaribus a contagione arcendis, ita confecta sunt caritatis, pra qua vitam despiciebant, ut omnium in se oculos conuerterent, & obstruerent ora maledictio-

F tium;

zium: nec quicquam tam in votis erat totius ciuitatis, quam vt redirent ceteri (quod & factum est diuino concessu) omnes incolumes .

COLLEGIVM IAROSLAVIENSE.

C O M M Ū N I C A R Ū N T in ade nostra quatermille septingenti octogintaquinque : aperuerunt malefacta omnium annorum trecenti septuaginta nouem : eorum vnus accepto beneficia : quod persequentibus inimicis , aqua gelida , in qua noctem vnā ac diem dimidium fuerat collo tenus immersus , latebram præbisset ; alterum quemdam rusticum reuocabat malus demon a confessione , hominis instantis tibias specie sapius obiecta : sed ardor pœnitentiæ disflauit ventosam imaginem . Ad Ecclesiam redierunt schismatici duodecim , hæretici sex , & vnus qui descuerat ad Turcas . Tartarus præterea , & Iudeus , instituti ad baptismum : mulier a tadio vitæ , altera ab inanitate superstitionum ad vitam meliorem adductæ . Sacerdotes duo instructi exercitijs nostri Patris Ignati , in suis muneribus egregie versantur . adolescens deprehensus in furto capitis erat postridie damnandus : it ad eum Noster , vt opem ferat afflicto : sed ita consternauerat hominem ignominia mortis , & terror , vt orationem dominicam dicere incipientem mens ipsa deficeret , non tantum memoria : lacrimæ dumtaxat anhelum pectus inundabant : dilatum est supplicium : dum tandem confessus est , & postridie quam

perce-

percepit Eucharistiam fidentiore animo decessit e vi-
ta. Mulierum quoque nonnullarum pudicitia amor
enituit: inuenta sunt, quae fuga periculum euase-
runt, quae resistendi audacia: & discessit una vul-
nerato corpore, pudore intacto. at hoc, quod se-
quitur, illustrius. Vir perditus equo insidens cum
in mulierem incidisset solam in agro, ad eam adhi-
nuit, arripit manu renitentem, vociferantem, & hu-
manum auxilium summa contentione implorantem:
sed frustra, nemine exaudiente: igitur tacitis votis
inuocat miserorum patronam in desperatissimis re-
bus matrem Virginem, cum sponsione ieiunij ad cer-
tos dies: preces audita: desilire properantem ca-
cum libidine ferociens equus, ceteroqui mansuetus,
jactatione crurum & cervicis in transuersum agit:
ut cum una manu sustineri non posset, ad regimen
fuerit altera adhibenda, dimissa muliere, quae se sta-
tim ex arcto nexu, Deiparae gratulans, praecipiti fuga
euellit. Neque omittendum est, quod una florenos mil-
le sponte oblatos ad nostri temporis purificationem. Sed
luctuosum illud tempus quo pericula lues vulgabat
morbos illustravit studium N. iuuandi pro-
ximos. Singulis fere diebus ones exceptae, &
quidem generales, prae is supra posuimus,
centum sexaginta. Ita se ad loca vicina, de
quibus nonnulla red Prauorsij (nomen est
oppidi), vnus e s concione & Catechismo fre-
quenti, fere p nensem, ita pietatem promouit, vt
oppidanorum luxus, qui erat non modicus, verte-
rit in cultum caelestium. confessi de peccatis totius

vita ducenti circiter & sexaginta, Denæ opificum Sodalitates magistræ intemperantiæ sublata ex Senatus consulto. Magistarum litterarum nota in membrana auertendi pueris morbi, vel fascini, exusta. actum cum duobus primoribus, ut ponerent odia in perniciem itura. Neophytus in Fide firmatus. Leopolim quoque excursus est sacrorum antistite rogante: praeulti Sacerdotes futuri: quinquaginta sex auditi de criminibus quæ vniquam admisserant: fenebris pecunia reddita: duo de peruersa religionis sententia detrusi. Hestio quadragenarius salubri aqua lotus. vnus ab amentia, confessionis remedio, liberatus. Dissidentes aliquot mutuo reconciliati. Cuiusdam simplicitatem astus Calvinista nobilis illuserat, correxit pene miraculum: persuasum est homini ut ad sacrilegam cœnam accederet: dum inhians panem, quem execrandus porrigebat Sacerdos, repente in prauum elapsæ manus, ut debilis factus videretur: instante ministro, & segnitiam verbis castigante, sumere iterum parans, siderato similis ita prostratus est animo, & corpore, ut ostentui esset: tum vero publice hæresim detestari, & palam prædicare nulla veneratione prosequi illum panem, quem simplicem esse intelligeret: post hæc centumviginti milliarium Germanicorum itinere ad nos venit, & caelesti pane rite atque ordine refectus est. Rudnici (hoc etiam oppidum est octo millibus distans) magnifica fundatrix Domus Probationis Cracouiensis de tota vita voluit confiteri: quod factum ab alijs quadraginta: irrita matrimonia correctæ:

nutan-

natantes reberati in Fide. Sed & vnus olim nobis adeo offensus, vt vel audito Iesuitarum nomine furenter irasceretur, nunc ita mitis est factus, vt & semper audierit concionantes, & si quando vocati apud eum sumerent cibum, honore iudicioque letaretur. Premislia, in templo maximo, inuitatu Proepiscopi, concionatus vnus ferijs natalitij, & hebdomada precedenti, audiuitque nonnullos e Sacerdotibus ciuibusque confitentes; omnibus propter paucitatem dierum satisfacere non potuit. Matrona, & claritudine familie, & harescos pertinacia, nobilis, bonam mentem habere cepit, magna piorum gratulatione, quorum numerus auctus. reliquit hic discedens ignotum pridem nomen Societatis, non tantum magnum, sed etiam bonum.

COLLEGIVM CLAVDIOPOLITANVM.

OPERA, in iuuentute erudienda, re Catholica Hungaricis, Germanicis, Latinis concionibus, alijsque Societatis nostrae muneribus promouenda, praeclare stetit. Ex flore iuuenum ad nos ventitantium haeresim exuerunt ad sexaginta: septem ingentio rem animum ad Societatem applicarunt: praeter alios duos, qui, vt esset res cautior, Romanam misit. Magnus omnium fuit labor in discessu ab Aegypto. sed Deum sequenti nihil difficile. Ex his vnum ex Seminario, rem fortasse subodorati patentes in patriam acciuerunt: & quamquam ipsi cognatique adulescentem absterre re minis, allicere

blanditijs, nuptijs retinere conati, ab eo tamen rell-
 ecti, quod Christo adherere bonum esset. Similis al-
 tēri cum propinquis Catholicis pugna, & victoria
 fuit. Alius cum ad suos redisset, parentemque genuif-
 set Catholica religioni, contempta aula viri princi-
 pis, ut abiectus esset in domo Dei sui, ad nos victor
 reuertit. Ceterum magnus eorum ardor, qui in Se-
 minario Pontificio pauperumue Contubernio ale-
 bantur: ut si quis recens accederet, eum puderet in
 tanta Catholicorum multitudine haeticum esse: &
 si aliqui interdum ita se duos praeberunt, ut fuerit
 opus (quamquam nocturnis imaginibus interpellan-
 te diabolo) Patris Nostri Ignatii exercitijs ad eo-
 rum pectora emollienda. Ex Seminario Pontificis
 baptisate lustrati duo splendidis natalibus. Tanti
 qui conuersi sunt, turpem ducentes parentum haere-
 sim, vel cognatorum (a Nostri licet communiter
 singulatimque admoniti, ut non nisi prudenter, &
 captato tempore id facerent, sepe etiam coerciti)
 opportune importune ut meliorem capefferent men-
 tem, sic eos adhortabantur, ut illis terror essent.
 Eam ob rem, cum actum est de Nostri exigendis, ut
 modo dicitur, iactatum ex hac disciplina timendum
 esse posteritati. Instituta erat congregatio Corporis
 Christi, frequentioris Communio ad alio praeceptor
 ex sodalibus Parthenijs probatissimi quique in
 eam admitebantur: & spem dabat uberrimi fru-
 ctus: nec fallacem futuram fuisse vel ex eo apparuit,
 quod cum, vix tribus mensibus ante quam pellere-
 mur, habuisset initium, praeter eos de quibus supra
 dictum

dictum est, quinque sunt Nostros secuti in Poloniam, ut inter socios adscriberentur. Est etiam cum alijs non infructuose laboratum: renuntiaverunt hæresi supra centum: ex hoc numero sacerdos octogenarius, qui incestas nuptias contraxerat: & mulier, diuina providentia: ducebatur ad patibulum, in eam incidit sacerdos magno ipsius bono: conuersa, confessa, mortua est ritu Catholico. Viro cuidam capitalem penam Nostri deprecati. Siculiam (hanc crediderim esse regionem proximam) lustravit vnus e Nostris, evidenti utilitate, præcipue sacerdotum: nam & mores composuerant plerique, & multi, ut melius instituerentur, Claudiopolim profecti: quod & fecerunt professores litterarum, relictis scholis, quibus moderabantur: igitur ex ijs, qui nobis dabant operam, & munus illud cum laude sustinerent submissi nonnulli, & si superfluenta multitudine eorum a quibus expetebantur, non omnibus satisfactum: tres præterea alumni Pontificis sacerdotes effecti: ij quemadmodum adiuverunt Nostros quamdiu hic fuerunt in hac sibi re purganda, ita etiam nunc, eorum vicem absentium vicinque explebant, in semine tuenda, & conservandis reliquijs, ne afflatus pestilentie fidei exarescant. Non pigebit nunc collocare alia de pietate aliorum, re fortasse parua, sed ratione loci non penitenda. Aliquot nobilium familiae diebus celebrioribus bidui itinere aut etiam tridui ad nos affluerunt: sanctiore præterea hebdomada mulier primaria vnus diei viam pedibus confecit catholici sacramentorum: magnam etiam admirationem

habuit Praefectus quidam arcia Catholicus: is enim cum vniuersa familia, ratum templum nostrum et Crucem adoraturus, genibus perrepsit. Reliquorum approbata religio tum saepe alias, tum maxime in comprecatione quadragenarum horarum, quae hoc anno quinquies decreta: in quotidianis deinde orationibus, et supplicationibus publicis, quae per se quimensem toto comitiarum tempore festis diebus inditta. Eximia pietas totius Academiae: haec enim sibi diem, alterum Seminarium Pontificis, tertium congregatio sanctissima Virginis, delegerunt: conuinis precibus numinis propitiandi: sed nullum contempserunt maius spectaculum infanti oculi, quam cum tandem ipsi adolescentes, ut in re trepida, a Nostris extorserunt publicam in templo nostra corporis diuerbetationem, haec omnes machine ad nos retinendos adhibebantur. Deo aliter visum. Sed autem quam venio ad tragicidiam, addam duo. Postridia feriarum beatae Virginis factum templi de aede tantum sine ulla damno: nec carnis aduinatione, cum in materia tam facili ad exardescendum timere possit incendiura. Nunc audite rem alteram, scilicet dignissimam. In hac ciuitate rabula, Marianus in dies sancto Pentecostes, multa contra diuinam spiritus sancti ore furcissimo euomuit: sed non diu stultis penam, eadem hebdomada in perniciem angustissima Trinitatis, in qua, ut postridie inueneratur, se intraxerat homo impius, cum relaxandi animi exisset damo concionabundus, non casu dicam, sed Dei iudicis indicio, familegem linguam

appre-

apprehensam sibi ipse mordicus ita compressis, ut infixis dentibus conseranderet. ergo tum quidem male dicendi. (neque enim umquam postea suggestum constendit) nec ita multis post diebus viuendi etiam finem fecit.

REPETITA BREVITER HISTORIA

Nostorum cicerorum e Transilvania.

IAM QUONIAM hic ventum est, ut dicendum sit de Nostorum e Transilvania egressu, paulo altius repetenda quadam, & de ingressu videntur. Stephanus Bathoreus Vainoda Transilvania, quo erat studio proferenda Catholica religionis, Societatem nostram perinde benigne, quam liberaliter, in Transilvaniam iuicauit. ea dum tenet deliberatio, delectus ad Polonia regnum, Christophorum germanum fratrem in principatu Transilvania sibi successorem relinquit: nec multo post Christophorus, cum & ipse idem superet, suadente rege, prudenter inchoatum consilium constanter perducit ad exitum. It in eam regionem Societas confirmatur comitijs publicis, fundatur Collegium, & Academia, Glandiopolis, attributis bonis (anobij Monasteriensis. Christophorus interea Sacerdotes aliquot e Nostris secum retinet Alba, quibus magistris, Principis filij pueritia adolesceret: quod etiam moriens in extremis mandatis reliquit: idemq. Stephanus rex, in morte, quod & ante fecerat iurata, probenit. Hac cum ita essent, & Nostorum

rum cura educatus Princeps optime indolis per omnem honestarum artium cultum, Deique timorem transigeret pueritiam, & Transilvania inuentus, Nostris docentibus Claudiopolim haberet sedem studiorum, ac magistrum, gaudebant primores regni, & Principis, & filiorum profectum: tamen non sine indignatione: verebantur, ne augescere non tacitis incrementis religione Catholica, falsa eorum secta dilaberetur. Igitur quamdiu Stephanus concessus est orbi, iram metu prementem, ad ipsius se audiri fingebant simulatione obsequij: ubi defecit is, quem timebant, nec satis roboris adolescentulo Principi ad resistendum, male dissimulatum odium aperiunt, & Ministris accendentibus faces tam Calvinisticas quam Arianis, in omnibus conuentibus, de nobis, exterminandis plurima dissertabant: obijciatur scopolus duplex: primum, nemo reperiebatur idoneus rector Principis adolescentis, quod satis amplius doctores Iesuitae instruxerant, qui etiam apud illum caritatem sibi parauerant loco auctoritatis: deinde verebantur, ne si quid contra Catholicos designassent, incommodarent Principi, in possessione Polonici regni. Illa ubi spes concidit, capiente sollemnitate regni Sigismundo, huc intendunt, ad Iesuitas non quidem e Transilvania (huc enim maioris operis videbatur) sed saltem e Principis aula remouendos: sic facilius factum fore, ut teneram adolescentis mentem, Catholicis orbatam praeceptoribus & praeceptis, peruerterent. Igitur Kalendis Nouembribus, Egnedini, in conuentu, Nobilissimus Transilua-

na

*na Arii & Caluini impietatum emula, a duobus, vt
 fama est, vel a tribus dominandi cupidis impulsæ,
 institit petere a Principe, eiceret Iesuitas, Idolo-
 latria olim explosæ restitutores, Hispanica inquisi-
 tionis perductores, buccinatores Romani Pontifi-
 cis, iuuentutis corruptores: hæc enim crimina spar-
 gebantur, tectis nominibus, & ad fallendum in-
 stractis: quæ ne ipsi quidem Catholici satis intelli-
 gerent: petierunt Nostri, vt capita accusationis scri-
 pta darentur: illis abnuentibus, ad Principem &
 Senatum impetrato aditu: præfati ad eam diem ta-
 cuisse in omnibus cæteribus, quod illastrissimi Princi-
 pis & Senatus amplissimi beneuolentiam erga se
 perspectam haberent: de qua ne tunc quidem dubi-
 tarent: nunc maleuolorum obtreffationes in tan-
 tum prorupisse, vt nisi respondeant, silentium aut
 timidum, aut contumax haberi posset: Pater, qui
 erat pro Prouinciati, legit defensionem, quam scri-
 ptam habebat, perlectamque Principi tradit. La-
 boratum est in his comitijs, quæ erant peculiaria
 loci vnius, vt in publicis res tota cognosceretur,
 irrito conatu. Nobilitas in eo perstitit, instigantibus
 Arianis: quin & ad illud vsque tempus tributum
 soluturam negant: nec aliter fecit ac dixit, pessimo
 exemplo. Catholici interea Claudiopoli, Albæ, Ve-
 radini, ad placandum numen conuersi, precationi-
 bus, supplicationibus, corporis castigatione, ine-
 dia, nihil non agunt. Theses a Nostreis de vera sat-
 isque idololatria ad excutiendum propositæ. Quid
 aliqua videbatur rerum, conuentu publico in comi-
 tialem*

talem annum; qui erat proximus, reiecto: sed non
 ferre iniquitatis ministri, tentaturos aliquid Iesui-
 tas hoc tempore, affore Andream Bathoreum Car-
 dinalem, qui aduentare dicebatur, captum omne
 sua praesentia & auctoritate disturbaturum: tun-
 dendum ferrum, dum candet: hostem impulsum pro-
 sternendum. Vatescere impetu, audacia consilia,
 mora vanescere. Hec ubi accepta auxibus an-
 tisque, exoriuntur temetia repentina, intra in op-
 pido Saxanico, Meggestio, peruigilio Apostoli Tho-
 mae, eo die volitare Ariani, & eorum affecta Cal-
 uinista: inferere se consultantibus, & Principis
 consiliarios nonnullos, quos euocauerant, turbulen-
 tis concionibus obtundere: rapiendum esse tempus,
 regnum in tuto collocandum exturbata Papistica di-
 sciplina. Quid enim agunt, aliud Iesuita, nisi ut
 Romano Pontifici obtemperemus? hoc ne semper
 timebimus, per secreta colloquia cum Principe,
 per liberos nostros domi, per argutas sermone in
 publico? Quin vos eiecit istis speculatoribus oc-
 casioni intentis, liberatis regnum periculo, in-
 uentum insidys, senectutem metum? Hec illi in
 comitijs: ad quos etiam Nostri (magis ne sibi dees-
 sent, quam quod inclinatum iam Nobilitatem & in
 procline labentem retenturos, sperarent) sibi venien-
 dum rati, duce Christophoro Censurario viro Catho-
 lico & pio, in confessum Senatorum deducti pri-
 mum, deinde in templum, quo conuenerat Nobilitas
 (etsi eos aliqui non introducendas censuerant) cum
 admissi fuissent, sacerdos is qui Praeuectus vicem
 gere,

gerebat, in hunc ferme modum Latina lingua locutus est. *Ut comitia ista vobis, coniugibus, liberis vestris, toti regno prospera euehiant, Deum immortalem oro obtestorque: neque ego tantum, sed quot sunt mihi socij vestris in terris, atque adeo, (ut vnum idemque sentimus omnes) in orbe Christiano vniuerso: quo magis miror, quid cause sit, cur de amicis vestris expellendis consilia agitetis. Septimus annus est, viri nobiles, ex quo in Transiluaniam Societas nostra rogatu accersituque Principum vestrorum est introducta: hanc ij, tres ordine, sua auctoritate, vestri etiam conuentus, publica fide firmarunt: nihil a nobis actum, dictum, cogitatum, quod esset aduersum rationibus regni, aut a dignitate vestra alienum. iam manere in nostra possessione quæ tandem inuidia est? Vnum obijciatur verbo crimen, auditu quam intellectu suspiciosius: quod istos vestros doctores, qui, ut nequid grauius dicam, abutuntur facilitate vestra, si modo congressionem, ut saepe alias, non refugiant, vel toto regno disceptante, docere parati sumus. Quod si benefactis hac gratia rependitur, ut inauditi, indefensique mittamur, qui manebis bonos Bathoreorum generi, si indignos vocabant, si ambiebant arcendos? Sed eorum factum, si rem ipsam consideres, salutare Transilvaniae fuit, & iudicium laudandum: etiamsi aliqui turbent. Caute vos ne turpe sit vobis sine causa eos dimisisse, quos illis fuit accersisse gloriosum: nobis quidem, locus quo recipiamur ab expectantibus, deesse*

esse non potest. Ceterum, viri nobiles, ad tam gravem deliberationem ne adhibete celeritatem, & iram: hæc enim rationi inimica est, illa consilio: cunctatio & maturitas propiores sapientia. Hæc cum dixisset, eadem Hungarice repetijt sacerdos alter, addita brevi refutatione eorum, quæ pridie a Ministro contra summum Pontificem, & Catholicam religionem iactata essent. Ad hæc atque talia, a Nobilitate Senatuque, obtentu longioris consultationis, dissimulata responsio. Eodem tempore Ceresurius, nomine Catholicorum, qui erant non pauci, litteras obtulit, quibus postulabant, ut secundum decreta regni æqua esset omnibus religionis libertas, ne ve ipsi carerent pastoribus animarum, aut eorum pastores acerbè tractarentur. Sed tunc quoque, ut sæpe, vicit deterior sententia. Postridie, quamvis repugnantibus Bathoreis, ceterisque Catholicis, & vero etiam Somborio Quæstore regni Lutheranò, Nobilitas ad Principem misit libellum supplicem, quo iterum urgebat, ut Idololatria, & Iesuitæ eius propagatores a regno extruderentur: responsum dilatum a Principe in alterum diem, datumque nobilibus in hanc formam. Inique postulari ab ipsis, a se honestè permitti non posse, rectores pueritiæ suæ, sibi a patre patrioque rege commendatos, publicis comitijs approbatos, nullius criminis reos, sed ne levi quidem suspitione præstrictos, invidia tantum Catholicæ religionis, quam ipse pariter profiteretur, indicta causa, eijci e regno: æquum deinde esse, ut etiam Catholicorum, & aliquarum
 præ-

præterea præterea alterius sectæ præces excipien-
tur: quorum vel salutem animarum, vel institutio-
nem liberorum, quo utroque in munere cum utili-
tate totius regni elaborant. Iesuita, negligere nefas.
Die sequenti alius obtruditur ab hæreticis libellus
in Nostros maxime criminofus: eos esse hostes ani-
marum, infestos fidelibus, turbidi ingenij, auctores
invehendæ Hispanicæ inquisitionis: proinde iam nunc
tandem regno excutiendos, ne prauitas tam infen-
sa molientium, in publicam perniciem erumpat. ad-
debatur, quæ bona a nobis possiderentur, Stephani
regis & Christophori Bathoreorum concessu, salvis
legibus teneri haud posse, aduersum comitia, quæ ce-
lebrasset Isabella regina. cautum illis erat, ne bona
ecclesiastica semet ad fiscum deuoluta, in usum ec-
clesiasticum ullo umquam tempore reuenterentur.
alterum offerunt contra, quando res scriptis ageba-
tur, Catholici, & superiora diluebantur: iniustum
fuisse illud conciliabulum, & sine capite pro vano
habendum, inualido perinde initio, & irrita fine.
quam enim iniquiorem legem, quam si Clerici, quos
æquitas ipsa eximios habet, suis bonis, atque eo-
rum iure fraudentur? Hæc inter, Præfectus, Gu-
bernatorem appellant, malorum omnium caput, pe-
nes quem & ærarium publicum, & satellitium, per
suos, ut ferunt, emissarios concitata multitudo
minuta Nobilitatis, varioque terrore expugnatis
Catholicorum animis, qui cum Principe sentiebant,
ipsum etiam Principem, defectionis metu iniecto,
& voluitum adegit subscribere impijs postulationi-
bus:

bus: nec mora: in pervigilio natalis Domini, sub
 horam alteram noctis, accitos Nostros in aulam ita
 eos Cancellarius cum altero Senatore allocutus est.
 Quandoquidem vniuersa Nobilitatis sententia eo
 decurrerunt, vt vos absitis e Transilvania, & Prin-
 cept vnus tantam molem sustinere non potest, nisi
 malit obteri, vestri consilij est, quid faciendum esse
 censeatis: & cupit quidem ille memor vestri bene-
 ficij, suorum magistrorum tueri inuocentiam, & in-
 ra defendere: sed nunc tamen eo in cardine res est,
 vt vel vobis sit cedendum in praesens prouincia, vel
 ipsi in perpetuum principatu: parendum tempori,
 & minimum eligendum de malis, sunt effata sapien-
 tum: magna procella sunt populi in idem conspiran-
 tis: & imminente naufragio, conseruanda salutis,
 vel carissimae merces in mare deiiciuntur, nec vero
 fas vobis habere omnia loca, quae hactenus in Tran-
 silvania habuistis: aduersari hoc legibus, quibus
 veterum Ecclesiasticos recipere bona, quae semel
 amiserint: & hunc locum maxime premere aduer-
 sarij: nec habet Senatus, quid respondeat. ita eo non
 prohibente magis, quam approbante, defensio ve-
 stra consedit. Equidem & si vos monitore non ege-
 tis, tamen in hoc ancipiti malo, id darem consilij: vt
 quando id non potestis, quod vultis, velitis id, quod
 potestis. Quin vos offertis vltro, quod estis amissuri,
 & hanc initis gratiam a Principe, vt qui a vobis cū
 hic fuistis, accepit eas artes, quibus se regat, reti-
 neat vestro discessu auctoritatem regnandi Vestrum
 non dimicare hoc tempore erit vincere: quibus
 etiam

etiam expediet semel cadere, quam semel pendere. Ad ea breuiter Nostri, tempori, & muneri conuenientia. Abrogatum posterioribus decretis, illis prioribus, quæ vel ab initio nullum robur: non esse e dignitate Transilvania, a Principibus accitos homines, confirmatos auctoritate comitiorum, ejci finibus, vt exturbentur bonis, quibus homines inbiant: nam quæ alia causa mittendi? Quod si implacabiles sunt animi multorum, vt consulatur publica tranquillitati, medium capiatur consilium: simus aliquo tuto in loco, dum residat tumor, & furor incensus interiectu temporis languescat. non deerit fortasse, qui iniuriam impositam Principi, nostra restitutione reprehendat: Nihil valere quæ dicebantur. Natalis dies illuxerat: antequam sacrum facerent, haberentve concionem, Princeps ipse renuntiat, Stetisse sententiam, vt cederent ex omnibus ciuitatibus regijs, eamque reuocari non posse. sint tamen, si volunt, in suo Monastoro, quod cænobium est Claudiopolitano suburbio continens. Ad extremum libellum supplicem dedere Nostri, breui auditu, cum expostulatione: hic etiam frustra fuit, eodem die, auctores tragædiæ edictum consonum orationi Principis in Comitio promulgarunt: neque eo tantum contenta Nobilitas, iisdem inflammantibus, seu quia priora processerant, vtens occasione, plus etiam petijt, quam a principio optare ausa esset, vt tota in Transilvania ijs ne esse liceret. Igitur postridie in ferijs sancti Stephani protomartyris post sacrum, quod postremum audiuit Prin-

G

ceps,

ceps, sollempni exordio, Principes persecuti sunt me gratis, ultimum telum vibratum est in Iesuitas. Prohibuit Præfectus pedem efferre ex hospitio, & ad anam accedere: nec desuere, qui, Nostrorum nomine, quasierunt de Principe, num adhuc vellet uti eorum opera in sacris faciundis: respondit Præfectus nihil amplius istis sacris Principi opus fore. ita die sancti Ioannis sacrum instrumentum remissum cum proluxa excusatione: coerceri non potuisse incitatum suorum libidinem, ne coercitio plus afferret mali: cautius visum, nihil adtrektare sine spe obtinendi: eos discedere se non assentiri, sed pati communis debet esse dolor in vulnere communi. & certe ingemuit bonus adolescens cietioni Nostrorum. itaque per totum diem non temperavit a lacrimis, ut q̄s siccandis duo linteola madeferent.angebatur præcipue, cum cogitaret, hoc facto insignem aspersum iri maculam nomini suo, quod Iesuita apud Pontificem maximum, ceterosque Principes Catholicos, in luce posuissent. igitur eo die, Meggesio dimissi, Claudiopolim versus, vnde post tres septimanas omnino discederent: quo die tanta repente vis ventorum, & turbo, dicitur extitisse, ut & tectum templi, in quo conflatum fuerat infame decretum, & camini culmen ex edibus Principis, & pontis Albani partem deiecerit. Post hac, ut daretur siue inimicorum pænitentia, siue amicorum consensui spatium, postulata a Nostris missa ad Principem. eorum tria capita. primum, ut liceret expectare, dum tempus miteret, vere bieme gelida,

& ni-

Et nixosa per vias iam clausas discedere cogerentur: deinde ut Pater Lelesius, qui olim admotus spei Principis in eo informando multis laboribus, tam infirmitatem corporis contraxerat, ut propius abesset ab extremo, Alba, prope templum Catholicum, opperiretur mortem, & sepulcrum: de-
mam, ut exituris daretur publicum testimonium de titulo discessus: cum ob crimen nullum amarentur, sed ob invidiam Catholicæ assertionis. illi priora duo silentio transmissa: nec, miserante licet, ac retinere cupiente Principe, Patri Lelesio decumbenti in lecto manere permissum: inhabili quamquam corpore labori, & itineri, fuit asportandus. Postremo postulatam concessum cum testificatione irritata in nos Nobilitatis studio religionis: adiecto in alijs rebus honore verborum, nec gauisi diu architecti facinoris. Praefectus ille, & gubernator, aut excitator potius ventorum, qui scitum extorsit, statim abire magistratu iussus, & nihil impetrans nostris bonis, quæ iam spe deuorarat, cum despondisset animum, antequam Nostri Claudiopoli discederent, est mortuus: vociferatus, se, & se miserum clamans, quod non seruasset fidem Stephano regi, Iesuitis expulsis, alij qui Nostri discessuris non satis moderate ferebant latiriam, repentina animorum mutatione, ita sunt in fugæ misericordiam versi, ut facere etiam inceperint: quin & de reductione cogitent, ni Ministrorum pertinacia resistat. Nobilitas quoque, ut bona carendo magis intelligimus, quam fruendo, seipsa collegit, cum liberos

qui in Seminarijs domi erudiebantur; nunc in Germaniam, Galliamve, mittere, & habere illic maximis sumptibus cogantur. Insultabant interea alij Claudiopoli, quo Nostri conuenerant, & viæ manus abstinabant: sed & Principis nota erat voluntas, & ipsius iussu, dispositum præsidium ante fores Collegij, violentos impetus retardabat. per eos ipsos dies munia Societatis exercita incredibili fructu: ad concionem, profectis etiam diebus, concursus maximus: ad confessionem tantus, quantus in nauinaufragio ingruente: nec facile dictu est, qui fuerit sensus Catholicorum, & nonnullorum, alta licet insectorum hæresi, Nostris abeuntibus. Prosequebantur illos mæsti, mæstiores redituri: sacræ manus osculis fatigabant: tam crudele discidium flebili vultu lamentabantur: ad festinum reditum, implorata ope Pontificis, & aliorum Principum, exhortabantur: orabant solatium solitudinis: tandem questibus finem imposuit necessitas professionis:

MISSIO MOLDAVICA.

MOLDAVIA, quæ & pars Valachie, Transilvania contermina, per multa, non minus bellorum, quam cognationum arbitria, superioribus temporibus iactata est: & nostra quidem memoria, Sigismundo Augusto regnum Polonie tenente, Alexander aliquamdiu quiescit imperitavit: dum a Despota Sami Turcicis Bassis, utrum-

mor

mor fuit, auro corruptis, aditentibus hæreticis & Polonia, exturbatus est Principatu. Dominatum exercuit Despotas, ea perfidia, qua inuaserat: Catholicas ades, veris possessoribus exactis, dedit hæreticis profanandas. Hunc deinde Thomsa, Moldanis conspirantibus, vita & dominio exiit. Sed neque Thomsa diuturnum imperium fuit: propter crudelitatem Moldanis offensus, reuocatoque Alexandro, eiusque sobole, eiectus, & a Sigismundo rege Leopoli capite mulcatus est. Moritur Alexander, resque Moldanorum in filium eius Bogdanum translate: is, dum extra fines ditionis versatur incautus, a Christophoro Thorouio in vincula conijcitur: mortuum Moldani existimantes, Iuoniam virum strenuum, & egregium bello, Principem legunt: restituere moliebatur Bogdanum Sigismundus, sed obstitente magna nube Turcarum, nec ille restituitur, & Iuonia in prælio, interimitur, magna inimicorum strage edita. Turcæ imponunt Moldania Petrum, hominem moderatum, & tantæ molis capacem: nec diu potitus imperio, Ianicula Turcicis viribus succincto, in Moldaniam irrumpe, in Turciam se recipit: non multo post Ianicula, cum famitiam sumpisset in suos, in Polonos superbiam, & querelam ad Turcam federatum Stephanus Polonia rex detulisset, in Moldaniam Petrus reducitur: Ianicula fugiens capitur, & ad Stephanum regem adductus penam capite luit. Igitur, cum magna esset apud Petrum Stephani veneratio, deque eius pietate & Orthodoxæ religionis

studio accepisset a Barpsolenae Bruto Albano Praefecto cubionidi, simili exemplo Ecclesias Catholicas restituere cogitavit: dat interea negotium Archiepiscopis, Leopolitano, & Neapolitano, qui tunc Pontificis Nuntium agebat in Polonia, ut aliquos Iesuitas promouenda Catholica Fidei, a Pontifice obtineant: cura id fuit Pontifici maximo, remque Roma commendatam Praeposito Nostro Generali, & in Polonia Nuntio, Aldobrandinoque Cardinali Legato, confici iubet. Decedit Stephanus: ex legatione Romana redit Leopolitani Antistes: cum Petro Principe negotium urget: tandem hoc anno Kalendis Septembris Sacerdotes duo Ioannes Soanionianus, & Iustus Rab Adoldamiam ingressi, cum commendatione Pontificis, & Sigismundi Poloniae regis: acceptique perhonorifice. Quoniam autem Princeps erat in castris, & pleraque loca peste infestabantur, dum ea deserviret, in oppido quodam loco satis tuto, & commodo, collocati: Romanum appellant. Pretium erat cognoscere quidam de Principis pietate, ut vel ex hoc initio liceat coniectare, Deo adiuvante, qui sit finis missionis futurus. Redditas sibi primum litteras Pontificis exosculatus, capiti imposuit, more gentio, causa venerationis: Locuti cum illo per interpretem sermone: itaque libenter audiri, ut lacrimae e turgentibus oculis emernerent. Oblata sunt & munuscula, & lectis agnus in consecrata cena, & libellus martyriorum depictus: grato animo accepta. Libellum postidie Princeps cum evolueret, de Grato sacerdotem (Calogorum

rum vocant) defixis oculis in Petri martyrio, qua-
rit quid sentiret de primatu Petri. Hic Græcus, pri-
mum designatum fuisse inter Apostolos, propter or-
dinem, & Hieronymum testem citabat: ceterum a-
quam potestatem omnibus fuisse. Instat Princeps,
Cui claves a Domino commissa? Petro, excipit al-
ter. Vbi sanguinem fudit Petrus? Roma. Vbi re-
liquia eius requiescunt? Ibidem. Igitur, addit
Princeps, vbi caput Petrus posuit, ibi & claves
successoribus reliquit. Elinguis ad ea Calogerus.
Iterum scitatur, velles pro Christo subire marty-
rium: non ita aequo animo, respondet Calogerus. At
mibi vile esset corpus, Princeps ait, si ea gloria com-
tingeret, vel morte mercanda. Dicebat idem ad
Nostros (per novem enim dies, quibus commorati
sunt in castris, ter apud illum fuere) in ditione sua
nullum Ministrum hæreticum pati velle: curias om-
nes, quarum Romano vterentur, omnesque curia-
les, eorum potestati permittere. misit dein ad illos
unum atque alterum Ministrum, qui nuptias con-
traxerant, ut statuerent penam, statim ipsius ius-
su irrogandam. at Nostri non venisse, dixerunt, ut
homines pereant, sed ut convertantur, & vivant:
nihil secius Ministros illos ab Ecclesia Princeps re-
mouit. Ipse porro Petrus, & magna pars regio-
nis, ritibus Græcis & Ræthenicis vtuntur, Ræthe-
nica lingua: neque Patriarcham Byzantium agno-
scunt. In tota Provincia quindecim circiter oppi-
da, in quibus villisque proximis Hungari, Saxo-
nesque: sed illorum maior pars, nullus litterarum

usus : notitia fere nulla . nec tamen hebes ingenium gentis , magis callide , quam simplicis . Coloniam fuisse Romanorum ex vultu , sermone , moribus , opinio est : nec spes deest mansuri fructus : modo vocandi Sacerdotes (nam adhuc extra Nostros sunt nulli) imbuendis animis , regendisque , Nostrorum instituta persequantur .

POLOCENSE COLLEGIUM.

NE HOC quidem Collegium . ab aduersariorum tumultibus vacuum fuit . illis , iuxta cum alijs , mors Stephani animos erexerat . ita toto interregno in priuatis conuentibus Polocie , Vilnaeque , tum vero in publicis Litvaniae , deinde in maximis , omnium ordinum , Varsavia , ubi agebatur de rege adoptando , agitatum perpetua de dissoluendo Collegio , tamquam nec e legibus esset , nec e rationibus regni . at , satis tatus est , cuius Deus suscepit defensionem . ea res non tantum declarauit , verum etiam acuit erga nos studia multorum . nam super Catholicos , haeretici aliquot , rerum capita , sic e defensoribus alioqui sui similium , repente patroni nostri euaserunt , vt summo studio sint adnixi ad nostram causam ab inimicorum impetu vindicandam . Sub eos dies quibus Sigismundus erat insigni regio euinciendus : quidam Dynasta , alijque sub umbra eius auxilij inuaserant in bona Collegij , vt manuque iniecta : sed missus a rege ex eius cohorte vir nobilis repulit iniquos eorum conatus , & Collegium

legium in pristina restituit: ipsique Dynasta, ut in posterum quiesceret, per litteras imperatum. Ceterum per Nostros schismatici duodecim cum Ecclesia reconciliati religionis vnus, & religiosa familie defector, ad Fidem redijt, statumque meliorem. Virgo iam adulta ex Anabaptistis parentibus sacro fonte lustrata. Nobilis vir nutans in Catholica sententia confirmatus. non pauci relictæ plane hæresi, etsi adhuc tenaces Ruthenici ritus, tamen Sacra nostra, & conciones frequentant: nec dubitandum est, quin extrema faciliora principijs sua natura difficilioribus in perpetrando opere consentiant. Numerum discipulorum auget, tum frequens iuuenum exercitatio in agendis dramatis, quibus capiuntur ciuium oculi animique, tum exacta magis Gymnasij disciplina. Crenit etiam ornatus templi liberalitate multorum. Et expetitur quidem a vicinis toparchis: sed ea inciderunt tempora, ut propter paucitatem operariorum, pia illorum vota laudari debeant, expleri non possint.

COLLEGIVM CALISSIENSE.

LABORIS materia sex Collegiarum accessione auxit numerum laborantium: e Cracouiensi Nouitiatu quattuor, aliunde duo submissi: data aures consitentibus amplius mille, & de peccatis quidem totius vitæ, fere quadringentis. Hæretici decem, & ex ijs nonnulli iam cino capillo meliorem mentem induerunt. Qui agebantur ad patibulum a despera-

operatione venia ad penitentiam adducti. Vexati a
 demone, sacri agni gestatione liberati: addictus
 Magicis artibus resipuit. Septem offensa a fenebri
 lucro deterriti. Carnifex publicus rationem qua-
 estus cum vita emendatione mutavit: muliercula
 multa placendi studium ab hominibus ad Deum
 contulerant: discipulorum fructus non contemnen-
 dus: eorum maior, qui Mariam Virginem patronam
 habent. Sex eo de numero Societatem complexi: in
 pluribus alijs reiectis, quo spes longior, eo cura fla-
 grantior. Sed interuenit his laboribus commune illud
 hoc anno toti fere Poloniae malum, pestilentia: du-
 plici aditu in regnum irrupit, per Valachiam in
 Russiam, & Poloniam minorem: per Gedanum in
 Prussiam, Masoviam, maioremque Poloniam: &
 Calisienfis quaque civitas, qua ignara hactenus ta-
 lis calamitatis, non fuit intacta. Septembre extremo
 lues irrepsit: igitur, quod fieri amat in tali trepida-
 tione, schola continuerunt, & primores civium in-
 tutiora dilapsi. Collegii interea moderatores cura
 Nostrorum incolumitatis, & proximorum salutis
 versabatur: data est omnibus optio cedendi pro arbi-
 tratu, aut manendi: ea fuit singulorum pietas, &
 virtus, ut oblata occasione multis operam ferendi
 postposuerint tuta fuga periculofam commoratio-
 nem: medium consilium captum. Sacerdos cum ma-
 gistris duobus, & tyronibus quinque in vicina pra-
 dio sepositi, Rector cum reliquis ad tres hebdoma-
 das in Collegio mansit: hoc tempore, expiati fere
 omnes in nostro templo, qui in civitate superabant:

auer-

atterranda celestis ira, publica supplicationes;
 quas multi nudis pedibus obivruunt, inticta: cum
 glisceret in dies magis contagio, alijs dimissis: sex
 (e quibus sacerdotes duo) Collegio, & Civitati re-
 licti non minore usu aegrotorum, quam morientium
 fructu suore: nec caruit admiratione in media flamma
 neminem afflatum fuisse. Non omiserim in hoc di-
 gressu duo oppida lustrata cum magno commodo
 utriusque. Plezenia oppidum haeretico domino pa-
 ret, & per viginti iam annos eiusdem sectæ Ministro:
 Catholici, si qui sunt oppidani, Catholicum templum
 vicini pagi frequentant: huc se contulerant Catho-
 lici plures pestis vitanda: a quæis vocatus sacer-
 dos sub ferias natalitias, triduo concionem habuit,
 plurimorum confessiones excepit. Alterum oppidum
 Poniecum: in quod similiter haeticus dominus ha-
 reticum ministrum introduxit, vix edicula lignea
 Catholicorum sacris exclusa: hic quia longior com-
 moratio, nempe bimestris, amplior etiam fructus:
 eius oppidi Curio, Catholicus quidē erat, sed per flagi-
 tia infamis, eum tamen non ferebant modo, sed etiam,
 respectu sacerdotij, venerabantur oppidani in reli-
 gione constantes: cum hoc agere interim Noster, ut
 rectiorem iniret viam: negligebat is, aut differebat,
 peccandi consuetudine: divinam vindictam minari
 ille, nec sane tardam: ita res cecidit: cum pridie bo-
 ne valuisset, postridie mane repertus est in pavimen-
 to, suo volutatus in sanguine, quem abunde euomu-
 erat, spiritu labente impoſ mentis: post paulo deces-
 sit. Eluerunt confessione maculas centum quadra-
 ginta

ginta vnus: & quantum poterant vel a pueritia recordari, tringintatres. Duo ad Ecclesiam reducti. Ceterum hic sacerdos eo in itinere quadraginta soluit peccatorum nexu, ex his duos, totius vite: virum item nobilem & senatorij ordinis, ab obstinata heresi multorum annorum, magna bonorum gratulatione, conuertit.

COLLEGIUM NIESVISIENSE.

NIESVISIENSIS Parochus vir maturus, & grauis post biennij experimenta Societati nomen dedit. Schisma deseruere amplius triginta: varias hereses fere duodecim: multi, quorum in dubio erat animus, ad veram religionem impuls: ex his tenebris qui emerferunt, ita sunt ignari Christianorum elementorum, vt more puerorum sint edocendi. Extra horum confessiones generales excepta quadraginta. Illustrissimus Cardinalis Raduillus cum cetera diocesi Nieuisum quoque lustrauit. Salutatus honorifice a discipulis in absoluta parte Collegij. Ceterum in recognitione templi, quod nunc quidem est Nostris cum Parocho commune, quae erant Parochi, pro sui ratione officij, cum diligenter explorasset, rerum nostrarum inspectui pepercit. Inciderat in iubileum a Pontifice concessum, compluribus Eucharistiae & Confirmationis Sacramentum impertijt, in eaque lustratione persuasit Sacerdotibus multis, vt se Patris Nostris exercitijs perpoliendos darent. Fundatoris nostri liberalitatis idem te-

nor,

nor, qui annis superioribus : vasa aliquot argentea inducto auro, ad sacros vsus donauit, oblataque pecunia promouit Collegij adificationem. Nos eo magis in proximorum salutem intenti : assidemus morientibus, opem ferimus desperatis, & afflictiis. Ex hoc genere vnus, cum insimulatus furti, & post acerbam quaestionem, e carcere semustulatis pedibus emissus, mox veluti truncus sub dio iaceret in via, vnus e Nostreis opera receptus primum a matrona honesta, refotusque corpore, & animi postmodum expiatis sordibus, excessit e vita. In publicam custodiam dum aditur, adolescenti, placatis aduersarijs, mors remissa : confirmati multi ad Christiane fortiterque moriendum : vnus cum duceretur ad supplicium, duorum interkursu in se crimen auertentium, liberatus. Prouisum praterea per Nostros, vt qui suspensio sunt enecandi, non se ipsi precipitent e furca, sed expectent carnificis impulsu. Qua in re permultis in locis persaepe peccatur.

DERPATENSE COLLEGIVM.

PROPTER aquarum intemperiem laboratum est frugum inopia : & si quid erat, bellum inter duos dominos excitatum, absumpsit : sed eo maior copia fructuum spiritualium. Amissus Patrena Ioannem Fornerium, magna, cum apud Nostros, tum apud externos, existimatione sanctitatis : sexdecim annos posuit in Societate in multorum itinere laborumque patientia : vel fessa aetate, q. ne
deuatio-

leuationem aliquam postularet, addiscenda Liouani-
 ca lingua, quo pluribus ferret opem (& iam hoc ei
 procedebat) cupidissimus. Hic primus de Nostri-
 in Liouonia sepultus est. Nostrorum labor primus
 in scholis cernitur, quæ, & siluerunt nonnihil in
 hoc strepitu armorum, nunc tamen redierunt cum
 pace florentes: mittuntur etiam ab hæreticis filij,
 nec se granate laturos ferunt, si Catholici euadant,
 dum apud Nostros litteris erudiantur. auxerunt
 opinionem varij dialogi tempestiue exhibiti: vnus
 elegantissimus in pompa Corporis Christi: eodemque
 die, de illius dicta nomine, ad exemplar Vānensis,
 Congregatio instituta. ornati a Rhetoribus parietes
 templi multiplici carmine. Eorum virtus qui edu-
 cantur in Seminario, cum ætate capit incrementa:
 ex ijs præfetti aliquos ecclesiis, quæ vacabant. Cete-
 rum, etsi pietas plerumque refrigescit, ardente bel-
 lo, sunt tamen intra, extraque urbem in excursio-
 nibus: e Polonis Germanis, Hestonibus, omnium
 erratorum in vita confessiones audita quadraginta.
 Exercitationibus informati quinque: Eucharistiam
 perceperunt domi nostra mille quingenti: foris se-
 p ingenti quinquaginta. Hæresim agnouerunt Ger-
 mani decem, Poloni vigintiquattuor, schisma se-
 ptuaginta. Matrimonia non legitima sine direc-
 pta, siue instituta, sex circiter & triginta: e pœna
 capitali quattuor erepti: adinti alij dum ea afficiun-
 tur. Trina quotidie beata Virginis salutatio in arci-
 bus quibusdam introducta. Dissensiones sopite,
 etiam inter Ecclesiasticos, & Toparchas, alioquin
 in

in multorum perniciem exarsura. Conciones habita
in templo nostro tribus linguis, & Hæstonica, ple-
rumque ter millibus audientibus, magno plausu,
in maiore fructu: templum item nostri prædij frequen-
tatur ab hominibus prope quingentis. Has ob res,
& adiuuamur vicissim in sacro instrumento: & duo
illi viri Nobiles, qui inter se pugnabant armis, cer-
tabant erga nos beneficijs, agnoscere prædicantes
pacis studium cum summa aequitate coniunctum. Ab
vnius vxore, licet non Catholici, ornatum templum:
alter vicini agri partem prædio nostro liberaliter
dedit: nec magis templi quam Collegij edificatio
proceffit. Scholarum ruina refarcita. adiuuat stu-
diorum operumque progressionem Serenissimi regis
Sigismundi tertij humanitas: is cum litteras Ste-
phani, cuius beata memoria, de stata pecunia Col-
legio edificando firmasset, addidit voces erga no-
strum ordinem amoris honorisque plenissimas.

COLLEGIVM RIGENSE.

DE NOSTRORVM Riga discessu seces-
suque in proximam arcem, scriptum anno su-
periore. Igitur in hac relegatione, quiescentibus scho-
lis, frequenter excursum. Quadam in arce edificata
a Stephano rege causa præsidij (Blolcausum appel-
lant) opera egregie collocata. Confluunt Lothani,
vel ex centum milliaribus, ut a Nostreis imbuantur
iamque illis bina templa in nostris prædijs extrui
cepta: multi inter se pacati: mulier Scythijs magno
con-

conuentu nobilium baptizata in sacello arcis. Quidam e numero opificum cum imaginibus vexaretur horrificis, vt pati non posset solitudinem, Nostorum suasu remedium a sacra confessione, caelestique agno quasiuit. Mulier, quæ multis annis, veneficijs, vt credebatur, illigata, fetus emortuos edebat, cum per multa millaria ad templum perrexisset, vbi Nostri concionabantur, & accepisset salem benedictum adhibendum ad opsonia, viuos partus enixa est. Par coniugum per sexennium fuerat in perpetuo iurgio, non leui coniectura artis maleficæ: sacrarum vi precationum sacerdos restituit amorem, quem depulerant incantamenta. Alij etiam coniuges duo, nullo antea mentis vitio, cum semel adissent ad Lutheranorum cœnam repente stolidi effecti (& deuotionibus id quoque accidisse dicebatur) eadem ratione sanati. Itur ad ægrotos, itinere licet multorum millium: acceptum id vulgo, quod Lutherani segniores abnuunt iter, nisi munere aliquo commoueantur: hac ratione non nemo a dæmonis iugo extractus. Vnus e Sacerdotibus, ætate iam ingrauescente, Lothauicam linguam ita addidicit, vt concionari, & aures præbere confitentibus posset. Obit dominicis festisque diebus sex ecclesias, in orbem, diuini pabulum verbi, & Sacramenta ministras: ita opus facto, ne in vacuam possessionem Lutherani irrumpant: dum Parochi, quorum magna inopia ab Episcopo destinantur: intersere, in his excursionibus, ad viginti millia passuum rudes Catechismum docentur, segnes ad pietatem inflammantur, confitentes de peccatis absoluntur: reperti

repartinonnulli homines exacta iam atate, sic Fidei
 seruantes, ut qui per viginti trigintave annos a Lu-
 theranis longissime refugerunt, vbi audierunt de
 Nostrorum aduentu, ad antiquos sacrorum ritus,
 & Sacramentorum, accedere latentur. accurrunt
 interim multi cum munusculis (quæ non accipiun-
 tur) orantes fieri sacrum votiuum Deiparæ, mala
 pecori, alijsque rebus auertendo: eumque morem
 fuisse, quamdiu apud ipsos erant monachi, patrum
 memoria testantur. Dedocti hæresim e Lothauis vi-
 ginti: e Germanis mulieres duæ: ac præterea vxor
 vnius Præfecti militum, cum aliquot alijs. Vnus
 denique Rigensis. Baptisma traditum Lothauorum
 Polonorumque infantibus ætatem quadraginta vni,
 matrimonio iuncti quadrageni bini, terni deni ex il-
 licito contubernio in legitimum torum traducti: in
 Paschate confessi Lothau quadringenti viginti: ex-
 tra Pascha diebus festis dominicisque centum octa-
 ginta duo, Angelorum pane refecti: res ponderanda
 difficultate magis faciendi, quam paucitate facien-
 tium. durum hominum genus: & dominicum cor-
 pus sumere opulentorum virorum esse arbitrantur.
 Defertur diuinum ferculum ad agrotos, intra agrum
 qui ad arcem pertinet, prosequentibus mililibus
 præsidiarijs, magna reuerentia. Sub finem Ianuarij
 virgo Rigensis Cænobijs antistita, quam supra scri-
 psimus centesimum annum egressam, desiderio Sa-
 cramentorum, & marore Nostrorum exilij, mor-
 tua est, nec nisi sacro instructa viatico, oleoque
 iuncta: sextum mensem caruit sepultura, iuxta illi.

more Catholico persolui ciuitate prohibente. eam ob causam missus a rege vnus : nihilo magis obtemperatum : clanculum humari oportuit. Ceterum, Nostri cœnobio illi, quæ sunt ad corpus necessaria, omnia subministrant : quæ ad animum, occulte, nec sine periculo. Approbavit Sigismundus Nostorum in arce commorationem, mandauitque Præfeto, vt commodius diuersorium daret.

MISSIO VOLINIENSIS.

E IAROSLAVIENSI Collegio Voliniensis missio instituta. in qua fere per annum versatus est Sacerdos, cum Laico, apud Bernardum Maccieioschium fundatorem Collegij Lublinensis, nunc Episcopum Luceoriensem. Voluit enim optimi vir animi, maximique consilij, lustraturus primo diæcesim aliquem de Nostris habere: & fuit pretium eundi. id fuit admirabile: quod Luceoria: vbi princeps Ecclesia, & Voliniæ caput, ciues habet Rutheno Græcoque schismate infectos: Armenis deinde abundat Iudæisque, non sine Synagogis: vt in magna vrbe Catholicorum domus vix septem supra centum numerentur: sed & Vladica Ruthenorum antistes suam in arce Cerquam (ita illi suam vocant pseudoecclesiam) habet. magna eius auctoritas principibus viris innixa. indignum porro erat in maiore hebdomada Catholicorum campanas silere, aliorum circum omnia strepere: solum enim sonorem campanarum Popi crepant. numerus tamen
confes-

confessionum exceptarum a Sacerdote hac ratione subducitur . Luceoria in Quadragesima centum nonaginta octo . Post Paschales ferias Torcini centum quinquaginta : Olicæ triginta quinque : Brestæ centum tredecim : Ianouia quinquaginta octo . obita cum Episcopo hæc omnia oppida : excultiq̃ue Sacerdotes iam facti, & præculi faciendi : Quodam in oppido , integerrimus antistes , sedulo quæsiuit de ijs, qui non communicassent ad Pascha: qui cum Ruthenis matrimonio copularentur : qui iniustas nuptias fecissent : qui pellices haberent : omnia, secretis schismaticis, ad Catholicum ritum direxit . ad Ecclesiam rediere nouem , plures in Fide firmati : Disputatum cum Popo , eiusque inscitia conuicta . Brestæ (oppidum est regium frequens & nobile hæreticis scatens) data est opera , vt Clerici mensa communi vterentur , in rem famamq̃ue multorum . & suggestu hæreses confutata : factamq̃ue , vt constitutis Catholicis hæretici vacillent : & iam eorum aliquot visi in templo sacrosanctam Eucharistiam venerantes : iudex quidam Brestensis, Ruthenis licet addictus , cum in supplicatione præferretur diuinum mysterium , vsque ad finem venerabundus voluit interesse : is fluctuatur animi , vt vehementer sit locutus cum Episcopo de Ruthenorum religione cum Romana conglutinanda : eo præsertim tempore , quo Patriarcha Byzantius ad Synodum in Polonia cum suis Vladicis Vilnæ celebrandam adfuturus dicebatur . Illustres etiam viri , Palatinus Brestensis, & Præfectus arcis , quamquam hære-

H 2 tici,

tici, ex Episcopi ipsius Nostrorumque consuetudine, iam melius de Catholicis sentire cœperunt. eodem loci puellæ duæ ex parête anabaptista iam grandiores natu lustrali aqua tinctæ. De reliquis Polonia domicilijs, quia nihil accepimus, nihil reddimus.

A V S T R I A P R O V I N C I A.

ABET AVSTRIA. iam Collegia quinque: Viennense, Pragensse, Olomucense, Gracense, & quod hoc anno additum, Crumloniense, Domum vnam Brunæ, Probationis. Missiones fuerunt diuturniores quattuor. Vratislaviensis, Furstenfeldensis, & in Vngaria Varalliensis, & Scelliensis. In his locis omnibus ducenti quadragintanovem socij numerantur. Quattuor supremum diem explevere. In Societatem ingressi quinquaginta octo.

VIENNENSE COLLEGIVM.

VIENNÆ ubi sunt socij sexaginta, admissi octo. Obdormiuit in Domino Pater Ioannes Merquicius, qui huc venerat e Gracio: ceterorum integra fuit valetudo. ad Catholicos rediere.

diere tredecim supra ducentos: atque, ex eorum numero, quinque hæreticorum faces: alius, cuius nomen in duabus Academijs percelebre, neque parum in Liuania Catholicis obfuerat. Duo erant adulescentes, ut pari inter se beneuolentia, ita religione diuersa: hic Catholicus, ille hæreticus. Vterque alterum in suas partes trahere cupiebat: et si Catholicus felicior fuit. Id, quia admirabile quiddam habuit, breuiter repetendum videtur. Ducebatur hic sepe ad infensissimum Catholicis nebulonem Calvinistam: cum eius interea fides nulla nutaret ex parte: & iam aliqua cum illo consuetudo: agrotat buccinator exigua spe valetudinis: ad eum cum amico Catholicus: cum sermonibus tempus, ut sit, tere-retur, multaque in vtramque partem de religione differerentur, ad Calvinistam Catholicus: Per tuam, inquit, salutem perque iustissimum illud tribunal, ad quod sistemur omnes rationem reddituri, te oro ob-testorque, ut integro animo ac libero aperias, in vtra religione censeas præstare mori. Hic ille ter-giuersatus primo, & professus inscientiam suam, cum rursus vrgeretur. Bene, ait, tecum agitur adulescens, qui audis Catholicos: a quorum præceptis, si cara est tibi anima salus, noli discedere. admirantibus cunctis, qui hæc accipiebant. Quintu, excipit Catholicus, in isto articulo, ac discrimine ultimo, rapis consilium, quod das alteri, & amplecteris religionem, quam veram esse confiteris? Sed quis mortalium reducat hominem in viam, quem Deus, ut sunt incomprehensa eius iudicia, despexerit? Cla-

more enim ingenti, ac terribili eiulatu. De me iam conclamatum est: clausa est ianua. Hæc ille moriens efflavit. Perculit ea res omnes vehementer, præcipue filium, qui patris perfidiam execratus, veram fidem aspexit: illumque alterum, de quo dicebamus, adolescentem: is enim amico Catholico, qui hanc confessionem expresserat, manus dedit. Gallus quidam nobilis, sed hæreseos veneno olim infectus, militiam exercuerat diu contra Catholicos, quorum multis gloriabatur euerfis bello templis, ac fœde incensis: magnis excitatus præmijs in Germaniam se contulerat: cum autem vnius e Nostri familiaritate delectaretur, paulatim eo perductus est, ut oblatiis libris magistris mendacij, veritatem agnosceret: & nunc ex ea mutatione vitæ tantam percipit animo voluptatem, ut cogitet de relinquenda militia, quo inter Catholicos solutiore animo versetur. Mulieris vnius Catholicæ memoranda patientia. Erat perquamdiu cum viro hæretico, tres liberos enixa, duos virilis sexus, tertiam feminam: illi superstitionem patris sequebantur. Pessime accipiebatur a marito vxor, odio religionis: quæ cum postea incidisset in morbum, atque indubitatam mortem sentiret, ægre a viro extorsit, ut percepta sacrosancta Eucharistia Catholice moreretur. post eius obitum filia in cænobium virginum ingressa decessit. Filij superstites, matris sororisque religionem complexi, ipsi quoque moriuntur. Et tandem pater siue orbitatis malo, siue tam multorum vi exemplorum commotus, aperuit oculos, & per suorum vestigia, qui præ-

præcesserant , ad Christianæ pulchritudinis lumen
 emerſit . Datum id credam mortuæ uxoris preci-
 bus, & in recta fide , quod dederat viuens, docu-
 mento perſeuerantiæ . Medicus vnus cum hæſim
 eieciffet , eo ſtatim flagrare cœpit deſiderio animas
 curandi , vt vndecim ſecum adduxerit, & nunc etiã
 in eodem opere cum magna laude verſetur . Alius
 Græcarum litterarum Latinarumque percallens, in
 Mathematicis plane perfectus , poſt varios errores
 hæreſum ad veræ ſalutis viam perductus eſt . Huic
 a primis annis, incertum ridenda magis, an miſeran-
 da , infederat opinio , Ieſuitas non ex hominibus, vt
 ceteros , ſed e monſtroſo quodam demonum genere
 eſſe procreatos . Sacra apud nos obeuntium myſte-
 ria , cum toto anno , tum maxime diebus feſtis, tan-
 tas eſt numerus , vt obruant audientes . Ferijs Pa-
 ſchalibus , confeſſiones ter mille quingentæ quin-
 quaginta tres , & earum plurimæ, vel omnium, vel
 multorum annorum , exceptæ . Communicarunt bis
 mille quingenti . Turbidi quidam homo ingenij, cum
 a rixa & contentione calens diſceſſiſſet , repente
 tanta demonum multitudine , ſub terribili ferarum
 monſtrorumque ſpecie, circumuentus eſt, vt per to-
 tos dies quinque nullam inueniret, nec animo, nec cor-
 pore quietem : non cibum capere , niſi vi ingeſtum
 ori , non ſomnum poterat , non pedibus inſiſtere .
 Exprimit ſignum Crucis , fundit ad Deum preces ,
 nihil propterea melius concipit tandem votum con-
 feſſionis faciendæ . tum vero, intempeſta nocte, ſub-
 limis rapitur , & in vaſta ſolitudine , ſeptem mil-

lium spatio, eijcitur ante piscinam ingentem. non deijcit ille animum, victaque corporis imbecillitate, Viennam ad nos contendit, votoque exoluto, terriculis omnibus liberatur. Nostorum exorcismo, a muliere una demonium expulsum. alteri fanatica mens reddita, haustu aquæ lustralis. Res scholastica efflorescit: studiosi octingenti: quos cum fere instructos vidisset Aldobrandinus Cardinalis in Poloniam Legatus proficiscens, lætatus est cum commendatione mirifica illius iuventutis. Tragicocomædia, frequentissimo populo spectante, & approbātibus Serenissimis Austriæ Principibus, data. Vtimur nunc Viennæ proceribus maxime benevolis: Eorum auctoritate, si qua in nos euduntur mendacia e maleuolorum officina, evanescent. Martinus Neostadiensis designatus Episcopus, vir nostri ordinis amantissimus, adiecerat animum ad extruendum Neostadij Collegium: huius consulti effectum mors turbavit. moriens ille mille aureos nobis reliquit: monumentum amoris. Usus in valetudine, & in morte vnius opera e Nostris, a quo etiam funebri oratione laudatus. Simili beneficentia alius, in bibliotheca vsus florenos contulit sexcentos. Donata etiam sacra vestis, materia pariter & arte insignis: piorum liberalitate templi splendor intus forisque auctus: ut quocumque convertas oculos, sacra se offerant signa, incitamenta pietatis. Apud Sanctum Bernardum (vicum esse reor Collegio vestigalem) in proximorum salute non est inutiliter laboratum. Septem a communione sub utraque specie retracta
adit

aditi ægrotautes auditique, sacro communiti viatico, extremo denique oleo delibuti. mira omnia, eo in loco, ubi fere omnium contaminatis animis, nã tennes quidem reliquie pristini moris hærebant.

COLLEGIVM PRAGENSE.

CONSVETAE domi forisque conciones habitæ tribus linguis, Boemica, Germanica, Italica. ijsdem linguis doctrina Christiana tradita, dominicis diebus, quæ, Italis præsertim, magno emolumento fuit: curatum proinde, piorum sumptibus, ut de Confessione libellus, Italico idiomate excuderetur. Ad Catholicam fidem, in hac vrbe, sexaginta quattuor: ad communionem, quindecim conversi. Ex socijs triginta quinque, quibus Collegium constat, cum Sacerdos vnus, labente iam spiritu, extremis instructus Ecclesiæ Sacramentis, nihil aliud expectaret, nisi mortem: ubi sacrum hausit liquorem, qui manat e corpore Sancti Nicolai, cœpit conualescere. eademque medicina fuit medico vni, & alijs nonnullis ægrotis, desperata valetudine. Perlongum multi ad nos suscipiunt iter, domitorum negligentes offensam, contemnentes propositam pœnam carceris, ut peccata fateantur. Fenebris pecunia restituta a compluribus, & ab vno quidem floreni sexcenti. Supremus regni præfectus Crupcense Monasterium Collegio donauit: pro cuius conseruatione, Casarea Maiestas hoc anno, taleros centum. Igitur in eo Monasterio per Quadra-

gesti-

gesimam Sacerdos cum fratre mansit, ut Catholicorum excitaret reliquias: nec sine fructu. Etenim ipso die Angelica salutationis, qui concioni interessent, ducenti, qui ad Eucharistiae sacramentum accederent, quadraginta numerati. Crupca autem oppidum est, Misniae Boemiaeque confine scatens haereticis: magna hic, Nostrorum commoratio, Catholicis voluptati fuit. Est in eo oppido, ædes Deiparae Virginis: ad quam melioribus olim temporibus trinis Paschæ ferijs, & Pentecostes, ipsoque sanctissimæ Virginis natali die sollemnis erat peregrinatio: eius nunc memoria abolita, ut renouaretur, placitum Nostris eo excurrere: hoc fructu. conciones habita Germanica, Boemicaque: qui confessione expiarent peccata, auditi centeni ducenique: ex illorum maxime ordine hominum, qui cum haereticis Curionibus uti cogantur, nullo nec carceris, nec supplicij metu, se a Catholica fide abstrahi patiuntur. Et horum quidem ea est constantia, ut antequam se aperiant, interrogent Sacerdotem, sub una, an bina specie communionem tradat: nolunt videlicet falli ab impostoribus. Nec vero vicini tantum huc confluent, sed qui absunt etiam decem duodecimve miliaribus, sub vexillo. ornarunt hanc piam peregrinationem primores regni, ac præter ceteros, Nuntius Pontificius, qui & summum in Monasterij templo altare consecrauit, exceptus perbenigne a Crupcensibus Senatoribus, xenijsque honoratus, Lutherum licet sequerentur. Ceterum in veteri templo nostro Sancti Clementis, aliquorum liberalitate,

in

in nouoque Sancti Saluatoris, vnius Parochi beneficio, altare nouum erectum : nec minorem nobilium beneficentiam, Domus pauperum, in qua centum & triginta bonæ spei iuuenes aluntur, experta. His cum Ianuario mense epulum datur, impensa cuiusdam mercatoris, inuitatus est Nuntius Apostolicus, & cum eo Consul Legatusque ciuitatis Coloniensis : quibus adeo placuit ea disciplina, vt dicerent se vbi Coloniam rediissent, de simili instituenda Domo relatu-ros. Et quamquam ab inuidis interdum, vt assolet, in Nostros sparsi rumusculi, tum apud Casarem, tum apud alios etiam, qui illos comprimerent, viri magnæ auctoritatis non defuerunt.

COLLEGIVM OLOMV CENSE.

REBVS HVMANIS ereptus Pater Ioannes Aschermannus, admirabili vir animi demissione, & patientia : qui cum in Polonia Prouincia fundanda, Austriaque iuuanda, multis annis laborasset, magno relicto sui desiderio, hic in patria, tam sancte mortem obiit, vt cum finis instaret, beate Virginis, quam veneratus est insigni semper obseruantia, hymnum, Ave maris stella, maxima omnium admiratione latissime decantarit. Ex quatuor adolescentibus, qui successerunt in demortui locum, vni votiuæ Societas reddidit vitam, quam atrox valetudo perditum ibat. Conciones ternis diebus festis, in præcipuis Paræcijs ciuitatis, Germanica lingua habentur : ad has accedit explicatio Cate-

Catechismi, & concio Boemica, quæ hoc anno in templo nostro instaurata. Fructum ex his experimur non exiguum, præsertim in hæreticis, qui audiunt frequentes. Pauperum, qui in xenodochio decumbunt, necessitati subuentum a Nostreis, nihil veritis loci graueolentiam: tanta prorsus sui victoria, vt hæretici, qui omnia cauillantur, hoc ipsum non admirari non possint. Omnes qui extremo supplicio dederunt scelerum pœnas, Catholice & pie, inter cohortationes Nostrorum, vita defuncti. Quibus diebus resurgentis Christi memoria recolitur, tria millia confitentium numerata: etsi Boemicorum inopia Sacerdotum, plures inauditi. Inter illos, centum deseruere hæresim: totidem in Fide firmati: multi viri mulieresque ab impuritate vitæ, quattuor a desperatione traducti. Ciuium aliquot familie, & coniugum paria, inter se grauitèr dissidentium concordata. A feneratione pecuniam, quæ res hic non criminis loco, sed beneficij habetur, abstulerunt nonnulli. argumento est, quod opulentus ciuis grandem summam magistratui reddidit, admirantibus Senatoribus hæreticis Catholicisque: hoc magis, quod magnum præterea æs, sine vlla usurpatione fructus, iisdem poscentibus libentissime mutauit. Die festo Sanctæ Annæ, cuius hic ciuium Catholicorum nobilis Congregatio, magna fuit vis confitentium: cum alias, qui hoc facerent eo die, pauci, aut fere nulli reperirentur. Olomucensis antistes paternum in nos animum gerit: eiusque dignitate, quæ magna est, & a Cesare. nuper aucta, optimates adducti multi,

ti; nobis licet dissimiles in Fide, suam erga nos benivolentiam liberaliter declarant. Sed ad omnem civitatem egregie iuvandam aperuisset nobis aditum Bernardus Brūdalischius priscae nobilitatis Dynasta, multigena eruditione, & virtute insignis, si ei diutius vivere licuisset. Addixerat hic tum omnes facultates, quæ satis amplæ, tum seipsum, Societati: iamque a Reuerendo Patre Generali facta ei potestas Romam eundi. Sed mors iter oppressit: qua statim consecuta, eius amici prætendentes bonorum stabilium alienationem a familia, Prouincia legibus interdictam, certam pecuniæ summam nobis asperserunt, qua suburbanum prædium vtile satis & commodum Collegio coemptum. Eodem fere tempore hortus Collegio proximus, in quem, vt caducum, inuaserat ciuitas religione labante, diu licet repugnantibus hæreticis, Cæsaris decreto, nobis restitutus. Inuentus scholastica, etsi armorum tempore aliquantulum imminuta, ita frequens fuit, & clara, vt Nostros non pœniteat. Ex ea nonnulli, approbantibus mirifice Theologiæ doctõribus, magisterio decorati. Abbas quidam Nostrorum perstudiosus, nouo exemplo, aliquot Cænobij sui nouitios, etsi præceptorem domi habent, in Collegium mittit, vt a Nostris instruuntur.

GRAECENSE COLLEGIVM.

M^VLTAE, & graues dissensiones a Nostrie compositæ. Viri duo primarij, qui ita pa-
ribus

ribus ardebant odijs , vt alter alterius aspectum to-
 lerare non posset , adnitente vno e Nostreis , in mu-
 tuos venerunt amplexus . Nuptiae , quae nutabant ,
 constabilita : reuocati ad Ecclesiam non pauci : at-
 que , inter hos aliqui , quibus propter auctoritatem
 eruditionemque non vulgarem , rem Catholicam
 adiutum iri speramus . Nobilis quidam iuuenis , cum
 ad partes se conferret recta sentientium , nec suorum
 rogatu , nec suasu ministri , potuit a suscepto propo-
 sito demoueri : hinc spes non parua affulsit , dissolu-
 tum iri pernicialem coniunctionem , conspirantis No-
 bilitatis contra veteres Ecclesiae ritus . Haeresim
 dedocti multi , quam didicerant ab infantia . Mille
 sexcenti triginta , sub Paschalia , apud Nostros con-
 fessi : quod in ea ciuitate admirabilius , in qua aduer-
 sarij adhuc suas scholas habent , & templum : quo-
 cum maxima confluit vis ciuium , tum huius provin-
 cie proceres bene multi . Nobilis quidam morti pro-
 ximus : sepulturam in nostro templo petebat , eius
 sibi iure a maioribus relicto (hunc haereseos suspicio
 perstrinxerat) ne post eius mortem res esset in discrimi-
 mine , significatum est ei , id non aliter euenturum ,
 nisi abstineret a calice . hic ei metus iniectus , auctor
 extremi officij fuit . Alter , cui malus demon adeo
 erat familiaris , vt eius vocem nudam corporis au-
 diret sepiissime , quod illi erat permolestum : cum hor-
 tatu Sacerdotis , loquenti non daret aures , nec red-
 deret responsum , ea tandem vexatione liberatus .
 Curatum praeterea , magnam partem Nostreis labo-
 rantibus , vt diuersis in oppidis magistratus Catho-
 lici

lici hæreticis subrogentur. Et in hac quidem ciuitate, Senatorum pars, qui Catholicam amplectuntur religionem, est altero tanto maior, quam qui superstitionem hæreticam: cum triennio ante e Senatoribus ne vnus quidem hæreticus non esset.

CRUMLOVIENSE COLLEGIVM.

HOC TANDEM anno, Maio mense, missa Crumloviensis in Collegium vertit: hac serie. Illustrissimus Rosensis fundator noster, Bariensem antistitem, qui apud Casarem agebat Nuntium Pontificis: Prasules deinde multos, Dynastas & optimates complures Crumloviæ acciuit, ubi erat etiam Praspositus noster Prouincialis. Igitur postridie iduum, cum hi omnes conuenissent, Fundatoris Cancellarius, eius nomine, orationem Latinam habuit perelegantem: tum Fundator litteras, quibus fiebat Collegij potestas, clauisque ipsius tradidit Patri Prouinciali: qui cum deinde, vt par erat, magno eius studio promouendæ religionis Catholicæ ageret grates, ac Societatis operam vicissim sponderet, pauca quidem verba fecit, sed ea quo minus artis præse tulerunt, hoc plus habuerunt auctoritatis. Conclussit sermonem Fundator humanissimus, libentique animo, ac prolixo, recepit se plura multo, ac maiora in hoc genere, quam adhuc præstitit, in dies præstiturum. Post hac itum in templum, ubi cum Apostolicus Nuntius sacrum fecisset, Pater Prouincialis, candelam, foundationis titulum rite atque ordine

dine dedit. Tum excepti omnes a Fundatore epulis exquisitissimis: dataque tragœdia ab adolescentibus, qui ad nos ventitant, pulcherrimo apparatu. Magna omnino eius diei species fuit. Ex hoc tempore Nostrorum numerus auctus, ut quindecim censeantur. Boemicarum Germanicarumque concionum idem fructus, qui alijs annis. Præsidis inuitatu in vicinum oppidum Sacerdos excurrit, populumque Lutheranum, qui nullis domini minis flecti ad religionem poterat, paucis concionibus ita permouit, ut se tandem in veri potestate futuros pollicerentur. Pastores finitimi ad rationem pascendi gregis diligenter instructi. Victorum domus pauperumque, opem ferenda utrisque, interdum adeuntur. Ad salutarem peccatorum expiationem, sanctamque synaxim accedentium, maxime ex occasione Iubilei, numerus, quam antea, frequentior. Qui omnem vitam retro egerunt, confitendo, exceptis scholasticis quorum maxima pietas, trecenti amplius fuere. Hæretici sex: qui sub utraque communicabant, multo plures, ad sapientiora conuersi. Cum propter aquarum intemperiem aduersa æstas esset frugibus, ex voto a quibusdam suscepto, qui & Nostros adesse voluerunt, est ad Sancti Thomæ supplicatum: statimque consecuta serenitas celi, quam nemo fuit, quin obitæ supplicationi ferret acceptam. Summo dierum aliquot cruciatu parturienti mulieri sacer Dei agnus perfacilem partum dicitur præstitisse.

DOMVS PROBATIONIS BRVNENSIS.

IN BRVNENSI Probationis Domo fuerit amplius quadraginta: omnes incolumes, praeter unum, qui cum Græcio Olomucium missus firmandæ valetudinis, hac iter facit, grauescente morbo, post sesquialterum diem decessit. Inter studia propria perfectionis, ceterorum animi salus minime negligitur. ad Ecclesiæ obsequium rediere tredecim. Hæreticorum libri ablati permultis: ut ab usu Calicis abstineant, persuasum hominibus duobus & viginti. In Christi feriis existentis ab inferis confessi, ac plerique omnes repetita vita uniuersa, nongenti viginti septem. Qui agebantur ad supplicium, Nostorum adiuti ope, Christiane mortui: & eorum quidam inter suprema cruciamenta adeo fortiter, ut admirationi essent. Hæc inter, quæ speciem habuere miraculi, euenere nonnulla. Quidam in inimicum ardebat, odio ita implacabili, ut subtraheret aures sermonibus, qui de reconciliatione haberentur. Hunc conuertit vnus e Nostis. Orat ut quandoquidem aures habet obstructas, oculos tamen sibi clausos esse ne patiat: in templum nostrum concedat, dum defixo obtutu in beatæ Virginis imaginem, eam adprecetur: dictum mirabile, sed verum. Perculit is visus derepente hominem, ut exclamarit. Do veniam libens, obliuiscor iniuriæ. Condona tu mihi Deus, condona peccata mea: quæ etiam statim adhibita confessione sacraque communionem exiit. Vir quidam genere nobilior quam

I

fide,

*fide, vxoris instinctu, Valdensem sectam ingressus, et templo, quod habebat, Sanctorum ciecit simula-
 cra, illa prefatione vsus, quod videndi, audiendi, loquendique sensu carerent. non diu dilata numinis
 ultio. Qui videre noluit in aede mutas, vt dicebat, surdasque imagines, in adibus mutos, surdosque li-
 beros, quos identidem ei pariebat vxor, perferre co-
 gebatur: res erat in ore multorum. Miser parens
 venienti ad eum vni e Nostris infelicem sobolem o-
 stendit: querit noster, qua ratione miseranda anima
 adduci possent ad Fidem. Ostensa, inquit ille, Cruci-
 fixi effigie, alijsque mysterijs, per signa, quibus
 mentes oculorum nuntio moueantur. hac vna via
 vtor quotidie ad meos erudiendos. Quod cum au-
 disset Noster, culpam homini obiecit, quam
 luebant filij immerentes: Et res ipsa, quæ apparebat,
 de sacrarum imaginum ad rudes docendos vtilitate,
 confessionem veritatis extorsit. Huic illud non val-
 de absimile. Ciues nonnulli a Catholicorum ritibus
 abhorrentes, prætextu ad nundinas necessaria pro-
 fectionis, relinquunt supplicem pompam, qua Do-
 minicum corpus per urbem circumfertur. Currum
 conscendunt: vix ab urbe processerant mille passi-
 bus: non leui cum damno vectorum, vehiculum in-
 uertitur. Luxatur vni brachium, alteri penitus con-
 fringitur: hic oculum amissum queritur, crumenam
 ille cum aureis quadringentis, quæ numquā inuenta:
 ita omnes, animis corporibusque afflictis: repetunt
 urbem, calamitatis fama præmissa, et negligentia di-
 mini cultus exempta. Impurus quoque adolescens
 grauem*

gravem neglectæ religionis, & manifestam pœnam
 dedit. Seduxerat virginem e cœnobio, cum ea ad
 hæreticos profugerat liberiore licentia. Sed non ef-
 fugit iram Dei. Percutitur corpus morbo insanabi-
 li, tumore primum, dein sanie odoris intolerandi: ut
 cum ab eius attactu omnes refugerent, pessimam
 vitam miserrima morte finierit. Infelix interea fe-
 mina tam atrocibus consuetatur malis, ut ab ipsis
 etiam hæreticis, quorum propter similitudinem
 morum sperabat patrocinium, non sit tantum deser-
 ta, verum etiam expulsa. Mulier erat in nosoco-
 mio, acerrima diaboli oppugnatione, ita oppressa,
 ut nunc aquis vitam sibi extinguere, nunc cultro,
 quem gnarus nocendi porrigebat in manus, eripere
 moliretur, prohibentibus cunctis, qui erant in eo-
 dem valetudinario: post illam triennij vexationem
 apoplexia corripitur, obligatione linguæ loquendi
 usu adempto: mittitur ad Nostros, ut pro concione
 populi preces efflagitent: & exoratum fuisse Deum,
 solutus primus linguæ nodus, deinde animæ, post sa-
 cram confessionem peractam, ostendit. Nocturnis
 vnus quidam diurnisque spectris vsque adeo agita-
 batur, ut redigeretur ad insaniam. Cum multa ex-
 pertus esset frustra, ad nos venit inops consilij. Per-
 suasum est homini, ut purgaret animam confes-
 sione: datum consilium accipienti remedium fuit. Ma-
 ter sanitatem filie duplici morbo laborantis anxie
 quærebat: quicquid adhiberet, nihil proficiebat.
 tentanti omnia occurrit, ut consuleret Nostros: ea-
 rum suasu piacularem aquam implorata sanctissima

Triade offert filia hauriendam : eadem nocte conu-
luit : ad nos gratans mane accurrit , factum narrat .
laborabat & ipsa , altero ex ijs morbis , quibus &
filia , de quo antea reticuerat , pudore victa simili
usa medicamine , similiter sanata est . Schola , ex
quo duabus classibus tertia accessit , meliore sunt lo-
co : auditores enim & plures , & maturiores , quam
annis superioribus . Puer , cum ut diebus vetitis
vesceretur carnibus : alij , ut abstinerent a salutatio-
ne Angelica , ab infestis parentibus , nullis nec mi-
nis , nec blanditijs cogi possent , perstantes in constan-
tia , parentes , ille ad eandem abstinentioniam , hi ve-
ro , ut per eorum preces Mariae matri commendatos
se esse cuperent , impulerunt . Magnam spem conce-
pere Brunenses ex Sodalitio Parthenio : nec temere .
eminet in quibusdam inusitatus ardor pietatis , fla-
gransque studium tum suae , tum alienae salutis . &
iam ex eo aliqui Societatem meditantur : quam hoc
anno auxit Bruna socijs tredecim : e quibus vnus an-
num agens duodeuicesimum , magnum praeiuit con-
stantiae argumentum . Constituerat iamdiu de socie-
tate nobiscum ineunda : nec vero parentis sermo fe-
cit unquam , ut eum pigeret antea consilij : nec lit-
tera postmodum , ut facti paniteret . Excursiones
susceptae , & peregrinationes , de more nostro , per-
multae : non paruo fructu . ad confessionem , ad iu-
risiurandi , numinisque verbo violandi detestatio-
nem , ad Eucharistiae Catholico ritu perceptionem
complures impulsae : atque ex postremo hoc cœtu mu-
lier centesimum tertium annum ingressa . Et quidem
his

his temporibus spectata saepe Nostrarum, in periculis suscipiendis magnitudo animi, & in laboribus perpetiendis patientia: nihil enim frangebat Deo subnixos, & a pietate hominum non deerant interdum non modica solatia. excepti nonnumquam ab ignotis, tanto cum honore, ut modestia praestari debuerit in eo recusando.

MISSIO VRATISLAVIENSIS & Furstenfellenfis.

DVO VRATISLAVIAE morantur Sacerdotes, cum Laicis duobus. Due iam in locis conciones habentur: in principe templo una, altera, hoc anno, inuitissimis haereticis insituta, in Monasterio Sancti Vincentij, rogatu Abbatis. Igitur aduersarij vanum timorem tumultum excitare: & bi nihil procedit, ne ad nos ventitent, cum suis agere: hoc etiam irritum fuit: nam pro templi angustijs magna frequentia, & confitentes non pauci. Exeunte verno ieiunio numerati nouem ultra centum abiecerunt haeresim quinquagintaquatuor: quos inter, viri magna auctoritate, & generis claritudine, duo. In quadam Panacea, haeticorum cantus, qui irrepserant, ritusque correcti. Vel a duodecim passuum milibus confessionis ergo ad nos conflunt multi, qui, inter haeticos cum viuunt, hisce praesidijs destituuntur: compresse Nostrarum opera inimicitie nonnullae.

IN FURSTENFELLENSI Sacra

1 3 dos

dos noster, cum socio, ut proxime scriptum, ciues, ab heretico audiendo, qui in propinquo pago spar-gebat zizania, deterruit: primum virum, penes quem iudicatus in hac vrbe, conuertit: sed cis paucos dies emoritur: nec abest suspicio veneni: cum enim noctu, clamoris excitati, pro officio, sedandi, in aedes quasdam perrexisset, vnde accidebat sonus, & antequam discederet, humanitatis specie, more gentis, oblatum pdculum ebibisset, repente, acri velut telo confixus, male habuit, & vnum fere intra diem, sua morte, an alieno scelere, decessit. Eodem in munere ei successit alter, ductuque nostri Sacerdotis eandem inijt salutis viam: & ipse quoque, eodem quo prior stratagemate, duobus vulneribus acceptis, vitam egre retinuit. Ceterum, vbi noster hic venit, vix tres reperit Catholico more communicantes: Catholicos omnino paucissimos: nunc, laborando, agendo, instando, tantum profecit, Dei beneficio, ut sub Pascha trecenti trigintaduo in Paracia sacram Eucharistiam rite perceperint. Senatores certe omnes, si vnum modo excipias, ad saniora traducti: his persuasum, ut praequam veniant in consilium, intersint vna quotidie rei diuinae: certo Sacerdoti eam ad rem pecunia decreta. Sacra pro defunctis, itemque in Aduentu Domini, in honorem Matris Virginis (Rorate appellant) quae negligentia olim, seu contemptu aboleuerant, restituta. Et conati sunt, tum hereticus ille declamator, singulorum domos obeundo, tum alij, conuiuijs plebem deleniendo, litterasque frequenter ad

Sere-

Serenissimum Principem, modo octodecim obsignatas signis, modo nouem & quadraginta (quibus ille alta dissimulatione nihil respondit) mittendo, turbare tam felicem successum. Sed res contra fuit: pertinaces enim inclusi in carcerem (etsi ij postea omnes benignitate Catholici Senatus dimissi) vel fuga sibi salutem, vel mutatione vitæ quaesierunt: hæc quidem ratione, non pauci ad confessionem a Sacerdote nostro adducti. Sed & in vicinis oppidis idem laborauit. Sacerdotes officij commonuit, paganis sexcentis, quos nullæ antea infregerant pœna, eam ob rem instituta concione, persuasit, vt ne in susceptione dominici corporis discedendum sibi a Catholicis putarent.

VARALLIENSIS ET SCELLIENSIS in Hungariam Missiones.

DUAE IN HUNGARIAM sequuntur missiones: ad ea opinor oppida, quæ superiore anno assignata Viennensi Collegio diximus, cum Præpositura Turocsiensi. Varallia & Scellia nominantur. Et Varallia quidem Societas, vix vlla reperit vestigia Catholicæ pietatis. Confecti quidam senectute, repetitis temporibus, quasi per somnium, narrantes audiebantur consuetudines nonnullas, antiquas, vt vocabant, religionis: incedentes nempe supplicationes per abruptos montes, & arduos: certis in locis stationes fixas: congregationem fuisse Christi corporis: sodales certis diebus sacro affuisse singulis

lis septimanis, accensis facibus, comitari solitos venerabile ferculū, cum iret per Cameterium: eademque carimonia, cum deferretur ad infirmos. Tantarum rerum, vix in paucis, memoria manebat. Ea nunc Nostorum opera reuocantur. Et iam senes illi iterum sibi nati videntur, cum recentia componunt cum veteribus, eaque, quæ in extrema vident aetate, cum iis, quæ viderunt in prima, consentire recordantur. Igitur multorum fit conuersio: & quod ad rem magnopere pertinet, præcipue sacerdotum. Ex latantur Catholici, frementibus hæreticis, qui se Iesuitis impares esse profitentur. Ceterum oppidum cum tribus pagis recepit fidem: itaque Paschalibus feriis ex horum numero mille cōfessi rite communicarunt. Vna est omnium opinio, si Societas, quod incepit, facere pergat, breui totum Comitatum ad Catholicos perducituram. Et iam, quod nostri instituti est, Scholæ audivissime expetuntur. Excurrit vnus sub Epiphaniorum festum in oppidum Toparchæ cuiusdam excellenti pietate, qui olim educatus inter conuictores Viennæ: uxorem hic habebat sterilem, nec satis firmam in Fide, cum resceretur cibis illicitis. Persuadet mulieri Noster, ut si liberos velit, habeat hunc saltem honorem Virgini, ut a carnibus sabbato abstineat: diuinam illi opem sub tanto patrocinio assuturam: fidei respondit euentus. Vno partu geminos marem & fcminam enixa: & agnoscens diuinum beneficium vterque coniux, aurea casula, calicisque donum, miro artificio, Deipara, quæ colitur in nostro templo ex voto dedit.

A T

AT SCCELLIAE Noſtrorum labor in eo primum poſitus, vt Hungaricam linguam addiſcerent, cuius non adeo multos peritos habemus: iſque ita proceſſit, vt vel publice pro concione audientibus ſatisſaciant. Eſt autem Scellienſium populus, vt deprauatior in Fide, ita correctu difficilior: ad concionem tamen cupide confluunt, & iam hæreticos auerſantur. Nobilis matrona, feſſa iam ætate, cum viſta precibus filij veniſſet ad concionem, atque incidiſſet in locum de veneratione Sanctorum, credidit quod audiebat, propter quod etiam de peccatis confeſſa eſt. Alti: i octogenaria idem a Deo conceſſum: quod ei iucundum adeo fuit, vt diuinum prædicet munus, quo ſe in exitu vitæ renocatam ab inferorum limine proſitetur. Catholicus quidam ſenex, quem inter ac Sacerdotem nullum erat commercium linguæ, tanto ſtudio confeſſionis exarſit, vt per interpretem exequeretur: reliqui, etſi dudum corroborati in hæreſi (quod proximum eſt, vt ab ea demoueantur) vacillant. Sexaginta iam confeſſi. Hæreticorum conciuncula e templo ſublata. Doctrina Chriſtiana traditur cum fructu: ea, ſi aliud quicquam, in his locis maxime neceſſaria. Certe, vno in pago reperti homines ita rudes, vt Crucis ſignum formare non uoſſent. Harum rerum ſancti in hoc regno ita percrebuit, vt vniuerſa Nobilitas Collegium exoptet, vbi filij erudiantur. Nitrienſium quidem Comitatus, qui olim nobis ita erat inſenſus, vt vel Caſari pernegarent tributa ſoluturos, niſi e regno eſſemus exacti, nunc, Deo iuuan-

te,

te, ita permotus est, ut vir quidam nobilis assue-
 rarit, incolarum esse ter millia, qui omnes, si Col-
 legium excitetur, suam operam studiose pollicean-
 tur. Impulit in hanc sententiam Nitrienses, Co-
 mitatuum reliquorum in hoc regno consensus, qui
 omnes litteris ad eos missis præclarum testimonium
 de Societate dederunt. Misit ad eosdem litteras
 Cæsar, quibus nos amantissime commendabat: qui-
 bus, actum cum Nitriensibus, ut pagos illos,
 qui nobis subijciuntur, paganosque om-
 nes a militum tuerentur incurſu:
 minitantes etiam, nisi liben-
 ter id fieret, vi ar-
 misque prohibi-
 tuos.

GERMANIA SUPERIOR.

AGVNT in Prouincia Superioris
Germania decem domicilijs de So-
cietate ducenti quadraginta vnus.
Ingolstadij vndequinquaginta: Mo-
nachij viginti octo: vno minus Di-
linga: Augusta viginti: Oeniponti
Lucernaque octoni deni: quaterni deni Hala, & Fri-
burgi: Landsparga triginta septem: septem. Ratis-
bona. Quinque extincti morte: Viginti in Socie-
tatem recepti.

GOLLEGIVM INGOLSTADIENSE.

INGOLSTADII duobus locis Nostri con-
cionantur: in aede Sancti Mauriti, & in aula
gymnasii: in pago item, dominicis festisque diebus:
eo videlicet fructu, qui e meliore multorum vita, &
e numero poenitentium colligi potest: a nostris
enim Sacerdotibus quinquies mille ducenta confes-
siones, e quibus, a prima etate, septuaginta, circi-
ter excepta: eorumdem opera quindecim Ecclesijs
restituti. Desperati aliquot, & destinata morte,
melius sperare iussi: duo maxime, quorum alter fen-
ro sibi hauserat latus, alter se praecipitauerat in Da-
nubium, vnde a piscatoribus extractus. Doctrina
Christiana, quae quinque pagis traditur, felices suc-
cessus

cessus habet, feliciores urbana Catechesis, ad quam publici ludorum magistri suo quisque ventitant cum grege: hoc ut libentius facilius, aucti stipendio. Spiritualibus exercitijs nouem præculti: septem adsciti in Societatem: aliquorum tentata perseverantia illustrior fuit: vnius præsertim Franconis e veteri prosapia: affectabat hic iamdiu nostrum ordinem, verebatur, ne sui si admonerentur, moram voto afferrent: igitur clam fratre, quo conuictore & condiscipulo utebatur, Landspergam contendit: atque ut ne assequi frater eum posset, deuio itinere quem & persequentem sefellit: missi deinceps & pariter viri duo nobiles, ipsius repetendi: accepti suus perhumaniter a Patre Rectore, dimissique reinfestati: accessit in cumulum, aduentus tertij fratris natu maximi, qui etsi primo impetu grauis, exitu vanus apparuit.

COLLEGIVM DILINGANVM.

QVI IN VRBE pagisque cum Ecclesia reconciliati; fuere supra triginta. Hæretica superstitioneque scripta abiecta, & exusta: multi a spectris animique angoribus liberati: discordia graues, & ex ijs, quæ dicebantur inductæ veneficijs, sedata: simulacrum diuini agni in consecrata æra, amuletum pluribus fuit. Sodales Parthenij vetus retinent institutum pietatis. Sacris meditationibus informati plus viginti. Ex his initijs, aliqui ad varios Religiosorum ordines, sex ad nostrum progressi.

fi. Etsi Religiosi etiam ad quinquaginta, qui in con-
 uictorum contubernio studiorum causa versantur,
 iisdem commentationibus instructi. Solent hi, ubi
 ad suos reuertuntur, & estimatione, & usu, ma-
 gno in pretio esse: hoc certe anno, ex alumnis nostra
 disciplinae tres Abbates electi. Hæc fere domi. In
 vicino virginum canobio omnium confessionibus au-
 res data: ad easdem fere menstruæ exhortationes
 habita, cum fructu. Regulus quidam magnæ di-
 gnationis, cum confessionis causa Nostros euocas-
 set, cum multa in eius cohorte familiaque ad Dei
 gloriam gesta, tum illud, quod concubinae Sacerdo-
 tum ex tota eius ditione exacta. Reditum Eluan-
 gam: itum Gamundiam, Gunsburgumque: nomina
 sunt oppidorum: in quibus omnibus, ut in pagis
 etiam multis, ac Monasterijs, utiliter, & strenue la-
 boratum. Accitus etiam vnus a viro principe, ad
 ciuitatem Luthero corruptam, Erat ipse Catholi-
 cus cum vxore Lutherana: quæ & cupiebat com-
 mittere Nostrum cum doctore delirantium: Super-
 intendentem appellant: a quo cum actrectatum cer-
 tamen, alius Prædicans (& hoc est nomen officij)
 verbis obtereret, & ipse quoque prouocatus esset,
 excusato morbo, scriptisque capitibus controuersis,
 risu magis, quam oratione eijciendis, prodidit vani-
 tatem, & inscitiam suam.

TRIBVS diuersis in locis conciones a No-
stris habentur diebus festis : tribusque item
in alijs fructuose explicatur Catechismus : qui pec-
catorum sarcinam apud nos deposuerunt , sexdecim
millia numerantur : ea replicarunt vel a prima pue-
ritia , quadringenti triginta tres : atque ex his alijs
obscænis visis , terroribus alijs nullam quietem animo
dantibus , admonentibus alijs somnijs , ad hoc fa-
ciendum adducti . Quattuor virgines in nostro tem-
plo confessionem obire solitæ suscepto Sanctæ Clara
instituto se Deo manciparunt : agris & afflictis ho-
minibus cura diligens impensa : mirabilem consecra-
tæ ceræ opem sensere permulti : manus violentæ a
quorundam ceruicibus abstractæ : de demonum præ-
stigijs edocti nonnulli : operæ erit inferere vnius
exemplum . Vir erat pietati in speciem deditus huic
nocte quadam oranti offert se ignota diaboli effigies ,
difficilem præcipit longamque formulam precatio-
num Deo acceptissimam : vt singulis scilicet nocti-
bus , nudato corpore , genuflexus , passisque mani-
bus , psalterium totum exequeretur : facienti impe-
rata , defatigatione credo , & precum longitudine ,
subijt dubitatio , num laterent insidiæ : refert se ea-
dem imago , præceptum firmat futuro miraculo : po-
ne ouum , inquit , in ara diebus sabbati , postridie
auro radiabit : sed cum ille , an gloriam quarens , an
consilium , rem cum alijs communicasset , persuasum
est

est homini, ut ad nos referret: a quibus cum didicisset inimici fraudes, purgassetque conscientiam, omni molestia liberatur. Eorundemque opera similitates variae sublatae: male acquisita bene redita: mulierculæ quædam ad honestiorem vitam reductæ: dissidentes a fidelium cœtu septuagintaquatuor reconciliati: libelli hæretici magiciq. combusti. De scholis hoc dici potest, siue auditorum spectes numerum, siue nobilitatem, siue diligentiam, siue denique pietatem, florentiores numquam antea fuisse. Excellunt conuictores e Collegio Sancti Michaelis, & qui e Sodalitio Virginis. Et huic quidem Sodalitio, quo sollemnis Eucharistiæ supplicatio conspiciatur illustriore apparatu, Gulielmus Dux serenissimus, vexilla duo, cū sacra veste auro argentoque intertexta magno pretio comparauit: huius porro Ducis tam magna erga nos beneuolentia, ut ampliora beneficia quotidie existant. Sileantur itiones crebra in Collegium, templumque: nuper, ut liberaret suspicionem Serenissimam matrem, qua eam asperserant fidei sermones hominum maleuolorum, quas litteræ dedit? quanta significatione voluntatis? Has tu, inquit, litteras, mater optima, illis obtrudas licet, qui audebunt Iesuitis maledicere: conuicescent. Habuit fidem filio mater, & placationis argumentum in usum sacrae suppellectilis ducentos florenos Collegio misit. Illustrissimus etiam Princeps Ferdinandus Ducis Gulielmi frater, præter ea, quæ confert in sacellum, quod extruitur in templo, suam liberalitatem sumptuosis muneribus ostendit. Redco ad Sodalitium Virgi.

Virginis. Sodalis quidam, cum in se inquirendi, quid cogitasset, dixisset, egisset, omisisset, adhibito studio recognosceret, obsecra- etque reginam Angelorum, ut omnia sibi fas esset peccata confiteri, ne vno quidem prætermisso: ecce tibi, e sublimi, ante faciem orantis pagella decedit, candore eximio, quæ minutis quidem litterulis, sed elaboratis, quoddam illius peccatum expresserant: hoc addito, si illud aperiret pieque Rosarium recitaret in honorem Deiparæ, bene secum actum iri: auxit miraculum, quod cum sodalis alter eius aqualis, parens, parochus aliique conarentur, numquam ehirographum illud intelligere potuerunt.

I A M D E R A T I S B O N E N S I C o l l e g i o (ita enim dicetur in posterum, quæ hactenus missio Monachiensis) pauca reponantur. Eorum, qui Sacerdotem nostrum in templo maximo audiunt concionantem, numerus non exiguus: fructus spe, quam re ingentior. Obstat enim multis vitiosa verecundia. Et est hæreticus, qui affirmet intra triennium magnam hic morum mutationem secuturam: adhuc quidem, hæreseos vinculo sex, peccatorum, sub Pascha, soluti amplius ducenti. Apud illustrissimum Lantgraviū, qui nostros vocarat hebdomada sancta, ad Catholicam religionem redire plus minus ducenti quinquaginta. Ceterum, cum filij tres Gulielmi Ducis, Philippus Episcopus Ratisbonensis, Ferdinandus, & Carolus Salisburgum mitterentur, eis, rogatu parentis, comites additi e Nostri duo, & quasi rectores pueritia dati: et post

post paulo agrotantibus illis omnibus, Carolus nondum octauum egressus annum immatura morte decessit. Hic dum Nostri versantur, consilia quoque curasque in ciuium salutem verterunt: confessas audierunt quadringentos quinquaginta: e quibus viri illustres amplissima dignitate complusculi: ex eodemque numero, omnis aui peccata commemorarunt septem & triginta. Mulier, cum tertium iam infeliciter peperisset, idemque timeret vtero quæ ferabat, vocem audisse dicitur confessionem iubentis: ei cum obedisset, peperit sine noxa: denique ex errore Fidei reducti vigintiquattuor.

COLLEGIVM AVGVSTANVM.

CONCIONES, quæ duobus in vrbe templis haberi solitæ, vtilissima fuerunt, & tum populo tum Episcopo ipsi gratissima: quamquam Episcopi pluribus etiam in rebus enituit erga nos beneuolentia: is enim, ut omittam dies ceteros nobis sallemnes, kalendis Ianuarijs, quo die anniuersaria apud nos celebritas causa indulgentiæ templum nostrum inuisit, ibique sacrificium Deo obtulit, dein Collegium, vbi exceptus oratione Latina, ad quam ipse diserte respondit, lautum Nostrijs epulum dedit: tum vero concioni pomeridiana voluit interesse: postquam Sacerdoti descendenti e suggestu dexteram porrexit indicem perceptæ voluptatis: quæ omnia magno nobis ornamento, & rei Catholicæ vsui fuere: extincti enim sermunculi hominum, qui nescio quæ

R

de

de Episcopo & Iesuitis falso credita vaticinabantur: sic ut aperte nunc prædicent antistitem amplecti Eisdem Iesuitarum: quod & accipienti, quæ eius est humanitas & religio, iucundissimum fuit. Ceterum per Nostros ad Ecclesiæ sinum se receperunt tres & quadraginta: in his vnus euangelici verbi minister, cuius, ut inier suos, magna fama eruditionis: peccata, eluerunt salutari Sacramento, ne quid dicam de alijs anni temporibus, circa Paschales ferias, quinquaginta sex præter mille & ducentos. In Monte Sancto, nonaginta: Sacri agni cerei vis, auertendis incantationibus, monstrosisque imaginibus, & curis animo infestis, crebro animaduersa: iniqui contractus correcti: pecunia reddita iniuste possessa: e duorum Dynastarum ditionibus Sacerdotum pellices expulsa: extitit ritus pijs, qui modo sepulti: inuenta matrona, quæ nouem ipsos dies interiore cilicio, ieiunio, flagellisque in corpus suum defecit, ut Deus miseretur cuiusdam animæ, quam flagitiorum seditas faciebat miserrimam: illustres feminae tres ita per totam Quadragesimam se pietati dedidere, ut quotidie exposita particula historiae de Christi Domini cruciatu, in cuius meditatione semper hora ponebatur, suam quæque familiam ad eandem formauerint disciplinam. Suscepta etiam sollemnis peregrinatio ad Montem Sanctum notabili celebritate, ac frequentia: prælatis suis cuique ordini insignibus & magna canillorum, qui se ad spectandum effuderant, offensa. Vinctis Nostrorum industria sæpenumero salutaris fuit. Infamis erat latio quæ

in

in quaestione de triginta septem homicidijs confessus, addiderat templorum direptioni adiuuasse sacrilegas manus, nec abfuisse miracula: cum intraturus nocturnam eadem, vniuersique volitantium strepitum saxorum arceretur: & alio tempore, sacrosanctam Eucharistiam surrepturus, ob flammam e caelo, tabernaculum iuxta, ad mirantis pedes delapsam, tactu abstinerit. captus hic tandem angustia, cum uxore malefactorum conscia & particeps, cum apud Sacerdotem nostrum vterque esset confessus, mirum quam acerba tulerit, cum reba tractus flammanti forcipe peruerteretur, & quam forti animo, vir inter ferri morsus dolorumque, intendens cogitationem in cruciatus, qui sibi apud inferos debiti fuissent, identidem reperebat, eos, quibus tunc torqueretur, contemnendas omnino, ac perleues videri: Sacerdotem interea ne a se discederet, arabat: ad extremum, uxore extincta aquis, ipse in rotam actus, eiusque radijs districtus (tormenti genere horrendo) per tres horas, tanta constantia, ut spectantibus in misericordiam versus, lactata tandem corpore, resti ad rotam suspensus, animam efflaret. Hac inter xenodochium minime neglectum: excepta etiam in loco lurido confessio multarum. Sancte pioque decessit matrona perillustis, & de nobis optime merita, cui ante obitum, ut ipsa retulit, visa imago Mariæ Virginis (hanc viuens colebat enixa) ad feliciorē vitam inuitantis. De scholis haec pauca: auditores, nec pauci, & plerique nobiles: eorum exercitationes accuratae, & frequentes: & ap-

paret magistrorum labor : piorum liberatitas erga nos magna , qua & are alieno liberati sumus , & auctum sacrum instrumentum , Collegioque fundus adiunctus : is fuit ad vsum necessarius : cum enim interdum pestilitatis metu , motuque rerum , fuerit Nostris migrandum vrbe , videbatur prospiciendus suburbanus locus , in quem tuto concederent : itaque Fribergæ (abest Augusta mille passibus) parte fundi a Fuggeris donata , parte coempta , mille etiam aureis aliunde collatis , templum magnifico apparatu primo lapide in fundamenta coniecto , edificari cepit mense Maio , sextoque idus Septembris , beata Virgini nascenti dicatum .

COLLEGIVM OENIPONTANVM.

MILLE sexcenti confessi , de vniuersa vita tercentum triginta quattuor . Ter quadragenarum horarum obita comprecatio , mira dispositione ac pietate accedentium : doctrina Christianæ explicatio non ad vsum modo , sed etiam ad speciem insignis : excursio in pagos propinquos tum vtilitati seruijt paganorum , tum ornatui templorum : veste videlicet sacra vel aucta , vel refecta : undecim abiurarunt hæresim , multo plures in Fide roborati : libri hæretici in flammam coniecti . Sacrarum Cœnobium virginum , aliquot milliaribus Oeniponto distans , ipsarum rogatu a Nostris aditum , eaque adiuta , vt sanctius ac reuerentius numini famulentur . Eodem tempore multorum audita confessiones , & fere

fere vita vniuersa. Discipulorum religio viruit hoc etiam anno, & quodam flore virtutis exarsit. Vnus ex ijs, cum esset morti proximus, orabat patrem, quem transuersum agebat illecebra peccandi, daret hoc sibi nihil amplius petituro, corrigeret mores: non futuram, si cum hac spe decessisset, mortem acerbam: hoc cum pollicitus esset pater, tanta filium voluptate affecit, vt paucis post diebus, quasi iam pater parentis sui, quem pietati genuerat, summa cum voluptate moreretur. Alteri ita carus amor pudicitiae, vt ne libidinum vapore afflaretur, gliscentem illum, argente hieme, fontana aqua perfrigida, magnus Francisci amulator, extinxerit. Serenissimi Archiducis hoc etiam anno erga nos eluxit beneuolentia: as nempe alienum nostrum dissoluit: domus pauperum scholasticorum ab eo superiore anno coempta, hoc anno piorum hominum ope excitata a fundamentis.

HALENSE COLLEGIVM.

TAM FREQUENTI multarum rerum occurſu turbantur Hale studia Noſtrorum, vt exiguitatem fructuum voluntatis magnitudo defendat. Et tamen quaſita occaſio laborandi: conſationes habita in hoſpitali domo, alijsque in locis, & in templo noſtro: vbi & elementa Fidei explicata non omnino inutiliter. Schole nonnihil aucta: adiunxit Sanctae Catherine conuiſſorum domus, Sereniſſima Regina pietatis argumentum: in qua nunc,

ut his initijs, viginti sex adolescentes, plerique nobiles, omnes ingenui ac liberaliter educati: præest regimini Sacerdos externus, a quo adhibentur Nostri in consilium, ex præscripto Regine. Iacebantur, a nescio quo, inter concionandum ad populum occulta semina corruptæ doctrinæ: admonitus primum uti desisteret ab incepto, cum nihilo minus pertenderet, & e suggestu queribundus tantum non minantem digitum intenderet in Nostros, ne pravitæ docentis in perniciem erumperet audientium: Archiducis Ferdinandi iussu soluervertit. Ceterum Pater Christophorus Zieglerius excessit a vita: quem anno ante quedam ferunt diligenter conscripsisse, ut ea sibi in extremo certamine suggererentur.

COLLEGIVM LVCERNENSE.

AD RATIONEM nostri Patriæ Ignatii duodecim exerciti: ex his tres ordinis senatorij: quorum primarij Duces duo adversus hæreticos Gallica expeditionis, presbyteri sex, diaconi duo, quorum aliqui varias Religiosorum familias ingressi. Concionum fructum ex eo adhaerentis, quod parem caelestem toto anno acceperunt in ade nostra supra decem millia centum sexaginta octo: cæsi in festo Paschæ sua quisque in Patria de more communicaui: peccata quæ nunquam se admittere meminrant, exposuerunt trecenti vndequadraginta: miserique quidam homines quos veterator ad desperationem abiecerat, ut etiam de extremis secum agerent;

tarent, ad venia spem ac vitæ melioris erecti: sic
 v. Nostorum industria videatur afflictorum esse
 persugium: hæc fama cum impleisset aures cuiusdam
 virginum antistita, extra Helvetiæ fines, tridui i-
 nere ad Nostros accessit, a quibus accepit, quæ vi-
 lia sibi virginumque institutioni viderentur. Lites
 diremptæ: superstitiones sublata: nota magica ar-
 tis ambusta: pecunia reddita, quæ non retinebatur
 iusto titulo: a turpi pellicatu aliquot abstractæ: e Fi-
 dei naufragio erepti triginta: multo plures sedati
 fluctuantes: adiuncti aliquot in patibulo, in lectuloque
 multi morientes: hoc in genere illud memorandum,
 quod adolescens vnus e nostris auditoribus, ab ipsa
 statim confessione, leuatus morbo, qui vitam adi-
 mebat, mirante muliere quæ assidebat agroto, in-
 columis surrexit. Octavius Parauicius Alexan-
 drinus Episcopus idemque Nuntius Apostolicus ma-
 iora erga nos præbet in dies humanitatis argumen-
 ta, nec minora erga Deum pietatis. Feria quinta
 maioris hebdomadæ simul sacris operatus est in tem-
 plo nostro, tredecim conquisitis hominibus e face-
 ptebis pedes lauit, eosdemque, non nisi exceptos
 conuiuio, donatosque pecunia, dimisit. Secunda
 Dominica Quadragesimæ ab illo ipso iacta fundamen-
 ta nouo templo extruendo: magna gratulatione le-
 titiæque ciuitatis, Et commendatione Fundatoris,
 e Phifferorum familia, cuius laudes carmine cele-
 brata: in precibus ad Deum fundendis magnus ci-
 uium ardor: faciem præfert vnus Prætorum com-
 memorabili exemplo. Acciti a Curionibus Nostri

in vicinos pagos ad habendas conciones confessio-
 nesque audiendas: in quodam Monasterio virginum
 disciplina restituta: in alio quodam pago inclyti no-
 minis, Sancti Marcelli Pontificis optimi Marty-
 risque fortissimi casula miraculorum effectrix, indi-
 ta a Sacerdote nostro, magno populorum concursu,
 in arcam ligneam inauratam, quam Nuntius Apo-
 stolicus, ut maior eius esset veneratio, curavit fa-
 ciendam. Badam etiam vnus profectus, in itinere
 flexit ad virginum cœnobium rogante Præposito: au-
 dit illas, & alios præterea quadraginta duos confi-
 tentes: duos ad Ecclesiam adiunxit: Basile pecca-
 torum nexibus absoluti centum octoginta. Ex alijs
 excursionibus similes fructus, integris plerumque
 Pagis sese effundentibus ad Nostros excipiendum.
 Sed eminet inter omnes, profectio ad oppidum non
 procul vrbe Basilea, nomine Laussen. Est ipsum,
 iam inde ab eo tempore quo Basilea se ab Romana
 Ecclesia indignissime auellit, hæret corruptum:
 et si cum aliquot pagis mansit in ditione Episcopi:
 hic, ipso rogante Basileensi Episcopo, Nuntioque
 Apostolico perutiliter Nostri versantur. Et iam eo
 in oppido sexque pagis fixissimis magnam consecu-
 tam accepimus mutationem animorum: restituta
 templa, instauratas aras, rem diuinam tam longo
 intervallo iterum celebrari captam. Sed harum re-
 rum exploratam integramque percriptionem, quan-
 do nunc maxime opus feruet, conuenit ad alterius
 anni litteras referari.

COLLEGIVM FRIBVRGENSE.

QUANDO propria pręgrauant, commu-
 nia prętermittantur. E Geldria vnus lon-
 gissimo itinere ad nos venit, vt liberaretur stimulis
 conscientię: res successit ex sententia. Hoc mirabi-
 le. Muller non ita pridem per Nostros e turpitu-
 dinis & hęręseos cano emersa, cum sola exisset ex
 vrbe, a quodam, quem effugere non potuit vestigijs
 insistentem, sollicitabatur ad flagitium: exorat illa
 tantulum spatij, dum e silua proxima referat gra-
 dum: huc se męsta conijcit, flexisque genibus suspi-
 ciens calum. non sine lacrimis Deum precatur, bea-
 tamque Virginem, vt ne se deserat: tum, quasi sen-
 sisset auditas preces, alacriore animo egreditur: &
 sequitur quidem impudicus, sed tento passu, altoque
 silentio, similis pauenti: vbi tandem mulier se in ta-
 tam perdaxit, vittrix exclamat. At, ille ego te, in-
 quit, non rimui, sed adolescentem, qui tecum in via
 colloquebatur: persuasit illa sibi obiectam homini
 speciem custodis Angeli, quem cultum antea, in po-
 sterum statuit colere diligentius. Sequitur aliud in
 alto genere. Bernę virgo erat Catholicis parenti-
 bus: huic Masculus non ignobilis Calvinista hęre-
 sim suadere conatus est: frustra: numquam enim
 sabbatis destitit a percurrendo Rosario, vt habere
 illum honorem Deiparę Virgini: hoc dum facit ali-
 quando, perturbari, angi animo, ac diuexari cę-
 pit: igitur postero die, conducto equo, Friburgum
 iter intendit: nec caruit insidiante: ter illam excus-
 sam

Sam equo cacodæmon afflixit ad terram, exhortans ad reditum: illa tenax propositi ire pergit: dum tandem superatis hoste nique ad Nostros se sistit cum Deo reconciliandam. Scholasticorum, qui habentur quattuor classibus, tantus fulgor pietatis est, ut eluceat Catholicis exemplo, utat hereticos invidia. Et cupiunt quidem corui nidum figere in loco non adeo remoto, ubi pullos excludant: sed iudices maiorum quorum sobolem verentur: Et iam, frementibus licet aduersarijs, augescunt scholæ, lectumque impositum nouo Collegio, quod superiore anno institutum.

DOMVS PROBATIONIS

Landspergæ.

QUI HIC AD Societatem formantur, nihil sibi relinquunt, quantum quidem homini licet, de priuatis affectibus: parentum etiam, si quidem aduersetur honori diuino, amore neglecto. Unus ad patrem qui eum missis literis nuncijsque abducere conabatur, ita rescripsit, ut ei vel necessitatem tacendi imposuerit, vel iterum scribendi recundiam. Alterius pater, ad filium grauem et piam composuit epistolam, cuius, quadam in parte, sententia in hunc modum fuit. Nimum quantum debes, fili optime, bonorum auctori Deo, qui te, a puero, equorum exercitationem atque armorum speciem secularis militiæ vehementius quam cau-

tius

dū appotentem vocavit ad sacram militiam suam,
 in qua gloriam consequi possis sine fine mansurum.
 Et intravisses fortasse militari fama in vita priore,
 sed, quam breve ad tempus, quanto periculo quar-
 rentis, quanto possidentis metu? Ego quidem mi-
 rari satis non possum illorum amenciam, qui virerē
 finem in cordibus suis amorem rerum dampnarum
 qui exaruerit in semetipso. Optimam tu partem op-
 tasti, cum dirupis vinculis euolasti ad Christi vo-
 cillum: quin & primo aditu durus videbitur inex-
 pecto labor, & occurreret cogitanti longum tempus,
 ad quod iaculaberis vitam: sed nec difficilis erit il-
 le, quem tam lætitia feres: nec illud longum, quo
 perennitas atquiritur: simulque aderit tibi, qui di-
 xit: Iugum meum suave est, & onus meum leve
 facietque ut computrescat iugum & faciat olei, &
 onus pecuniae ipse portabit. Certe, istius, quam qui-
 dam servantur appellat, maior erit incunditas,
 quam illius cuiusdam, quæ percipitur a cunctis,
 falso nomine libertatis. Quod si prosperum tibi in
 ista navigatione cursum caelestis aura induferit,
 unum tamen omni provisione mentis scapulum de-
 bita: vas plus iusto, placeas tibi: ad hoc faxum non-
 nulli alius puppi naufragium fecerunt in portu. Re-
 cte Seneca: Facile contemnit omnia, qui ad con-
 temptum sui pervenit. Ex his paucis qualis reli-
 quæ fuerit Epistola, coniectare licet. Ceterum duo
 visa oblati sunt omni Novitiorum, æque memorati-
 da, dormienti, & vigili. Dormienti, cum eum
 impetunus maris oppressisset, Christus apparuit:
 dūc

duas coronas essentibus, & alteram quidem, horridioribus ferens: quam is, qui hoc videbat, data optione cum elegisset, narrauit se postmodum sermone Domini viroque admirabiliter recreatum: at contra vigilanti, cum in hortum penitiozem secessisset, malus daman imaginem referens Patris Ministris: a quatuorociter increpitus ac perterritus est: sed cum eodem pauc momento temporis attollens oculos aspexisset Patrem Ministrum e specula prospectantem in hortum, intelligens diaboli fallacias animum erexit. Sed & tyrones ipsi, suscipiunt partes, si quando hac eis cura demandatur, tradendi vrbani pueris paganisque initia menta Christiana: nec negligitur munus confessionis: pacificationis, multorum ad Christum conuersionis, & cuncta agnoscunt laborem, & adiuvant tollata ope laborantes. Inuentus vnus ceterorum dissimilis, qui latrocinio gaudebat. Hic enim, ut est confessus in tormentis, nocte illa, qua consecrata est primum diem Pentecostes, per fenestram demittens se in aedem nostram, adortus spoliare geminas aras ab utroque latere templi, crucemque & crystallo affabre factam, in qua Christi imago ex argento inaurato, itemque candelabrum, ex eadem materia, cruci respondens corripere ausus, in saccum coniecit, quem habebat cingulo appensum: cum venisset ad sacrum pegma Eucharistiae asseruanda, quod moliebatur, tantus eum terror inuasisit, ut horum amplius horrore defixus steterit in eodem refugio: tandem recepto utcumque animo, cupiens fugam, etiam

etiam tunc attonitus, eorum quæ relinqueret, eorum quæ secum anferret, ignarus, redit domum nocte intempesta, incertum an magis gaudens præda, an mærens conscientia : qua impulsus, ut ne agnoscerentur res furtivæ, crucem confringere aggressus sacrilega manu, quam statim cruentatam vidit sine vestigio vulneris. Hæc ille, ut dixi, in quæstionibus. At nos pleraque recuperavimus Dei beneficio, & comminata Crucis partes piorum liberalitate in integrum restituta.

PRO-

PROVINCIA RHENANA.

APITA in vniuersum consen-
tur vndetriginta super. trecenta :
vnus tantum immixti numerum :
auxere septem & viginti.

COLLEGIVM COLONIENSE.

NE EXCURRERENT Noſtri longius
(triginta ſeptem Colonia verſantur) obſti-
terunt arma circumſonantia : eo magis enituit vir-
tus collecta. Feminae fluxa fidei , & proiecta pu-
dicitia , non pauca ſive acta furis , ſive angore con-
ſcientiae , per ferrum , reſtem , flumen vita ſe eiſce-
re cogitantes , ad meliorem mentem reducta : paci-
ficati permulſi : diuinis commentationibus perpoliti
non pauci : multo plures antea acta vitae criminibus
expiati : vt in rebus turbidis , caeleſtis irae placami-
na inſtituta. adiunxit pios conatus Octavianus Episco-
pus Calatinus Nuntius Apoſtolicus & opera ſimul
& exemplo : Sacrificauit ſaepe in noſtro templo , nec
Eucharistiae modo Sacramentum , ſed Confirmation-
is etiam pluribus impertiit : ad decem locos , qui-
bus explicabatur Catecheſis , acceſſit Paroecia bea-
ti Petri , & gymnaſium ſanctorum Apoſtolorum ,
vt tota ferme vrbs addiſcentium Chriſtianae legis
initia , & cantantium vocibus ſonet : & ea mune-

ris

istius sanctio sit iam omnibus gratissima : etsi tam læti
 successus dolorem non dissimulauit diabolus : ipse
 quoque suos excitauit pseudocatechistas , vt libros
 & venenum spargerent in vulgus . Sed mendacium,
 licet subita capiat incrementa , non diu valet : a-
 gnitum malum Nostrorum industria , iuxtaque de-
 pulsus est : exilium praua docentium Senatusconsul-
 to sancitum . Visitati interim qui erant in carcere:
 non nemo e vinculis noxaque exemptus : nec defuit
 vir insignis virtute bellica , qui ab hæreticis armis
 dolisque ad Catholicam veritatem militiamque se
 conuertit : pauperes non neglecti : qui inopia præsti-
 morboque , in compitis iacebant , ad valetudinaria
 adducti , refectique : adiuncti eodem studio egroti , &
 domi suæ morientes : mulier vna clara magis quam
 proba , cuius causa nobiles inter familias duas gra-
 ue odium & vetus , cum ex dolore corporis mor-
 tem timeret , Sacerdotem accersit , solatiū quaren-
 di magis , quam auxiliū : sed repetitus sermo in cu-
 ram & cupidinem auxiliū adduxit : igitur consuluit
 animæ saluti confessione , testamento : quo magnam
 vim pecuniæ legauit pauperibus : pacatisque familijs
 in pace quieuit . Matrona quædam ex earum numero
 quæ apud Nostrum pietati seruiunt , hæreticum ho-
 minem cum audisset loquentem cum viro , & iactan-
 tem in Calices probra pati non posset , sapienter ad-
 monuit , parceret maledictis , alioqui per iugulum
 redituris : contempta tum quidem est , sed nocte se-
 quenti cognosci potuit vera dixisse : correpta illius
 proles fontico morbo : remedium a multis frustra
 quari :

queritur: it heretici vxor ad Catholicam illam matronam: hæc suadet vt puero salutem a beato Cornelio exposcat: cuius potestas in simili morbo sapius spectata: quæ est hominum peruicacia, ne sic quidem non videntur dicta salutaria: eo magis puer lucere pergit perfidiam patrum: dum tandem vtuntur dato consilio: & voti compotes, reddita filio salute corporis, ipsi etiam salutem animi, Catholicam amplexi religionem cum omni familia, receperunt: præter hos vnus & viginti: Nostorum quidem opera: sed in huius Societatem muneris intulit se Parthenium Sodalitium: adulescentes in eo ducenti quinquaginta: e quibus nouem in varijs Religiosorum ordinibus quattuor in nostro, se Deo consecrarunt: tantaque sunt omnes pietate, vt consolentur siue difficultatem temporum, siue paucitatem auditorum. Ceterum cognita est diuina in Nostros prouidentia: quando in summa annonæ caritate, Rheino videlicet in fesso, clausisque subsidijs, piorum liberalitate, suppeditauit frumentum. Sed & Serenissimi Archiepiscopi munificentia auxit rem familiarem, & vectigal domesticum.

COMMORATIO CASTRENSIS.

BONNÆ vrbs est ad ripam Rheni, effuso olim fortissimorum militum, & sanctissimorum Christi martyrum Thebæorum sanguine, nuper etiam, non ita multis ab hinc annis, accepta clade insignis, neque tamen vt sibi caueret satis edocta.

Videli.

Idelicet incunse anno, cum praesidium militum dimisisset fiducia pacis, latrones excitavit occasione intentos, ut ad praedam inhiarent: nec desuere in urbe participes sceleris & conscij. Igitur Decembri mense, qua Rhenus praeterfluit, vi pulveris tormentarij, prosumbente porta, sub tertiam vigiliam nostris, magno impetu terroreque iniectio civibus, urbe potuntur: erat in capta parte urbis Saecundus noster procurator rei Catholicae cum exaudiret clamorem hostium, & sonitum flammæ, ignarus facti domi se continebat, opperiens mortem, ad eamque se comparans effusus precibus: hac inter nuntiatur urbem ab hostibus teneri tum vero a desperatione anima sumpto, strepidatus, uti erat, scintillatione, seu inopia consilij, domo se proripit, defensusque tenebris, cum vasta omnia & sola vidisset: reperto aditu quem hostes moliti fuerant, vias, ut erat tempus anni, deterrima, euadit: cum interea a victoribus tota urbe volitantibus nulli nec crudelitati nec avaritiae parceretur. Et erat iam Bonna, ad praedandum subinde in vicina loca erumpentium, arx sceleratorum, castellum latrocinij, praedæ receptaculum: nec ita sunt diu dominati, Haerianus praesul Agrippinensium subnixus. Catholica rege exercitum confecit, illustrissimoque principi Carolo Croio Archiepiscopi Ducis filio & regis Legato commendavit: ipse autem cum Vere appetente sicarios obsidere omnique comitatu prohibere institisset, mira arte belli eorum deduxit, ut ad deditionem compulerit. Annoque adultæ, Cæserum

vigente obsidione ad militares animos in officio continendos, accersire placuit Sacerdotem vnum e Nostris, non irritum consilio: peccata impedita, iurisu-randi consuetudo, & lassitudo sublata, impura muliercula exacta, aut iusto matrimonio locata, a-groti, sauci, capitali supplicio afficiendi pro viri-bus adiuti, tribunorum ira sedata, pacatique non-nalli: ut vnius industria magnum militibus fere om-nibus momentum attulerit ad salutem animarum.

COLLEGIVM TREVIRENSE.

TREVIRENSE Collegium, ut alias me-morauimus, bipertitum est: veteranos ha-bet duodetriginta, tyrones viginti sex: cum vicina circum turbarent loca, pestilentia & armorum me-zu, discipulorum numerus auctus, nongenti amplius numerantur, magna omnes ad pietatem indole praestantes: ex his multi in varias Religiosorum fami-lias, duo in nostram post confectum Philosophiae curriculum adscripti. Mirus fructus e concionibus, & e reliquis muneribus nostrae Societatis. In cœ-nobijs sacrarum Virginum effectum est aliquid ad Dei gloriam, actumque, magno quamquam labore, ut res in commune conferrent, quas veluti proprias quaque habebant. Viri complures diuinis medita-tionibus exerciti: prauarum opinionum stirpes ex aliquorum animis euulsa: ex his vnus Melanchtho-ni operam dederat per triennium, venit in certa-men, & victus est a Nostro, periturus utique, nisi
victus

victus fuisset : multi præterea dubia fide nutantes ,
 ad constantiam erecti . Et sicut in corporibus agris
 nihil quod nociturum est medici relinquunt , sic
 per Nostros quicquid librorum obstabat Catholica
 religioni exustum . Mitto libidines vitionum re-
 pressas , restitutam concordiam , vel post homici-
 dium , eruditos curiones ad sua munera rectius obeun-
 da , confirmatas nuptias vacillantes , maledicorum
 linguas in Deum & Calites coercitas , ad integri-
 tatem vitæ & sanctimoniam non paucos institutos .
 Magna in hac vrbe copia sagarum , quibus , vt mo-
 rigerentur demoni amasio , quidlibet agere & pati
 non turpe videtur : hæc fruges excantare , fuscinare
 pecora , insanabiles morbos immittere mortalibus
 creduntur : vnum tantum aduersus earum carmina
 remedium , piacularia Catholicorum : quod , hos
 quoque anno , vt & alias sæpe , probatum est . Tre-
 uerensis quidam magna vir auctoritate , & opulen-
 tia , cum vna ex his mulieribus , vt est singulari
 humanitate in omnes , cum imprudens colloquitur ,
 contaminato illius spiritu ita afflatus est , vt , assidue
 verminatione cerebri æstuantis , doloris magnitudi-
 nem capere non posset , etiam deformiter ore distor-
 to : aditur a Nostri officij causa , admonetur reme-
 dij salutaris a Deo exposcendi , paret monentibus ,
 redditurque integritas vultui , & corpori salus .
 Idem cum pro magnitudine potestatis exercet pæ-
 nas talium anicularum , earum dolis appetitus est ,
 Offerebat illi mulier rustica nescio quid ouorum ,
 excipit pileo pedisequus , quem cum , illis reposita

tis, inponit capiti, usque adeo vexari cepit dolore, ut pane desperet: confugit nescius quid ageret in adom sacram, incensum caput immergit in vas promptum aqua lustralis, conualefcit: maga comprehensa in questione dixit oua sic fuisse venenata, ut gustantibus interitum, extuberationem tangentibus essent paritura. Mulier egens cum deploraret apud alteram, quam incommodo marito vteretur, cepit ab ea panem exporrectum e sporta: eo resciri incipientem bono animo altera esse iubet, nempe morigerum virum affuturum: & fortasse incubam intelligebat: vix abierat benefica, cum misera diffundi caligine, & desperatione agi, ut aliud nihil, nisi vita exitum cogitaret: accurrit ad Nostros, te-
 reum agnum eorum admonitu adalligat collo, alijsq. datur remedijs ecclesiasticis, paucis post diebus, omni sollicitudine liberatur: eadem ratio alterius, que per tres annos demoni denupserrat, exoluenda fuit. Sed & puer infculum sorbens, cum datis ei esset a muliere panis, neque, a matre licet admonitus, impressisset figuram Crucis antequam deuoreret, tantula more impatiens, incredibili cruciata conuellitur: miserata mater filij vicem ad nos aduolat, & solius aque salutaris poculo dolorem illius fugat: puer alter annorum octo cum officis ad eam officinam corruptelarum omnis generis birco peruectus esset, omnium flagitiorum quæ ibi perpetrarentur enarrator, exorcisatus a Nostreis, extraque omne periculum positus est: fructus etiam non parvus fuit in mulieribus damnatis beneficij, antequam
 dedu-

sedacerentur ad regnum, ad penitentiam adducen-
dis. Domicilia non paucā, tum privata, tum pu-
blica, liberata demonum spectris, & terriculis no-
turnis: excursum in oppidulum ad ripam Mosellae,
sub serias Pasche: haeresim abiecerunt homines se-
xaginta: vir monopolium frumentarium exerrens
erat causa magnae caritatis: huic sacerdos auctor
fuit, ut produceret quod habebat venale: laxata
est annona, & ipse duplicem utilitatem cepit divi-
nae consilio: nam & auctus opibus adventitij, &
eius rura intacta militibus, quo tempore cetera fa-
re omnia eorum disceptioni exposebantur.

COLLEGIUM MOGVNTINVM.

HIC E NOSTRIS versati mas & quin-
quaginta, & cum plurimi, sexaginta, in-
columi omnes valetudine. Magna consistentium
multitudo, sed Iubilei tempore multis ex omni vici-
nia affluentibus, omnino tanta, quantam his trigin-
ta annis Nostri non meminerunt. Id eo mirandum
magis, quod, haud presul, imminente hoste, omnia
armis strepebant. Sub idem tempus in finitimos pa-
gos utiliter excursus: magnum ad pietatem incita-
mentum afferunt discipuli, in templo, cum sit res
divina, consecratam hostiam flexis genibus veneran-
tes, praeter presentem morem & consuetudinem re-
gionis. reflexerunt Catholicam veritatem homines
duae & viginti: his aggregarunt se mulieres duae ab
ultima usque Germania, id ut praestarent, utro

profecta : sed & virgo aegrotata, cum sanitate mentis
 corporis quoque recepit : transfuga reuertit ad or-
 dinem quem deseruerat. cum in concione hortaretur
 Noster, vt conferretur aliquid curae in publicum
 valetudinarium, auditores ita permonuit, vt nouem
 ex his, quos inter vir & vxor loci senatorij, aegro-
 tos inuiserint, vt ijs ministrarent : idem vna aut al-
 tera concione cœtum virginum ad eximium amorem
 diuini cultus erexit. Catechismus ingenti multorum
 bono explicatur in vrbe, forisque : & in vrbe qui-
 dem ad loca sueta, addita etiam duo, tam multis at-
 currentibus, vt speciem præferant iustæ concionis :
 at foris eo maior discentium vtilitas, quo minor
 olim docentium copia : cum explicatione doctrinæ
 Christianæ coniungitur institutio vitæ. Grex a pasto-
 re dissidebat odio pertinaci : reditum est in gratiam,
 vbi curio orantibus Nostri pacatus ipse curiales
 placauit : in vrbe deinde, in militibus instruendis
 formandisque, adiuvandis aegrotis in nosocomio, ope-
 ra præclare posita : illud ad memoriam insigne. Vnum
 e Rheni litore, vbi iacebat morbo affectus in squal-
 lore ac fordibus propter cadauer amici, qui proxima
 nocte expirauerat, brachijs sublatum Nostri intul-
 lerunt valetudinario, ciuitate spectante. Itantibus
 ad nostras scholas probitas mentis, discendique di-
 ligentia, iuxta admirabilis : multi Religiosorum fa-
 mitias affectant : deditere se nobis duo, atque ex his
 alter hæreticis parentibus : nec desunt ex eo nume-
 ro, qui a turpissimo scelere deterruerunt homines
 contaminatissimos. Sodalitas Dei Matris vixit, vt-
 getque :

getque : Sodalium maxime apparuit pietas, cum in Bacchanaliorum licentia, instructo agmine, per urbem mediam processerunt ad Crucem suburbanam, inclytam miraculo, & post Sacrum celebratum sollemniter, eodem ordine redierunt, unde discesserant. Dolent interea magistelli Heidelbergenses : & videntes labi suam disciplinam, refugiunt congressionem Iesuitarum, in Romanum Pontificem euomentes maledicta : hoc magis Nostri thesibus publice positis audientium animos ab insipienti secta auertere conantur.

COLLEGIUM HERBIPOLITANVM.

SOCII duodequingenta. Sacerdos vnus vita functus, magno relicto illis desiderio, qui viuientis studio fruebantur : eius iacturam (quod rarum in his locis) compensauere quinque : in vrbe reconciliati cum Ecclesia sexaginta : extra urbem sexcenti : in his vir nobilis, magnaue, apud antistitem, & reliquos principes, gratia : puella exultum abire maluit, quam cum heretico coniungi : adolescens alumnus nostræ discipline Christiana vsurpabat mysteria, ignarus parentes sibi fuisse anabaptistas : eius rei certior factus a patruo, baptismum suscepit in nostro templo. Diuina frequentantium Sacramenta non exiguus numerus : præluceat omni- bus exemplo generosus Comes Rodolphus ab Helfenstein assidua perceptione dominici corporis. Elementorum Fidei tradendorum consuetudo domi-

risque nihil intermittitur, nec contemnunt Nostri reliqua officia pietatis: per quoddam oppidum transientes exportauerunt mortuam puellam ad sepulcrum, cum Parochus neminem haberet, qui eam efferret: ipsique postea adiunxerunt in officio faciendo: peragratur enim diœcesis rogatu Episcopi: apparuit opera precipue in mulieribus, quarum animus obfirmatior, convertendis ad rectam fidem: Geroltsbounum itum semel atque iterum: resipuerunt fere trecentæ. Hinc discessit Sacerdos Dondersdorsium (oppidum hoc Catholicam religionem biennio ante suscepit) firmavit oppidanos carentes paracho, instruxitque Ecclesia Sacramentis. Fuit locus, ubi mariti, pertinaces uxores, nisi Ecclesia reconciliarentur, liberos, nisi aperirent peccata Sacerdotibus, adibus excluderunt. Mursstadionenses, iam inde, a patrum memoria, Lutheri veneno fuerunt infecti: ex his cum paucos in exilium egisset præsul, quod studerent rebus novis, ad ceteros adinuandos Sacerdotem accersit: is cum adduxisset omnes ad obsequium Principis, tenacioribus Confirmationis, grandioribus persuasit sacramentum Confessionis. Præter hanc proninciam alia item obita, cultu in primis horrida, septuaginta amplius pagos complectitur, abbati quidem parens Catholico, sed utens ministris corruptoribus: etsi in hoc quoque opere & abbatis ipsius & canobitarum aliquorum desudavit industria: reuocata alicubi consuetudo concrandorum luminum postridie Kalendas Februarias: alibi restitutus usus Litandarum. Ceteram
antistes

antistes Herbipolitani, quo Philosophia Theologiaque tradatur a Nostri animo liberiore, vestigia annuum aureorum millenorum decreto firmavit: ipseque identidem in nos se humanum, & munificum præbet: sed & magno ardet studio pietatis: clerum purgat: meretriculas ne cum clericis misceantur, eicit ex urbe, perstrepenste pelui, immundarum in eas sordium concessio iactu. E iuventute quæ nobis dat operam, octo monasticam vitam ingressi.

SPIRENSE COLLEGIVM.

SPIRÆ septemdecim. Vanam eiecere opinionem, quam de religione imbiberant, homines triginta quinque. Unius conversionem quoniam plus habuit difficultatis, & spondet utilitatis, breuiter perstringam. Fuit is Ioannes Pistorius, exculto vir ingenio, & disciplinis fere omnibus pereruditus: magna tum apud multos auctoritate, tum gratia apud Marchionem Durlacensem, stirpe Badensium. Lutherum a pueritia sequebatur patrio instituto: eius leuitatem cum pensitat diligentiùs, contemnit: transfert se ad Caluini dolos astu magis rector: sed eum Deus ad se vocabat: incidit in vnum & Nostri, euocatum a quodam Principe: communi utebantur diuersorio: & instituitur disputatio de religione: ea cum feruet, proferit Pistorius locum beati Augustini: docetur a Nostro quomodo intelligendus, & qua trutina expendendi sancti patres: ex eo tempore multus ille in Catholicorum doctorum monumen-

numentis, incerta consilia voluendo: quoniam & per
 rum uirium falsitas habet, & veritatis lux præstin-
 guebat infirmitatem oculorum: erat uidelicet opus
 magistro, siue quod doceri vult Deus hominem ab
 homine, siue quod viva vox lectione efficacior. igitur
 biennio post, in alium incidit, cum quo biduum (idem
 enim iter vterque faciebat) interrogando, & respon-
 dendo consumpsit: nam (vt est sanctius & reueren-
 tius de diuinis mysterijs credere quam scire) occur-
 rebat semper quod quæreret, & laqueos dubitatio-
 num implicabat: sed tamen & ex ea colloquutione, &
 e missis postea persæpe litteris vltro citroque, nuta-
 re incepit, atque in Principis mensa cum esset, ab
 escis illicitis abstinere: quod erat omnibus mirum:
 denique, obstrepente licet segregum turba, apud
 Nostros sanctissimo die Pentecostes, pleno pectore,
 conuertit incensam linguam ad vitæ prioris detesta-
 tionem, & ad laudes Dei. Eius porro tanta vis est
 in disputando, tantaque in Fide constantia, vt cum
 hæreticis quamlibet magni nominis persæpe veniens
 in concertationem, nihil defendat quod non probeat,
 nihil oppugnet quod non euertat: idem liberos ad
 scholas Societatis in Sequanos misit: & quo pro-
 pius absit a Nostis, vicinum in oppidum Catholi-
 corum, cum familia commigrauit. Et iam bonus Fi-
 dei assertor scribit libros, quibus edendis rabularum
 mendacia refellat. Certe Princeps quidam, ex ea-
 dem Badensium origine, vt ab hoc vidit euictos suos
 corruptores Euangelij, eum statuit cum Smidelino
 magno clamatore hæreticorum committere: vter
 vicerit

vicerit illius sententiam secuturus : & bene sperat
Pistorius , si stetur promissis . Veritas enim vincit
non potest . Saxo quidam miles rediens e Gallia , re
male gesta , frigore & fame enectus , in nobilis Ca-
tholici domum diuertit : hic cum agit animam , Lu-
theranum ministrum acciri iubet : hospes pius &
prudens adducit unum e Nostreis : qui e mentibus ha-
bitu , eo paulatim agrum molli sermone deduxit , ut
Catholico ritu perciperet Sacramenta , paulo ante-
quam moreretur . Magnum praterea adiumentum
attulere socij veneficiis , siue cum desperatione ia-
ctantur , siue , ut penas dent maleficij , cum conij-
ciuntur in ignem . In peruiugio Sanctissimæ Trini-
tatis undecim , partim pueri , partim adulti , in tem-
plo nostro sollemni carimonia baptizati . Sequenti
feria quinta Eucharistia sacra puellæ discentes do-
ctrinam Christianam , inumbrata viridantibus ser-
ris , cereos manu gestantes , praeuere sacrosancto
ferculo , magnifica pompa . Hæc Spira . Nam de ex-
cursionibus , & de Congregatione Deiparae Virgi-
nis , quæ repeti possent cum superioribus annis com-
munia , quia notiora sunt , minus indigent stylo .

COLLEGIUM FULDENSE.

COLLEGAE undetriginta . Scholæ non an-
tæ illa quidem numero , sed venitantium
virtute : multi eorum darent se in Societatem , nisi
votis parentes obsisterent , a Catholica religione
abhorrentes : unus quidem viginti quattuor ratio-

nes

nas scripto edidit, quibus se ad Societatem impelli testabatur, easque Sacerdoti nostro obtulit, tamquam obsides animi sui: ita deinde in patriam: consilium aperit surdis parentibus; paulo post corruptus morbo, ad eum qui voluntatem remuneratur pro facto, ut confidimus, evolat: nec defuerunt tamen, qui, ut Deo famularentur, in carnobia se receperunt: reliqui in Ecclesiasticis ritibus constantia, vel in propinquorum nobilium mensis ad retusos cibos adigi non possunt, sed & puer in Quadragesima abstinentie ita tenax, ut cum egrotaret graniter, abnuerit iusculum quod porrigebatur, odore carminum obiecto. aliud quiddam accidit iuveni urbane dederat hic operam Nostris in pueritia: Catholicam pietatem per transennam tantum afflexerat: discedit grandior a schola, ad Lutherum se tota mente conuertit: mox incidit in morbum, qui abstulit vitam: tum vero meliora respectatis expetit Nostrarum congressum: ac primo quidem uni laico rix aditus permittitur: redit mox idem cum Sacerdote: sed non inter admittitur: & ager non verbis modo, a suis, sed etiam verberibus male acceptus moritur, salutariproposito ad exitum non adducto. Etenim plerique Fuldrusum ita sunt Nostris, quippe Catholica religionis instauratoribus infensi, ut non pauci, ne ab illis adiuvantur in extrema necessitate, magis amore peccandi animam exhalare, quod siqui rebus non fluensibus ad voluntatem (ut saepe vexatio dat intellectum) Nostrarum auxilio consilioque veniant, rideantur peritus capiti. Ex his non nemo decessit

cessit Catholico instructu . Et affirmavit Deus in
 ano, quasi miraculo, minime errantem fidem; attri-
 to erat iuuenis corpore e gravilapsu, usu vocis amif-
 fo: eius pater ad nos pergit opem precationum ex-
 postens: vociferari interea vicini, contumelijs mi-
 serum & convicijs prosequere, esse videlicet con-
 stringendum, nullum signum sani hominis haben-
 tem: pertendit ille nihilominus fretus diuino Spiri-
 tu, quo incitabatur: bonum animum habere iubetur
 Nostri, deque filio nihil metueres & suas Deo pre-
 ces acceptas fuisse, consecuta paulo post agri inco-
 lumitas declaravit: sic obstructa ora maledicentium,
 & graves ab homine Deo actæ. Elementa Christia-
 ne doctrina, insigni modulatione (ea est illud ebra-
 mulorum) traduntur faciliore iam progressu, &
 successu meliore. Ea interdum Hebraei, si quando
 incidunt, non aspernantur: fremuerunt sane hære-
 tici principio, sed nunc tandem, tædio an pudore,
 quiescunt: etsi mulier quædam non fores modo do-
 mus, sed & fenestras omnes obserare perhibetur,
 ne ipsius aures puerorum cantionibus verberentur.
 festiuium illud, Pistor Stomachans ad vocem can-
 tantium, aliquos ex ijs verberauerat: non multo
 post, pœnitens facti, domum suam euocato cæcis
 puerili, candidos panes recentes singulis dedit: adeo,
 si ex ijs quæ nunc sunt, par est quid futurum sit in
 posterum coniectare, considerare licet, ex hac pue-
 rarum institutione, aliam aliquando civitatis spe-
 ciem, & civium mentem futuram. Itum etiam in
 pagos, eodem consilio, & lustrati sunt amplius vi-
 ginti

ginti quattuor, eodem euentu: distributi Catechismi Rosariaque, viri cuiusdam nobilis liberalitate. Nunc alia videamus. Saxo iuuenis magna generis claritudine, a matre vidua huc erat missus, ut fratrem iam Catholicum ad Lutherum abduceret. Sed ex ea pugna Catholicus victor discessit, haeretico fratre ad Ecclesiam matrem conuerso. Suffraganeus Moguntini Episcopi cum huc iter faceret, magnam puerorum adulatorumque multitudinem in ade vestra sacro Chrismate confirmauit: res Collegij antea piorum munificentia suburbano coempto: adiunxit maxime Abbas fundator, secundum hunc generosus dominus Ioannes Eustachius a Vesternach, a quo magna iamdiu multaue extiterunt in Societatem beneuolentiae argumenta.

COLLEGIVM HEILIGENSTADIENSE.

E SEPTEM DECIM qui Heiligenstadij moratur, duo Exfurtum in Turingiam, totidem Hildesum in Saxoniam missi: vtriusque missionis capita rebus Collegij subnectuntur. Igitur Heiligenstadij magnum spectaculum supplicantium, in nocte Parasceues, ad illustre Domini sepulcrum: Iubileum ferijs Pentecostes plurimorum aduentu, & confitentium multitudine celebratum. instituta alia supplicatio per aliquot dies ad statuta templa, eius procuratio vestris demandata: visum: ut in principijs virgines vetere exemplo incederent: ea res haeticis primo die sermonem dedit, spreuerunt ducenta: postero die.

die, quasi iam non ageretur titulus religionis, sed niritutis (neque enim admittebantur , nisi qua interrogando virgines esse reperirentur, & ex hereticis etiam nata se prioribus aggregabant) numerata quingenta . ibant omnes redimita sertis , Rosaria manu ferentes , agmine pulcherrimo : & inundavit templum tantâ hominum multitudo, ut eo non caperentur. e fidei naufragio ad portum se retulere sedecim, in his adolescentes duo, magna indole animi , & ingenij. Miles hinc in Galliam abiturus , non extulit pedem e porta , nisi pramunitus Ecclesia sacramentis. Et iuuenis vnus alioqui ferox atate , cum in Rauracis succubisset, ministrum hereticum ad se accedentem, fortiter eiecit, quod fixum haberet in animo Catholice mori: redierunt alij arumnis confecti, mortiq. proximi, & omnes Christiano sine vitam elasserunt: & quia oleo sacro inungendi corpora moribundorum lex antiqua iamdiu exoleuerat, eius vis edprobata miraculo, tribus prope a funere receptis. Suffraganeus Moguntinus hic etiam impertiiit multis Confirmationis sacramentum: illustrauit carimoniam vrbis Prouinciaeque. praefectus, vir nobilitate iuxta doctrinaque excellens: is, quod natus inter hereticos hoc bono caruerat, cum vxore, liberis, in magna procerum frequentia, obtulit se Episcopo sacro Chrismate imbuendum. Exequar nunc quiddam admirabile. Puella Catholica, sed negligens, praesuis aequalibus, vani iurisiurandi, ad ceteram perversitatem addiderat, ut Eucharistiam ferijs Paschalibus perciperet non ieiuna: Postridie in eam sagorum potentia

incu-

incubuit: igitur consistebatur, doloribus acervim, membris omnibus capta, trunco, quam homini similior: epilepsia horis singulis officio deciesque corripiebatur: abripiebatur interim inuisi manibus per domus abdita, nunc in summam, nunc in inam partem, nunc foras in atrium: diuque, quæsitâ modo interclusa voce pendens ex arbore, modo obtorto collo, ex parietis faucibus, suspensa in tigno, saxo super pectus imposita, morti proxima reperiebatur: post menses aliquot eius pater opem nostram implorat: iuncta cum precibus ieiunia: Christi imaginem puella inspicere iussa, appressa eiusdem collo cerea imago agni caelestis irrita videlicet omnia: abdebat se tantisper, callidum nocendi, dum resumptis viribus valentior appareret: ergo lustralem aquam in terram proiecit, Christi imaginem discerpere, sanctorum reliquias et patrum re diuellere, earum thecas post aliquot dies ludibris causa vel inanes reddere, vel raptores sordibus, ad extremum deinde ipsas reliquias omnibus modis peritor insultabat: vnum saporerat experimentum, ne deferretur ad vicinum montem, iam inde a Carolo Magno, Saxoniae populis religiosissimum: quod contra hostium incursus, caelestem ibi opem imperator optimus expertus esset: huc delata semel atque iterum publico sumptu: nec vana spes: omni nimis beneficii, sanitati puella redacta est, austaque religio sacri montis. Simili alienatione mentis per idem tempus in pago Lutherano rusticus laborabat, ex dolore videlicet corporis in furorem versus: illius opinio fuit utemque hominem obsideri: admoventur

tur

tur ministri, nihil agunt : tandem vir nobilis, in cuius ditione res gerebatur, miseratus rusticum, abscedere iussis Prædicantibus, hoc opus est, inquit, Iesuitarum. accersuntur Nostri, hac lege, ut ne tentetur curatio intra parietes templi, quod ipse profanauerat : verebatur nempe ne iterum Catholico more consecraretur : Noster, ut venit in pagum, comperit hominem non demonis arte, sed doloris immanitate torqueri : eum consolatur, hortaturque ad patientiam: quin & remedia pellendo morbo præscribit : ijs dum utitur æger, conualescit : nec ei quicquam iam grauius est, quam quod per pagi illius magistratus ad Catholicam religionem accedere non licet. Initia Christianæ legis exposita per pagos adiacentes, tertatunquæ cum prauitate hæreticorum. Quodam in pago explicaturus Noster Catechismum, cum de more ordiretur a signo Crucis, ea res, propter insolentiam, tanto omnibus deridiculo fuit, ut circumfusa corona risum tolleret : hoc magis Noster facti causam aperit, ostenditque diaboli fraudem monumenta Crucis obliterare cupientis : tantumque assiduitate profecit, ac diligentia, ut iam pauci sint pueri, qui conformationem Crucis, orationem dominicam, & salutationem Angelicam ignorent : & magna spes obtinetat fore, ut pagani fere omnes conuertant se ad veritatem, a vanitate doctrinæ. Discipulorum rara virtutis & pudiciæ exempla : vnus ab se procacem mulierem pugnis abegit. egit alter cū matre, ut impudicam feminā domo prohiberet: reliqua taceātur.

M

ER.

E R F U R T I C O M M O R A T I O .

RECTE DICTVM, difficilior conuerti
 mortalium animos, quam peruertere: adiuvat
 procliuatatem natura illecebra consuetudinis: ita
 spissum est negotium Erfurti homines ad Christum
 reducere: sed non inutile omnino: nulla lux effluit
 festa, quin aliqui communicent: Iubilei beneficio
 uti voluere centum. die Cinerum, esu Angeli-
 ci panis, ad ieiunium quadraginta dierum compara-
 runt se omnino decem: octo repulerunt errorem pra-
 uarum opinionum, atque in his ludi magister: per-
 niciose coniugum dissidia sublata. Cum autem miri-
 fico Catholicorum studio, Sacerdos noster in aede pri-
 maria, & in orba quadam paræcia verba facit, so-
 ciusque in eodem versatur munere per pagos pro-
 pinquos, admonetur Senatus a vicinis principibus
 (hi sunt Lutherani omnes) caueat diligenter, ne
 foueat in sinu angues, eiciat quamprimum Iesui-
 tas, ne magis obsint, quo diutius commorantur.
 ad ea Senatus, res suas sibi curæ esse, nec quic-
 quam timeri periculi ab illis, in quorum vita ni-
 bil umquam repererit, quod reprehendat. Magna
 hic ministrorum inter se dissidentium varietas: eam
 Senatus ut tollat, edicto cauit, ut redeant in con-
 cordiam, graui pœna in eum statuta, qui primus
 aliquem conuicio laceffit.

MIS-

MISSIO HILDESIENSIS.

HILDESIVM inter magna Germania
 vrbes non postrema numeratur, veteris Epi-
 scopio insignis. anno huius seculi vigesimo primo
 armis ferroque vastata, octo oppida, arces duas &
 viginti, pagos amisit circiter mille: ex his locis om-
 nibus iamdiu exulat Catholica religio: ipsi quoque
 vrbs, etsi paulo tardius, in Lutherum inclinavit.
 Ex eo tempore profanata templa, claustra pudicitiae
 effracta, omnia iura divina humanaque peruersa.
 Clerus tantum adis maxima mansit intactus; hic
 etsi multa pertulit ab hæreticis, Caesaris tamen au-
 thoritate defensus est: donec tandem illustrissimum
 Bauariae Principem Ernestum moderatorem ascii-
 uit: hinc paulisper hæreticorum repressa licentia.
 Concionatores Catholico utebantur clerici, viro in-
 tegerrimo, & erudito: is cum fractus laboribus
 oraret vacationem muneris, euocatus est ad ferias
 natalitias presbyter Societatis: hunc, tantum abest,
 ut confecto negotio dimiserint, de Collegio instituen-
 do cogitarunt. Ea dum tenet consultatio, Noster
 omnium, qua par est diligentia, servire commodis
 studet. auditur attente: & principio quidem lauda-
 batur etiam ab hæreticis: sed cum ipsorum postea
 Cathedra pestilentiae defereretur ab auditorio, ad con-
 uicia conuersi, solita videlicet arma, eum Antichri-
 stum dicere, & probris omnibus lacerare. Sed is ta-
 men exequitur munia Societatis, non omnino sine

M 2 fru.

fructu: aliquot in rectam viam adduxit: exeuntibus sollemne viaticum, & sacrosanctam unctionem nauiter impertijt: nec parua spes est, vt ope beatissima Virginis in cuius patrocinio olim diocesis Hildesiensis, aperiatur ostium ad interiorem Saxoniam. & excurret aliquando Noster ad diuersa Virginum cœnobîa: si quod forte illis in medio nationis praua posset auxilium asserre: inuenit plerasque, etsi a Lutheri sectatoribus regantur, in recta fide perstantes: hoc in itinere, comperit quiddam auditu memorabile. vno in cœnobio virgo quædam, intemperantia lingue, Catholicorum crudelitatem, & ritus irridere, præcipue preces pro defunctis, ignemque purgantem: ad singula pæne verba imprecari a cælo fulmen illis, qui ista suaderent: castigabatur interea verbis ab antistita, alijsque: sed muliebri peruicacia obsurduerat: nec diu dilata vltio: illuxit dies illi vltimus: & prædixit ipsa, timore insolito, animo præsagiente: tertia hora post meridiem ingens coarctatur tempestas, cum fulgure tonitruque eius metu virgines pariter ad templum concessere: ibat & misera omnium postrema: sed cum esset in Odei limine, in omnium conspectu caelesti fulmine interempta est, afflato ornamento omni monastico, plurimaque fuligine circa eius faciem aspersa: vt quod imprecata erat Catholicis, in caput ipsius verteretur.

MOLSEMIENSE ET

Confluentinum Collegia.

IN MOLSEMIENSI Collegio sunt e
 Nostris vnus & viginti, Catholicis perfugio,
 & solatio in rebus aduersis. Iubileum Pontificium
 magno totius Alsatie conuentu fructuque celebra-
 tum. itum quoque, vt hoc bonum communicaretur
 cum pluribus, in oppida vicina. Et quidem Offem-
 burgum (paret hoc Casari & religionem retinet ani-
 tam) affluxere hominum quattuor millia. hic per-
 inde, vt alijs multis in oppidis, instituta supplicatio
 ad sanctiora templa, cætu plurimo, ornatuque insi-
 gni. De hostibus, qui in Alsatiam irruerant su-
 periore anno, etsi scriptum est proxime, non erit
 absurdum quiddam reponere, quod vim habuit mi-
 raculi. Eos inter, quos iuxta hospites hostesque ex-
 perta est Alsatia, equitum ala erat præfectus, ho-
 mo Germanus, e Lutheri disciplina: is sua cum tur-
 ma, quacumque ingrederetur, sacras vastabat e-
 das, non secus ac Superis bello indicto: & fuit, cum
 quodam in templo, enersis altaribus, deletis deie-
 ctisque imaginibus. Calitum, sacrilega manu, equo-
 rum stabula collocari iussit, quin & humani cada-
 uer equi, vt adderet cumulum sceleri: sed sensit
 deinde ultorem Deum. biduo post, quotquot in eius
 turma erant equi, caelesti afflati sidere ad vnum in-
 teriere. Hoc vbi vidit vnus e militibus adolescens
 nobilis, qui nobis olim dederat operam, tyrocinio
 se abruptit tam infanda militie.

IN CONFLVENTINO vndeiginti. Antistes Treuirensis fundator auxit vestigal annum : domicilium ad vsus nostros accommodum edificat ; iam primo lapide in eius fundamenta rite deiecto . sed & Iulia Montiumque Dux , pro cetera erga Societatem beneuolentia , cum hac iter haberet , cum vxore , Collegium nostrum sua presentia honestauit , exceptusque a discipulis nostris , suauis symphonia , & carmine non ineleganti . data ab eisdem fabula , hoc maiore laude actorum , quo celerius fuit properanda . Iuliacensis Princeps ad balneas proficiscens euocauit vnum e Nostreis , quem haberet a concionibus : ex eoque effectum , vt inter lauacra corporis abstergerint multorum animi sordes prauarum opinionum . In vrbe porro ipsa multis spiritualibus exercitationibus exculti . Sacrae Confessionis , Communionisque vsus frequentior : matrimonia incesta distracta . mulier ab amore adulteri ad maritum , altera a demonis consuetudine ad Ecclesiam reducta . Super hanc detestati vanitatem haresum vndeiginti : adiuti pauperes , reique nocentes , & moribundi . Obita est voluntate Praesidis extrema diocesis , propter finitima contagia propior periculo . magnus fructus : maior haud dubie , nisi interuenisset belli calamitas . vbi ea detonnerit , iniecta incolis a Deo cupiditas , & a Nostreis spes ostensa , longioris commorationis.

COLLEGIVM MONASTERIENSE.

MONASTERIVM, vrbs est veteris Saxoniae mediterranea. Minugardenorda olim, seu Mingroda, cui, Carolus Magnus Vestphalis domitis, Christoque adiunctis, Lugderum praefecit, virum integerrimum: eam ob causam ade extracta. processu temporis ab Hermanno Episcopo inedicatum ibi monasterium, templumque Deipara sacrum: vnde & cognomentum vrbi, & conuegarum frequentia. Vrbs porro ipsa maiestate Cleri, dignitate magistratum, opulentia ciuium, priuatorum adificiorum publicorumque magnificentia, percelebris: calum saluberrimum, solum fertile: propterque opportunitatem finitima Frisiae, & vicinas oras Baltici maris, multis commeantibus, magna comitas incolarum, morumque elegantia. Sed huc quoque peruasit procella anabaptistarum, ab anno huius seculi vigesimo tertio: nec defuit qui inuaderet dominationem: sed haec aliquando excussa Praesidia ductu: & Clerus resitutus: religio tamen non erat pura a Lutheri veneno: dum tandem vir aeternae memoriae Godefridus a Rasfeld Monasteriensis Decanus, diuino instinctu, duodecim millia talarum (etsi proximis litteris acceperam, reddideramque numero paulo maiore) reliquit Collegio fundando: ac de Canonorum assensu, immissi sumus in possessionem, Februario inuente: constituti annui redditus aureorum millenum: ad instruendam domum pecunia seposita. sequenti Autumno, cum

resedisset paululum pestis, initia docendi facta, senas classes addicentibus publicis magistris. Et missa erant dudum per diocesim ex omni disciplinarum genere theorematum, cum indice librorum explicandorum, certo die indicto: is cum venit, matutinis horis celebratum Sacrum in templo maximo, suavisimo organorum muscorumque concentu: a quo itum in gymnasium vetus ornatum perperasmatas. Vbi cum Rhetoricæ magister habuisset orationem dignam expectatione, consecuta concertatio de rebus Theologicis. postmodum cum audita esset oratio Græca, Latinumque carmen incredibili voluptate: disceptatum est de rebus ad politiores litteras pertinentibus, more dialectico. Vtræque die iuvenes, Collegij Germanici Romani olim alumni, magnum ingenij specimen & doctrinæ dederunt: ab his prolationibus dedere in scholas nomina adolentes omnino sexcenti, duplicaturi numerum, nisi obssisteret metus pestilentia: docili omnes ingenio, propensoque ad pietatem: ut eorum indole maxime delectetur Cernus, spemque in ijs reponat futuræ Seminarij: quin etiam domum laxiorem & opportuniorem attribuit, quo Schola propediem transferentur. Ceterum non parva utilitas civibus, ad rectam religionem, vitamque adducendis. Auxit letitiam iuuenis Saxo, qui cum ex alio quodam oppido huc accessisset periculi faciendi de Nostriorum doctrina, victus quidem, sed melior discessit: multa etiam inuenta in viros Catholicos, ab ijs aliena, Nostriorum studio sublata.

SEDES PADERBORNENSIS.

DOMINICIS festisque diebus pomeridiana habetur concio, & Catecheseos schola, in ade maxima, fructu non paritendo: nam etsi hereticus blutero, etiam nunc in loco publico, peruenit plebem, ac propterea ad Nostros accedunt minus multi, accedunt tamen nonnulli: accessuri plures, nisi inanes rumusculos, & irrisum vulgi vererentur. aliquot ex ijs imbuti ad Catholicam doctrinam: ex eoque factum, ut expelleret mulier demonem, quem iamdiu infestum habebat. nec defuere, qui miserunt ad nos libros auctores falsorum dogmatum igne cremandos. Qui munierunt se Sacramentis Ecclesiasticis in templo nostro, ut nunc quidem res est, non parvus numerus: censa capita septingenta quinquaginta. Aditum etiam vicinum oppidum, adiutumque concionibus, & disciplina Christiana. Ceterum ad emendationem morum nimium quantum valent iuvenes eruditi Romæ in Collegio Pontificio: eorum amor virtutis, & castitatis, conspectus præ ceteris: beneuolentia erga nos tanto illustrior, quanto alij plures insensi. etsi illis præsentibus maledici iam quiescunt. Duobus in locis quam displiceat Deo hominum negligentia in diebus festis colendis, admirabili ostensum exemplo. die beati Laurentij, quodam in oppido, sub terra vnus argillam eruere aggressus, ruentij pondere obrutus est. at die Apostolorum Petri & Pauli, cum homines magno numero ad vicinos agros exissent, causa

causa operis , pagus eorum fere totus exorto incendio , ita subito deflagrauit , vt ante cognouerint redactas domos in cinerem , quam a flamma correptas . Et excitari poterant his admonitis , nisi essent sine sensu : nempe spes fere omnis in iuuentute , quae a nobis instituitur , praecipue in Parthenio Sodalitio : eius virtus quotidie illustrior : ex eo vnus in Societatem nostram adlectus : etsi aucti quoque Nostri , pia amicorum liberalitate , vicina domo , cum antea habitarent satis anguste .

PRO-

P R O V I N C I A B E L G I C A .

CONSTITIT vniuersa Prouincia socijs ducentis septuaginta vno. Ex ijs Louanij fuere viginti quatuor, Tornaci & Leodij tricenari, Etoni, vno minus Duaci, Audomari vndetriginta, Antuerpia nouemdecim, Bruggis Iprisque vndeni, Traiecti duodeviginti, Cortraci duodecim, in missione Valencenensi sex, in Montensi quinque, septem in Gandanensi, in Castrensi quindecim, Bruxellis Sacerdos cum socijs duobus. Præter hos omnes, Pater Prouincialis cum altero Sacerdote & socio scholastico. In Societatem cooptati non minus triginta: e quibus septem missi Romam, tres in Germaniam: sed ex his in itinere ab hæreticis comprehensi duo, interfecitque: super eos, alij tres mortem obiere.

COLLEGIVM LOVANIENSE.

IN SPIRITVALIBVS exercitijs tradendis, visendis xenodochijs, publicisque custodijs, reconciliandis dissidentibus, rudibus edocendis, de more laboratum. Tres a peruersa opinione deducti. De ijs, qui se Nostri instituendos in spiritu dederunt, hæc duo collocabuntur. Ad virginem arreperas insidiator pudicitie: cum lacrimis certaret

ret illa, & clamoribus, nec proficeret quiequam, subito percussa ianua, quasi a quarente ingressum (qui tamen nullus comp.ruit) impudicum auertit, & Virginem seruauit. Quidam intempesta nocte, incertum qua ratione admonitus, hominem inopem agrumque inuit quæsitum, prope pagum, in siluam, repertumque ad Sacerdotem proximum adduxit, eique ad extremum usque spiritum omne caritatis officium præstitit. Gynasium & Deipara Sodalitium, multis licet aduersantibus, quotidiana capiunt incrementa.

DOMVS PROBATIONIS

Tornacensis.

INSIGNIS pietas viuis, qui Societatem hoc anno complexus, spectata est: tum aliquot ante annis, cum famulatus est illustri viro, in aula, ut eum adduceret ad nostros instruendum in vitam, quem & adiuerunt in morte: tum etiam apud hæreticos captiuitate trimestri: a quibus varie tentatus, tandem incolamis dimissus. Formati sunt ad Nouitiatum morem Coadiutores ex varijs Collegijs (& pleriq. veterani) fere viginti quattuor. Doctrina Christiana exposita a tyronibus, ubi pueri puellæq. erudiuntur, in vrbe separatim: hac ratione mulieres nonnullæ meliorem vitam exorsa hæreticorum aliquot filia de parentibus triumphantes interditi a magistratu, ne filias ad Catholicum catechismum arceant accessu. Una renitenti parenti Deo quam hominibus

nibus obedire bonam esse respondit, nec ultimum recusaturam supplicium, dum Catholica moreretur. Sex præterea canobium virginum ingressæ. Habentur etiam conciones in vrbe pagisque a veteranis sacerdotibus: earum grata approbataque Episcopo, cuius magna erga nos beneuolentia: vincti egrotique adiuti. vnus ex his nauta hæresim triginta annorum eiurauit sine vitæ propinquo. Mulieres aliquot, ex infami vitæ & solitudinibus anxia, erepta. Apud milites etiam positus labor. Religiosæ familiae perfuga ad Christi castra reductus. Exacturos domo pellicem pollicii duo. Quinquè aut sex Galliam Angliamque peruagati, restituti in fidem, quam deseruerant. Nouem commentationibus rerum diuinarum instructi.

COLLEGIVM AV DOMARENSE.

HIC AD Humanitatem informantur per totam prouinciam mittendi magistri. Discipuli ad nos ventitant circiter sexcenti. e lectissimis constat Congregatio: ex eo numero segregati ad Dei famulatum viginti: nec ingrata nimini adolescentium religio: sine vllius noxa scholæ collapsæ: hinc afflictæ res nostra domestica: & si sacra aucta non mediocriter, mille septingentorum florenorum impensa. Generales confessiones, vt de reliquis taceam Sacerdotibus, ab vno exceptæ sexaginta: consecuta morum emendatio. Vir de extremis secum agitans, admonente vno de Nostreis, consilium moriendi abiicit, & gladium

gladium quem parauerat. Alter maiore contabescens, & infirmitate corporis, post confessionem conualuit. Mulier quam prodigenia mariti ad continuam tristitiam, demonis versutia, ferrum, restem, precipitium, subinde ostentantis, ad desperationem adegerat, eodem remedio liberata. e diuturnis fluctibus prauarum opinionum vir nobilis ad Catholicos emerfit. idem fecerunt alij duo. Ex his alterum, Scotum hominem adolescentem, rumor est eius rei causa in vincula coniectum. Explanatur in pagis doctrina Christiana. Ea cum hiemis asperitate fuisset intermissa, reuocata est, incredibili studio paganorum, Vere appetente.

COLLEGIVM DVACENSE.

CONCESSIT e vita frater vnus rei domesticae administer, cuius virtutes permultos annos quibus in Societate vixit, habuerunt spatium exemplorum: praecipue obedientia, in qua excelluit. Captum consilium, vt post Philosophicum curriculum, docturi Philosophiam, aut ad Theologiam promouendi, domesticis exercitationibus perducantur ad perfectiorem scientiam, & addiscant Mathematicam, hoc anno impleri caeptum. Super conaciones iam vsu receptas, viginti ferme locis in vrbe forisque explicatus Catechismus: & ad idem praestandum nonnulli curiones inducti. Qui domi nostrae excoluerunt animam meditationibus pijs, toto anno assidui fuere: in eorum vtilitatem qui nosocomijs carere

cereve attinebantur, aliquid effectum. Et mulieres aliquot obstinatae, paulo antequam expirarent, ad poenitentiam adductae inter multos gratia recollectae: in his quidam immodicus lingua, crebro sermone magistrum lacerabat: ad quem venit gratia confessionis. Mulier quaedam venenum diluerat in remedium calamitatum: cum haurire parat, impelli visa a tergo, ea vi, ut excideret manu mortiferum poculum, quod ori admoenerat: tum vero mentem ad meliora composuit: mulieres a turpi mercatura, a pellicatu, ab incestu, etiam, abstractae nonnullae: illiciti contractus rescissi: in duobus virginum coenobijs effectum, ut eluceat exemplum religionis. Domum viri nobilis ex occasione Nostri frequentabant, interea ibi omnia tranquilla: ubi nulla fuit causa adeundi, res turbidae a demonum terriculis: ita trepida ad Collegium materfamilias, uniusque Sacerdoti, Vestro, inquit, discessu pacem abstulistis: infestamur a demone: persuasit ille totius familiae confessionem, frequentem Crucis usurpationem, & aquae lustralis: pax reddita. Mulier una ex ijs quae celebrant nostrum templum, impurum hominem a quo pelliciebatur ad flagitium, eo percussit fulmine verborum, ut supplex ille ad pedes accideret, veniam petens. magna piorum erga Nostros liberalitas, ut cum vectigal domesticum vix quindecim sustentandis sufficiat, alantur ad quadraginta: huc pertinet sacrum instrumentum auctum, ab illustri matrona, mille florenorum aestimatione. ad scholas ventitant adolescentes circiter nongenti: ex his nobiles multi: tanta existimatio disciplina, ut eius causa

causa vel e Gallia conuenerint. Ceterum ipsi iuue-
 nes constantes, nullis nec cohortationibus, nec pro-
 missis, ad aliorum gymnasium adducuntur: & inuen-
 tus non nemo, qui parenti rescripserit, priusquam
 Nostros relinquat, multam se salutem dicturum stu-
 dio litterarum. Philophicæ theses, magna apparatus,
 confessuque Cambracensis, Atrebatensis, Ternacan-
 sis antistitum, & aliorum nobilium, quater defensæ
 reuerendus Abbas sancti Kedasti sic delectatus
 est vnius fratris e Nostris eruditione, & modestia,
 ut magno se honore affectum fuisse diceret, quod es-
 set inuitatus, & ad adificationem templi quadringen-
 tos florenos liberaliter conferret. Ceterum spectata
 pietas inuenturis, cum & profecuti Eucharistiam
 anniuersario ritu, pompa magnifica: & indulgentia
 plenaria consequenda, adierunt templa, præferente
 vexillum Crucis instructo agmine magistris comi-
 tantibus: habuit verumq. inuandam admirationem.
 Et plurimis, qui Societatem deposcebant, octodecima
 admissi. Schola Theologica, iam ab ipsius Collegij
 initijs instituta, hoc anno noua discipulorum accessio-
 ne, & docendi forma, melior effecta. Subleuati, et
 alias, iuuenes studiosi, quos adiuuare eorum paren-
 tes vel propter heresim nolunt, vel propter ino-
 piam non possunt. Studium instruendi rudiores ad
 res Fidei a nostris discipulis non intermititur. Et
 gauisus est vir nobilis cum in duos incidit, quorum
 alter oues agebat, altero opilionem docente.

COLLEGIVM ANTVERPIENSE.

VERNI ieiunij singulis diebus conciones habita duobus totis: persuasum optimatibus, ut lupanaria clauderentur, vel in extremam urbem amandarentur. duo induerunt castiorem mentem. septem a lenonibus diuulsa aleatorum, mimorum, circulatorum collumies eiecta: sedata inter multos, & patrem inter & filium, dissidia. Vnus persecutionem vulneris, alter actionem litis, rogati a Noftris, abierunt reum a se honorem Societati habitum diffitantes. Vno e Noftris deprecante, septem hominibus capitalis poena remissa: quinque, resas, pane obfiso collo, e manibus detracta. Renuntiavit quidam Ecclesiastico beneficio, quod non satis bona fide obtinebat. Decem infantibus baptisimus, negatus licet dilatus ne callide a parentibus, opportune tributus: ab haeresi se receperunt fere centum: ex horum numero vnus, in proximum suis adibus templum, pedem numquam penetraverat: ubi primum Noftrum ingressus, curiose lustravit oculis omnia, sic mutatus est animus, ut auctor & dux fuerit vniuersae familiae ad fidem Catholicam capeffendam. Mulier in haeticum maritum consenserat, eo consilio, ut ipsum Ecclesia restitueret, felici euentu: sed prius, ut vir moriens, prolem quam ex ea susceperat, ex asse instituerit heredem: alijs liberis, hanc ob causam, quod obstinati essent in haeresi, silencio transmissis. Vna item mulier, atque altera, flagitiosa cupidinem vitae obtinentes haere-

N

seos

seos velo, angebantur stimulis conscientia, adeo, ut vitam peritasa, crebra hac sectione venarum, illa sumptione veneni festinarent mortem: virique Dei misericordia melius est factum. Virgo, cum durius a suis tractaretur, ut eos vicissim afficeret aliqua molestia, descivit in religionis negligentiam, sic tamen, ut servaret pudicitiam: hanc quoque Deus respexit. Virgo altera a pio curione sic erat instituta, ut ne inficeret quidem animum sub turpis cogitatione: iam proinde secura, cum in multorum se familiaritatem immersisset, absorbebatur vorrice: pudori tantum parcebat, pudoris metas. Calvini libris inharebat interdum, noctu inuigilabat: igitur contemptu magis, quam obliuione, abolita voto castitatis quo tenebatur obstricta, maritum quatit, et inuadit: atque, ut mos est is, qui non obstitere flammæ existenti, sic incensa est amaro impetum, ut raperet potius virum ad Sacerdotem non ferens moram, quam duceretur ipsa: ad dictam diem uterque conuinx se sistit: cum in conspicienda, ut sit, stipulatione, interrogaretur sponsa, non diuidit labra, taceat mirantibus cunctis, in tam cupido pectore, oris silentium, nisi forte letitia inundante: instant, ut respondeat, nihilo minus elinguis: conscientie primum, mox diuina ultio clauserat vocem: neque adeo per integrum mensem mittere ullam potuit, nisi post renouatum votum castitatis. ea re comperta sponsa pernicax ire, ruere ad terram & minas, se se demoni deuonere. Sed cum quoque animum Deus ita inuigilat, ut Nostri coram diabolo eiu-
raret,

patet, gratulansque virginem prosequeretur, cum
in sacrum penetrale virginum se inclusit, ut Chri-
sto animarum sponso liberius deserviret. Ceterum
de liberatis agrotatione corporibus, agitudine ani-
mis, nocturnisque fugatis lemmibus, quia commu-
nia, fideantur. Confessionum generalium, ut in ur-
be receptrice olim haresum, et sus & fructus quam
maximus. Unus de Nostis officio, trecentis ex-
cepit, ut fuit de ceteris totaque anno coniectura. Sa-
cerdos unus externus Societatem nostram allatrās,
luxu perditus, exulare iussus, exuta persona ad ha-
reticorum iustitiam se canula, illegitimis nuptiis sa-
crilegio contractis. Unus e Nostis Sacerdotis sa-
crorum primicia, magnam spectaculum praebe-
runt; longaeque ipse pater sacrum apparatus om-
nem altari, sacerdoti, sacrificio, obculis, opere
magnifico; dein e filij manibus ipse ram coninge,
familia, cognatione, longo amicorum agmine, di-
vinum epulum cepit; ooque die cum famulo apud
nos praesens in Collegio, sumptuosum convivium in
diem posterum reservavit. Sacra hebdomada spo-
santissima fuit supplicatio. Viri duodecim supra cen-
tum, in seipfos verberibus fientes, ex ade nostra
dimissi, ad eamque reuersi: addidere speciem vigin-
ti quattuor adolescentes e schola Angelico ornatu,
sanctissimae Crucis mysteria, seu lumina praeferen-
tes: nec deerat musici concentus. Cruz ingens
portabatur a nationis Italicae magistratibus, Consu-
los appellant: corcorum numerus, decem duode-
cimve ponde infar quadragesima, pia videlicet pante

pa, & splendida. Magnum Episcopi erga nos studium: Sacra fecit in templo nostro frequenter, saepe diuinas epulas, sacros ordines semel atque iterum impertijt: nec minor humanitas Apostolici Nuntij: apud Nostros diuersari voluit, omni familia in alias ades dimissa. Parthenia Sodalitatis mira religio, enituit proxime octiduana comprecatione apud Episcopium, cum seruatis horarum vicibus, atq; alijs succederent: quod etiam, semel hoc anno, eadem cerimonia, in nostro factum est templo.

COLLEGIUM LEODIENSE.

EST HIC eorum Seminarium, qui explicatis officijs hominis Christiani informantur ad confessiones excipiendas: & ad varia munia Societatis, Proministri nomine, paulatim exercentur. Obijt Pater Franciscus Wasterius Anglicus, aliquos annis in Societate versatus, sine ulla querela. Quae extremo anno proximo cepta erat appendix templi, hoc anno ad fastigium perducta, addita donaria multa, nec vilia: Sacra obeuntium mysteria maior multitudo, quam pro numero Sacerdotum. Unus ex his, ne omnes persequar, audiuit confitentes de totius vitae culpis minimum sexaginta. Mulier, ob sacrilegia, occultaque flagitia, mortem sibi consciscere, eiusque causam litterate perscriptam, relinquere statuerat, non sine infamia multorum: Sacerdos vnus e Nostri rom subdoleratus, remouit illam a sententia, & ad meliora conuertit, simile exem-

exemplum viti cuiusdam, qui inclinans ad hæresim, per scelerum abrupta ad magicas cantiones, & veneficia, demum ad familiaritatem dæmonis descenderat. & agnoscebat interdum magnitudinem culpæ, sed minaci vultu diabolus pœnitentiam dissuadebat, ostentabat potius laqueum, miseriarum remedium, & finem: adimebat vires, vt Crucis signum efformare non posset: cum occurrisset vni e Nostreis, recepto, vt potuit, spiritu, contentaque voce: Mi pater, inquit, hi sunt hæreseos fructus. tum, erumpentibus lacrimis: At tu ne desere hominem, cui nec viuere libet, nec mori licet cum Dei offensa: audiuit illum Sacerdos, simulque peccatorum, & diaboli vinculis exoluit. Exceptæ confessiones virorum, qui in Cœnobio se Deo consecraverunt, vniuersorum, vniuersæ: magna hinc illorum utilitas, & in Societatem beneuolentia, cui prius erant infensi. Adiunt etiam, quibus maleficiorum curpitudo fuit morte luenda. Vnus ex ijs, hæsitans in Fide, vt erat dicacior natura, & ne inter seria quidem risu satis temperans, victus Sacerdotis nostri perseverantia manus dedit, concubinam, quæ in eodem erat carcere, ad emendatiorem vitam accendit. ipse postridie, Sacris Christianis instructus, exultans gaudio, vt suspicionem afferret multis amenitiæ, admonens obuios in itinere, vt vel suo exemplo abstinerent a muliercularum consuetudine, Deoque gratias agens, qui ab se facinorosum hominem non reiecisset, ita fortiter diem extremum impleuit, vt in admirationem verterit misericordia. alter

ri cum ex Senatusconsulto, dextra primum, deinde caput, lentis ictibus praecidendum offerret, ad singula vulnera visum sibi ex inimicis visceribus pugionem eximi ferebatur: adhaerentibus, ut equo animo supplicium ferret, immo & libenti, inquit, quod aditum aperit ad aeternam vitam: alius, procul iam senectute, equo rehebatur ad paribulum, incidit forte in hominem, in quem maxime precauerat, desilit statim, eise ad pedes abiicit, multisque cum lacrimis, & miserabili eiulatu, ut det veniam petit: tum animaduertens vdos oculos deducentium: istis, inquit, fletibus, non miseram meam mortem prosequimini, sed indecoram vitam. Fratres germani duo, affines eiusdem culpa, agebantur ad panem, ea animi magnitudine, ut ipsi carnifici admirationi iuxta & miserationi essent. Centenas habere optabant vitas, ut omnes impenderent Deo, quem toties offenderant: orabantque exatorem supplicii, ut, cum eos intelligeret altissimo Dei timore defixos, mortem afferret, nempe publice sic interfecti, omnibus, viuendi exemplo, moriendi documento fuere. Paria aliquot non virorum modo, sed & familiarum reconciliata, & imminentes cades auerſe. Cardechismus duodecim fere locis explicatus in urbe cum fructu. Scholae suam obtinent. discipuli fere sexcenti, dederunt actionem elegantem & illustrem, magna serenissimi Principis voluptate. Ad eorum exemplum Sodalitas maior etiam instituta, virorum flore & nobilitate non infrequens. sunt & qui etiam Latine nescientibus exposcant.

M I S-

MISSIONES IN ALIQUOT OPPIDA

Leodiensis diœceseos.

GASCICA oppidum est ad Mosam, magna iam pridem opinionum morumq. prauitate. Huc Hernesti illustrissimi principis rogatu missi Sacerdotes duo, rem tentarunt cū spe profectus melioris. Exorsi a teneriore etate, tripartitam puerorū multitudinem, quotidie certis horis erudierunt; nouares visa, & accepta primoribus, qui nunquā non adarant. Ea causa fuit, cur solum reteret ludi magister: honestarum hic professionem artium malis moribus corruperat. Sub Christi anastasiū plus duo hominum millia Sacramentis se expiarunt: emendarent hæresim nonnulli, plures vitam turpiorem. Vetus desertor canobi (ab erat iam annum duodecimum) fidem dedit redditurum, vnde discesserat. Dato opere ut cæmeterium profanatum per annos amplius viginti, & Confirmationis Sacramentum, quod ignotum antea erat, ex neglecto in integrum restituerentur. actum de mortuis, Catholico ritu, qui iam exoleuerat, sepeliendis. Ita prætorio edito cautum, ne quis curionum iniussu sacra terræ mandetur. meridians campana pulsus, admonitor precum ad memoriam Christi crucifixi, postliminio reuocatus. Libelli iuuenum, inanes & inutiles, cum bonis mutati: altaria consecra situ ac sordibus, elegantibus picturis instaurata. Extrema Vnctio, cuius usus pene abierat, reducta. Rogationum diebus (hac quoque res ex longo intervallo defuncta erat) maxima populi frequentia

N + quentia

quentia supplicatum, ternisque concionibus disputatum de inuocatione Sanctorum. Festo die Christi ascendentis, cuius cærimonia dudum erat intermissa, quinquaginta caelesti pane refecti. De Missæ sacrificio, de Indulgentiis, de Romani Pontificis auctoritate, serio & frequenter pro suggestu tractatum, ut iam frequententur templa, ad sollemnia Pontecosæ, consequenda indulgentia, communicant centum quinquaginta, Pontificium denique nomen magnam habeat venerationem. Rosariorum ingenti numero, in omne hominum genus, promiscue distributo, reuixit orandi formula, quæ videbatur extincta. Magnæ deinde spectaculi fuit insigni apparatu illustris Eucharistia pompa: diuites admoniti non pepercerunt impensa: facies prelatæ plurimæ, per conuesticas appetibus vias, distinctas aris & argento: splendorem auxit magistratuum cultus, armatorum incessus, strepitus tormentorum bellicorum, Musicorum concentus: altituncula in primis de sacra Eucharistia auctoritate, a pueris non pueriliter data. Ea Gasica videntur iacta semina pietatis. Adierunt & vicinum oppidulum, curaruntque, ut Sacramentum Confirmationis impartiretur hominibus quingentis: populus concionibus edoctus bonus institutor (is est sacerdotio præditus) iuuentuti præfectus. Cum duce retur quidam ad supplicium, Nostris deducenibus, magnam significationem dedit in Deum eximia voluntatis. Visus est dignus, cui pena gravissima (erat agendus in rotam) cum mitiore mutaretur: corpusque donatum ecclesiastica sepultura. Igitur bimestris
fuit

fuit missio, nec inutilis: sub finem anni reperi, & longius protrahi placuit. sub ferias natalitias centum communicarunt. persuasum multis, ut ne Sabbato contra ius fasque carnibus vescantur: ut festis diebus, integro sacrificio Missæ, usque ad missionem intersint: alioqui a consecratione statim pane omnes labebantur: nonnullis, ut castitatem anteponeant matrimonio: pauperibus denique, ægrotisque, in carcere, & nosocomio, de more consultum. Hæ eorum officia sic, vel ipsis adversariis, probata sunt, ut vel inuiti nostrum institutum laudare cogantur. Et certe, paulo ante Nostrorum aduentum, longe lateque excitato tumultu, ex hoc oppido Catholici erant eiciendi: eorum presentia motum omnem sedavit. in adolescentibus instruendis, non ita docilibus, magnus labor: & Christi nascentis historiam publice egerunt omnibus approbantibus. Has ob res utilis huic populo fuit Nostrorum commoratio, & discessus inuincundus.

COLLEGIVM BRVGENSE.

EX AVLA Serenissimi Parmensis, vicinisque circa præsijs militaribus, in quibus informandis Nostrum Galli, Germani, Angli, Itali, Hispanique elaborarunt, magnus animorum fructus a scelere plurimi, ab hæresi renegati non pauci. Sacramenta in nostro templo obeuntur a multis. peccatorum sarcinam vniuersa vitæ per confessionem deposuere triginta. concio celebris in ade maxima.

eadem

eademque peratilis fuit. fugitium argentum retractum ad dominos. pietatis studium in multorum peccatoribus excitatum. ad virgines Deo sacras exhortationes habita, duobus locis, non medicari emolumento. Catechismi explicatio, prima Dominica Adventus, admirabili antistitis, publicique magistratus studio, instituta est, in eos qui adire negligerent poena indicta. Dei matris Congregatio facta nunc maior discipulorum multitudine, & dato uno atque altero ingeniorum spectamine, frequentia corona virorum principum, illustrior. Insigne insensibile hebdomada adornatum a Nostri Domini sepulcrum, quo ipsemet Dux Serenissimus, & omnis Nobilitas venerabunda confluit. quadringentis florenis constitit amicorum impensa. Scholis nostris fauetur ab urbis magistratu: ab eo, in apparatus scenae, cum danda esset comœdia, tributi floreni centum: ducenti deinde cum quarta gymnasio classis fuisset addita. aucta praterea res domestica florenis mille, sacra trecentis. His rebus adeo letis aspersit aliquid molestia, cum incidisset frater unus e Nostri in hostium manus, ab iisque fuisset ad castra perductus: quamquam eius spectata omnibus fuit, & in agendo modestia, & in respondendo prudentia: sed cum brevi duorum militum permutatione fuisset redditus, eo maior fuit gratulatio, quo ipse propior periculo videbatur.

COLLEGIVM TRAIECTENSE

E CONCIONVM sementa diuersis in locis multiplex messis. prater insignem in militibus vitæ mutationem, Confessiones generales audite amplius. centum. aduocamur certatim a mortibus. mortem hac ratione æquiore animo laturis. inuisitur carcer, non sine lucro: nosocomium non sine pericula: sed, Deo protegente, abest damnum, & præponderat fructus. Anicula quædam, narrat se, ubi primum confiteri constituit, renum dolore liberatam: ad recuperatam valetudinem corporis, etiam animæ adiecit: filiam deinde magno natu, & mulieres nonnullas, ad idem faciendum adduxit. Muliercula sex a meretrice abductæ. Sodalitas Virginis sanctissimæ viris & virtutibus in dies augetur. Ex hac miles quidam Italus, cum ob nescio quod maleficium, actus esset in furcam, & carnifex suum officium fecisset, recedentibus omnibus, cecidit fune dirupto. cum accursus esset, & comperit superesse aliquid in corpore spiritus, in recreanda defectione laboratum est amplius hora: donec tandem reddita miranti mens, mox etiam vita donata: haud dubie Deiparæ beneficio, quam in mira semper habuit obseruantia.

MISSIO AQVISGRANENSIS.

ANTE ANNOS octa duo e nostris Sacerdotibus Aquisgrani versabantur, magna Catho-

Catholicorum utilitate, maiore hæreticorum invidia. Sed & ipsi, & eorum hospes, primaria Ecclesiæ beatæ Virginis Decanus, exire coacti. hinc in præceps ruerè bonorum fides, & multorum perfidia valescere. Visum Nostri, ut in re desperata, tentare ecquid fieri posset, nomine excursionis. Ierunt Sacerdotes duo. Concionibus Catholicorum animi erecti. sed repente, ut lætos successus sæpe, etiam amici, ægris oculis intuentur, cum omne concionantibus negatum esset templum, exorari se passus est a quibusdam Catholicis Cænobiarcha Augustinianus, ut id in suo fieri liceret. tum primores civitatis ab illustrissimo Iuliæ Duce impetrarunt Nostri commodato sacram adem, quæ ad eum pertinebat iure patronatus: missisque ad Trapositam Prouincialem litteris obtinuerunt aliquot mensium commorationem. mirum deinde quibus officiis studiisque Nostros prosequantur. Etsi hoc quoque, quibus non debebat, an quia ubi antequam dignatio, eorum etiam, quibus fauemus, emulationem parit? nonnullam mouit inuidiam. Opportune vero cecidit, ut quo die Nostri in adem illam Sancto Foliano sacram sunt inducti, eo die, Calvinista, operosum templum, quod instruxerant, habenda concione, cogendaque multitudine inaugurare statuerent: sed abiecerunt animos, cum plurimi conuenissent ad Nostros, ipsique fuissent ne conuenticulum agitent ullum, Senatusconsulto prohibiti. Hinc Catholicorum schola lustrata, distributi Catechismi. præmiu diligentioribus constituta. Corti
prefi-

praesenti pueris dies ad Christiana elementa perdi-
 scenda: ab eoque opere complures, nec muneribus
 abducti, nec minis deterriti. quamquam & con-
 fluunt grandiores permulti, nunc tandem quæ vita
 sit Christianorum, quæ disciplina, per noscere gratu-
 lantes. Vix credibilis omnium diligentia. eam auxit
 duplex Sodalitium Virginis, maiorum (in eo iam
 septuaginta viri lectissimi) minorumque; hi qua-
 draginta censentur: congregantur dominicis festisq.
 diebus ad sacras collocaiones precesque pomeri-
 dianas Deo persoluentes, emulantur mulieres simi-
 lem pietatem, & patrocinium Regina Angelarum
 sibi deprecant, recitando Rosario: quin etiam sub
 initium cuiusque mensis, vite communicant. ab hæ-
 resi reuocati septem: non parvus numerus in ea vr-
 be, ubi heretici dominantur, fenebres contractusq.
 aboliti. libri hereticorum exusti: acclusum iter pec-
 catis, ne incubarent mortalium animis, & impera-
 tus egressus. magna vis sacrarum hostiarum, quæ
 afferiebantur loco minus decenti, dispensata reue-
 renter. in feriis beati Laurentij, cuius in hac vrbe
 visitur templum, altum frequenti concione de ho-
 nore reliquijs Sanctorum habendo: assensum populi
 demonstravit, venerantium, & Rosarijs libellisque
 attingere cupientium, quod venerabantur, accen-
 sus. Cum vocati essent Nostri, in Catholici do-
 mum, viri nobilis, ad diem certum, cum hereticis
 iucunda disputationi, non neglexerunt. Sed cum
 multa cauillati essent aduersarij, Nostri satagenti-
 bus, ita frigere coeperunt, ut deridiculo essent. igitur

tur

sur plerique ciues Societatem amant; foventque;
dataque ad Nuntium Apostolicum epistola, vehe-
menter vrgent, ut hic Collegium statuere liceat, fa-
turum multorum salutis.

IPRENSE ET CORTRACENSE

Collegia cum Sede Gandauensi,

IPRIS, temporum difficultas ciuim erga nos libe-
ralitatem fecit illustriorem. nempe edificari coe-
ptum est templum; & maiore ex parte perfectum.
Prioratus, quem Gregorius tertius decimus Ponti-
fex maximus collegio addidit, obtigit nobis hoc
anno. Is etiam permagno fuit seruitutis. quarta
classis ad Scholas accessit: in quibus iuuentus, etsi
exigua propter belli tumultus, dedit in scena specu-
men ingenij non paruum: representata est Samanae
fames, incredibili cum plausu: ex eo numerum non
nulli, ut Christum vocantem sequerentur, artifi-
cem viam ingressi. Exercitijs spiritualibus aliquot
formati: ex duobus cenobijs, collatis rebus in com-
mune, exturbati inus proprietatis: Tatiis vite con-
fessiones plurae exceptae. multa dominici restituta.
doctrina Christiana pristino more patrie tradita, in ma-
socomijs, & carcere, multarum necessitudini sub-
uentum, quidam certus relinquenda vite, alter in
tuo corpore malus daemon inuaserat notas, molius
sibi consulere iussi. mulier furiosa & venesca a dia-
boli spectris & insidijs liberata. complurium dissidia

recon-

reconciliata. hæresim detestati non pauci. libri hæretici inflammati. miles externus, cuius mores ita peregrinabantur in religione Christiana, ut ne Sacramentorum quidem nomen umquam fundo accepisset, mox cum esset proximus, auditus, adiutusque ut Catholice vitam finiret. Virgines quadam præsidio agni celestis in consecrata cera procacitatem militum vicisse perhibentur. alij, quas res abdididerant seposuerantve cum munimine eiusdem agni, eas integras repererunt, cum reliquas, lares (ut vocant) domestici, militibus ostenderent, ut disriperentur. In vicinis etiam oppidis frugifer fuit nostrorum labor. Furnis (maritimi est oppidi nomē) tempore sacri Aduentus, & Quadragesima, quotidiana conciones habite: itaque correcti & reformati mores hominum longa consuetudine corrupti deprauatique, ut is stimulus fuerit omnibus, ad Collegium Societatis communi consensu efflagitandum.

CORTRACI scholæ augentur discipulorum numero, & illustrantur profectu. Expositus in scena apparatusissima Sanctæ Cæcilie triumphus, heroico versu, splendidisque sententijs: datus planus actoribus iuxta, poetæque frequentissimo theatro. e concionibus doctrinæque Christiana fructuum vberitas, quæ annis superioribus. odia multorum repressa. fluctuantes in fide, & in vocatione firmati. vnus a voluntaria cade prohibitus. egroti vinctique, & stationarij etiam milites, adiuti pro munere & consuetudine Societatis. Vterque cæsus sub patrocini-

nio Mariae Virginis, magnos profectus habet. Et maiorum quidem, ciuibus, minorum vero, condiscipulis, praelucet exemplo.

G A N D A V I confitentium numerus maior quam alijs annis: reliqua vsitata: retinet magistratus suam erga nos liberalitatem, ac beneuolentiam: nunc sacrum ad ædis nostræ usum magnis sumptibus accommodat. Episcopus, biduo antequam moueretur, Monasterij cuiusdam prouentus nobis attribuit: tranquillioribus rebus trecenti aurei sperantur. Vir nobilis futuro Collegio assignauit duodecim agri iugera. alij alia beneficia parturiunt.

MISSIONES VALENCENENSIS & Bruxellensis cum sede Monteni.

V A L E N C E N E N S I S crimina vel a prima pueritia aperuerunt homines circiter triginta: amplius ducenti, quot Kalendis, sacrosancta obediunt mysteria: in nosocomio non intermittitur nunus singulis mensibus audiendi Confessiones. festis diebus catechismus explicatur a duobus magno fructu. ijsdem diebus & Quadragesima habita conciones perpetuo concursu nobilium. Vnus e Nostris frequens excurrit in pagos, ut vno die, duobus tribusve in locis, habere debuërit concionem. sic excitata, non expleta cupiditas paganorum, in tanta operariorum inopia, abundante messe. Et in vno quidem pago, vbi per integrum septennium nulla concio

concio fuerat audita, simul concionabundum videre, non pepercerunt lacrimis occupati animi. præsentis lætitiæ complures in amicitiam restituti: atque in his, fratres gemini duo, qui domum veluti in factiones distraxerant, optimatum præcipua erga nos benevolentia. Nigicæptum de extruendo Collegio, decreto, quæ publico statutum, ut quæeratur locus opportunus, & instruatur suppellex; assignantur bina aureorum millia in annos singulos. spes amplior ostenditur, fulii aliquot, qui in Fide vacillabant: erecti qui ruebant: adiuti morientes magno eorum bono, & solatio superstitum, simile sibi auxilium votis omnibus optantium, ubi supremum diem explerent.

IN MONTENSI Sede non inuicilis pro numero labor, Catechesis, quæ antea publica auctoritate, locoque, tradebatur a Theologia candidato, nunc ab Ecclesiastico ciuilique magistratu nobis demandata est. excitauit nostra ratio docendi multorum amorem. Templum quo commodato utimur, hoc tandem anno, nostris flagitantibus, consecratum. actum intra ciuitatem cum vno improbo, extra cum ægroto (erat hic parochus, aberatque sex milliaribus, & Nostros euocarat) ut recte ille viveret, hic pie moreretur.

BRUXELLÆ vrbs est loco, & foro quod ibi agitur, illustris. eo e varijs Collegijs, cum ad transigendas causas (ut fit) mitterentur multi, consuetius visum est statuere Procuratorem, qui cum fratre vno vel altero prouincialia negotia tractaret, non neglexit is eadem opera, salutem proximorum;

confessiones generales excepit amplius centum quinquaginta, odia restinxit, habuit non raro conciones ad cœnobîa multis dux fuit, & auctor, ad vitæ emendationem. his studijs incitatus serenissimus Parmensis de instituendo Collegio cœpit cogitare: & aliquid erat effectum, nisi a demone, per quosdam, fuisset obiecta mora. Dux interea assignavit secenos florenos Brabanticos, donec Collegium stabiliatur: & apparatur paulatim sacra suppellex, & domestica, ut iam satis esse possit sex sociorum commorationi: nunc sacello vtuntur Sancti Antonij, in æde beatissimæ Virginis in Sabulone. e Confessionibus consociatus hic fructus, quod virgines, aliquot viduæque, in quibus femina illustrissima e stirpe regum Hungariæ, pietatem toto animo complexa. Hibernus adolescens cuiusdam desertor cœnobij, oppressus a demone, adluctus cum esset ad nostrum Sacerdotem, inflato collo, ardentibus oculis, Non credo, inquit, in Deum. at Noster, incussa alapa, Non credis in Deum nebulo? Hæc vox cum icu, reddidit mentem homini, ut fertur, & diabolum excussit. addidit enim statim ille castigatus, Credo Pater, credo: & liberatus est.

MISSIO CASTRENSIS.

QUO TEMPORE Alexander Farnesius Serenissimus Parmæ Dux, & Belgicæ oræ Præfectus, naualem expeditionem parabat, cum præclare intelligeret, exercituum fiduciam esse numinis obseruantiam, septem Sacerdotes e Nostris
cum

cum vno laico a Patre Prouinciali per litteras obtinuit: ita felicibus inijs, vt aucto labore, laborantes ad viginti quattuor excreverent. his omnibus, vt ne essent oneri militibus, necessaria ab ipso suppeditabantur. Igitur, dum contrahuntur copie, Bruggis fuere: cum deinde circum littora Oceani diffusa essent legiones, vt nauigaret bellum, classe instructa, diuisi sunt per nationes, sacris operaturi, munissimo apparatu, intendenda militum reuerentia. & certe, mirum est, vt mutati animi fere omnium nulla apud eos furta, nulla latrocinia: frigus, famem, inopiam libenti animo ferre: munia diligenter implere, audire Praepositos, vt ijs essent voluptati, admirationi hostibus, ostentatione pinguioris fortunae ad defectionem frustra sollicitantibus. Quare id Principibus aureo vellerē insignitis, nec rem ipsam tacentibus. Et quamquam hic quoque non defuit obtrectatio vmbra recte factorum, eam tamen lux clarior discussit: & consolata est Nostros beneuolentia militum, non solum conscientia: assiduitas laborum adegit vnum e Nostris ad mortem: eiusque exequiarum officium, omni obsequio, debita, vt dicebant, pietatis, milites implerunt. Iam quae fuerit disciplina castrorum a Nostris introducta, docuere leges in Dei numen, nomenve Calitum iureiurando, execrandove vsurpantes, in prouocantes ad singulare certamen, in ventri gulaue deictos, sponte militum inducta: duobus incontinens lingua, ad aliorum exemplum, ardenti ferro traiecta. pellices lupaue eiecta. muliercula cum fetum

edidisset, extra humanam carnem, similem culpe,
 multis argumento fuit ad bene viuendum. matrimo-
 nia aliquorum legitima coniuncta, non legitima cor-
 recta. nec minus laboratum in formanda iuuentute,
 que sequitur castra. sed res interuenit, ad declaran-
 dum amorem erga nos militum, opportuna. Sacer-
 dos vnus dabat operam duabz Gallorum legioni-
 bus, in vna statione coniunctis: cum diuersis in lo-
 cis esset hic mandum, vtraque illum deposcebat: ora-
 ta erat inter duces contentio: alter nobilitate ni-
 rebatur, alter suis meritis in rempublicam: res des-
 lata ad Ducem Parmensem: hic prudenti consilio
 Sacerdotem alium impetravit a Prouinciali, vt nek-
 tra legio alteri inuideret. fortis erat omnino exerci-
 tus, ac pius, vt quolibet sperare posses: Deo ali-
 ter visum. Secuta est obsidio Bergensis, & similis
 industria Nostorum. Quin & cum res diuina fie-
 ret sub pellibus, pluresque exclusi, frigori ef-
 sent & vento obnoxij, collectis florenis
 mille, Sacellum plicatile e tela as-
 fabre factum est, capax plu-
 rimorum: quod facile
 circumfertur sa-
 crofaciun-
 do.

PROVINCIA FRANCIA.

VAE IBI VNIVERSVM
de hac Provincia scribenda erant.
propter difficultatem credo tem-
poram, non fuerunt transmissa ex
fuit tantum brevi temporis, ut eu-
solligerem. Venio ad eius Domicilia.

DOMVS PROFESSA
Parisiensis.

MAGNA Parisiensem fuit significatio
pietatis, hoc anno, in diebus maioris ieiun-
cij, cum potestatem indulgentie consequenda fecis-
set in speciem Iubilei Pontifex maximus, ut grates
maiori Deo agerentur. Quindecim dierum spatio
incredibilis pœnitentium frequentia fuit. Hinc ibi-
la. restitutiones aris factæ complures: in his vna
aureorum sexcentarum redditus Ecclesiastici, quod
male possiderentur, sponte reiecti. flagitiosa mulier-
culæ frugi factæ: sed et proprie euenisse nonnullæ.
Mulieres duæ quibus imponebat demon transfigu-
rans se in Angelum lucis, vix tandem magno ip-
sorum bono, deditæ, actiua etia firmataque, ut
quælibet magnæ opulentiæ, cuius spes offerebatur,
abstinere pluri pudicitiam: quædam ut libera-
rentur angaribus conscientie, quæ ad ultimum multæ et

de pellicum consuetudine abstracti. in urbanis parietibus
 cuius pagisque vicinis pueri rudesque elementa Fidei
 edocti. Visti qui attinebantur in carcere, adiutique
 qui adigebantur ad mortem. nec relicta consuetudo
 alieundi vrbes propinquas. Igitur vnus Metis ex-
 cituit ciues concionibus, alter Turnone audiuit sa-
 cras virgines: earumque Sacerdotem desperata iam
 salute relictum ab omnibus simul sacro oleo imm-
 uit, pristina valetudini, Deo operante, restituit.
 Dein magno apud Andegauenses in amore, atque in
 honore fuit, non minore modestie quam doctrine
 commendatione. adiit postea Rhedonas in Britan-
 niam: multos ex ijs confirmavit in Fide vacillantes:
 tum ad Sancti Brioci: vrbis est nomen: ta itaque
 consecuta morum correctio, vt apud Rhedonas mul-
 torum cura ad Collegij adificationem sit conuersa.
 magnum eam ad rem momentum habuit repudiatio
 pecunie, que mercedis loco conferebatur. exierat
 enim fama, iactato scilicet prouerbio, Laudari a no-
 bis caelestia, sed terrestria queri.

COLLEGIUM PARISIENSE.

IN EVNGTE anno erant in hoc Collegio socij
 octoginta sex amox novitij: Virodanum redeun-
 tibus, septuaginta quatuor, non pauciores. Pater
 Gaspardus praefectus Congregationis a longo vtiliq-
 labore vita acquieuit. Et fuit eius mors quam plu-
 rimis acerba. Fuit autem hic annus, fructuosus quif-
 quam, negotiosus Nostris, iuxtaque fructuosus ad
 ani-

animorum salutem. Celebrioribus diebus, sedecim excipientibus confessiones, ad diuinas epulas accesserunt milleni duceni. id adeo gratum urbi, ut & parochi non raro, & gymnasiarchæ duo Nostorum opera vii valuerint ad suos audiendos. de tota vita confessi ducenti viginti. & fuit post confessionem qui professus est magno se solitudinum aestu leuatum. Vocatus vnus e Nostris ad agrotum, iam vicina morte, pressis oculis, & spiritu, supremos reddentem anhelitus offendit: litanias recitat, aquam lustralem aspergit, Crucem fronti admouet, moribundo, inclamat hominem nominatim, admonet vt inuocet cognominem Sanctum: tum ille, Iesum appellans, Antoniumque tutelarem, expergitur: & cum anima sua & familie quæ erant necessaria prouidisset, obdormiit. cum altero qui abstinentia vitam finire decreuerat, iamque aberat proxime a morte, acrioribus verbis fuit agendum, vt resipisceret, munireturque Sacramentis, antequam animam efflaret. alium Deus ipse, ostensis vlticibus flammis, & Celitum gaudijs adduxit ad pœnitentiam. Patronum quidam sibi e beatorum cœtu Augustinum adoptauerat: ei tale oblatum est somnium. Tamquam inuitatus comparabat se ad celebritatem conuiuij, cum aliquot alijs, qui præcesserant: interea virum videt venerabili specie, qui eum seuocans, hac iterabat. Transite vana, Transite vana: tum conuersus ad alios: & hic, inquit, statuit inseruire Deo. hoc viso mirifice recreatus, & confirmatus est. Catechismus explicatus in

Ab he multis locis, factum maxime laudantibus, quibus ante vituperabant. nec minor utilitas ex utraque Sodalitate in nostris scholis, Conuictorum videlicet, externorumque, sub tutela Mariae Virginis: ex utraq. iuvenes in spem Religiosarum familiarum adolescunt: eorum preces requirunt saepe Parisienses molestiarum lenamento. Matrona nobilis, & cum semper faceret abortum, misere fecunda, cum illis se commendaret, postera die feliciter enixa est. Regina dominicum sepulcrum in templo nostro cum vidisset, audissetque de Sacello sodalium, libenter illud inuist, eorumque studia amplissime collaudauit. & vero, honesto homines loco ordineque senatorio inter eos adscripti. Conuictorum numerus autem: ducenti octoginta numerantur: magna enim opinio nostrorum doctorum, nostraeque disciplina, ut occupatis locis interioribus, in area mansissent multi, exclusi scholarum angustiis: respectantes alij discedant, & se ipsi increpantes, quod non maius accesserint. reliquorum moderatores gymnastorum, & magistri plerique, praedicant institutum nostrum, publicisque nostrorum disputationibus intersunt: itaque fauent, ut conuictarint nobis nonnullorum studia, qui antea aduersabantur: & haec quoque liberos expetunt in conuictum admitti. neque abest utilitas. non nemo ex errorum tenebris emerfit, Religiosorum habitum induere non pauci. omnium ad pietatem eximius ardor. egrotabat ex illis unus iam exhaustis viribus, ac voce deficiente: igitur suprema vinctio fuit adhibenda. ab ea scilicet

tim

Uim recipere animum, & circumstantes cœpit agnoscere: tum de Sacerdote nostro quæsiuit, an videret lucem: affirmanti; non communem, inquit, hanc lucem intelligo; sed Angeli, qui videndum se dedit oculis meis. Numquam vobis, Patres, parem referam gratiam, qui me ita institutis. ex vnius virtute iudicium de reliquis fieri patet. absolvam de hoc Collegio brevem narrationem. Tolosa Burdegalam habet unus e Nostriis socio militis oppidum in quod diuerterant, ab hæreticis nocte capitur; cum omnia igne ferroque vastarentur, miles exiens domo statim ab obitu confoditur. At Noster postico egressus Patrem Ignatium suppliciter vocâs in vota, etiam si disploderentur in ipsum scilicet quamplurimi, adinvicem servatus est.

COLLEGIUM MYSSIPONTANVM.

SOCII SEXAGINTA. pro duobus mortuis submissi a Deo septem. Philosophi ex his quattuor, duo Theologia studiis inducti. atque ex eorû numero Scotus unus e Seminariis, qui cum in patriam profectus esset ad expedienda negotia, ab hæreticis captus in itinere pecunia se redemit. Et in bellorum mora, metuque pestis, discipuli non pauci: nempe octingenti. excitati præmijs, publicisque actionibus: ut Hierosolymorum expugnationis hæc enim tantam commouit expectationem, & excitat multitudinem, ut effraetis Collegij valvis Dux ipse per custodes corporis sui tumultuantes prohibuerit ingres-

ingressu. Fuit etiam celebrer dies & festus, cum poetico artificio & ingenio certarunt discipuli, carminibus propositis, & ænigmatis dissoluendis: quæ etiam die Dux spectator & arbiter, cum tribus liberis, duobusque Vademontanis adolescentibus, apud nos pransus, & duodeviginti idiomatum varietate, quæ inter prandendum audierat, delectatus est. Suppeditavit impensam Episcopus Metensis: cuius magna erga nos liberalitas, & pietas erga Deum. quippe redditus nostros annuos firmavit, auxitque: & instituit diœcesi suæ Seminarium: in quo nunc quidem triginta, paulo post sexaginta dicuntur futuri: idem operam dedit, ut Collegium distrahente pestilentia, doctrina Christiana varia per loca traderetur: præcipue in vrbe, quam Nostri cum utilibus præceptis coniungentes suauitatem cantus, iuuant una oblectantque, communi cœnium, approbatione: idem præstitum in oppidis pagisque: sed & quodam loco restauratum templum celebratumque, desolatum antea, & temporum seu hominum iniuria desertum. mirum in hac distractione quam multa pertulerint Nostri, cum essent intuta opina atque infida. Lapsi sæpe in manus hostium, nonnumquam inducti: sed diuino eos protegente auxilio, semel, etiam cum inter fulgorem gladiatorum, & tormentorum fragorem, effuso cursu se à periculo exemissent, vis aduersariorum citra vltima stetit. & in his tamen fluctibus, octo e profundo haresum extracti: vnus a consilio sibi necis afferende.

BITVRIGENSE ET VIRODVNENSE
Collegia.

BITVRIGIBVS institutum Sodalitium, ut
vocat, Pœnitentium, qui ad nos ventitant
causa Sacramentorum. ex eo utilitatis spes magna
in ciues plurimos peruentura. Mauri duo corporis
animique periculis perquamdiu iactati ad Christianæ
religionis portum se appulere, informatique a No-
stris, & effusa iucundum ad spectaculum ciuitate,
baptizati sunt. Domesticus quidam Collegij famulus
discesserat a nobis cum furto: sed, ut sepe peccati-
comes est stimulus conscientie, cum consistere ani-
mo non posset, misit qui rem ablatam restitueret,
quin & ipse postmodum, cum pallenti vultu ac de-
misso, ad Nostros redisset, non veniam modo, sed
& locum eundem obtinuit domi, quem antea ha-
bebat. Instructum etiam in hac vrbe, non paruum
præsidium veræ religionis, Cœnobium Capuccino-
rum, quos primum exceperunt Nostri de via ses-
sor, recrearuntque, non parua eorum latitia, ci-
uiumque gratulatione. Discipulorum numerus
permagnus. e Nostris obiit frater vnus insignis la-
borum patientia: cui phthisis non improvisam mor-
tem attulit placidissimo somno quam simillimam.

DIFFICILIS ANNVS VIRODVNO
fuit, seu quia ciuitas orbata Episcopo, nec quis-
quam adhuc in eius locum suffectus: seu quia super-
rumultum bellicum ingruente peste menstruum in-
stitutum fuit: adeo cessatum etiam a iuuentute insti-

tuer-

tuenda: etsi animarum procuratio non omīssa. plurimis in templis, nostraque in eade conciones habitæ, sed infrequentes: nec tamen defuere obeuntes Sacramenta. illustris pietas hac etiam anno vnius mulieris, qua virili prorsus animo asturpi questu neque pricipiti abduktas puellas domi suæ sustentabat, bonisque admonitiis ad Nostras adducebat: ut a sacris fundamentis sacre Confessionis edificarent domum in saxo, nullo turbine quatiendam. atq; ipsa quoque non caruit detractoribus. Sed anima Christiana nullum maius solatium, quam testimonium conscientie. nec propterea defecit ab incepto. Fuit et alia mulier nobilis, cuius impeditatem Deo obsequendi, hominibusque propter Deum benefaciendi, ita Deus ipse complexus est, ut fere nunquam in functione muneris, quod ad Dei honorem beneficiumque utilitatem pertineat, acquiescat. Tyrorum in hac Provincia numerus maior hoc anno, quam alias umquam, et eorum studium ferventius. in hoc Collegio informantur. Quadraginta fuerunt super decem, qui confecta priore anno tyrosini Lutetiam missi: quod, nisi esset res nostra domi angusta, augendi erant. plerique ex his actum ingressi vitam, que ducit ad vitam, abiecta opere diuitiarum, et parentibus inuitis, maluit unus mendicatio cibus vtilitare per biennium, quam apud Calvinistam parentem abundare cum periculo vite: ponuntur nunc breuiter duo, auditu, ut opinor, non iniucunda. Puella erat in vicino pago iam adulta, ita male animo affecta, ut abnuens omnem curationem, nec linguam

gitano modo, sed etiam dentes exacuens in quoscumque, per duos menses fuerit vinculis constringenda, ad Nostros in urbem adducta cum esset, sacris pre-cationibus adiuta, resotaque medicamentis, post decimum diem pene persanata discessit. Mirum etiam fuit sacerdotem unum e Nostreis incidisse in manus hæreticorum, quorum inhumanis in Catholicos bæcehabatur insanie, ab ijsque, licet pro Iesuita ægnisum, impune dimissum.

NIVERNENSE COLLEGIVM

& Augense.

ALUIT NIVERNVM e Nostreis sex-
premedicim. Congregatio sanctissima Vir-
ginis mirum in modum adauit. Excitati ciuium ani-
mi in ferijs natalisys dramate pulcherrimo. Dux
Niuernensis locum relaxationi commodum Colle-
gio dedit, promouitque adificationem pecunia attri-
buita. Festo die beati Ludonici oblatus cæuus, in-
signe foundationis, filio Fundatoris, perhonorifica
celebritate. Is cum amistite, & aliquot optimari-
bus, eodem die apud nos prandium sumpsit. Pro-
ximorum cura non intermissa: ex his vniuer, quam
mariti desiderio contabescens ludificabatur de-
mon varijs terroribus, Nostrorum consilio, ea so-
licitudine fuit & ludificatione liberata.

MAGNO AVGENSIVM quoque
bono fuit Patris Visitatoris aduentus. Scholastico-
rum maximus numerus, ut scamna pro foribus fue-
runt

vint collocanda. eorum magna ingenij commendatio
 & probitatis, corruptis moribus, librisque corru-
 ptoribus bello indicto, illos pro viribus exterminant,
 hos inflammant. perspecta saepe virtus salutaris
 Confessionis, extremaeque Vnctionis in moribundis.
 restituti ab vno aurei plus centum sexaginta.
 insana mulieri, item seni cuidam, voluntariam
 mortem cogitantibus, mens reddita. muliercula
 duæ ab impuro contubernio extracta. per dies quadraginta
 continuos habita concio, & doctrina Christiana
 pagatim tradita, atque ad eundem morem seruandum
 parochi diligenter instructi. Sed hæc videlicet
 sollemnia: hoc singulare. Die sacro Virgini conceptæ,
 matrona quædam e primoribus ciuitatis, cuius
 filium atrox pituita suffocabat, cum venisset
 auxilij & consilij causa ad Nostros, eam ob rem
 communicauit, Sacrum audiit, ceream facem donauit
 Dei Matri: mirabile dictu: domum reuersa filium
 extra periculum, & fere incolumem offendit: puer
 præterea octauum annum nondum egressus, tum
 audisset concionem de sacrosancta Eucharistia,
 ita inflammatus est amore religionis Catholicæ, vt
 ab ea nullis nec precibus, nec minis, nec vero verberibus
 potuerit a furente matre demoueri.

LVGDVNENSIS PROVINCIA.

NUMERANTVR de Noſtris in
oſto Collegiis centum nonaginta. In
Lugdunenſi cum Tyrocinio adnexo
quadragintanovem: In Turnonenſi
trigintaduo: Octodecim in Billo-
menſi: In Auenionenſi vndetrigin-
ta: In Camberienſi quindecim: In Diuionenſi vigin-
tinovem: In Dolano vnus & viginti: In Anicienſi,
quod hoc anno incolæ ceptum, tredecim. Sex vita
defuncti. Quindecim in Societatem adſcripti. Ex hiſ
Collegiis Reuerendus Pater Laurentius Magius Gal-
liarum Viſitator quattuor luſtrauit, Lugdunenſe,
Camberienſe, Diuionenſe, Dolanum. Turnone Bil-
lomoque Patres præcipui ad eum venire Lugdu-
num. Auenio enim iam diu intercluſa: quam ob rem
de ea nihil ponetur. Ita aduentus ipſius toti fere
Prouinciæ, vbi & inſtituit Collegiorum Rectores ali-
quos, lætus atque vtilis fuit.

COLLEGIVM LVGDVNENSE.

IN HOC COLLEGIO multa vtiliter, a Pa-
tre Magio decreta. Conuiſſorum diſciplina, ra-
tionesque, a Collegii rationibus ſeiunctæ. Nouitia-
tus, præter paucula quadam, diſcretus a Collegio. Ce-
terum Noſtri in quattuor templis celebrioribus die-
bus

bus festis, ac dominicis concionatur. Mense Februario quibus diebus ad grates numini agendas pro relata victoria de perduellibus, per horas quadraginta continens supplicatio fuit, tantus ad eadem nostrani conventus erat mortalium, quantus vix, vixquam antea diebus celeberrimis. Gratiarum actionem excepit alterum beneficium: ita enim derepente imminutum est pretium frumenti, ut mirabile videretur. Messem dices diuinitus in Galliarum rubes hieme demissam. Dominus Mandelotius expecta virtutis, qui vigesimum iam annum Lugduno pro rege prepositus erat, hoc anno excessit: affuit morienti ipsius rogatu Pater Emundus Augerius: idem in eius funere laudationem habuit, omnium opinione mirabilem, & multis fructuosam. Gymnasium Connicorumque contubernium celebratur, ut cum maxime. Quadragesima duo e Nostriis diuersis in oppidis concionem habuerunt, magno cum hominum concursu, fructuque. Alterum ex his oppidis, Nantua fuit Genenæ contermina, de qua etiam proximis futuris: ut iam vicini Genenenses non ita alacres latique Nantua uolitent, & ardentiores in Fide Catholicos doctioresque experiantur. Libri hereticorum combusti multi ab arte incantandi (cuius frequens usus in Geneuensi) ad Christi gregem ducti.

NOVITIATVS.

IN NOVITIATV uersantur uiginti:ij pio-
rum eleemosyna partim aluntur, partim are, &
si, ut his temporibus, perexigua, a reliquis Colle-
giis contributo. Omnes ueterem exuentes hominem
dant operam ut quam maxime fingant se ad prescri-
ptum Societatis. Ad Sancti Claudij peregrinatio su-
scepta a nonnullis. Quo tempore, cum eorum vnus
quodam in oppido, attrita veste, ostiatim quæreretur
silem, in cognatos incidit: hos etiam eleemosynam
rogat, mutatione vestis uidelicet incognitus; cum
vox hominem prodidisset, exarsere iracundia illi,
talem habitum quæstumque indecorum familie ra-
ti: ita, molliter agunt primum, ut illa exuta veste
mentem induat meliorem, altosque spiritus gerat:
quod si insanire pergat, domum saltem eat: pecu-
niam equosque offerunt. Nam quæ ista prudentia
mala ultro accersere, cum bonis abundes? Ad hæc
paucis Noster, Nihil sibi honestius, aut in animo
magis, quam sequi Deum; eius amore illum sum-
psisse habitum, illam vitam expetisse: nec laborare
si insanus habeatur ab ijs, qui vere sapientiæ gusta-
tum non habent. Vestras res vobis habetote. mihi
vnus rerum omnium instar est Christus. Cum hoc
dicto in hospitalem domum, cognatis frementibus,
partim etiam admirantibus, cum focys contendit.
Alius quidam Parisiensis nobili familia, doctor
Sorbonicus, Canonicus Sanctæ Mariæ Parisiorum,
natus annos quinque & triginta, cum loca sancta

P

Pale-

Palæstina, Aegyptumque postea, & celeberrimas Turcarum vrbes perlustrasset, ad extremum Romam venit. Hic apud Nostros, eo in Sacello quo humatus est Pater Ioannes Meldonatus, cui Lute-tia operam dederat Theologiam docenti, cum sacrum facit, proque eius anima tacitas ad Deum preces effundit, intimos ad rerum humanarum contemptum, & ad Societatis nostræ petitionem sensit impulsus. & egit de ea re cum Patribus: sed de eorum consilio eum in Gallias reuenisset, Lugduni tandem, a Patre Magio, vt admitteretur impetravit. Nec vero sileri debet acceptum alium optimæ indolis adolescentem, quem mater ab ipsa infantia Deo & Societati nostræ consecrarat.

COLLEGIVM TVRNONENSE.

SVVS ETIAM exiit Turnonensi Collegio fructus. Dux quidam militum hæreticus, cum hortatu Turnonij Comitæ ad nos diuertisset, Catholicus ad eum reuertit. Negligeat adolescens, an oblitus erat (quod non in longum daret apud vi-nos memoria mortuorum) mortui socij mandatum: mox cum eius vidisset speciem squalentem, ac tristem, & minaciter obiurgantem, tantus pavor tremorque omnium membrorum hominem cepit, vt ex templo eum rem detulisset ad Nostros, erogata in vsus pauperum pecunia (hoc enim erat mandatum) solueret fidem. Animi magnitudo, qua apparuit in vidua florentis ætatis non est prætermittenda. In
huius

huius domum milites, ut omnia licere sibi arbitrantur, meretricem immiserant: hanc illa vicinarum matronarum facta manu correptam capillo, muliebrem animum mirantibus militibus, & indigne ferentibus, domo expulit. maiore eadem animo obstitit homini nefario, a quo pelliciebatur ad stuprum. Alia quaedam mulier proximi pagi cum in medias flammās bacchantis incendiū coniecisset sacratam plangunculam agni caelestis, sedato eam igne narrauit a se integram magna omnium admiratione repperitam. auxit ea res in plurimis rerum sacrarum venerationem. Mulieres denique tres, quarum diu, aut in perfidia, obstinata mens, aut in recta fide, ficta, communioni fidelium restituta. Albenacum est vrbs Diuariensis prouinciæ facile caput: hæc cum ipsos quinque & viginti annos Caluinum sustinisset, a Catholicis recepta est. Huc missus Sacerdos, Catechismi explicatione, scelerum expiatione, frequenti etiam per plateas, ut hæretici audirent vel inuiti, concione, in vicinos pagos excursionem, ita præfecit, ut totam prope urbem, locaque circumiacentia cum Ecclesia reconciliavit. mirum est, quantum illa profecerit ciuitas Sacerdotis commoratione trimestri, quam agre tulerit ipsius discessum: & redditum quidem orant: sed obstat paucitas operarum. Grauis hoc etiam anno vniuersam prouinciam inuasit pestilentia: Nostrique prouidentiam numinis, & mortalium beneuolentiam experti. ita a multis ciuitatibus vocabantur. Cum ad vnam se contulissent a portarum custodibus parum amicis sunt ingressi

gressu prohibiti . quod ita acerbe tulit Patronus regius , ut iusta percitus iracundia , cum lacrimis rem illam naticinaretur civibus non paruo constitutans . Et nunc etiam , cum consecutus imber cum grandine spem vini illius avni abstulisset , veram fuisse predictionem affirmat . Primarij haeretici Annonensis appidi certas homines miserunt ad Collegium , qui disciplinam Nostrorum orarent liberis suis : quod cum Pater Rector non granate spopondisset , ipsemet parentes adierunt , atque inter loquendum ostenderunt , si filij efficerentur Catholici , non iniquo animo laturos .

BILLOMENSE COLLEGIVM.

ETSI IN HOC Collegio Nostri cum varijs incommoditatibus domi forisque toto anno certarunt , publicos tamen fructus privatosque retulerunt expectatione maiores . Cum vnum e professoribus , civitate adhuc incolumi , oppressisset pestis ita saeva atque atrox , ut precisa spe salutis seorsum ei tumulus , omniaque necessaria funeri comparata essent : tantum apud Deum beatamque Virginem , quae Anicij colitur , potuerunt , a Nostreis exterisque vota pro eius valetudine suscepta , ut tertio denique mense praeter omnium opinionem convaluerit , mirum hoc , inxtaque illud : Nostrorum namini , qui cum eo sunt diu familiariterque versati , contagionem nocuisse . Igitur huic vita producta , quo augetetur laborum premium , & spatium laborandi :

randi: est enim iuuenis: alteri, qui multis iam annis
procefferat, erepta. Erat is Pater Ioannes Belme-
sius multiplici vir eruditione, linguarumque peri-
tia, & , qua utilior multo est scientia, sui contem-
ptione insignis. eximia semper veneratione sacro-
sanctam Eucharistiam prosecutus: quod & supremo
tempore ostendit. tantus enim fuit pietatis sensus.
itaque animum penetravit (habens hoc divina con-
solationes, ut ubi semel perrupere, difficile proman-
tur) ut lacrimas tenere non posset. media nocte,
ea qua ultimum diem praeceffit, Eamus, ingeminat,
oamus. quo Pater ? excipit qui agro affidebat. San-
ctum, inquit, Baptistam & Virginem beatissimam
video: utrumque miro honore semper colait. inter-
rogatus iterum ab eodem, non exaudiente, seu dis-
sonante, eundem respondit: nec multa post, sini-
strum brachium indignans retorsit. Cur id ageret,
rogatus, aut quid esset, respondit, esse diabolum. po-
stero die, cum oblatum infantium abnueret gustu,
quasi minime necessarium, ut admonitus est obe-
dientie, obduxit illico quantulum potuit: ut fere in-
pulcherrimae illius virtutis, cuius fuit uiuens quam
maxime tenax, significatione, spiritum daret. In
externos, etsi pestilentia bis clausit gymnasium, nec
exigua, nec inutilis opera collocata. Opima Sacer-
dotum beneficia, quae a laicis obtinebantur, No-
titarum suasa relicta. Matrimonium clandestinum
ex precepto Tridentinae synodi rite celebratum. ce-
lebratum itaque doctum, paratumque, quod aucto-
rante contraxerat. Spectatus labor in personam

dis hæreticis. Et in vno quidem oppido quinquaginta homines de sententia detruserat Sacerdos, idemque alijs ducentis idem persuaserant: nec spes sublatâ futuri euentus: etsi nunc mora quedam oblata. Quidam in sanctiore ipsa hebdomada, cum tribus confossus vulneribus, eorum dolorem acceptaque iniuriæ ferre non posset, sic vt in remedia posceret gladium, inductus est paulatim a Sacerdote, vt veniam a Deo peteret, & inimico daret: Præua quædam consuetudo, quæ in Confessionem irrepsit: beneficio consionum correctâ. Persuasum aliquibus, vt non in posterum modo ab usura abstinerent, sed etiam, vt male parta restituerent. Eorum vnus, quicquid habebat opum senori ferebat acceptum. Alter ad viginti aureorum millia reddenda perductus. Atroces inimicitia restinctæ. Eam vnus ob causam, summa sui cum voluptate, populique gratulatione, suscepit publice sacrosancta mysteria, quibus iam diu caruerat, cum remisisset inimici offensam. Parauerat quidam vxori venenum, sic illam oderat: sed cum vno e Nostris congressus, veneno abiecto, odium cum amore mutauit. Assum cum virginibus multis, vt Deo, cui se consecrarunt, diligentius famulentur.

CAMBERIENSE COLLEGIUM.

QUAE CAMBERII hoc anno gesta, sic habent. Conciones Quadragesima magna cinium

nium utilitate a Sacerdote nostro in templo Dominicanorum habitata. Viri quidam reconciliati cum uxoribus, a quibus dissidebant. Carcer concionando, triremes confessiones audiendo, capitis damnati ad summum supplicium prosequendo, adiuncti. et alienum nostrum beneficentia cuiusdam viri nobilis dissolutum magna ex parte. Decessit unus esacijs non leui nostro cum damno, et externorum morore, quem lacrimis testabantur. Ceterum ex hoc Collegio Sacerdotes tres missi in varia loca, excitandis concione multorum animis, a Cinerilibus ad Pascha, non parvos fructus reportarunt. Ex his unus fuit Pater Petrus Pepinus, qui cum Granopoli (ea est Aenistorum colonia Narbonensis Gallia nobilissima) concionibus vitaeque non minus se bonum virum quam doctum ecclesiasten probasset, eaque ratione ad admirationem omnes, ad frugem meliorem multos adduxisset, sub Pascha defunctus, laborum quos pro Christo in Societate susceperat, recentium veterumque premium tulit. Decumbenti homini affuerunt quique nobilissimi, eumque omni humana ope subleuandum curarunt: cum viciisset morbus, mortem ipsius, tum luctus ciuitatis funere amplissimo, tum Sacellum, ad quod pro eius anima consuetum Sacrum quot hebdomadis, insignem fecerunt.

DIVIONENSE ET DOLANVM

Collegia.

IN DIVIONENSI Collegio domestica inopia materia Nostris fuit, lato quoque animo, non tantum a quo, exercenda patientia, & fraterna caritatis. Discipulorum numerus, quem duorum annorum pestis, famis, bellique calamitas imminuerat, fere in integrum restitutus. Ita declamationes, disputationes, ceteraque litterariae exercitationes habita multa. eaque nobilitata sapientia ab illustrissimo Principe Carolo Duce Meinas Burgundiae Prorege, & a Senatu frequenti. Domisorijsq. non impropero laboratum. Octo missi ad Tyrocinium optima spei adolescentes, e quibus duo, ut affolui, & propinquis, & quibusdam illorum hereticis, per annum integrum, graniter frustra que tentati. Et certe experimur, quod dixerunt Patres nostri initio nascentis Collegij, ad res diuinas esse hanc iuventutem natura propensam. Pueruli multi parentes senes a cibis venetis exemplo reuocant. ydem agros ad Dei opem, sanctaeque Ecclesiae remedia deponenda, verbo permouerunt: & redente sanitate, non sine fructu. Quidam gemitum granitatem morbi, & quod saepe accidit, pharmacorum copia confectum, iamquo datum tum iudicio medicorum, piacularis aquae (quod sane quam mirum fuit) aspergine curauit. alij sex eiusdem beneficio aquae sacrae Confessionis, & caelestis agni particula, agrotationem depulere morti proximam: suis

fans quoque confessionibus, & concionibus, non defuit fractus. haeretici duo redierunt ad Fidem. haeretici quidam constelerata mentis, magica artis notas Catholico dederat, quibus eum affirmabat victorem inimicorum turpisque voti futurum. hic cum in patriam reditum pararet, noctu a diabolo oppressus, omni festinatione confugit ad Nostros, ut eo se metu liberaret. Datum etiam aliquid auxilij publicis custodijs. In vicinis oppidis, quattuor ab haeresi resipuerunt. Mulier, ex falso rumore, an ex diuturna mariti absentia, eum mortuum suspicata, cum alio nuptias contraxerat, & susceptis liberis, non infectandas multis post annis cum comperisset illum vivere, ex dolore in favorem versa, complures iam menses per vias publicas ameni similis errabat. haec Nostrorum hortatu ad Carionem adducta, adhibitisque remedijs ad sanio rem mentem reducta est. Cinnas Diononensis nostrae ecclesiae subleuanda percupida & publice & priuatim omni nos officiorum genere prosequitur. Ducenti aurei primum a Senatu, a primoribus totidem Collegio dati. E multatitia deinde pecunia ad promouendam adificationem sexcenti. in publicis comitijs referente Carolo Meinas Duce destinati mille ducenti. Hoc in genere quiddam accidit seculi non iniucundum. Cum enim vltis Diononensis haeresi infectus ad Heluetios profugus obisset, testamento condito, quo quadringentos aereos relinquebat ministris suis, quos appellabat reformatos: idem Senatus, referente ac rogante patre mortui, duobus factis partibus, ducentis ex

his aureos, alijs Religioforum familijs, reliquos Collegio attribuendos censuit: afferebat causam urbano loco, non abhorrrere a voluntate testatoris. reliquerat quippe illam pecuniam ministris verbi reformatis: at Iesuitas formatos esse magis, quam illos divini verbi ministros.

I N C O L L E G I O D O L A N O summa pax domi forisque. Ex officijs Societatis nostrae, in urbe ipsa, & vicinis etiam oppidis, fructus non paenitendi. Schola aucta doctore vno philosophiae, & discipulorum frequentia. Ad templi iacienda fundamenta, diligentia cuiusdam viri nobilis, quadringenti aurei ex Fisco deprompti. Dolana quadam mulier pietate iuxtaque genere illustris vestem donavit ad Sacelli ornatum quingentorum aureorum pretio maiorem, alia item dona a civibus oblata, quorum prolixa erga nos benevolentia: ut, quo auctior sit Collegiarum numerus, certent augere Collegij censum.

COLLEGIVM ANICIANVM.

A N I C I V M urbs est. Veluniorum primaria, natura loci manuque munita: patrio sermone Pnis (quod Podium interpretantur) dicta, quod in montis dorso posita est. Hic templum Deiparae Virginis, ubi multa & opulenta visuntur munera, qua reddentium vota gratam voluntatem, & vim divini numinis ostendunt. Hac in urbe, iam inde ab anno
huius

huius seculi septuagesimo, ciues duce & suasore Antonio Senectario Episcopo de Collegio instituendo cogitarunt : & quia persuaserant sibi de nostra voluntate, sedes scholæque Nostris inconsultiis adificari capta : inciso, pulcherrimis notis ad earum angulos, Iesu nomine, argumento Societatis. Et res quidem tentata persæpe, sed in hac difficultate rerum ac temporum ad hunc annum extracta. & iam in opportuniore urbis loco Collegium publice extruitur. Scholæ quinque apertæ sexto idus Nouembres, præuia oratione, gratulabunda ciuitate, quod vnus ille dies duodevi-

ginti annorum vta imple-

set.

PRO.

P R O V I N C I A

AQVITANIA.

DE AQVITANIA quo generatim colligi debuerant, incerta: ea existimare ex superioribus vnumquemque, quam me quicquam ponere incompertum, sum melius, sum etiam facilius. Notiora videamus.

COLLEGIVM TOLOSANVM.

COETVS FFVENVM anno proximo Dei Genitrici consecratus pane in ipso ortu occidit repentina pestilentia: sunt tamen adhuc in eo principua pietate adolescentes ad quinquaginta: auxere eorum decus & numerum viri tres claritudine insigni: quos inter Episcopus Vaurensensis: qui & eo die panem qui de calo descendit præbuit pluribus in nostro templo, & cumulanda latitia, apud nos pransus, maiore apparatu versuum, quam epularum: auxit ea res magnopere illius erga nos benenolentiam. explanari cæptus Catechismus in vrbe, quatuor locis, magna alacritate discantium, nec dispari vtilitate. Qui replicata memoria annorum omnium maculas confessione eluerunt, centum amplius dicuntur fuisse. profuit & ijs adhibita cohortatio, qui es male partum nullo pudore retinebant: inuentus qui aureos mille fraude ademptos apud se residere

non

non est passus. nec minor in mulieribus vaga libidinis exitus fructus: vnius, quo notior erat, nobilior conuersio: alia abducta perinde a flagitio, consilioque partus necandi. Sed dignior laude, ex his qui ventitant ad nostras scholas, adolescens, rara admodum castitatis, & aduersus muliebrem pellaciam inuicta. Neque id solum de nostro gymnasio. Quatuor in varias cœnobitarum familias adscripti. Nec vero sua laude mulieres fraudande. Ex ijs quæ celebrant adem nostram, virgines quinque, vidua septem, se Deo nuncuparunt. Est hic quoque in recollegendo Christi grege laboratum. E Lutheri Calvinique ritibus nouem extracti. cum libris hæreticorum amorumque non leuior pugna. ab eorum lectione deterriti complures, ad combustionem additi non pauci. Verum huic Collegio cum ceteris communia diffunduntur. nihil dicatur de veteribus oppressis inimicitiarum incendiis, taceatur de reconciliatis animis coniugum affiniumque, prætermittatur de occupatis sceleribus aut auersis: rapit scribentem cogitatio ira naminis inuerti mali, quod in massa urbe, etsi labores Nostrorum auxit, clausit scholas. itum propterea ad vicinos egentes auxilii. Quo tempore omnes, ut porrigere se ad plures possent, a Deo defensi: nam & in urbe aures præbitæ consentibus, & extra urbem: uentum sæpe in loca infesta hæreticis, uel lue infecta, citra noxam: ita e quinquaginta socijs (tot enim e Tolosano Collegio censebantur) desideratus nemo: licet ad vnum omnes tentati febre. quin & duo ad Societatem adiuncti.

iuncti. igitur laboratum in oppidis præiacentibus,
 in vrbe *Vaurenſium*, & in *Telloſagum* regione
 propter finitimos hæreticos minus tuta. huc inuita-
 tu optimi antiſtitis deſtinati dēto, incolatum animos
 litteris moribusque imbuendo, ſeptimēſtre ſpatium
 poſuere, tanta ciuium approbatione, vt ſponte ad
 Collegij foundationem intenderint, certo viro tran-
 ſigendi negotij ad regiam miſſo. interea circumſuen-
 te iuuentute e vicinis etiam pagis ſchola frequen-
 tes. ter hebdomada explicatus *Catechiſmus*: habi-
 tæ conciones diebus feſtis maximo in templo. nec
 abſuit vtilitas. e militibus duobus, vnus alteri præ-
 ciſa aure, ſe in fugam conuerterat, nec erat difficile
 ſaucio, iraque incenſo, fugientem aſſequi pedibus,
 manuque vlcifci: ſed rexit impetum, iure magis
 quam armis iniuriam perſequendi conſilium: cau-
 ſam quærentibus reſpondit, quod audiſſet de concio-
 natore non eſſe priuatas iniurias priuatorum arbi-
 trio vindicandas. multi hæreticum venenum e pe-
 ctore eiecerunt: inter eos matrona illuſtris. pari
 animo, puellæ, adoleſcentique grandioribus, ſubuen-
 tum baptiſmate, quo cæreabant. *Xenodochium* in-
 teruiſum ægrotis conſolandis, curatumque vt an-
 nui reditus cum fide adminiſtrentur: nec deſidera-
 runt ſubſidium quos carcer detinebat: ſacroſancto
 ſacrificio Miſſæ, & ſalutari ſermone recreati. La-
 ſciuioreſ ludi dierum feſtorum in ſacras præcationeſ
 conuerſi: muliercularum corruptela faceſſere iuſ-
 ſæ. nec de peccatis modo, ſed & de eorum auctore
 triumphatum. redibat domum ruſticus vehens
 plau-

plaustro puerum infantem : incidit in nescio quem non ignobili ornatu : nimirum dæmonem ex hoc agnoscas : poscit ab rustico filium, ingenti pretio contra promisso : sed pluris fuit amor liberorum . narrat uxori quod acciderat : in medio sermone , adest ille idem , non iam iterans preces & promissa , sed intentans vincla , & mortem : ubi id etiam non procedit , eum saltem flagitat sibi promitti , quem mulier esset paritura : hoc quoque pernegat paternaturali beneuolentia : uxor interim cum vereretur dæmonis insidias , rem defert ad parochum , hic ad Episcopum , Episcopus ad Nostros : Nostri expiatis criminibus coniuges muniunt sanctissimo Sacramento , tum armatos particula agni cælestis vctant dæmoni spondere quicquam , aut cum eo longius colloqui , signo Crucis frequenter obiecto . redit importunus , cum repulsam de liberis ferret , particulam postulas domesticæ supellectilis : ubi friget , vel herbulam ex horto : donec tandem intra paucos dies fractus abscessit . etenim magna uis Sacramentorum . eorum ut augeatur veneratio , excitata Nostrorum suasu Sodalitas in honorem Christi corporis , non e laicis solum , verum etiam e clericis , maximo fructu . In hoc Nostrorum discessu , accitum Castrensis Episcopi a duobus Sacerdotibus aliquid opis allatum est etiam oppido Lautreco : ubi nunc Episcopi sedes , vrbe videlicet ab hæreticis iamdiu occupata . In eo oppido ad populum habitus sermo ante Domini Aduentum diebus sacris : singulis ipso Aduentu : bis quot hebdomadis Fidei elementa rudiori-

dioribus tradita: instituta frequens disputatio &
 frugifera de Pœnitentiæ Sacramento, conuenienti-
 bus semper Catholicis, cum hæreticis permistis:
 & iam ex his nonnulli vacillant, & Sanctorum
 imagines clanculum per interpretem extorquent.
 etiam iniecta religio ut sacrum calicem restituat,
 quem sacrilegio quesitum impie retentabat. multa-
 rum denique pacata conscientia. Hic etiam anti-
 stes efflagitat Collegium. Ergo his duobus Episcopis
 studentibus fundando Collegio, Auscÿ (nisi quid ma-
 lus dæmon turbet) prope fundarunt. ea de re quam
 breuissime expediam. Ausciorum vrbs Augusta
 olim appellata, in ea Aquitania parte est, qua Va-
 sconia dicitur: ibi Archiepiscopi domicilium, &
 antiquum gymnasium nobile. huius procuratio-
 nem gymnasii ad nos transferre cupientium Cleri-
 corum rogatu, missus est Sacerdos cum laico, ut na-
 tu maiores ille, hic minores instituat. Et, Deo fa-
 uente, res quidem initio procedit, verum spes ma-
 ior felicioris progressus. Et extulit se, ut ferme
 sit, maleuolorum nebula infuscanda luci nuper exor-
 ta: sed illa disiecta Sol magis inclariuit: dein male-
 dictum in laudem vertit. igitur opus vrgetur desi-
 gnata area, collataque pecunia templo extruendo:
 missæque ad Patrem Prouincialem litteræ, ut assen-
 sionem exprimat a Reuerendo Patre Generali, non
 Auscijs modo, sed & Vasconibus, & finitimis
 Navarra oppidis profuturam.

COLLEGIUM RVTHENENSE

& Mauriacense.

SUB FINEM superioris anni, ut proximis litteris scriptum est, gliscente pestilentia, perfectiones variae varias in partes felices exitus habuere. Procurator Collegij, cum exit ex urbe, euocante negotio domestico, incidit in latrones, a quibus spoliatus est, & duabus impositis plagis seminiis relictus: ut res congruerit cum Evangelio, quod illa debdomada, nempe duodecima post Pentecosten, legebatur. Concionatus est vnus e Nostriis sollempni ieiunio dierum quadraginta: alij item in vicinis locis, frequenter, non sine sensu auditorum. Exposita tribus in locis doctrina Christiana: ad synodum habitae orationes duae. Duo e Nostriis Catholicorum castra secuti, duos haereticos vicinos morti ad fidem adduxerunt. Ceterum auditum est, adolescentem nostrae olim alumnorum disciplinae inter haereticos mortuum, ea constantia, ut in recta sententia usque ad vltimum spiritum retinenda contempserit omnia aduersa: alterum maluisse tridui perferre inedia, matre omnem cibum negante, quam improbitatis ministros audire declamantes: duos alios gravi morbo affectos praoptasse mortem inanibus incantamentis promittentium curationem.

DE STATV aut potius casu Mauriacensis Collegij superiore anno memorauimus. Quippe dissipatis scholis, socijs ad propinqua Collegia dilapsis, remanserunt Sacerdotes duo, cum tertio lai-

L

co.

eo : bona pars Collegij a Catholicis militibus occupata : ne aliunde haereticis pateret aditus diligenter prouisum : interea ab exiguo numero, in salutem animorum & corporum, non exiguis fructua. Verum Nostros, septem mensibus, in summa difficultate rerum & temporum, circumuentos fame & peste, incolumes fuisse, habitum pro miraculo : sed infitis tandem de causis euocati litteris Patris Visitatoris, amicorum uni rebus Collegij commendatis, ciuibus collacrimantibus, & quoquo modo retinere cupientibus, sub Paschales ferias Ruthenos profecti.

BVRDEGALENSE COLLEGIVM.

AD NOSTRVM. templam confluentium numerus in dies augetur, aduentant e suburbano multi, & vocamur procul in oppida, causa confessionis. Catholicus ab haeretico duce captus, & accusatus familiaritatis Iesuitarum, & foederatorum societatis, audacter fassus est Catholicum se esse, de Iesuitis, foederatis negauit : sed tamen de Congregatione sanctissimi Sacramenti, in quam dato olim nomine fuisset adscriptus, post hanc egregiam confessionem inditis vinclis conicitur in foedam custodiam, nec inanem serpentibus. hic aliquandiu cum fuisset, pridie quam adigeretur ad tormenta, boni Angeli, ut credibile est, instinctu, vinclis licet, & oneratus catenis praegrandibus, ex alto se demittit, perque custodes & excubitores elapsus,

fus, ad amicum perrepsit: a quo exceptus, solutus-
 que, Burdegalam reuertit: statimque in nostro tem-
 plo grates egit Deo restitutori salutis. In referendis
 hereticis in album Catholicorum res cessit ex animi
 sententia. magna feminarum religio: nosocomia ad-
 eunt: maritis subripiunt libros magistros improbi-
 tatis, eosque afferunt Nostros ad comburendum:
 indicunt sibi ieiunia, & supplicia corporis: prae-
 fates viros frangunt patientia, haec communia. illa
 propria. Ancilla quaedam mulier, virili proventus ani-
 mo ac liberali, apud nos sacra obiens mysteria, he-
 reticos dominos, magno labore & constantia, ut
 idem facerent, induxit. Eiusdem ordinis altera cum
 sollicitantem dominum nec ferre vellet, nec vincere
 posset, antidotum pestis, quod domi asseruabatur,
 pro veneno hausit, in remedium ærumna: facti dein-
 de cum pœnituisset, post quattuor dies crudum adhuc
 & innatans stomacho eiecit sine noxa. Mulier la-
 borans vterò cum parere nequiret, a viro cogeba-
 tur & a medico, ut medicamentum acciperet fœti
 exanimando: melioris illa medici consilium secuta
 simulavit haustum: tertio post die affuit Deus vi-
 nam sobolem enitenti, neutro damno. Hæc pauca
 de multis. Aliquorum odia, & quidem matres
 inter natumque, & duos inter coniuges sepulta. e-
 concionibus qui assolet fructus. eum pœnitentium
 multitudo, & restitutiones factæ non parui pretij,
 restantur. hoc in genere res accidit scitu digna: quod
 cum vnus redderet alteri pecuniam, accipere nec
 ne deberet, orta est inter eos contentio: cum & il-

& obtenderet præceptum Sacerdotis, & hoc se fa-
 cturum negaret Sacerdotis iniussu. sequitur factum
 adolescentis, & eodem prope in genere, virginis,
 alterum altero illustrius. Filius iurisperiti Socie-
 tatis nostra cupidissimus, cum hoc ut sibi permitter-
 retur, fatigasset precibus parentes, illis relictis, ad
 Nostros profugit. pater illico ad Collegium, filium
 reposcit, frustra: redit a prandio cognatis, amicis,
 præside suffultus: præcipuoque certamine animi ad-
 uersus eum sumpto, nihil aliud agit, quam ut eum
 confirmet magis in proposito: sub noctem disceditur
 postredie redintegratur pugna: libellus supplex Se-
 natui offertur: nec mora: sistitur iuuenis in curia,
 reque diligenter inspecta, ut per dies quindecim sit
 apud sequestrem decernitur, constantia probanda:
 immo vero apud patrem commodius: adolescens
 inquit: octo dies præsumuntur, ut interea & No-
 stris ad illum, & illi ad Nostros ne claudatur acces-
 sus. per illos dies cogitata omnia, factaque, sine ef-
 fectu: mater precibus & lacrimis, pater minis &
 verberibus eundem scopulum tundeant: aduocan-
 tur consulti, prudentes Theologi, ut quem non po-
 terant acie, agmine obruerent. dat consilium mu-
 lier venefica, ut noua omni induatur veste, exuta
 vetere, ne Iesuitarum veneficia adhærescerent. sed
 diuina virtus in animo insidebat. mater inops com-
 filij sollempne sacrum pro defunctis curat faciendum,
 si filium, & tredecim pauperes pullatos interesse
 iubet: illa carimonia, an ut parentaret filio, an ut
 Deo supplicaret, incertum. at pater nihilo segnior
 ad

ad Præsidentem, quo plurimum utebatur (eo commo-
cati fuerant propinqui amicitique complures) iuue-
nem adducit, acerrimisque verbis increpat, ingra-
tum appellat atque impium; qui exuerit obsequium
in parentes: & (quoniam erat inexorabilis) sen-
sus prorsus ingenij, & qualibet fera crudeliorem ty-
roni nostro: surda ad hæc omnia aures: mentem vi-
delicet verus pater implebat. elapso ostiduo iuria
hamsui se domo proripit, nec latuit matrem intena-
dam, ac petentem voce, quem gradu non consequi-
tur. hic prudens adolescens, metuens rixæ, domum
reversitur: statimque compingitur in cubiculum,
prohibito egressu: hinc porro, incaustoditus cum esset,
deficiens e fenestra; ad nos adolat: sed tamen, ut
sufficiens mater paucè prauertit: sed ipsa quoque
furore licet amens, Collegium inuitis clamoribus,
& pulsibus ianuam infectata cum esset, ad extre-
mum, re constamata, discessit, paucis post diebus,
minor germanus frater, cum ad eam accessisset, ab-
stulit sermone; narrauit alterum quemdam, cuius ea-
dem causa eodem tempore disceptabat; de priore
mente deductum. Verum, seu non crediderit fa-
ctum, seu spreuerit: Cesserit, inquit, ista, deficiat
alius quicumque, vel ex ipsis proceribus: mihi, quò
plus difficultatis ostenditur, pulchrior erit persene-
rantia. Conseruet Deus iuueni animum quem dedit.
sunt enim quamuis rectæ mentes, nisi diuina ope
fulsiantur. Hæc de adolescente. Sequitur exemplum
virginis admirabile. Adolescentula quædam na-
tione Angla, patria Leicanda, parentes habuit me-

dios facultatibus, religione varios, & discordan-
 tes. mater ab hæresi sub vita finem suscepit, pa-
 ter post uxoris obitum a Catholica fide degenera-
 vit, auctorque idem erat filie hærescos sectanda: at
 ipsa lectione Catholici Catechismi & hortatu Sacer-
 dotis, Deo adspirante, aliud agbat: baptismum
 quem a ministro hæretico infans acceperat, ritu Ca-
 tholico adulta cotrexit: ex quo tempore tantum
 puella animo roboris accessit, nulla ut ratione ad
 hæreticorum sermoniculos adduci posset, quæ antea
 non inuita duorabatur: nampe mater vita antea
 placando numini solum intenta, iniecta interea cu-
 piditas hand dubie a Spiritu sancto, aduultu Ro-
 manæ, Catholici caput imperij, tot sanctorum non
 magis impressis vestigijs, quam sacratum sanguine,
 ubi peccatorum vitio spes facilis ostenditur, & a-
 peritur via. Verum, ut in re magna ac difficili,
 cum seipsa explicare non posset, ne temere quid aga-
 ret, de prosbytero quodam, & duobus præterea
 mulieribus, hæretica una, altera Catholica, exqui-
 rit sententiam: placuit consilium, modo viaticum
 ne deesset. hoc neglexerit illa, aut non habuerit, in-
 incerto est: igitur certa discedendi, parentem amat,
 liceat innisere auunculum: nec procul aberat in al-
 tero oppido: cum exorasset, aliud iter agitans, at-
 ronso capillo, fraterna veste, & leniter imutato
 nomine, ut pro Ioanna Ioannes diceretur, puerum
 simulat: hoc habitu, breui traiectu in Hiberniam
 venit, ut quæ primâ in Galliam Hispaniamve nauig-
 andi facultas esset, ea peteretur, in Italiam proxi-
 me

mo transfusura. hic dum moratur, emendicato ci-
bo, cum alijs pueris scholas frequentat. post duos
menses inuenta commoda occasione, mense Maio
Burdogalam appellit, incidit in sacerdotem Hiber-
num: ab eoque ducitur ad Nostros, et afferrent si
quid possent opis adolefcenti, quemadmodum et
alijs multis, qui uenerunt solum, causa religionis.
assignatur ei locus in hospitali domo Sancti Iacobi
ad nocturnam quietem: suppeditor diurnus, cibus
et Collatio: in assidue propterea preces liberius in-
cumbebat, et omnes mirarentur, sed nihil fictum,
diuturnum, abierant tunc vires, cum Praefectus
hospitij ex eminentiora quam quantum esse soleat in
maribus, pectore, id quod erat suspicatus, suspicio-
nem suam affert ad iam morem, mox etiam ad Recto-
rem Collegij: hic confestim ad hospitium: tum re
comperta, obiurgat vehementer hospitem lacriman-
tem: et percunctando reperit causam simulationis:
neque improbabilem faciebat modestia vultus, et
assiduitas sacrarum precum. quaesitum de Ioanna,
malitne in caenobio virginum tutius deservire Deo,
quam incertum iter capeffere: nihil erat illi opta-
tius: duriores se praeuere primo praesides caenobij,
sed acquievere tandem similibus veterum exemplis,
collata dos et supellex stipe collectitia: magnaue
illius diei celebritas et latitia fuit. quin etiam nunc
gratulantur virgines, et grates agunt de nouitia,
quam veterana emulentur. Ceterum rogante Ba-
satenfi Episcopo excursum Quadragesima in vici-
num oppidum (Montem securum appellant) se-

primū iam annum fuerat in potestate heretico-
 rum : nunc tandem redierat pactione ad Catholicos
 oppugnantes : ita non minus docenda Fides, quam
 hæresis dedocenda. libris hæreticorum exstis suffa-
 ti Catholici : restituti ritus aboliti contemptu. ex
 hereticis duobus omnia miscantibus, unus cesserat
 sponte, expulsus alter, qui remanendo stultitia adie-
 cerat impudentiam. duorum fratrum inter se dissi-
 dentium sedata discordia : templum instaurari
 coeptum : diruerant videlicet heretici
 obsessi : sic, ut lapides comporta-
 rentur ad refectiōem mu-
 rorum : ad tormentarij
 palueris conse-
 crationem : et
 mortuorum ossa concrema-
 rentur.

PROVINCIA ARAGONIA.

DEGUNT IN HVIVS Pro-
vinciæ, vt de ea seorsum a Sardinia
dicatur, sedibus nouem, socij vnde-
tracanti. Valentie in Domo Professæ
vnus & tringinta: In Collegio tri-
ginta octo: Gandie quinque & vi-
ginti: Casaraugusta quinquaginta: Nouem Bilbili:
Tudela & Ataracena: Barcinone triginta quattuor:
Balearibus duodeuiginti: Gerunda viginti sex. Obie-
runt quinque: Duodecim nobiscum Societatem
inire.

PROFESSA DOMVS ET COL-
legium Valentium.

DE VISITANDIS, adiutandisque ijs,
qui in nosocomio maximo, ergastulane atti-
nentur, ijs etiam qui in lectulo suo moriuntur, aut in
patibulo, que scribi possent, communem licet modum
pretergressa, omittantur, quia communia. Congrega-
tio Spiritus sancti (celebratur hæc domi nostra) in-
dies augefcit numero, & fructu: inter cetera adsciuit
preclaram illam consuetudinem, singulis hebdoma-
dis, omnes, qui sunt in carcere inuisendi, opibusque
levandi: eoque seruat magna cum admiratione ci-
uium, & utilitate victorum: quorum aliqui illius
auxilio

auxilio soluti. Conciones Quadragesima frequentissima fuerunt, magnaeque animorum salus consecuta: permouit ea res audientes, ut promouerent templi aedificationem: promissi aurei bis mille quingenti, & iam contribui cepti. collata praeterea multa suppellelex, & lauta.

I N V A L E N T I N O Collegio ad scholas Theologiae duas accessit Casuum conscientiae, magno concursu audientium.

G A N D I E N S E , C A E S A R A V G V -
 stanum. Bilbilitanum Collegia.

C O L L E G I V M G A N D I E N S E Et hoc quoque anno, tum urbi ipsi, tum vicinis etiam oppidis, seu templum spectes, seu gymnasium usus fuit. Templum paruo eximia Ducis liberalitate auctum, dono admirabili, particula sanctissima Crucis, quam includi iusserat in crysco e solido argenti: Ea in templo maximo ad nostram delata est supplicatione per celebri, ingentique latinitate totius civitatis auxilio dei celebritatem magnam, cultorum poematum pro templi foribus affluens. Gemina fore pompa, patrique letitia, multas reliquias Sanctorum in ipsa theca ingentis pretij, Ioannes Davis frater, cuius in nos benevolentiae munus, curam perforandae, ex eo maior religio civium, atque erga nos observantia. Dno, qui per quinque annorum fletu reconciliatione amicitiae diffunduerant odium, uno & nostro procurant.

curante in gratiam penitus redierunt, simulatione
discussa. incundum id spectaculum civitati fuit. alter
item abductus a pertinacia persequenda iniuria,
quam ab inimico acceperat: eamque ob causam hic
exaltare liberatus, parsedulitate, vir magna clari-
tutine generis ad frugalitatem: & peiore fama
quam forma mulier una, atque altera ad amorem
pudicitiae reuertit. Discipulorum numerus magnus:
ex ijs non pauci liberiori vitae Religiosam praepa-
runt.

AUCTVS CAESAR AVGVSTAE
confessiones excipientium numerus auxit numerum
consistentium. missi diebus maioris ieiunii quattuor
Sacerdotes in urbes huius regni duas, magno com-
modo illarum, institutum in altera Sodalitium ad-
uersus lasciviam iurisiurandi: persuasum optimati-
bus, ut vicissim diebus singulis carcerem lustrent,
inopesque reficiant cibo. alijs praeterea temporibus
anni, quattuor alij in varias partes dimissi, acer-
bissimis odijs diffidentes duo, reconciliati: horum
alter non multo post generalem Confessionem amisso
linguae usu docessit: pacatus vir alius omnino turbu-
lencus oratione nostrorum, quodam in oppido inveni-
to medicina tollendo iuriiurando, ut quicumque
audierint, temere iurantem pueri virique, in Dei
laudem certatim prorumpentes ruborem incutiant
homini, & pudorem afferant sacri nominis violan-
tia. Ceterum in urbe tripartita beatae Virginis So-
dalitas pietate certat, & Christianis officijs, res-
tituant Collegij vineta aucta, & oliveto.

BILBILI *adolescentes duo in Societatem
adsciti.*

DOMVS PROBATIONIS TAR-
raconensis & Collegium Bar-
raconense.

CONCIONANDI *mirus in templo na-*
ximo, quod antea Franciscanorum erat pro-
prium Dominicanorumque, sponte Cleri & ciuita-
tis, cum Patribus nostris communicatum: nec sine
fructu: excepta confessiones plurimæ: compressa
mala iuuetata, & repressa nascentia: muliercu-
la duæ dissoluta, ac perditæ, cum ad eadem nostram
diuino instinctu venissent, se ad bonam frugem re-
cepere. Archiepiscopus nostris utitur: eorumque
opera effectum, ut segregati quidam a communione
Fidelium, sese pastori suo demisse subiicientes, ab
eoque recepti peramanter, ad Christi septa reuerti-
rentur.

BARCINONE *Maria Manriques & De-*
glara Ducum Naiara filia femina spectatissima, &
antiqui prorsus exempli, fundatrix Collegij, cum
annorum esset trium & septuaginta, ediditurna mor-
bo ac difficili, quem sane quam patienter pertulit,
ad Deum, cuius amore precipue flagrat, ut con-
fidimus, euolauit reliquit nobis aureos annos quin-
gentos, ex aliorum præterea testamentis duo mil-
lia ad Collegium peruenierunt. His atque talibus

subsi-

*subsidij datus amplifcata, ad hospites, quorum
 visitata hic frequentia navigandi occasionem expe-
 ctantium accipiendos. celebrantur scholæ quam ma-
 xime. litterarium certamen obitum magna cum lau-
 de. ingens e concionibus fructus. extracti multi e
 sano viriorum. adolescentulæ duæ immodicum or-
 natum corporis ad animi transfulerunt, a sæculi æstu
 ad religionis portum appellentes. habitæ conciones
 ad prostitutas, & earum aliquæ ad studium virtutis
 erectæ: prælitum sollemne officium. valetudinario,
 carcerique. hinc magna in nos caritas multorum;
 cuius ope effectum, ut civiles motus duo sedaren-
 tur, ituri in periculum civitatis. nobiles viri duo a
 mutua cede deterriti. ex ijs, quos educat Sodali-
 tum Deipara. duo in Societatem nostram nomina
 dedere. Episcopi in nos amor minime vulgaris: eique
 respondemus officijs, quibus possumus. supra alias
 Catechismi explicationes, eo rogante, additæ duæ ad
 confusam plebem videlicet instruendam. instituun-
 tur præterea initiandi sacris, destinatique confessio-
 nibus audiendis. per duos menses hoc officium te-
 nuit. obita etiam hæc diæcesis aliæque conterminæ
 notabili cum fructu. Ansetanus antistes suum lu-
 straturus agrum premisit e Nostri duos ad animos
 præmuniendos: & frugifera tum illa præcursorio, tum
 quæ sequuta est in populofo quodam oppido, bime-
 stris commoratio fuit. Ceterum res accidit omnino
 admiranda, quam paucis exequemur. Turca Cirten-
 sis, cum annorum esset quadraginta captus a Chri-
 stianis, & a præfecto classis regie, Fundatrici no-
 stræ*

stra dono datus, decimum iam annum libertate tueratur: cum interea ad Christi fidem aspiceretur, voces cohortantium: perductus est ex in Collegium, irritum euentu: sed tanta hominis pertinacia maiore quadam machina erat perfringenda: igitur nocte quadam aliud agitati obiecta species Christi totum tubiculum fulgore suo illuminantis, & audita vox Christianum fieri iubentis: edicebat ei nomen, præcipiebat Sacerdotem, cuius iussui obtemperaret: quem cum ille ab urbe diceret abesse (& aberat) responsum est postridie rediturum. nec vanum fuisse admonitum, & reditus Sacerdotis, & mutatus Maumetani animus, & eiusdem docilitas ad percipienda Christiana mysteria, & assiduus hominis fletus identidem memorantis illustre visum, ostendit.

GERVNDENSE COLLEGIVM, & Balearicum.

GERVNDIA tres excursiones fructuosas extiterunt. Prima quidem Dortasam Episcopo postulante: hic tradita Christiana doctrina non pueris solum, sed populo vniuerso: conciones deinde habitæ tanta approbatione, ut discedentibus Nostreis, sibi a lacrimis non temperarent, reuerſionem orantes. Altera in Gerundensem diocesim. Postrema vtilissima. Adiuvit voluntatem popularium Nostrorum modestia, qui cum in xenodochium divertissent, inde nullis umquam multorum precibus abduci

abduci, neque ut acciperent munera, vlla ratione adduci potuerunt: igitur & Episcopo, & nobis gratia acta. in vrbe magnus fructus confitentium: viri multi, mulieresque, Religiosorum ordines: ex illis, nouem, Capuccinorum complexi. Cum premere-tur Collegium ære alieno, cogitabat de imminuendo per aliquot annos numero collegarum, scholisque claudendis: is rumor cum percrebuisse, ita percussit animos ciuium, ut vltro polliciti sint æs alienum nostrum dissoluere: & constituerint annuos reditus, quibus decem, duodecimve scholastici sustentari possint. ergo inchoatum Philosophiæ curriculum, cui dant operam vndecim e Nostreis, & externi non pauci. gratum id ciuitati, quæ & viam publicam concessit Collegio extruendo, eiusque angustiis dilatandis.

BALEARICI Collegij & Philosophiæ schola, cui factum initium, & vetus Humanitatis, excellunt. Die assumptæ Virgini sacro epigrammataque discipulorum ad templum maximum delata, affixaque in Sacello Deiparæ, mirifica gratulatione Episcopi, & ciuitatis. Ex auditoribus non pauci in varias Religiosorum familias accepti: multi expetunt nostram, & expectant. Quidam ferocis alias, ac turbidi ingenij, cum ab inimico alapam accepisset, maxillam alteram obtulit, secutus Christi præceptum, adeo iniuriam non iniquo animo tulit. Coemptæ ades Collegia extruendo acribus inijs: letissimam quædam femina tria aurearum millia moriens legauit: nec deest liberalitas ciuium reliquorum.

S A R.

SARDINIA.

SARDINIA Aragonia addita nume-
rat locis quinque (accessit enim proxime
Alqueriense Collegium) socios quatuor
supra centum. Duorum obeantium vicem explere
re decem.

COLLEGIVM SASSARITANVM
& Caralitanum cum Domo
Probationis.

IN COLLEGIO SASSARITANO
cum augetur quotidie cœtus Parthenius, conge-
minauit. Hinc oblatus Probationis Domui quinque
ex eorum numero theologus Sacerdos vnus, Aeris
restitutiones, pauperum victorumque procuratio-
nes, morum correctiones, dissidentium pacificatio-
nes, vt alijs annis: vna super ceteras, duorum vi-
rorum nobilium huius regni facile principum. Tem-
pli, Collegijque adificatio procedit impensis homi-
num piorum. excursus in multa loca non inutiliter.
Alquerium maxime: vbi multi vtriusque sexus, &
inter se, & cum Deo in gratiam rediere.

SVB INITIVM anni cum Caralitanus
antistes venisset ad urbem, exceptus a civibus ipso
ingressu per honorifice pulcherrimo dramate, & ad
capita

capita vltarum fere omnium, varijs carminibus, singulari artificio atque ingenio vnus e Noſtris. Episcopopus porro ipſe Noſtrorum opera libentiſſime vtitur ad vtilitatem animarum. eorum concionandi rationem de fructu magis, quam de plaſſu laborantium vehementer probat: cum illis egit, vt ter hebdomada in templo maximo parochis, clericisque explicarent quaſtiones de officijs Chriſtianis, in ſuburbana oppida excurrerent: & fuit vtrumque conſilium quamplurimis ſalutare. aliquorum odia ſepulta: quamquam in vrbe, patris, & filij, vtriuſque dynaſta reconciliatio eo admirabilior fuit, & iucundior, quo erat difficilior, & pernicioſior metuebatur futura. Caralitani ſtudium amulatur Episcopopus Vſellenſis Carmelita, quo nihil fieri poteſt noſtri amantiſ: ad diaceſanam ſynodum duos e noſtris Sacerdotes euocauit, & ab altero orationem haberi voluit. Collegium noſtrum, quantum quidem pro ſuarum tenuitate facultatum poteſt, adiutare non deſinit: cui etiam vaſa aliquot argentea, reſque alias donauit, ingenti ſignificatione caritatis: ſimilem experti ſumus aliorum humanitatem, eorum praecipue, qui Nouitium vnum mortuum hoc anno, cognatione attingebant. Iam de pauperibus, de cuſtodijs, de agrotantibus communia ſilcantur: quamquam hoc poſtremum taſe eſt, vt procuratores xenodochy grauiffimam ſibi fore reſtentur illam procurationem, niſi a noſtris adiuuentur.

CETERVM CARALITANA
vrbs, vt diſtam eſt paulo ante de Saſſaritana, quinque

R

adole-

adoleſcentibus auxit Societatem : ex his vnus magnis opibus, ita habuit matrem viduam, cui erat vnicus, aſſentientem conſilio, vt ad nos ſit ingreſſus, ab ea primum aditu, ianuæque patefacta : & collaudauit enim illa filium, impulitque, ipſique a noſtris introitum impetrauit. eſt autem hęc Domus Probationis tribus ante annis a tyronibus habitari cępta: vbi & veterani aliqui tertium annum explent. Eſt & aliquis Domui prouentus, quem auctiorem propediem ſperamus fore. Nonnulla item deriuatur utilitas in proximos, propter amplitudinem vrbs magnam partem a Collegio remota.

IN ECCLESIENSI Collegio inſtituntur pueri, Caralim deinde, quę vrbs eſt proxima, ad grauiora ſtudia tranſmittendi.

ALQVERIENSE COLLEGIVM.

ALQVERIVM vna eſt e maritimis Sardinie vrribus, ſalubri cęlo, ſeraci ſolo, recipiens nauibus opportuna, proptereaque, negotiatorum Hiſpanienſium Liguſumque in primis nobilitata frequentia. Hic magna olim virorum nobilitas, & copia : nunc vaſtauit fere omnia peſtilentia aliunde inuecta : & redire cęperunt incolę quinquennio antea ſed, quo ſit res loco meliore, Epiſcopus Noſtros accerſit: ierunt mēſe Iunio, nec contempendis omnino ſecundis certe initijs : perdit : Et ab antiſtite frequentiſſimo comitatu ad templum, vbi, poſt ſollemne Sacrum decantatum a Canoniciſ, ſermanem habuiſſe ad

ad populum Pater, qui gerit vices Prouincialis, expo-
 suitque institutum Societatis: deinde orationem La-
 tinam is, qui erat eruditurus adolescentes: hi statim
 cōuenere octoginta. data paulo post tragicocomædia,
 non solum cum voluptate spectatorum, sed etiam cum
 fructus: aliqui enim, atque in his mulier, fisco exem-
 plo aliorum, qui dabant pœnas impietatis suæ, sa-
 pientiores vere esse didicerunt. e schola statim pullu-
 lauit Congregatio sanctissimæ Dei Matris, atque in
 Romanam inferi exoptat. In ciuitate ipsa mirabilis
 fructus e concionibus: pacati animi: mores
 amendati: adiuti pauperes: sodalitium
 sacrosanctæ Eucharistia, quod pes-
 sum ierat, erectum. Hac non
 parua sunt, ut hisce prin-
 cipijs: sed speran-
 tur deinceps
 maiora.

R 3 PRO-

P R O V I N C I A T O L E T A N A .

TOLETANA Provincia diuſa eſt omnis in Domicilia quattuordecim, continet ſocios quingentos: in Toletana Profeſſorum Domo quadraginta ſeptem: In Collegio Madridiano ſeptem & ſexaginta: In Complutenſi cum annexis Reſidentijs quindecim ſupra centum: In Murciano quadragintaquattuor: In Placentino tres & triginta: In Carauacenſi viginti: In Huerenſi ſeptemdecim: In Oſanenſi viginti-quattuor: In Bellomontenſi duodeviginti: In Conchenſi quindecim: In Talabricenſi vnde viginti: In Toletano tredecim: Totidem in Securitano: In Domo Probationis Villaregienſi quinquagintaquattuor. Tredecim e vita migrarunt. Ad Societatem venerunt viginiduo.

T O L E T A N A P R O F E S S O R V M Domus & Collegium Madridianum.

SACRAM ſupelleſtilem auxit vir nobilitate ac religione excellens Canonicus Eccleſiæ Toletanæ aureis quadringentis: eleganti inſuper veſte, vaſisque argenteis, quibus ad rem diuinam utebatur, teſtamento reliſtis. Pium Sodalitium, e Sacerdotibus multis, virisque nobilibus, captiuorum ſubſi-

Subsidio institutum : aris alieni facta sapius restitutio : concubinas amandare nonnulli : nec defuere qui toto anno confluerent in templum verberibus corpori castigando. Missi de more extra urbem Sacerdotes decem, redieruntque totius vitæ confessionibus pluribus exceptis. Quodam in oppido, feria quinta maioris hebdomadæ, viri principes vetus odium osculo finierunt, sed & femina primaria mariti, & pater filij, eadem interfectores remiserunt: domus quadam officina turpitudinum clausa: pellices exactæ: aliaque præstita, quæ & me tacente intelligi possunt.

MADRIDI conciones habitæ continenter & quattuor e Nostris pluribus in templis: nec raro ad Regem, sororemque eius Augustam seorsum, auctæ scholæ discipulis centum, ut iam sexcenti classibus pene non capiantur: magnus omnium progressus: sed, qui e Sodalitio Parthenio, antecellunt: reuertit ad suos dominos pecunia, quam fraus interuerterat: femina aliquot e cæno libidinum emersæ. Missus quoddam in oppidum Sacerdos, strenuam in extirpandis vitijs, inferendis virtutibus, operam nauauit. Congregationem Deiparæ instituit addita lege menstruæ communionis: tanta hominum frequentia, ut, in oppido non ita magno, quingenti numerentur. Idem ad vicinum aliud euocatus, dissidia publica, rixarum semina, compescuit. Ceterum & Collegio addita Cænatio per ampla mille aureorum impensa: & vberes piorum liberalitate eleemosynæ suppeditantur.

COLLEGIUM COMPLUTENSE & Murcianum.

IN COMPLUTENSI tres morte amissis
admissi tredecim in Societatem: atque ex ijs vn-
decim adolescentes, pereruditi litteris, & maxima
expectationis. Missi in Indias ad Occidentem tres;
vnus ad Orientem. Diebus maioris ieiunij se in ade
nostra diuerberarunt ad octingentos: in meditatio-
nibus exercitii sexaginta, plures futuri nisi locorum
angustijs exclusi fuissent. Diebus dominicis refec-
cerunt Nostri corpora eorum, qui erant in carcere,
cibo, animasque doctrina. In vicinos pagos fru-
tuose viginti excurrerunt. Prædium cui a Iesu de
monte nomen est, cisterna auctum, horto, multisque
cubiculis, vt per æstatem in eo rusticari ad septua-
ginta non incommode possint.

IN MVRCIANO Sanctorum ossa sunt
collocata per celebri pompa frequentique, quam in-
fulatus clandeabat Carthaginienſis antiſtes. auxere
letitiam ingentem adolescentes dialogo perelegantis
carminaque Hebraica, Græca, Latina, Hispanica,
in templi parietibus affixa. Generali Confessione ex-
piarunt animum trecenti: nonnulli genere iuxta &
ſcelere nobiles ad optimam frugem conuerſi: quidam
colaphi in ſoro accepti iniuriam percuffori remiſit.
Noſtrorum rogatu, germani fratres duo, inter quos
tra olim implacabiles, in gratiam redierunt: propin-
qui item duo, cum mutuis accenſi odijs, quæ inter
proxi-

proximos solent esse acerrima, vterque alterum homicidij incusasset, retractatis criminibus, & reconciliata amicitia, damnationem capitis euaserunt. planus quidam cum imposuisset sodali suo atrocitatem criminis, damnatumque pœnam sequi oporteret, vt igne cremaretur: de Nostrorum consilio adductus est ad accusationem in iudicio reuocandam: quamobrem patefacta lux veritatis: magnoque ciuitatis gaudio, disiecta calumnia nube, innocens liberatus. Numerus sodalium beatissimæ Virginis, & studiosorum in dies augetur: nec defuerunt ex ijs, qui expetierunt Societatem, relictisque humanis rebus, ad diuinum obsequium in cœnobis properarunt.

COLLEGIVM PLACENTINVM & Bellomontense.

PLACENTINÆ in gymnasio discipuli trecenti. Placentinus antistes, presalque Curriensis, erga nos valde affecti. Vtriusque diocesim sex nostri Sacerdotes pro tempore lustrarunt: quæ ab illis gesta, etsi multa magnaue, quoniam tamen sueta & communia, fileantur.

EX BELLOMONTENSI Collegio, post Philosophiæ Curriculum, ad Iaponios vnus, ad Mexicanam Prouinciā tres, summa ipsorum voluntate profecti. Discipuli omnino sexcenti. Decima eorum pars se Deo consecrauit: ex his duo in

R 4 nostrum

nostrum ordinem adlecti. Vltimo damnandus suppli-
cio, etsi iam diu, vt ne perciperet salutis sacramen-
ta, in recusando perstabat, victus oratione Nostro-
rum, & alacri animo fecit quod negabat, & forti
pertulit quod debebat. Cum duo e Nostri de mo-
re peregrinantes, opportune, vt in quosque incide-
rent, ad expiationem peccatorum hortarentur, de-
terruerunt duos a cogitatione homicidij, ad quod
vna iter intenderant. Fundatrix auxit templi in-
strumentum cruce, acerra, lipsanoteca, ex argen-
to, alijsque rebus ingentis pretij.

CONCHENSE COLLEGIUM

& reliqua.

CONCHAE viri primarij ad amicitiam re-
ducti: reddita veris dominis aureorum duo
millia: mulierculæ sex quæstum corporis cum ma-
trimonio mutarunt.

TALABRICAE discipulorum consen-
tiumque numerus auctus.

IN OCANIENSI, Huetensi, Toletano-
que Collegijs idem. In Ocaniensi hoc amplius, pro-
pter Sodalitatem, in qua iam censentur centum &
quingenta.

IN HVETENSI mira omnium letitia
pacificati viri nobiles: quod sepe alias tentatum erat
a multis, maiore conatu, quam effectu. Vi concio-
num a contubernio pellicum nonnulli ad meliorem
vitam traducti.

I N

IN TOLETANO. supra quadringentos erudiuntur discipuli quinquaginta: omnium pietatem admiratur ciuitas, eorum magis (non pauci fuerunt) qui Religiosum viuendi institutum sunt amplexi.

VILLAREGII femina erat multis illecebra peccandi: hæc cum admonitu Nostrorum emendasset vitam, primum bonis gaudio, mox cum Christiana cum morte commutasset, admirationi omnibus fuit.

IN CARAVACENSI. Securitanoque, eadem pene, quæ in alijs. Sed in Carauacensi, quoniam obiit virgo, quæ apud nos Sacramenta frequentabat commemorabili exemplo, de ea, quod iucundum erit auditu, aliquid attexam. mirum enim est quibus eam artibus, & sutelis oppugnarit diabolus. primum quidem vt terrorem iniceret, serpentem terribilissimum induebat, dein canem: ad postremum obtulit se humana specie veste ad talos demissa: eamque a frequentia precum, & Sacramentorum, vehementer dehortatus, saltem vt a Nestris abstineret, admonuit: alterum enim se Sacerdotem daturum magis idoneum. per sepe eius vocem clarissime exaudiebat. Cur tenerum corpusculum inedia conficis, & vigilia: cur atteritur flagris & cilicio interiore? frustra hic omnis tibi consumitur labor, infernis cruciatibus addicta. Cui illa. Quid me futurum sit, vbi expirauero, Deus viderit: ipsius opus sum: ego quidem, dum spirabo, in eo sperabo, & hoc laborabo vnum, vt illi seruiam. Quin & aliquando filium Rosarij, quod habebat ipsa in manibus

vi correptum rupit, ut calculi dispergerentur: increpuitque atrociter, ne amplius vteretur. sacras præterea cubiculares imagines digito commonstrans tolli iubebat: ubi mollia non processerunt, erecto enim semper, & constanti animo fuit virgo, minas adhibuit, & manuum intentus: sed hæc etiam signo crucis, aqua lustrali, & Iesu nomine inuocato eludebantur. redibat tamen veterator ad irritos assultus: donec tandem virgo assidue trium annorum dimicationi magnum diem imposuit, cum morte vicis. Eius corpus cum propter altitudinem niuium efferrari non posset, per triduum domi iacuit exanimum, nulla tabe, ne minimo quidem liuore, corruptum: color quoque non destituerat vultum: & teneritudo carnis, ut ceruix, manus, brachia facile flecterentur, quocumque conuerteres, eadem manebat.

B O E T I C A P R O V I N C I A.

DE HAC NIHIL accepi generatim, nisi adiunctos nobis (nisi fallor) sedecim, vnum morte ereptum.

HISPALENSIS DOMVS PROFESSA, & Collegium.

NON IN TEMPO Nostro solum, sed & in alijs, compitis etiam, plateisque, ad custodias item publicas, & ad triremes, si quando hic sunt, concionamur frequentes. valescunt interea vsus sacramentorum; & dissoluta multorum amicitia reglutinantur.

CONIUNGITVR in Collegio, gymnasioque, vt par est pietatis studium cum ardore discendi. e Nostreis, qui tertium quartumve annum Theologiæ operam dederunt, vicitim erudiunt plebem. Vnus præterea Sacerdos pueros in publicis scholis, ad ea, quorum cognitio est animæ necessaria. Doctrinæ Christianæ institutâ Congregatio inter ceteras nobilis. conueniunt in gymnasium sodales diebus festis & instituuntur celestium præceptorum disciplinis. Externi ad nos ventitant nongenti; & tùm omnes, tùm maxime, qui se beatâ Virgini

gini dicarunt (ij sunt circiter nonaginta) in timore Domini iecerunt fundamentum sapientiæ. hi, egros in ualeudinario, vinctos in carcere, adeunt, iuuantque, rudes obuios docent, at temere iurantes coercent. Ex hoc gymnasio, decem (e quibus vnus, dissuadentibus multis, & parente mirum in modum altercante, singulari exemplo explorata constantia est) sex e Sodalitio, in Societatem venere: in alias Religiosorum familias, fere septuaginta. e Nostris quinque in Indiam profecti. De rebus Theologicis ter, bis de Philosophicis est publice disputatum. declamationes a rhetoribus sæpius habitæ. Quotannis in templo maximo, ijs, qui scribenda oratione, pængendove carmine ceteris antecellunt, proponuntur præmia: magnam eorum partem hoc anno discipuli nostri tulere. sed insignis omnino supplicatio non est prætermittenda. Ea decreta in apparatu bellico numini placando. adolescentes e cætu sacro Maria Virginis, eius imaginem præportabant candenti vexillo: purpureo, effigiem Sancti Herminigildi (a quo nomen Collegio nostro) reliquum agmen discipulorum: Nostris Christum affixum cruci pulcherrimo ordine præferebant. mille interim faces faciebant conspicuam pompam. ea totam urbem non sine admiratione delectauit. Nec desuere ex hoc Collegio missiones nostris laboriosæ, vtilis oppidis, ad quæ mittebantur. pax restituta inter multos, inter duos præcipue, qui populum diuiserant. vir etiam, Nostris hortantibus, consilium interficiendæ uxoris abiicit.

G R A.

GRANATENSE COLLEGIVM & Cordubense.

PRÆTER forenses conciones, & vſitatas noſocomiorum curationes, carter vnus, atque alter, alternis menſibus apud nos peccata conſitentur. diebus feſtis obeuntur mane compita: & quiſquiliæ plebis, quibus res diuina nulli curæ, eam vt audiant, adducuntur ad templum fructu non contemnendo: offenſæ complures Noſtrorum rogatu remiſſæ: expeditiones multa in adiacentes populos ſuſceptæ. Sed emicuit Complutenſis. Duo Sacerdotes huc miſſi: cum permagna hominum multitudo conſtiteret cauſa confeſſionis; viros vnus, alter mulieres audiebat conſistentes, vt reſpirandi locus vix eſſet: prauæ aliquot conſuetudines abolitæ: inter has illa, qua incedebant mulieres velata parte oris, vel quia ſic putarent decere, vel ne ſatiarent aſpectum. vna concione puellæ duæ tanto amore virginittatis intenſæ, vt nec matrum blanditijs, nec patrum minis potuerint a ſuſcepto religionis propoſito abſterri.

CETERVM templo peramplo & capaci extrema fere manus impoſita. eſt illud e ſolido ſaxo, exceptis fornîcibus ſacellorum: & eſt iam ſacris faciendis dicatum: vt fuit ex æde veteri, inſigni apparatu, & notabili celebritate, frequentiaque ciuium præcipua nobilitatis translata Euchariftia. Magno erat in ære alieno Collegium, resque eius fami-

familiaris angusta: sed Deus iniecit mentem pecunioso mercatori, cui nobiscum nulla familiaritas; is sex aureorum millia cum dedisset sponte, collaudata videlicet nostræ vitæ integritate, aliosque adiuuandi diligentia (sic enim dicebat) satisfactum est creditoribus nostris.

C O R D V B E N S E Collegium celebrant discipuli mille. Philosophiæ curriculum inchoatum magna frequentia. Theologiæ theses ter defense. ædi nouæ impositum fastigium: breui illuc sacra deferentur. compita, ergastula, nosocomia, in sua quaque genere non neglecta.

COLLEGIUM MONTELANVM & reliqua.

M O N T E L A N V M Collegium Domum Probationis adiunctam habet: ita & veterani intendunt se in utilitatem proximorum, & ad idem exemplum tyrones informantur. sacrosancta mysteria obeuntur a pluribus: & quidem Pentecoste, ex occasione iubilæi, communicantes numerati sexies mille. Hic manet mos aliquot annorum vsu receptus, vt quotidie clerici aliquot, virique nobiles veniant in Collegium, vbi secundum lectionem librorum spiritualium, promittitur ab vno e Nostris exemplum e vitis Sanctarum, sermoque adijcitur rei ac tempori opportunus. compertum est eam rem esse pluribus adiumento.

Quod

Quod etiam dicendum de excursionibus ad loca suburbana. Sed hæc, atque talia, nemini esse debent ignota.

EADDEM DE MALACENSI. Seligam tamen rem vnam e multis. Præfectus classis cum Prætoræ urbis de iurisdictione contendebat, lisque erat in graue adducta discrimen, & ut videbatur, non iure, sed ferro, & multorum cade finienda: visum est Deo, ut Nostrorum interuentu componeretur.

MULTVS SIM, si in Gaditano de doctrina Christiana circumforanea, de visitata concione diebus festis, de multiplici missione, de Nostrorum commoratione ad naualia, militarem propter, & nauticam turbam, deque muneribus similibus disferam. Cum Episcopus venisset in Collegium exceptus est a discipulis dramate aduentitio, eamque rem ipsi, ciuibusque, acceptam gratis animis ferunt.

IN XERENSI, Marcenensi, Sedeque Eccizensi eadem facilitata.

DE TRIGVERENSI hoc amplius. In Andeualos excursus. hi, oppidis viginti continentur, rudes, & egeni rerum, sine quibus animæ salus acquiri non potest. positum hic trimestre spatium maximo fructu popularium: paces factæ, iniuriæ remissæ, præsertim a quattuor, qui persequebantur eadem fraternam.

IN VAEZANO Theologiam duo profitentur, bisque de ea, Episcopi, ciuium, Professorum.

rumque publicorum, qui frequentes aderant appro-
 batione disputatum. semeliquot hebdomadis in pu-
 blicum carcerem, itemq. in valetudinarium itum est,
 magna cum utilitate victorum & agrotantium.
 hoc ubi primum est animaduersum a discipulis pu-
 blicae Academiae, conuenere ex ijs multi: eademq.
 officia praestitere excitati Nostrorum exemplo. ex ijs
 frequentant Collegium amplius trecenti voluntaria
 verberatione corporis castigandi. Diebus con-
 secratis Aduentui Domini, vernoque ie-
 iunio, duo Sacerdotes Vbedam de-
 stinantur proxime consecu-
 tus est tantus animo-
 rum motus, vt
 Collegium
 Vbedani fundaturi viderentur, nisi
 difficultas temporum mo-
 ram cupitis affer-
 ret.

P R O.

PROVINCIA MEXICANA.

DESCRIPTA EST MEXICANA Provincia Collegijs quattuor, Nouitiorum prater ea Domo, Seminario, & quattuor Residentijs. Socij ea per loca centum octoginta duo. Reliqua ordine persequemur.

MEXICANVM COLLEGIVM,
Seminarium Sancti Ildefonsi,
& Sedes Tepotzotlana.

IN COLLEGIO MEXICANO octoginta: ex his multi difficultatem Indicae linguae superarunt: quae res, incolis, adempta per interpretes loquendi audiendique molestia, est utilis, & iucunda. & certe, factum est, Dei benignitate, ac labore Nostrorum, vt deprauata multa corrigerentur, infirma corroborarentur, lapsa erigerentur, colligerentur dispersa, turbulenta componerentur. ea partim e rerum deinceps subiycendarum narratione innotescunt. Adolescens litteris, & pietati nuntium remiserat, vt liberius volutaretur in libidinum cano: audita vnius concione emer sit, ac ne prolaberetur iterum, abdidit se in viro- rum Cœnobium Deo famulantium. putabat alius da-

S

monum

monum præstigijs sibi licere quicquid collibuisse; hic etiam efficaci nostrorum oratione commotus, voluptates didicit Christianorum præceptorum ratione metiri. Quidam cum scelerum multitudinem occurrentium animo expellere non posset, quasi sublata spe veniæ, impia in Deum, & Celites verba effundebat: respuebant hac omnium aures: non adhibebatur misero æstuanti remedium: inspiravit Deus per vnum e Nostris auram salutarem, & fecit e turbido tranquillum: vt iam deterisa mentis caligine, studium maledicendi, verterit in benedicendi conatum. Mulier vrgentibus ærumnis ad tedium vitæ compulsa, tempore, locoque obseruatis, restem arripit, e trabe suspendit, collo aptat, propius nihil erat, quam vt iactaret in præceps corpus: subijt interea recordatio Mariæ virginis: tum vero lux animo reddita, & patoscunt demonis insidia: nec mora, accurrit ad Nostros: abijsque admonita promptior in spem meliorum, & firmior aduersis, consilium inijt viuendi. Mulieres alie a turpitudine famæ, & mortis periculo ad meliorem vitam, tutioremque retractæ: multorum iræ discussæ: educti oberati aliquot e carcere, Nostrorum videlicet opera, laxato debito, vel soluto, vel remisso. Damna- ti capite excitati sunt, vt voluntarijs verberibus publicam pœnam præuenterent, eaque res tum spectaculo multis, tum ipsis postea ad pie moriendum adiuumento fuit. Quadraginta fontium ad triremes adacti: septuaginta leucarum spatio deni ducebantur circum colla, brachiaque onusti ferro: ijs duo No-
stris

his opportuno alloquio, commeatu, victuque con-
 suendo solatio fuisse. Ceterum in pauperum ho-
 spitali domo, nostroque in gymnasio, ubi magistri
 novem, Theologiæ tres, Philosophiæ duo, reliqui po-
 litiorum litterarum, quæ sint effecta, & si magna,
 omitimus scribere, quia maioribus obruuntur.
 Aethiopum cura non dimissa. In proprio eorum Sa-
 cello diebus festis, totiusque Quadragesimæ con-
 ciones habentur, a Sacerdotibus quattuor excipiun-
 tur confessiones, a fratribus duobus explicatur lex
 Christiana. ipsi deinde integros fere dies ponunt no-
 bis cum de rebus spiritualibus colloquentes: res pro-
 fecto incunda visu, & ad fructum animarum insi-
 gnis. Superest ut de Indis aliqua ponamus. Sancti
 Gregorij templum est Collegio adiunctum: in eo
 numquam desinit haberi concio pomeridiana diebus
 festis: ubi postea desident homines pene usque ad
 vesperam perutili occupatione: sed tota Quadrage-
 sima tanta fuit auditorum frequentia, ut in atrio
 fuerit concionandum: etsi in plateis etiam, & com-
 pitiis, quo confluunt plurimi, Catechismus exponi-
 tur. Pestilentia grassante confessionum excepta-
 rum inire numerum haud promptum fuerit: ibamus
 sponte, vocabamur, expectabamur: tum superfluen-
 te multitudine, agri in lectulis ad Collegium depor-
 tabantur, viatico, antequam communem inirent
 viam, instruendi, & firmandi sacramento extremae
 Unctionis: nec deeramus cuiquam, magno perin-
 de caritatis exemplo, ut fructu. Hinc fit, ut No-
 stros ament Indi, ad eosque accedant fidenter, cum

rerum aduersarum remedium exposcunt. Domini- cum vero corpus tanta religione suscipiunt, tamque vbertim manantibus lacrimis, vt etiam acuerere possint Hispanorum pietatem. Magnæ porro res visa, ac mirabiles, in ijs, qui ad nos frequenter veniunt gratia sacramentorum. De his pauca reponuntur. In Indam virginem vir impudicus exarserat: eam cum muneribus non pelliceret, nec flecteret blanditijs, in aedes quasdam compulit, vi extorturus quod aliter non posset. hic puella sola cum esset, preces ad Deum intendit. nec frustra. sumpto enim virili animo, ac robore, eijcit ab se hominem importunum impetu violento: is paucis post diebus interiit. ab eius obitu quidam Sacerdos virginem conuenit, quærit, an agnoscat iuuenem (illum nominabat) affirmanti. at iste, inquit Sacerdos, ex humanis ereptus est, vulnere sibi, eodice quo vitium tibi offerre voluerat, diuinitus inflicto: iussit orare te, vt sibi ignoscas, sumasque partem ipsius facultatum; remisit, & nuntium, & munus virgo magni animi, ad Nostrosque, oculos suffusa lacrimis, & referens, ea quæ nuntiata fuerant, accessit. Sequitur uita & mors cuiusdam mulieris, cui Franciscæ nomen, prorsus admiranda. In oppido nata erat ab urbe Mexico procul: diuino instinctu Mexicum uenit: ubi cum esset, ad nostrum templum crebro uentitabat, in res caelestes, & utilitates proximorum semper intenta: animo tantummodo uita fruebatur, imbecillo corpore, quasi alieno, ac superuacuo circumdata erat: Dei nomen assidue in ore, quem

unum

unum in pectore, habebat : obiurgabat scelera acriter, castigabat vehementer, admonebat omnes officij sui : in nosocomio versabatur egrotis studiose inferuiens, quoad familiares eius morbi paterentur : ij autem usque adeo graves erant, atque acerbi, ut decem interdum diebus vix gustaret cibum. cum mens interea diuinis visis illustraretur, & perfunderetur gaudijs. quin etiam hoc aliquando narrauit : Incesserat me cupido pernoscenti in vindicandis sceleribus, quae non expiata essent, vim diuinā seueritatis : cum interea liberior animus, prostratum corpus deseruit, & memoranda mihi species obiecta. puerum conspicio elegantissima forma, vultuque latissimo, credidi Angelum custodem : is mihi blande arridens trepidanti, & quid agerem nesciae : Sequere me, inquit, quod cupis ostendam : tum per deuium quoddam iter, & confragosum, ducit me in barathrum formidolosum sœdumque, ubi plurimos excruciatos vidi pœnis infandis, dolore intolerabili, quem eiulatu testabantur. inhorruī. ab hoc tatro spectaculo deducor in campum amœnum, ac placidum, quo nullus vñquam, nec celo temperatior, nec solo fertilior, nec florum varietate iucundior : & per viam conſtratam auro cum essem progressa, affulsit domus non humano condita artificio : aureis columnis sustentabatur, gemmaque radiabat : summa nimirum pulchritudini, & maiestati debita : ut mea me deformitatis, atque humilitatis puderet. hæc inter, aspicio virum diuina dignitate, & maiestate excellentem : agnoui terra-

rum, calique Rectorem, dominum meum: splendorem tamen non sustinui: & deteci oculos pudore victa: paulum cum sustulsem: ecce tibi mulier incredibili forma, ornatu pulcherrimo, vestituque regali, scilicet Dei Mater, ac Virgo, cui me, vel a prioribus annis consecraui: facem dextera ferebat late fulgentem: mox cum ad filium accessisset: Fili non dum, inquit, est tempus ut Francisca apud nos maneat, reuertatur potius ad munia, & accuret pensum: annuit filius parenti, mihi que imperat reuertar ad custodiam corporis, simulque rudem gentem commendat doctrina Christiana inuys, bonisque praeceptis imbuendam. Ea verba ita mihi haeserunt in animo, ut eorum nec obliuisci, nec meminisse, quin maxima afficiar voluptate, possim. Quin & memorabat in montis vertice oblatas sibi ades e crystallo, non absimile piaculari globulo, quem in Rosarium indiderat: auditos cantus suauitate vocum, & varietate modorum alternantibus choris longe iucundissimos. igitur ubi ad se rediit, quasi nihil egisset antea, secum ipsa certans, illuc intendit, ut expoliret rudes, & reduceret errantes in viam: Nempe intelligebat facere se, quae dominus imperasset, sibi que eam causam producenda vita fuisse: id adeo vel ex hoc cognosces. Vir quidam erat in omne facinus promptus, &, quoniam latere diu scelera non possunt, apud omnes famosus. huius correctionem laborem suum, eum rata esset Francisca, ad eum venit: & diuino spiritu. Quousque tandem, inquit, abutere Dei clementia, quem ad finem effre-

effrenis ista sese iactabit libido? numquam virtutem respicies? semper turpitudine delectabere? non metuis instantis periculum mortis? non taterribos Inferorum cruciatu, qui te manent, perhorrescis? expergiscere miser, expergiscere, & flagitiorum culpam confessione abole, infamiam mutatione vitæ: numquam sera fuit peccati pœnitentia. Durnus adhuc ille, quantoque veriora exprobrabantur, acrius accendi, nec ferre muliebrem reprehensionem, increpare immo illam, & ni obloqui desisteret, minas intendere. Francisca nihil territa, uehementior insurgit, consumptisque precibus diuinam iustitiam, quod tardiorē infligit pœnam, hoc grauiorem, inculcat: impunitum nullum unquam scelus fuisse. isque mentis ardor verba dicentis sequebatur, ut incenderetur ipsa, inflammarique audientem: cui, & necessitas ostensa ab incerto mortis, & spes a Dei misericordia, & salus a confessione peccatorum. In his atque talibus sese mulier exercebat, sed cum videret deprauatione humane naturæ valescere illicita, & tardiora esse remedia, quam mala, ea cura ita penetravit animum, ut caperet tedium vitæ, & desiderium æternorum. cum hac cogitatione, ut ipsa cui, dum rettulit, concessit in angulum cubiculi: dein victa in lacrimas, voce supplex, Deum orat animæ excessum e corpore, abrumpat laqueos, laxet custodiam, ne polluant amplius aures, oculosque, tam improba hominum dicta, factaque: sed molestis soluta vinctis tota mente, atque animo insistam in laudes tuas. Intenta numini ea dum precatur, ce-

leri iactu non visa sagitta adhaesit ad praecordia, certo doloris sensu, cuius vi, atque acerbitate cum ad extremum usque viguisset integris sensibus, defungitur: illud supremum orans, ut vel pro foribus nostri templi corpus sepeliretur. Hac, quae de Francisca accepi, promere animus fuit, ut non minimum oblectationis afferrent, & fortasse etiam profutura: nunc reliqua persequamur. In Sancti Gregorii templo constituta Sodalitas hominum, quorum, alia nulla cura, nisi ut bonitate, & beneficentia aditum sibi ad caelum struant. inserunt amorem virtutis in multorum pectoribus, extrahunt vitia, subleuant egentes, custodias publicas adeunt, sustentantque eorum uxoribus, cibos quos coxere, ferentibus: secundum haec reficiunt sermonibus pijs. inuentus, qui conuocatis claudis, cecisque idem faceret domi suae. adolescens ab increpito patre vita dissolutioris acceptam alapam aequissimo animo tulit, nihil erga eum reuerentia intermissa. Alia huiusmodi de hac piorum Congregatione memorari possent, nisi in rebus, quae per se ipsae intelliguntur, raperer studio breuitatis. Ceterum ex hoc quoque Collegio missi in expeditionem duo, ad oppidum, cui vocabulum Zumpawata: exceptique ingenti letitia, & gratulatione. a prima statim concione curio aperire nescientibus, & commendare ambigentibus, institutum Societatis: admonere eos, ne oblatam occasionem amitterent tantopere expetendam. uisus est principio frigere populus, & suspectam Nostrorum habere facilitatem: ostiduo post depulsa suspicionis caligi-

caligine, veritas enituit: tantus deinde consensuum concursus ad eos est factus, ut pene obruerent audientes. multi distantibus e locis, ut interessent concioni (ea quater habebatur hebdomada) & obirent confessionem, cum vespere se dedissent in viam, in viciniore spelunca pernoctabant, diluculo venturi in templum. agnovit curialium feruorem curio, tantoque acrius accendit. Fuit mulier, quæ biduo ante perceptionem panis celestis seruauit incediam, ut famelicum magis cum corpore animum ad satiantes epulas afferret. non desuere, qui cum antea numquam communicassent, accepto corpore Domini, fere statim feliciter expirarunt. Sed nihil atque declarauit fructum ab Indis perceptum aduentu Nostrorum, ut communis omnium dolor in eorum discessu. Fit enim natura, ut bona desiderata magis, quam possessa noscantur.

HOC TANDEM anno bonis initijs Seminarium institutum erudiendæ iuuentuti liberalibus disciplinis: nomen illi a beato Ildefonso. e plurimis, qui vel e centenis ducenisque leucis venere, centum delecti, qui ætate ingenioque magis idonei: ijs tredecim e Nostris præficiuntur: atque ut paucis absoluiam, ad exemplum Seminarij Romani: ut iam nunc futura vberstatem messis e viriditate segetis coniectare possis.

DE SEDE TEPOTZOTLANA ne repetam illa, quæ proximis litteris, seligam vnum atque alterum. Superiore anno ingruit pestilentia agrorum contactu morbos vulgante: ea materia No-

stris

stris exercenda caritatis . instructum valetudinarium, interuisti, adiuti, curati, sepultique multi mortuorum, magna superstitionum voluptate , & utilitate decedentium. excursum etiam de more. Quodam in oppido tota fere Nobilitas, praecunte Praefecto, atque eius uxore , de peccatis totius vitae confessa est . nec defuerunt hoc etiam anno quadam miraculis non absimilia. irrigat enim frequentibus aquis hoc recens plantarium suum bonus agricola , dum succrescentes arbores corroborarentur. Vnum breuiter collo-
cabo. Mulier quadam, ut sunt fere omnes natura ad pietatem propensa, frequenter ad templum nostrum aduentu, caelestia mysteria religiosissime usurpabat. Ea vni e Nostris narrauit, quiddam in familiari sermone, ad hunc modum. Gravissime agrotabam, iamque appropinquabam supremis, deserta ab omnibus, cum puero aque affecto, socia solitudinis, & morbi: spem omnem, ac subsidium in Deo habebam. Nam illi preces tui non irritas. videre visa auctorem salutis cum Matre Virgine, duobusque viris ignotis quidem mihi, sed eius venerationis , ut facile Sanctos putarem; aspiciebam altare adornatum supra humanum morem, in eoque Eucharistiam augustissimam: tum vox audita. Surge, comede, inceptumque opus tradende mulieribus Christianae doctrinae, mox in calicem a nobis adducenda, feliciter exple. somnus me repente reliquit, & morbus. ea mihi causa frequentandi sacrosancti mysterij , & explicanda, quoad possum, mulieribus, Christianae legis praecepta. Et sane , non vanam fuisse imaginem, eius vitae, laborque, quae, modica licet

cet virium, semper ad pietatem attentis, nunquam cessat in suscepto opere, declarat. In alijs etiam mulieribus, virisque apparuit virtus sanctissima Eucharistia, siue in perferendis contumelijs, siue in repellendis iratorum demonum, seu magis impudicorum inuenum, assultibus. Sed hac, iam Dei beneficio, apud mulieres Indas communia.

COLLEGIVM ANGELOPOLL- tanum, Vaxacense, & Alia quædam.

HISPANORVM CLASSIS fœde iactata, constiterat in portu huius urbis, strage prorsus miserabili. vidisses agmina virorum, mulierumque: qui effugerant naufragium pallida facie, vultuque horrido, pauore fame, penuria omnium rerum pæne consumpti: quo magis fuit opus ad eorum subleuationem Nostrorum cura, atque industria. igitur occursum ultro venientibus, repletisque iam valedudinarijs patuere principum domus: fomenta, cibi, que passim præbuit. Nostri assidere laborantibus, aurem dare contentibus: illorum corpora, horum animos reficere pabulo: incitare ciues verbo. & exemplo: gaudere inter eos orto certamine, virum illi magis sustentarent indigentes ope, an ipsi iuuarent consilio. Itum præterea ad lanificia magno fructu: & ad quadam oppida huius diæceseos: eorum nomina, Orumba, Almeria: hic coronati exceperunt Nostros: & fructuosus laboratum cum illis, quo diutius sacerdo-

cerdote caruerunt. curatum est, vt ne cuius audiretur confessio, nisi capita doctrinae Christianae memoriter recitasset: vtilissimum inuentum, omnibus confiteri enixe cupientibus: tanta apud hos reuerentia Dominici Corporis, vt vix dici queat, quanto cum horrore, & tremore ad illud accedant. quippe persuasum habent, si quis semel rite communicarit, eum amplius peccare non posse. Simili studio, officioque itum Plantzontlami oppidum, habent Indorum amplius centum millia: itemque Taslauz quitepec. Quae utrobique gesta, quoniam officia nostra nobis non possunt esse ignota, praetermittantur.

V A X A C I tum ciuibus amantissimis vtimur, tum Episcopo studiosissimo nostrarum rationum: ea nobis calcaria ad currendum in salutem proximorum. Aethiops morti addictus cum adiuuaretur a Nostro, vario sermone fecit, vt num ablutus fuisset baptismo in incerto esset: igitur baptizatus praevia verborum cautione. Gymnasium Humanitatis denno apertum sollemni caerimonia, letitiaque plurimorum. hinc fructus multiplex in pietate, & in litteris. Adolescens ab impudica femina, a qua sollicitabatur ad stupram, sese proripuit pileo relicto: reiecit alter magno animo dona, quae offerebantur: cum adhiberet interim asperitatem cilicij, & saevitiam verberum, quo facilius corpus in officio contineret. multi ad Religiones varias appulerunt animum, non nulli ad Societatem: nec defuit specimen litterariae exercitationis. Missiones aliquot ex hoc Collegio factae: illa difficillima, & quod plerumque consequens, vtilissima,

ma, in provinciam Zutupechenam: ea est arduo accessu, & culicibus infesta: ideoque Sacerdotibus caret: huc ierunt Nostri rogante Episcopo, qui eos abse dimisit cum lacrimis, præmissis litteris per uniuersam diæcesim, ut benigne exciperentur. facilius est mente percipi, quam perscribi litteris, quæ illic ad Dei gloriam facta. Itum in oppida remota ab alijs situ, cultuque, ut vix homines agnosceres, nomine potius, quam re, Christianos. Illud mirabile, quod cum Sacerdos dominico die Quinquagesima timoris ne incutiendi, an diuino instinctu, prædiceret futurum, ut moreretur aliquis, ante Cinerary, & postridie, vnus, cui vita liberior, excussus equo obisset, capite ad terram afflicto: ita conuersi sunt omnium animi, id quod volebat, ad confessionem, ut vnus obitus videretur saluti quamplurimis fuisse.

E VALLISOLETANO COLLEGIO, Sedeque Veræ Crucis, messis vberima, præcipue in Veræ Crucis, propter quadraginta nauium Hispanicarum appulsum, & aliarum aliquot cladem, in ipso fere portu, & in conspectu ciuitatis. Missi præterea nonnulli ad populos longe remotos, eoque magis egenos rudimentorum Christianæ disciplinæ: sunt ad Albaradum flumen. igitur pro tempore edocti, & inuenta ratio, qua a peritioribus identidem rudiores instruerentur.

VADALAXARANA PASCVARENSIS,
& Manillana Sedes.

NOVAE GALAECIAE Episcopus vehementer nobiscum egit, ut sattem duo Sacerdotes cum socio, secum proficiscerentur: eosque in urbe habuit ad septem menses: ij concionibus habendis, confessionibus audiendis, ciuibus, clericisque imbuendis ad officia legis Christiana, lucris animarum persequendis, ita seduli fuere, ut ipsemet Episcopus, Clerusque, decem aureorum millibus: vnus e canonicorum numero, alter e procerum, milibus vterque ternis, constituerint fundare Collegium: empriueque redditus annui sociorum duodecim sustentationi: Et iam Scholae apertae. fructus e ciuitate re ipsa magnus: spe maior ex oppidis adiacentibus. sunt quidem Ethnicorum praeda assuetorum Et bello: sed, Deo aspirante, quantavis asperitas mitefcit. Missus hinc vnus, ipsos dies quadraginta additos penitentiae, quodā in oppido, alter multis obeundis locis, sex integros menses, labore quidem magno, sed fructu maiore consumpsit.

PASCVARI quidem Nostri vestigal nullum domesticum habent, verum ciuium liberalitate fit, ut e rebus necessarijs nihil desiderent: quo magis excitantur ad munia. Placata duorum rabies, alioqui non nisi alterius interitu finienda: exoratus vir, ut ignosceret vxori, quam morti destinauerat. Sed hic quoque, ut alijs ante annis, miranda eueneret non-

nonnulla. Vtitur enim Deus clementissimus miraculorum illecebra gentibus demerendis, ut Christiana Fidei vel libeat nomen dare, vel iuuet dedisse. Deipara effigies in nostro templo, de qua proxime est scriptum, habet suam illam venerationem: nec frustratur vocatus piorum. Indam abductam a pulchritudine pudicitiae pellacia iuuenis, cum per quietem vidisset se sisti ante tribunal Dei, accusante diabolo, accepimus ad meliora conuersam. Ceterum extra urbem, non pauciora: nec minora fortasse. Excursus est enim ad Chichimecas, populos feros, armisque promptos: adiuti, audilique maxima illorum letitia, & commendatione diuinæ bonitatis. Inda mulier, falsis criminationibus damnata fustuarij, cum eam noctem, quam consecutura erat dies pœna, consumpsisset lacrimis, precibusque, conspexit feminam in luce plurima, cingentibus latera alijs duabus eximia pulchritudinis: a qua firmata amantissimis verbis, & bene sperare iussa: at ipsa, ubi effugit periculum, se totam diuino obsequio mancipauit. Indum in amorem pellicis ita effusum, ut omnia hominum admonita derisui haberet, Deus ita conuertit terrore iniecto. Ingentibus procellis effundebatur imber nocte intempesta, cum turbidus nimbus incubuit tecto occultanti flagitium, & inter cæli fremitum, ac tonitrua, abruptis nubibus, ingeminante igne, ter vox audita: Confige, interfice: ter cecidit fulmen tanto fragore, ac strepitu, ut domum totam concusserit, horrendum in modum: illæsis corporibus, conuersis animis ad salubrem pœnitentiam.

Ergo

Ergo Indus hac violentia victus. Maior adhibita machina ad Indam expugnandam. Hac olim, cum quod facere, aut pati posset turpiter, luxuria, ac libidine, nihil infectum relinqueret, vnius e Nostris sermone resipuerat: sed postea, muliebri leuitate, seu inueterata consuetudine, animum ad scelera precipitem non potuerat sustinere. igitur illi excitanda immisum a Deo admirabile hoc somnium. videt iuuenem multo conspicuum lumine, specieque humanum modum prætergressa: vestis illi candida, & Crux radians in fronte: ab eo, per abruptum iter tenebrisque obsitum ducitur in præaltam voraginem, qua nihil magis clausum ad exitus, nihil magis secretum: vasta erat fornax, & , quod magis mirum, caliginoso igne: per malignam tantum lucem conspiciebantur quamplurimi volutati in flammis, cruciati, formaque pœnarum prorsus inenarrabili: audiebantur ploratus virorum, mulierumque, & plulatus ita horrifeci, vt auribus ferre non posset: hunc locum, is, qui ducebat, Infernum vocari respondit: cum ire pergerent, venerunt ad lacum depressæ illius altitudinis, vbi in paludibus igneis multorum animæ varie torquebantur: cadebantur uirgis ferreis: adalligatæ ad equorum caudas in diuersa raptabantur: ex arboribus suspendebantur: aliæ vncis ardentibus impacto veru torrebantur: nonnullæ flammabantur in scrobe effossæ: multæ laniatæ, laceraque iacebant, abiectæ ostentui: distinctio pœnarum ex delicto erat: ita dicebat iuuenis, & locum esse purgandis criminibus post mortem. vbi emer-
serunt

ferunt tenebris, locaque difficilia superant, de-
 uocionibus in opacum iugum viridissimi nemoris,
 quod aether laeuior purpureo lumine vestiebat (eas
 facile existimauit esse beatorum sedes) aperit se illis
 regia auro, gemmisque ad magnificentiam exulsa:
 ipsius in uestibulo pueri duo, veste, candorem nitens,
 facie, splendorem Solis superant: agnouit mulier fi-
 lios suos in ipsa pueritia olim defunctos: ingredi fi-
 nial capientem & complecti, aditu, carnos prohi-
 buit, ut inquinatam, & adhuc viuontem: & accep-
 ta visio admonitionis loco, admirabilis profecto,
 ut praedixi, & tamquam magis, uti acceperunt a con-
 uenientijs Nostrorumque amantibus tradenda. Ergo
 haec de excursionis ad Chibimicas. Sequitur ab hac
 difficultior, & amplior, in regionem videlicet calore
 intratibilem: etiam Decembri mense flammis
 moenit, nebulis perpetuis abundat, montibus aspe-
 riss ac sterilibus clauditur, venentorum animalcu-
 lorum bipedum, & culicum ingentium ferox, quin
 etiam crocodilorum, feratium dentibus, ac unguibus
 magnitudine formidandis, & quod mirum est, in-
 formis terra, atque horrida hominum ingenie non
 offrauit: mites ipsi, ex cultique legibus, & aduar-
 sum hospites humani nudi pettura, hamenos pectus
 linteaminibus operti: stabella in manibus plumata
 laborioso artificio: neque enim lasiuit gens otio,
 uarijs exercitationibus, uenatus praecipue intenti:
 ceterum ex fatis olim superstitionibus addicta: nec
 ita pridem illata lux Euangelij: ebrietatem auersan-
 tur sponte, serena infestuosae nites uina singula di-

T

mestre

-vestre spatium ferunt. & exceperunt Nostros men-
 -te benignissima, eamque ferentes uultu, ultro caden-
 -tibus lacrimis, nos mendaci sermone testabantur:
 -adiecere opportuno munere instrumenta, leuando
 -calori, culicibusque abigendis: statimque desiderio
 -emendationis uita ita aestuare ceperunt; ut plus
 -animi calerent diuino igne, quam aestu corpora ex-
 -terno. lati alacresque ad conciones ventitabant:
 -penitentia sacramentum usurpant, crescente singu-
 -larum ardore ex mutuis hortatibus, & exemplis:
 -praenonebant oppida adeunda nostrorum aduentum,
 -& preparatis ad confessionem animis, eas a quibus
 -audirentur inuitabant: erat videre viros cibarijs
 -onustos, feminas infantibus, excitos e locis longin-
 -quis cupiditate exoneranda conscientia: ut plexum-
 -que ad vicinas pagos intercluderentur editus, mul-
 -titudinis illunde ingruente: & audiebantur ad mul-
 -tam noctem: quibus satisfieri non poterat, prose-
 -quebantur oaternarium, vel bidui itinere occasione
 -imminentes: igitur confessionem diligentissime exe-
 -quebantur: pridie Communionis illud erat omnium
 -negotium, illud studium, ut precatione, castigatio-
 -ne corporis, de rebus diuinis colloquutione, ad illam
 -raptiores redderentur. Hic rebus, atque talibus,
 -instituta religio Christiana pene collapsa: damo-
 -num superstitione abiecta: impii deuotiones, & ma-
 -gis nocte interdicta: multaque introducta, etiam
 -post abitum Nostrorum, conseruanda pietati: Vsu
 -enim compertum est, proclinitate humani ingenij
 -linguere quamuis incensa mortalium pectore, nisi
 subin-

subinde foueantur.

IN MANILLANO templo iam ampliore, magna omnium letitia exerceri capta munera Societatis. Ioannes Piciechus vir religione & opulentia clarus, dux militiae domum nostram promissit, e lapide edificaturum: iamque oblata materia dimidium operis effectum. magna etiam ciuium erga nos beneuolentia: cui ipsorum causa suscipiendo labore respondemus. anno huius seculi octogesimo septimo festo die beati Michaelis operante Episcopo, sexcenti Eucharistia mysterio refecti. hinc etiam nonnulla afferuntur relatu mirabilia. erit vnum instar muliorum. Mercator Ethnicus tenui lintre flumen traiciens, a crocodilo inuaditur, deprimitur in vastum gurgitem, mox absorbendus: inuocat ille in tantis angustiis Deum Christianorum: nec mora; duorum opera virorum, quos albatos fuisse dicebat, se extractum vidit e belluae faucibus, & locatum in sicco: memor beneficij lustrali aqua est tinctus, & cum duobus filiis parulis Christianus effectus. Nec deerant similia in hac Sede, totaque Prouincia Mexicana, quae super narrata memorarentur, siue ludibrium oculorum, siue vera ea species fuit. Sed verebatur tedium auditorum res novas expectantium.

P R O V I N C I A

L V S I T A N I A

CONTINET LVSTITANIA

novem locis collegas triginta quatuor supra quingentos. Olisipone in Domo Professu, septuaginta duos in Collegio quinquaginta, in Comimbriensi centum octoginta tres, in Eborensi centum viginti septem, in Portuensi quinquaginta, in Bracharensi undetriginta, in Baiganino vigintitres, in Funchalensi quattuordecim, totidem in Angrensi, in Angotana Sede septem. In aliis decem decedentium locum succedere duo & quadraginta.

DOMVS OLISIPONENSIS.

MAGNO THESAURO aucta hoc anno, ornataque ades nostra, reliquijs, quibus haud facile inuenias superiores. in illa spina e corona Domini, particulaque Sanctae Crucis visenda magnitudinis: Sanctorum virorum capita unum, & viginti, brachia sex, ossa pene innumera, apostolorum, martyrum, virginumque, argenteis inclusa thecis, mira operis varietate, & splendore gemmarum. Ea causa a summo Pontifice, quater anno, iubilei impetrandi, diebus nempe, beatis Ursulae, Gregorio Thaumaturgo, Brigitte virgini, & sanctissima

Illustre Crucis inuentioni sacris. hic porno e templo
 maximo ad nostrum perlata, ferijs boasi Rocchi, in-
 credibili gratulatione pompaeque totius ciuitatis :
 cum insigni commendatione Ioannis Borgea, viri il-
 lusterrimi, qui eius munus, ut aliorum multorum,
 auctor nobis & conciliator fuit. haec de re nihil tra-
 demus hoc tempore aliud, quod ex proprio munda-
 ra volumine plerisque prouincijs inuenerit. Illud
 etiam notum hoc anno, & ad Belgiorum perquam
 illustre, quod socij non a Lusitania tantum, sed ex
 alijs quoque prouincijs in orientem Solem, acce-
 dentemque, atque etiam in Septentrionem, diuersa
 fas orbis partes, nauigantibus religionis propaga-
 re, expectantes diuisum, bonam anni partem in hac
 domo versabantur. & ad sapientissimam de-
 batur eorum Episcopus Pater Sebastianus Moraleda
 quid mihi quoque paucis exequendum illor. Cum
 gnatum esset Philippo Regi in Hispanijs insulae quo-
 quadragessimam contineret annis ludo Genere
 Christianam, augeri que quotidie non hominibus mo-
 do e populo, sed & dynastijs, & regibus, exorta
 Ebbisto asserendi nostro templo amplius ducant, &
 subije unino succrescenti gregi pastorem desiderari
 & constituendum Episcopum, quem cum quauis ille
 populi viderent, eumque cognitis subdit causis non
 nisi e nostra sytitate, probante eam rem Pontifici
 maximo, persuasitque per dictoraz Patri Nostrae
 Generali. igitur designatus parauit oneri Pater
 Sebastianus, sollemnique caeremonia, sexto Kalas
 die Aprilis consecratus in nostro templo: praebent

rege ad ornatum Episcopi aureos ter. nullo quadrante gentos, ad annuos redditus bis millenos. nec Theodorici defuit Eborensis Episcopi solita liberalitas: munera ad eum misit amplissima, quae tribuere princeps amico posset. Et quoniam instabat navigatio, novus Episcopus, pridie quam conscenderet naue[m] in patrum, fratrumque consensu concione[m] habuit. Breuem illam quidem, sed plenam spiritus, et dignam personam, quam sustinebat, soluit cum Deo classis, quae praefulem vehēbat, ac socios septem, aprili adyto, prosperoque cursu per Atlanticum oceanum ad Fortunatas insulas praeteruectam, ad Aequatorem accessisse, non modo sine incommoda valetudine, sed etiam sine nausea Episcopi, conuersiones exemplo atque alloquio ad pietatem incitantes, accepimus litteris Nostrorum. conseruet eum Deus, ut ea mente, quam illi dedit, exequatur munus, cui illum praeposuit. eodem tempore classis Brasiliae, in qua quinque de Nostris in duas dimisi naues, praetoriam, et aliam quandam onctariam, Olisipona soluit: et hi quidem, ut certiores facti sumus, prospera navigatione vsq[ue] Brasiliam conuerunt: praetoria ad Maderam insulam tempestate delata ventos ferentes. Et tempus commodius opperitur. Tertia classis et numero nauigiorum maior, et milite instructior, septentrionem cogitabat: in ea de Nostris unus et viginti: adhuc erat in anchoris, cum aliae dederunt in altum vela: nec mora fuit inutilis: purgabatur interim confessione, et aduersus perduelles fidei militantium animi fidei arma muniebantur. Atque

hac

hac generatione nunc singula expediam. Quattuor ex
 Nostris diem suum obire. Petrus Lombardus Ita-
 lica trigesimo tertio anno ab ingressu in Societatem.
 Sequuta mors patris Ludouici Fonseca Hispani:
 classe Hispalensi venerat cum alijs Patribus in hanc
 urbem. hic, dum excipiendis confessionibus agroto-
 rum militum in nosocomio dat operam, pestilenti
 oppressus morbo, easque vi vincente remedia ex-
 tinctus est. Tertius Hieronymus Consalvius non
 ante expleto tyrocinio. Postremus Balthasar Al-
 meida (trigesimum iam annum in Societate fuerat)
 obiit in classe, qua in Angliam navigabat. Repe-
 terem nunc, quo alijs annis, de concionibus, con-
 fessionibus, nosocomijs, publicis custodijs, triremi-
 bus, illa scilicet communia, nisi propria eminerent
 causa carere, areque alieno soluti decem, et trire-
 mibus centum octoginta, cum expleto tempore dam-
 nationis, adhuc in opere tenerentur: adiectaque pec-
 cunia (ea fuit anteorum quater millium) supra totu-
 pus debitum liberationi: Catholicis praeterea septem,
 qui ex Anglicana persecutione in hanc urbem pro-
 fugerant seminudi, vestirebusque necessarijs sub-
 uentum est. Venit etiam Christianus quidam, na-
 tione Turca, qui annis superioribus, ex insula Chio,
 cui a Rege erat praefectus, cum uxore auctore con-
 siliij, liberisque fidei complectenda Romam consu-
 git: eam rem cum Turca iniquissime ferrent, eius
 socerum, fratremque uxoris, cum parvulis liberis,
 coniectos in vincla adigunt ad servitutem: et re-
 quendum erat ne aut necarentur, aut desciscerent.

fide nigris, ut clippers eos periculo, citius ipse faceret
 rat causa, in alijssaniam contolida ad Philippum Re-
 gem, a quo tenuerit acceptum, commendaturque, fide
 fualijptino) mox Olisiponem venit: hic aduio pol-
 fros (ex fonalat luterus a Parre Generati) et u
 Sacerdo ta iudicet collegit, necessarium suum am am
 acorum mille, discellique: fide anni mifra luterus
 refles, nescituta fuerunt libertatis, et Diffidant ab
 uxoris, iuri vnde viginti) Cruceem noua nulli ma-
 dlinabantur, cum ijs, recancilant, decano et faptem
 ab fepellicet abegero. Prater nam suorum, eadem aduio
 fis t'emporalibus fultam fratres, iura in p'p'it'is, Cruce-
 mia vlti ibant, no c'audiebant p'p'it'is, feda audens
 de Nostroru consilio, honestiora m' b'ne f'p'it'is, quā vlti-
 tionis occasione m' rati, oeffere aut rei fepellicenti fova
 ginta redditi domini fuit. Ibi forte e. par vrbem duo
 e Nostris: magnopere vocatam, vrbem d'atmo, a d'cur
 tano, videntur hominem iura in p'p'it'is, f'p'it'is, e. qui
 se ipse fup'p'it'is, in centem in p'p'it'is, ita d'afe-
 f'p'it'is, f'p'it'is, et rigentibus luteris, et manna m'
 frontem aduio non poffra, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 dationem, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 mirantur: Cruceem in f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 oeff'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 fionis: Cruceem in f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 Omnia f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 mania d'curit'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 auor, in f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 quidam, qui in Christianus effat, et v' f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 tum, aduio m' vrbem e Nostris, in f'p'it'is, et v' f'p'it'is, et v'
 scopi.

sapientia primatibus quod ita res postularet, ea, qua par
 erat conditionis ablutus est. Catechumeni septem de-
 cimus. Frummanuele Cihra Episcopo rem divinam pro-
 curante, baptizati. Et quoniam in vocandis tribus
 diuina providentia eluxit, eam rem paucis exponam.
 Cihra et adolescentes duo in Mauritania Tingitana
 nascuti, memorari. Lusitano ob ex alienum, darsi fug-
 gere a patre, vixi. Et causa Mazagani. (vrbis est in
 Africa Lusitanorum municipium) atinebantur, ho-
 rum alteri, nocturna visu, senex ore cultuque rene-
 randus, et ludæia superstitione exuta, Christum. Pe-
 trique monent induat, persuadet. Experrectus narrat
 facio somnium, monstratque salutis viam, idem iam
 erat utriusque consilium. Et e nequi statuerant. Supe-
 renat serpens, ne creditor fraudaretur eorum di-
 scessu, igitur differunt celantque: donec illi esset a pa-
 tre satisfactum, commodum cum patre iam libera
 existentia ex vrbis cum se Christianos velle esse
 professi essent, et redituros vnde discesserant; proinde
 ille aut abeat solus, aut addat se ipsis comitem, futu-
 rus parentis loco, simulare illos principio putant pa-
 tris per iocum, quod dissimularet ipse, an quod ita
 crederet, ubi videt rem serio agi, promissis onerat, ter-
 ret, nimis constructis auribus adolescentium, itur po-
 strema in lacrimas, et preces, sed frustra datque-
 ras reuertuntur, ambo pariter, relicto patre, in
 urbem, animo votoque Christiani. Et alter, pau-
 cis post diebus, Olisiponem nauigat ad ades Cathe-
 drenarum, manet alter in Africa implicitus mor-
 tis, depermissu, et ipsius constantia esset illustrior.
 nam

nam pater adolescentis, patruusque, pecuniosi homines, & atroces ira, Ducem quendam Maurorum allectum premijs subornant, ut ad Maxagorum non parvam manum equitum ducat. excubiis obitiam Lusitanis, cum utrinque stentesset, uterque praelio instructa: Maurus, impetrato alloquio, eo die se non uenisse pugnatum affirmat, sed solum oracum, ut liceat Hebraeo patri filium videre, & alloqui. permissum, acceptis prius obsidibus. & pugnavit quidem pater, quibus poterat artibus, machinisque, sed filius victor discessit: cum enim sordidatus senex, & squalidus, miserationis augendus, Deum hominesque contestans, ploratus, questusque, diu duxisset irruos, barbaque sibi, & orine vellentido, vestique constindenda, ritu gentis, nulla re composita ad ostentationem, nihil proficeret, nec desisteret tamen, praedans sermonem, spemque omnem, fortis adolescens, tali responsu. Si me diligeres pater, gauderes haud dubie filij bono: adderes etiam cumulum laetitiae, tua sententia ad meam adiungenda: nihil enim tibi utilius, nec vero gloriosius. ego quidem ad consilium adiiciam exemplum, hoc si feceris, & parentem meum agnoscam, & amorem tuum. tu vero quibuscumque in rebus habebis filium non repugnantem: sin secus, maiorem habeo patrem Deum, cui obtemperandum est magis, quam hominibus: at animus turbidus vera non diiudicat: & ego praenuntio tibi me modis omnibus Christianum futurum. tam praeclarum nomen aut aqua promtrebor, aut sanguine: ut scias vile esse corpus istud
qui

qui animam gloriam petunt, ceterum nihil me amplius debere naturam existimo. His auditis pater irritus consilij, mœrensque, cum Maurorum equitatu discessit; Lusitani intra mœnia iuvenem receperunt letantem. Nec minor in Turcæ adolescentis conversione, vis numinis apparuit. erat huic mater iampridem Christiana Mazagani Lusitano equiti serviens, quæ beata Monica exemplum, in parturiendo iterum filio religioni Christianæ, & in Africa, renouavit. nam Catbarina, hoc est mulieri nomen, cum assidue precibus orasset Deum, ut eius nato, intatis tenebris noctis Maumetana, præferret lucem, eius, ut postea patuit instinctu, constituit, salute filio querenda, rem Christiano nomine dignam, vel agere, vel pati: & maius imbecilliore sexu facinus ausa, communicato prius consilio cum præfecto arcis, acceptis que litteris, ne ut desertrix servitij ab exploratoribus retraheretur, penetrat Mauritiam. hic Azamori cum substitisset (est oppidi nomen) filium e Fessensi urbe, ubi negotiabatur, accersit, tantumque valuit, religionis Christianæ veritatem, vanitatem Maumetis saepe dissertando, ut pervicerit animum adolescentis: atque, ut est verbum Domini efficax, mulier etiam cuius domi diuersabantur (hæc eius sermones excipiebat interdum) ad utriusque sententiam accesserit. porro visum rem totam agere cautius, & tutius. & positi aliquot in oppido dies auertenda suspitionis. tandem, captato tempore, inumbrante vespere, discedunt, & locis tenebris, æquantes iter nocti, obscuro adhuc

capta

capta lucis ad Mazaganum perveniunt . clausa
 erant portæ : ubi Catharinam esse constitit cum da-
 plici prada , accepta est ingenti studio , lætitiæque
 civitatis . illi deinde missi Olisiponem , ut initiati
 meditentis Fidei Christo consecrentur . Mortui
 ex hoc Collegio tres , & domi quidem duo , Pater
 Antonius Macedius vir spectata virtutis , & Blas-
 ius Ferdinandus , tertius Pater Robertus Hiber-
 nus , cum multarum peritus linguarum incumbit in
 salutem militum , immemor sua , circa eam classem ,
 qua in Angliam ferebat bellum . ceteri discipuli ad
 hos ventitant fere bis mille , & plerique claritate ge-
 neris insignes . Sed eo studio feruntur in hæreas , ac
 pietatem , ut impleant omnes partes officij sui : vin-
 ctos qua possunt ope solantur , visitant adiutantque
 qui vario morborum afflicti genere in vilitudina-
 rijs decumbant : idque cum commune est omnium ,
 tum proprium illorum , qui de Sodaliis Virginitatis im-
 ventus in hoc numero , qui veterem Iosephi pudici-
 tiam non dissimili periculo reddidit : alter eiusdem or-
 dinis acceptam in templo alapam multis inspectan-
 tibus , memor præcepti evangelici eo animo fuit , ut
 alteram offerret oris partem , adeo repressit famulos
 properos ultionis : nec vero desunt etiam proba in-
 ventute , qui ad nostram Societatem , aut ad alias Re-
 ligiosorum familias viam affectant . Nunc ad alia .
 Acerrima inter primarios quosdam viros ac militem
 Hispanorum duces exorta erat contentio , e parva re
 ad magnum certamen progressa , & utrinque compa-
 rata manu maiora metuebantur : placuit divina bo-
 mitati ,

nitati, ut unus e Nostris interuentu irarum ardor
resederit. Sed hic agniti diaboli astus, repressique.
Agitabatur vnus nocturnis somnijs, spectrisque diur-
nis, sic assidue, ut statueret interitum finem facere
miseriarum: alter cum conspicatus demonem esset
humana in specie, et si primo visu perterritus, vox,
sermone mutuo sumpta audacia, adductus erat in fa-
miliarem eius consuetudinem, ipsoque suadente, pa-
ne in mortem voluntariam: quam rem perinde huius,
atque ille, perduxisset ad exitum, nisi Deus ostendisset
utrique Nostris usus administris, scditatem con-
silijs, lumine diuinitus immisso. Nec minus obuiam
teum caliditati hominis in multorum perniciem ruen-
ti: Ingentem pecuniam extorserat quidam ab iuvene
amante, per speciem ferendarum litterarum ad vir-
ginem, ab eaque referendarum, simulato artificio: Id
ubi occultis spargi sermonibus, ut perueniret ad pa-
rentem virginis, ita animum eius penetrauit, ut euo-
catis propinquis, et e miliaribus quadringentis, in-
famiam filia cogitaret: nece iuuenis delere iam strue-
batur insidie, commissurae familias duas nobilissi-
mas: imque ibatur in facinus: cum vnus e Nostris in
tempore admonitus, per veritatis ingressus vestigi-
um, eam deduxit, ut paterneret dolus, restituta-
que virgini famia, componerentur familiae, quas ficta
oratio distrauerant. Nostrorum denique opera ef-
fectum, ut sedecim aureorum millia male parta legi-
timit dominis redderentur.

CONIMBRICENSE COL-
legium.

ACCESSE RE ad Societatem viginti quatuor, decessere duo, alter eorum Dominicus Joannes, per ipsos viginti annos in hoc Collegio equus: ceterum ita despiciens sui, ut aestimaretur propterea ab hominibus, & diligeretur a Deo: de cuius rebus ita sapienter differebat homo idiota, qui ne litteram quidem nosset, ut viris doctis, hocque vnum agentibus, admirationi esset: quin etiam integras libelli paginas ad verbum ediscendi omnibus. De contemptu mundi, memoriter recitabat: cum appropinquaret supremis, rogatus quod maximum esset morienti solatium, vocem dedit Societatis filio dignissimam, Labor omnis, quamvis difficilis, sine querela susceptus: ad egregiam demissionem animi addidit laudem flos perpetua castitatis, quem illibatam servasse perhibetur. Alter Franciscus Betancorius, qui etsi quintum agens in Societate annum, vitæ prius, quam Philosophiæ omni studebat, cursum peregit, tamen ijs claruit virtutibus, ut quasi pervenisset ad metam, spes sit præmium a Deo accepisse: certe in diuturnitate morbi, & acerbitate interitus, superans animus dolores corporis, metamque mortis fidem fecit securæ aternitatis: ita cum defunctum audisset medicus qui præerat valetudini, ingressus cubiculum, ubi positum erat corpus exanime, precatus de morte, ad extremum adiecit. Hoc ego deinceps patrone

cyono apud Deum utar; tantam opinionem apud eum
meruerat patientia infirmitatis. Dicamus nunc ali-
quid de excursionibus. Eae septem fuere: ad excellen-
tissimum Bragantia Ducem, ad Viseum urbem, ad
Tranquosum, Pinellum, Penamacorium: oppida
haec sunt Tagum inter, & Durium, ad Orientem, lo-
cis maxime mediterraneis: ad Talabricam, Aug-
urium dicitur, adiacetque Oceano ad ostium fluminis
Vacca: ad oppidum denique, cui nomen a Monte Ma-
iore: his omnibus locis, ut Nostrorum aduentus in-
cundus, ita commoratio fuit utilis, & discessus mole-
stus. Haec confuse: nunc aliqua seliguntur. In oppi-
do Villagiosa, ubi Dux Bragantia habitabat, in carce-
re erant complures, eos cum comperisset Sacerdos
propter asperitatem biemis, & penuriam vestis,
confici frigore, in ipso Ducis Sacello, inter concionan-
dum, ostendit iniquum esse, tam exquisitis instratis pa-
uimentis, quae pedibus subicerentur, tam incuriose
pauperes, Christi membra, nudos relinqui. non vana
cohortatio. statim Serenissima Catharina Ducis ma-
ser, aulae quibus conuestiebatur gynaceum, com-
plicari per famulos, & ad concionatorem compor-
tari iussit. Dux ad eundem misit summam pecuniae
bene magnam: ipsemet Sacerdos onerat humeros ve-
ste stragula, & comitibus illis, qui ab Duce vene-
rant, in carcerem contendit: fuit ea res subsidio pau-
peribus, spectaculo mediocribus, diuitibus exem-
plo: breuique collata vestis tam multa, ut instrue-
rentur lecti, & induerentur homines ad quadragin-
ta. Cives cuiusdam oppidi per annum plenum et quae
inte-

integrum facris, & sacerdote curauerant: accursus
 ster in templum insectam multitudinem, & sacro-
 facto, pro concione hortatur, certiores faciant pre-
 sulem orbitatis ipsorum: factum: impetratus ab eo
 animarum rector inestimabili gaudio cunctos affe-
 cit: erat in medio foro eiusdem oppidi templum vetus-
 tum, & nobile, nec ducebant illucum oppidani,
 eius limina ianuamque ipsam obtendere rebus vena-
 libus, pretendentes diuturnitatem consuetudinis: ut
 concionem habuit in eodem templo Noster, ita valens
 dicendo, ut mutati ad penitentiam animi priorem
 licentiam posteriore religione obliterarent. Atque
 in oppido homines nescio qui, sic familiam Religio-
 forum diu exaluerant, ut ad egerint ad discessum: por-
 ro incense ad vacui cœnobij aditum. Quadragesima
 singulis hebdomadis, ibant supplicatum: hac occasio-
 ne usus noster Sacerdos, e suggestu cur vacue factum
 sit cœnobium inquit, accusat factum, dein religione
 incussa animis, permouit auditores ut legatione mis-
 sa renocarent sacram familiam, cuius precibus apud
 Deum adducantur: eiusque reditus est mira om-
 nium gratulatione celebratus. Testamentarius qui-
 dam bonam pecunie partem iam diu auerterat, eam-
 que mala fide possidebat: is audita concione sua frau-
 dem secum reputans, ad vere domini pedes se abiecit,
 crimen fateretur, doli mali veniam petit: erat domi-
 nus ipse vir genere iuxta animoque nobilis, comiter
 absoluit confitentem, & liberaliter hereditate do-
 nauit: illis quorundam vetus finita: mille aurei resti-
 tuti: ducenti quinquaginta remissi: reditus annuam
 subsi-

Subsidium egenorum Sodalitas Misericordiae a pecunia suo homine legatum: itum ad vinctos in carceres: quod etiam oppidanos aduertit, ut vel opera benigne illis facerant, vel pecunia: magnam enim sibi beneuolentiam Noster apud omnes compararat, sic ut semper sequerentur eius consilium, & nonnunquam etiam praeuenterent. Vnus quidem, cum ab eo acciretur, ut rem alienam restitueret, non prius adijt ad Patrem, quam domino satisfacisset: tum ad illum. Deotui Pater in tuum conspectum venire, ante, quam praestarem, quod te velle intelligebam: ultra vi morbi in lecto decumbens, admonitus ab ipso, tum aduersario rediret in gratiam, famulorum, harpaxis iussu, se ad eum deferri, ut firmanda pace admonens, obsequeretur. Pertinet adhuc Collegium Capense Dei Matris templum, religiosum omnibus circa populis, & miraculis illustre: celebratur in anniuersarijs Virginis sic, ut affluant plerumque ad septem hominum, vel nouem milliabus missus Sacerdos, Sextili mense medio, vtiliter laborauit: sed accidit quiddam ad memoriam insigne: ipso die Deipara assumpta, vir opulentus, in oppido non longe, ludos sacrosos vili sexui ac muliebri talium rerum auido, ad spectaculum effusus magnifice dabat: ea fuit causa, cur praeter consuetudinem ex illo oppido sollemnis pompa non duceretur ad templum: non tulit impune, in ipsa orchestra nescio vnde exorta rixa multitudinem ad arma conuertit, & vulnerati multi casique: in quibus seruus domini ludorum: quin etiam ipse non effugerat eadem, ni seruatus esset ab inimica, verente scilicet, ne

V

eius

eius interitus sibi crimini daretur: & iudicatum est
 datas fuisse pœnas neglectæ religionis: Sed diu va-
 gati extra urbem domum reuertamur. Coacta Sy-
 nodo, presidente Alphonso Episcopo Albicastro-
 nse, triduo concionandi munus tribus e nostris Sacer-
 dotibus mandatum. Maiore hebdomada multi ex
 Academia spiritualibus exercitationibus in Collegio
 exculti. In his Alexander, Ducis Brigantini frater,
 maxima indole adolescens, qui nobis dat operam. Is
 cum huc redisset in instauratione studiorum, tantum
 vestis auro textili Collegio dedit, quantum satis esset
 Sacerdoti, maximoque altari vchendi. non est omis-
 sa eorum cura qui in vinculis detinentur: ijs persua-
 sum, ut quotidie explorent latebras conscientia, bea-
 tissimamque Virginem recitandis suppliciter tian-
 uis quotidie comprecantur.

COLLEGIVM EBORENSE.

EMULTIS varia affectis morbo, absampi
 duo, laicus vnus, alter Sacerdos: ille post ex-
 pletum annum in Societate duodevigesimum, hic
 post vigesimum sextum. nomen Sacerdoti Ferdinan-
 dus Contignus, vir rara admodum virtute, & insu-
 gnificientia rerum diuinarum, sacrosancta Eucharis-
 tia, sanctissimæque Dei Genitrici mirifice addictus.
 cum adhuc integra esset valetudine, quam tamen af-
 fidua castigatione corporis attenuauerat, prædixit, se
 hinc anni moriturum: nec fefellit. Decembri mense
 die

die sacro Deipara Virgini concepta supremum diem
expleuit. Nuntium instantis mortis ita gratanter
accepit, ut assenerat nihil audire potuisse incun-
dius. Tum conuersus ad Christi imaginem, illud
ex psalmo repetijt. Tibi derelictus est pauper, or-
phano tu eris adiutor. magna erat apud omnes in opi-
nionem sanctitatis: ita, cum laudibus, & lacrimis,
illatus in sepulcrum. Duorum iacturam compensa-
uere duodeviginti, e quibus duo claritudine natalium
illustri. alter dynasta, Aluitiensis frater, magna eius
propinquorum admiratione, perinde quam merore:
ad hunc leniendum missus Aluitium Sacerdos, sic
prosegit, ut a matre haud ita pridem nescia toleran-
di, abstulerit ad filium litteras hortantes ad perse-
uerandum. Non solum in nostro templo conciones
habita, sed & in varijs conobijs, & frequenter
itum in oppida propinqua. Ad hominem inopia
morboque afflictum adierat. Sacerdos gratia confes-
sionis, re confecta, orat agrotus remedium mor-
bi, & lenamen doloris: neque enim se esse ijs facul-
tatibus, ut medicum vocet, emasque fomenta, quae
ab ipso imperentur: hac inter, inflatam tibiam osten-
tabat, & paralyti correptam. Quin tu adiuna Pa-
ter, si quid potes. Hic Nofter. Quantum in me
erat, effeci: super illud est vnum, ut te precibus
apud Deum commendem. hac dicens, recitat formu-
lam e sacris Euangelijs, & Crucis signum impru-
mit, tibiae tumescenti: miram egroti fidem: statim
in melius ire valetudo, remitti paulatim dolor, &
tumor imminuit octavo post die recuperata sanitate

V 2 ad

ad templum gratias agens Deo, & Sacerdoti apud Deum, accessit. Cum sacri Quasitores exercerent publice de more iudicium, & pœnas aberrantium a Fide, vnus e Nostri concionem habuit rei ac temporis congruentem: nec desuimus eorum subsidio, quorum crimina fuerunt igne expianda. Ceterum, cum iubente Theotonio sacrarum antistite, propitiandæ numinis, ad dies aliquot producta esset & sacrarijs diuina hostia publice adoranda, eiusdem mandatu concionati Nostri ad parœcias vrbis permagno multis adiumento fuisse. Virgo nobilis amorem pudicitia nuptijs præferens contulit se in omnium virginum Deo dicatarum. luxum altera, ac molliorem, qua diffuebat, ad seueriora studia conuertit. Auditores habemus in academia mille quingentos, magna omnium industria, & pietas. maior eorum, qui beatam Virginem patronam habent. id adeo ex vno facto intelligetis. Iuuenis amplissima familia cum communibus suffragijs præfectus Sodalitio fuisset, nihil sibi prius faciendum ratus, quam ut cum delicta sodalium manu, lautos humeris contaceret et ebros, ad carcerem, pauperibus resciondis: id grande subsidium illis attulit, & gaudium ciuitati. Misit in expeditionem ex hoc Collegio in loca diuersa tria, ad diœcesim Eluensem, ad Amœm, urbem vetustate nobilem, Portallegre vulgo indigetant, denique ad Tardetanor. est Tardetanorum regio qua Algarbiorum regnum continetur, pars illa veteris Lusitanie, quæ magis ad meridiem spectat, & ad Sacrum promontorium, excurrentis, versus Gadi-

tanum

tanum fretum, Ana fluuio a Batlica, a Tingitana Mauritania, Atlantico sinu discluditur: abundat urbibus oppidisque: rudiores incolæ ob excolentium inopiam in hanc prouinciam missi duo, vix dici potest quam latis animis excepti: eam ubi cognouit intratâ ab ipsis, Algarbiensis Episcopus, per obuias litteras gratias egit, præcepit simul curionibus, ut liberatè itineri necessaria venientibus suppeditarentur. certamen erat oppidarum ijs accipiendis: quin & in vrbe ipsa, Episcopum inter Præfectumque incunda quadam emulatio, vtrius domum diuerterentur. medium Nostorum consilium fuit: laudatâ humanitate vtriusque, ad hospitalem domum se recipiunt. id vt compertum Præfecto, cubacula apparari, præbendique cubilia conopeis sericis, cultum magnifico iussit. at Nostri memores votiuæ paupertatis, deiecto ornatu, more pauperum se collocant: postridie, urbana dissimulatione, ad sumulas admirantes. Ita male ista erant composita, vt ne vnâ quidem noctem subsistere quinerint. Ad conuersiones incredibilis frequentia, motus animorum tantus, vt crebris eum suspirijs, & comploratione rem flarentur. renouatus vsus Sacramentorum, sublata dissidia, iniuria remissa, peccandi occasiones oppressæ. Hæc propter, & talia, excitata in omnibus cupiditas Societatis, vt operam multi, aliqui etiam pecuniam cum precibus, votisque offerant, Collegio extruendo. Nec pauciores percepti fructus ex Amaensi agro, & Eluensi. Sed neque ego exequi debeo, neque vobis operæ est audire singula: commu-

niter multa complectar. publica custodia ubique
 adita, adiutæque pueri elementa Christiana legio
 edocti: concionibus firmior ætas instructa. Altera
 in diœcesi, pagella, in quibus imago beata Virgi-
 nis, ad sex millia distributa, tanta veneratione ac-
 cipientium, ut earum attactu morbi depulsi: mul-
 ta dominis restituta: odia restincta. Obuiam itum
 parricidijs, innetarataque consuetudini, ut puella
 non nisi post nuptias, vidue non ante quam viros
 eluxissent per biennium, in templo conspicerentur.
 igitur hæc communia. Nunc e proprijs pauca. Puel-
 la amissa post quadriennium parentibus reddita. al-
 tera quadam puella, per annos ipsos quattuor falsæ
 criminis suspecta, eamque ob causam septies vene-
 no appetita, quod semper, cum se Deiparæ commen-
 dasset, illæsa euomerat, parenti reconciliata. Alio
 quodam in oppido, quod factiones due in diuersa di-
 duxerant, conglutinata pax, anteatentata sæpius pu-
 blicis precibus, priuatisque multorum. Sed huius
 quoque adeo expetita pacificationis, ut & rerum
 omnium aliarum, auctor Deus, Nostri tantum ad-
 ministri. quo maior nostrum omnium esse debet in
 obsequendo sedulitas, verecundia in prædicando,
 in gratijs agendis numini assiduitas, & diligentia.
 inuat enim fateri præpotentem auctorem muneris,
 quod accepisse delectat.

PORTVENSE BRACHARENSE
& B iganthum Collegia.

NULLAE IN PORTVENSE No-
strorum schola, eo promptior animarum pro-
curatio . confessiones exceptae ad decem millia . Vir
quidam nobilis annum agens octogesimum, cum colli-
gere vellet sarcinas, ut brevi discessurus, centum vi-
ginti milliarium itinere ad nos venit , rationes (sic
enim dicebat ipse) cum Deo componendi: mox genera-
li peracta confessione ingenti cum gaudio domum re-
uertit . placati , pacatique homines inter se amplius
centum viginti : adiuti supremo supplicio affiendi:
& semel, non paruo cum eorum fructu, qui ad specta-
culum conuenerant . adhibita enim tempestiua con-
cio, secutaque, cum adhuc esset in oculis mortuorum
fontium imago, correctio morum. conciones perinde
in templo nostro , quam alibi frequentes . Fidei ru-
dimenta, die dominico ciuium liberi: die festo , si quis
intra hebdomadam incurrit, Aethiopes, seruitiorum
manus: quarta feria pauperes edocentur: quos etiam
episcopus non sine stipe dimittit . Mulieres quat-
tuor & quadraginta turpi vitae nuntium remiserunt.
sex milites uxores duxerunt illas , quarum corpori
insueuerant : ex his vnus honesto loco , non inferius
duxit dignitate sua, multis licet reclamantibus , stu-
pro cognitam opificis filiam coniugio accipere: Chri-
stianum quippe officium preponderabat . Hac pauca
de Portuensi.

SEQUITUR BRACHARENSE. In
 templum, quod ampliabatur, sanctissimum Christi
 corpus, e veteris sacelli angustijs, præeunte choro
 effusaque ciuitate, septimo Kalendas Martias illa-
 tam: nec multo post delati in conditorium sociorum
 cineres, ossaque, funebri pompa. ex eo crenit cum
 pietate ciuium labor Nostrorū: accessit opportunitas
 duplicis iubilei communis videlicet a Pontifice trans-
 missi, et anniuersarij, quod illo ipso die erat proprium
 Sodalitij Parthenij. hinc utilitas ad multos non sim-
 plex. Vir in primis nobilis & opulentus e pellice fi-
 lium susceperat, eamque per annos quindecim ha-
 bebat domi, non sine graui propinquorum offensa: nec
 mortalium monitus auribus accipiebat: ceterum
 corpori cum accidisset morbus, animum aduertit.
 etenim ager vocato Sacerdoti omnium rerum arbi-
 trium permisit. igitur exacta pellex, nec sine dote,
 ut honeste collocaretur: is postea conualuit, mentem-
 que ipsam ad saniora conuertit. a cade infamiaque
 complures prohibiti. aliorum tenuitas a ditiorum po-
 tentia defensa. actum cum magistratu de vinctis ex-
 pediendis: & ipsorum corpora Nostrorum saepe re-
 secta auxilio, animique consilio instructi: subleuata
 non paucorum inopia, eo maiore cura, quod orba
 adhuc ciuitas Archiepiscopum desiderat. Catechis-
 mi explicatio ad pueros non intermissa: saepe etiam in-
 termiscetur sermo prouectiori atati (ea plerumque
 interuenit) utilitati futurus. Excursus in oppida
 vicina, in rem fructumque multorum. Porro in duo-
 rum itinere hoc accidit. addit se illis socium adole-
 scens

gens externus, idemque (quantum possunt colloquia de rebus diuinis) vario sermone, incensum tuipulne animum Deo seruiendi ad sacrum cœnobium intendit. Sacerdos profectus ad *Aquas Flauias*, id est oppidi nomen, cum multa patrauit ad Dei gloriam, tum maxime illud, quod adiculam carceri annexam, sed desertam iamdiu & celebrari desitam, ad uinctorum usum restituendam colendamque curauit. fecit eodem loco ipse non semel rem diuinam, calastiaque sacramenta cupientibus impertijt. schola iuuenum frequentia, & probitate efflorescunt. Præluet Congregatio beatæ *Viginis*, vt honorarius Episcopus magna virtute vir, & doctrina, aliique ciues amplissimi in eam orauerint admitti. In supplicatione reipublicæ causa suscepta, sodales, qui nudati terga verberibus se caderent, numerati ad trecentos. auctum denique Collegium coempta area, adibusque vicinis.

OBIIT BRIGANTIÆ vnus post actum sextumdecimum in Societate annum, rerum domesticarum administer sedulus, & frugi. reliqui ad ciuitatis commoda intenti: præcipue (quod opus est in hac vrbe) ad iratorum animos reconciliandos. excitata erat nuper inter optimates contentio, & e primatorum odijs ad publicam perniciem exarserat: ad rem ita difficilem Nostrorum opera vti voluit *Mirandensis* Episcopus, eorumque conatus adiuti ope diuina: natali die beati Ioannis Baptistæ, quinquaginta ciues e primoribus, dexteris datis in Collegio, in mutuam gratiam rediere. Vir quidam nobilitate pollens

*pollens viribusque a Iudice, & Prætorè Brigantino sic atrociter dissidebat, ut de eorum perniciè agita-
ret. hanc pacificationem Collegij Rector mandatam
sibi per litteras a Duce perduxit ad exitum, magna
eius gratulatione. fenebris pecunia reddita: confecta
dos virgini, cænobium non suis opibus expetenti: re-
sipuit vnus, quem furor & largitio ad aliorum ce-
dem instigabat. Ruri, quo graui tempore anni sece-
dunt Nostri, ad relaxandos e labore animos, corpora-
que reficienda, edificata ædes Sacro faciundo: quo
tamen in secessu consulitur pagis propinquis non ir-
rita excursionè.*

FVNCALENSE ET ANGRENSE

Collegia, & Sedes Angolana.

NEC MINORE cum fructu Funcalense Collegium laborauit in componendis multo-
rum simultatibus. antiqua cuiusdam Sodalitatis stu-
dia, quæ pene consenuerant, ut exarescerent, Nostri
concionatoris industria reuiuiscunt. adolescens qui-
dam familia vetustate quam fama nobilior, cum esset
vicinus ad moriendum, vocauit vnum e Nostris (nec
desuere qui demonem se vidisse dicerent ad caput æ-
grotantis) tantamq. vim clementissimus Deus vtriq.
præbuit, ut & Noster decessurum excitaret ad dete-
stationem scelerum, & ille totam spem reponens in di-
uina misericordia, quantum fieri potuit in illis an-
gustijs rerum & temporum, compararet animum ad
Cbrī-

Christiane moriendum: de peccatis confessus est ipse idemque ut faceret parens eius, ultimis precibus exoravit: mulier, ne amicum foueret, diuinitus admonita: quotiescumque ille ingrediebatur tectum, afflatu fumi & intolerando odore sulphuris iniectis: excluso amatore, eam ab se molestiam depulit. excursions aliquot in pagos vitinos non infructuosæ fuerunt. ad templum denique ornatus cætum aureorum accessit.

IN A N G R E N S I Collegio difficultas annonæ, & pestilentia, materiam attulere Nostri exercendi munia Societatis: & dum aliorum vitæ consilium, non absuit discrimen: afflictati aliquot morbo, nec ullus decessit: diuina providente sapientia, ne quibus ad salutem corporis deesset medicina, ijs animarum medici deessent. Subuentum pluribus de nostra tenuitate, actumque cum opulentioribus, ut aliquos e varijs locis hanc ad insulam fame compulso susceperent alendos. Venio ad eos qui scholas nostras frequentant. Parthenia Sodalitas hoc anno instituta, immane quantum, animos ad pietatem accendit. Episcopus in eam ipsiusque vicarius, & canonici complures, volentes adlekti: est etiam cur de Hispanorum militum fructu grates Deo agantur: ij sunt in praesidijs huius insula benemulti: Sacramenta frequenter usurpant, inedia, flagellis, cilicio macerant corpus, ut animus vegetior fiat: mensibus singulis Sanctorum patrocinia sortiuntur: neque in hunc cætum admittitur, nisi quos vitæ innocentia probarit: si adscitus degenerat, aut respiscit, aut abit. libri non nisi de rebus pijs in excubijs circulisque militaribus ab uno legun-

leguntur, alijs silentibus: abest ab ea lasciv, & ferina-
num lascivia: dicitur familiam Religiosorum. Dux ipse
præest ceteris, & conspicitur exemplo: is quotidie
rudioribus exponit Christianam doctrinam: cum lu-
brat diurnas stationes, vigiliisque nocturnas præire
inbet militem, qui ferat vincula, minus religiose
de Deo loquentium pedibus inferenda: largum via-
ticum præbuit muliercula, ut a milite discederes. ut
le id militibus letumque: nec abest numinis presen-
tia. militem comitiali correptum morbo, &, ut
rumor erat, morti proximum, adnota ad eius pectus
agni caelestis imagine in cera sacra, excitavit omni-
bus videntibus: miles ipse rediit ad se se admirandum
dus: sed, re postea cognita, admiratio cessit in gratia-
rum actionem. Hicce nunc studijs civium militumque
florebat insula: quam non ita pridem tumultu bellica
siluescentem vidisses, & bonis frugibus infecundam,

RES ANGOLOANA. ut melior it Alue-
ro regi, ita etiam religioni Christianæ. septem e No-
stris sunt in Loanda insula, totique in Lusitanorum
Æthiopumque salutem incumbant. Messaganum
portus est, ubi Dux Paulus Didacus de Societate op-
time meritis præsidium collocauit: & quoniam qui
e Lusitania huc aduehantur, periculosis malis ten-
tantur initio, & premuntur inopia rerum, eam rem
cum detulisset concionator ad populum, tantum est
pecunie corrogatum, ut loco salubriori valedictio-
narium sit instructum, contescatque in formam pagi, do-
mibus circum extruendis. huc missus unus e Nostris
adiumento adveniens. nec absunt laboranti solatia
divina.

Miuna. Duo praeerea missi in prouinciam dynastae
 qui superioribus annis Christianam fidem suscep-
 rat. hic commorati diutius, plurimos sacro baptis-
 mate abluerunt, Tondellam in his, qui secundus a
 Principe totius Prouinciae imperium admini-
 strat. porro e baptizatis, duo, quia spiri-
 tu propere labente, cum salute animi,
 corporis quoque receperant,
 tantam opinionem spar-
 serunt vulgo ue-
 re religio-
 nis, ut quamplurimi Aethiopes se ad
 Christum adiungant: magna in pra-
 fens latia, maiore spe in pe-
 sterum, ut latiora
 succedant.

PRO-

P R O V I N C I A B R A S I L I A.

VERSANTVR in hac Provincia
socij centum sexaginta tributi Do-
micilijs octo. In Baicensi Collegio
septuaginta, in Pernambucensi vi-
ginti duo, in Collegio Fluminis Ia-
nuarij triginta, in sede Illeorum
& Portus Securi undecim, in Praefectura Spiritus
Sancti, in Sancti Vincentij quinque, Piratininga
septem, quattuor denique in Thucumana missione.
Decessit vnus. Accessere egregia indolis adolescen-
tes quinque.

BAICENSE COLLEGIVM.

CRESCIT cum Collegij re domestica ardor
collegarum, & laboris fructus erga proxi-
mos. nihil dico de xenochijs, nihil de publicis cu-
stodijs, nihil de adiutis in vita, firmatisque duobus
suspendiosis in morte. Discipulorum numerus au-
xit excitauitque Congregationem beata Virgini
sacram die ipso Angelicae salutationis: tamque prae-
clari operis Episcopum probatorem & promotorem
habet. Conciones habita a Nostreis tum in tem-
plo maximo, tum domi nostrae. fructum coniectes
ex confitentium undecim millibus, communican-
tium

tium millibus quinque. Non silenda conuersio Sa-
 cerdotis, qui & Decanus erat huius ciuitatis, &
 Proepiscopus diœceseos. Is insensus erat nobis, nec
 bona admodum fama. Infirmirate correptus est cor-
 poris, unde, vt saepe, anima sanitas est orta. rece-
 pta valetudine multis cum lacrimis Patrem Vistita-
 torem orauit, vt adscisceretur inter Nostros: festa-
 tate prohibuit. eum, apud quoscumque offenderat,
 eosdem adiens vltro, veniam petijt malefactorum:
 idemque his a suggestu vt fieret suo nomine, postula-
 uit. tam insignis mutatio admirationi, exemplo mul-
 tis, ei, vt spes est, cum paulo post pie decederet bo-
 na omnia relinquens pauperibus, saluti fuit. Inter
 inimicos, & plusquam ciuili odia dissidentes, & qui-
 dem inter primores ciuitatis, duosque inter coniu-
 ges, pax composita. plerique, quos in proximorum
 sedes furor armauerat, ab insania reuocati: mulier-
 cula a cano quæstiosa libidinis ad patientiam casta
 paupertatis adducta. & si his quoque, corrogata
 iam eleemosyna supra aureos septingentos, mariti
 quaruntur. Hæc inter non neglecta sacchararia,
 & e laborum tristitia dulcis sapor expressus. qua-
 dringenti salutaris aqua loti, matrimonio copulati
 tercentum septuaginta septem. confessiones audite
 quamplurima. Indi, Lusitanorum mancipia, Chri-
 stianis legibus instructi: permulti ad amorem pud-
 citie reuocati. duo, vxores acceperunt quas adama-
 nerant pellices. coniugum iurgia, atque adeo di-
 uortia sublata. nuptia violenta in voluntarias con-
 uersa. vir consilium interficiendæ vxoris abiectæ,
 adiuti

ad iuncti in extremis necessitatibus morientes. Inda-
rum pagi Nostrorum cura commissi, lastrati in an-
matique: baptizati ducenti, ligati coniugio centum
viginti, quinque millia confessionum excepta, tria
Indorum millia refecta prae caelesti. Grassanti omni-
nem, quae etiam aliquot extinxit, secutamque viri
morbi, Nostrorum industria subleuauit, collata quo-
stipeque collecta. in his, nonnulli cum baptismo, epa-
ta abij lastrali aqua, recipere valetudinem. his
enim rebus, & crescit multitudo Catechumenorum
& augetur credentium fides.

SEDES ILHEORVM ET PORTVS

Securi.

E PACIFICATIONE multorum, de
qua memorauimus anno proximo, consecutus
multiplex utilis animorum. Confessi de vniuersis
vita criminibus amplius triginta: sacro fonte ablu-
ti ducenti: quadraginta septem sanctiore vinento
nexi: non deserti in officinis sacchari, occupata ope-
ra, homines Indi: quasi magis per aspera infestiora
itineria (insensant latrocinij loca omnia amare.)
& periculum fructu pensatum. Christovaliquos ad-
iuncti, ex his anicula moribunda, parentum mor-
tuorum umbras, quas sibi assistere dicebat, mata-
titer discussit: timorem alter acceleranda mortis,
baptismo: uterque per hanc ianuam calum ingres-
sus.

A T

AT IN SEDE PORTVS SECVRI
*initiati Christianis mysterijs sedecim. sollēni ritu span-
 salia facta quattuordecim. dissidentibus nonnullis, et
 in primis Præfectis oppidi, gravi periculo atque
 exemplo, redyē concordia. conciones habita, doctri-
 naque Christiana exposita non infrequenter: corra-
 sa pecunia multorum animis corporibusque utilita-
 ti fuit.*

COLLEGIVM FLVMINIS IA-
nuarij & Sedes Piratūnga.

CONGREGATIO *discipularum, de qua
 nuper est posuim, altiores agit radices. pueri
 elementarij sunt senibus, in ijs quæ pertinent ad do-
 ctinam, Fidei magistri. E Nostrorum concionibus
 fructus non spernendi. ad confessionem accessere ho-
 minum sex millia: ad sacram synaxim, tris. Pincto-
 rum animi corporaque, singulis diebus dominicis suo
 pabulo recreantur. decursum interrim inimicitijs, ce-
 dibusque multorum. Inter feminas tres honesto lo-
 co constituta, pax, hoc, admirabilior, quo peremaciæ
 sexus. Vir nobilis, neque ita erga nos bene affectus,
 quos perpetuis litibus exercebat, afflictus morbo,
 quo etiam expertus Nostrorum pietatem, animum
 mutauit, futurus in posterum nobis defensor, nisi et
 vitam cum morte mutasset. Pari utilitate per Lusit-
 tanorum villas excursus. per confessionem Christo
 reconciliati muli, per lanacrū conciliati viginti. per
 legitimos toros coniugati quinquageni. Indorum*

X molli-

molles emollita peccatum originis abstergere aqua
saluari septuaginta sex: culpas visa, Sacramento con-
fessionis mille quingenti. quingenti percipere Eu-
charistiam. uxores duxere ecclesiastico ritu trigin-
ta. eluces nimirum horum pietas imitanda Ethnoid,
Lusitanis amulanda. Obstitit unus, per triduum,
petulantia mulieris impudica. & contra, mulier al-
tera adolescenti procaci.

PIRATININGÆ similis Nostorum
labor, & æqualis proportionē fructus: si ad compu-
tationem renoces, Christo nomen dodece trecenti.
adiunxere sibi uxorem centum. Oppidanorum om-
nium confessiones susceptæ. nempe parochus abest.
Indorum pagi adveniunt: quibus &, quasi modo
genitis infantibus, lac prebetur, & visa adminicu-
la. Maranoni (superioribus literis, exscriptoribus
mendo, an meo; Moromani orant) posita feritate
vnius & Nostri opera excoluntur: nec abest spes ubi
rioris messis.

DE RELIQUIS Domicilijs difficultate na-
vigantibus, seu raritate nauigantium, nihil habitum. an-
nus sequens, Deus adiuvante, quod nunc relinqua-
mus, conduplicabit.

P R O V I N C I A I N D I A

N UMERAVIT INDIA so-
dos quadringentis sex: admissi v-
num & triginta: amisit quattuor-
decim: in quibus Patrem Sebastia-
num Moralem, primum Iaponiorum
Episcopum. Is inter navigandum, cum habendis con-
suetudinibus, confessionibus audiendis, administrandis
Sacramentis nautica turba, strenuam operam na-
uat, in febrem primo, tum in lethargum incidit,
eoque extinctus est, non procul Mosambico, cum
multis lacrimis & lamentatione flebili conuecto-
rum, communem parentem vocantium: sollemnique
pietatis Mosambici celebrata illustri pompa: eius
cadaver, inter Fratres quos vocant Misericordiae,
Clericos templi maximi, Monachosque Dominica-
nos contentione sedanda, placuit Duci Gubernat-
rique Cosale collocari in Sacello Dreipare, cui os-
gnomentum ab arce, eximia vir caritate, magnus
par, inter Nostros insolita, potestati, quam gere-
bat. mortem eius secuta est duorum sociorum, &
quibus alter Sacerdos: tam grauis iactura solatium
aliquod, quinque naues e Lusitania nostris omnibus
saluis (etsi in secunda navigatione afflictati morbo)
Goam appulsa. Aprili mense Reguli Iaponij cum
Patre Visitatore socijsque sedecim soluerunt Goa I-
ponem petentes. Iamque, ut multa concludam, in

X 2 hoc

hoc terrarum tractu, omiſſa Iaponia regione, nouem hominum millia ad Chriſtum conuerſa: ex his quinque millia acceperunt baptiſmum.

DOMVS PROFESSA GOANA.

LOCI OPPORTUNITATE (eſt enim in umbilico urbis) magna conuenarum frequentia. Quadrageſima nouem hominum millia confeſſione crimina eluerunt: & totius quidam vix, quinquaginta, compoſitæ inimicitia: ira pacata: vindicta nobiliū odia repreſſa: factioſi reconciliati: remiſſæ verberum iniuriæ vulnerumque: obuiam itum in præſens atroci ſinitatis periculo, in poſterum exemplo: mulieres duæ viris, viri quattuor vxoribus venenum parauerant, Deo volente, hi perinde, quam illæ, ab inique conatu depulſi: Curatum opera Noſtrorum, vt condonaretur multis æs alienum, quod non erant ſoluendo, ipſique ſoluerentur. e triremibus pariter liberari nonnulli tenues, atque egentes: nec Chriſtiani ſolum, ſed etiam Ethnici; quæ cauſa non paucorum conuerſionis; adulter viro interfecto vxorem abduxerat cum grandi pecunia, Mauritaniā, cogitans: hinc magna in eos inqueſtitiō, trecenti aurei, haud multo ſecus, indicij nomine, promittebantur, vel alterum retrahenti: ſuaſu Noſtrorum effectam, vt rediret furtum, & mulier ſecura periculi in tuto reponeretur. dacenti item aurei redditi: adiuncti pauperes elemoſyna: puella pa-

reni-

rentibus orba honesto matrimonio collocata. In hac ciuitate, atque insula (commune utrique Goæ nomen) sacra aqua lustrati homines amplius mille, coram Eduardo Menesio Prorege, & Episcopo Sinensi (qui Goæ erat per illos dies) insigni carimonia. spectata super ceteros pueri constantia, quem parentes Ethnici ad Idalcanum regem persæpe adduxerant, specie exploranda voluntatis, blanditijs minisque deducendum a proposito: is enim eorum pertinacia perductus ad iudicem Ecclesiasticum, ita prudenter redidit rationem vocationis suæ, ut virtute superaret ætatem: eam ob causas baptizato Constantis nomen impositum. Ad hæc, illustris femina nurus Meala viri principis, qui olim Concanum regnum affectabat. Sequuntur in hoc genere alia. Christianus senex a Corana insula Ethnicum filium, quem ægrotum habebat quodam in oppido, cupiebat Christo adiungere: igitur, quæsitæ rebus lenandæ inualetudini, ad eum adit, rogat num velit fieri Christianus: annuit ægrotus. tum senex genuflexus, beatam Virginem veneratur Rosario suppliciter percurso: dein applicat fomenta: & fuere salutaria: recepta valetudine iuuenis cum familia vniuersa Christianam fidem suscepit. Anus Christiana paupercula in Mauritaniam missa a quibusdam, ut res emptas pretio afferret, aliena consumpta pecunia, illic habitare decreuerat: huc cum isset Christianus quidam, admirabili exemplo caritatis, pollicetur mulieri æ alienum omne dissoluturum, & quoad suppeteret viæ, præbiturum victui necessaria, dum ad suos re-

Reverteretur: virumque factum: ab eo peracta ad
 Quæsitores, adiutaque est, & nunc domi habetur
 honorifice, parentis loco. Hac inter inimicus homo
 ferit zizania, sed agricola non dormit: Edwardus
 Menesius Prorex de re Christiana optime meritis
 certam pecuniam coemenda domui, iuxta eadem no-
 stram, ad usum Catechumenorum erogavit. Ad eam-
 dem cum perlatum esset, Columbum (est arcis no-
 men) obsideri ab hostibus: classem submisit solven-
 do obsidio, eique præfecit Emmanaelem Josam a Co-
 rino, duosque e nostris Sacerdotes impetravit sub-
 sidio animarum. haud dubie fuerunt parua res dà-
 ctu: sed, quid per illos effectum, cui hæc non sunt
 incognita, ad intelligendum satis effitax. expeditio-
 nis hic exitus fuit: in itinere fugati hostes: arx eo-
 rum non procul flumine capta: oppida duo, & tri-
 ginta nauigia cum rebus omnibus incensa: excepta
 tormenta bellica: prædà abacta: exusta vrbs, &
 demonis fanum, per quod ante videbatur stare, non
 sine præstigijs: ubi Lusitana classis portum inuehe-
 batur, ebullientes aqua, veluti subiecto igne, aditum
 prohibebant. nunc tandem post ingentem suorum
 stragem capti cines viderunt flammis æquata vella,
 & superstitionem extinctam. Atque hæc in itinere.
 Ut ventum est ad Columbum, prospera a Nostreis pa-
 gnata pugna, casi hostes mille, in quibus decem centa-
 riones, & tres elephanti. reliqui impares prælio ca-
 pessere fugam. Consecutus Lusitanus fugientes, in
 transitu pontis obtruncat: nullo fere damno: quat-
 tuor tantum vulnerati. igitur disiectis opibus mun-
 tion-

tionibusque, quibus arx erat obsepta, liberati oppidanis Deo gratias egerunt.

COLLEGIVM SANCTI PAULI.

MORTVI QVATTVOR, defletique: precipue Pater Arias Sosa, & Pater Ioannes Rodericus, olim Bustamantes, & comes Patria Patriarcha, virtutibus acquirendis Christo animis virtutis indefesse. Animarum vero lucrum, etsi proprium Damus Professe, a Collegio non negligitur. excurritur per insulam, statis mensibus, cum aliquo questu. eo die, qui conuerso Paulo sacer est, baptizati homines, conspicio apparatu, amplius quingenti: ex ijs multistarior natalibus, & Brachmanes etiam nonnulli. Neophytis pauperibus donata vestis a Proroga, & optimaribus: & quod mirabile magis, ab Ethnicis ipsis: eoque rerum, personarumque honore celebratus baptismus, ut omnibus prelesitia, religione etiam motis, lacrimae excuterentur. sollempnis pompa in die Parasceues, numquam alias illustrior: quingenti se atrociter diuerberarunt. Longumque illud spectaculum plerosque Ethnicos effusus sanguinis plurimi admiratione defixit. Pater filia pudicitiam, cogente inopia, viro nobili venditor constituerat, iamque conuenerat de pretio: at vnus e Nasiris sacerdos iniquum pactum in tempore rescidit, & puellam maritum dedit non inferiori nobilitate obtulit ei gratia a parentibus acta. Procedit etiam res scholastica die festo vndecim millium virginum.

quo iubilum indictum, & amplius duo millia communicarunt, pomeridianis horis Theologicae positiones, in magna illustrium eruditorumque corona, defenso. Pater Provincialis quo tempore inuisit Collegium, ingenti studio scholarum exceptus est. eminuit ingenium puerili elementarij, doctrinam omnem Christianam sine ullo errore, nusquam interrupto ordine, recitantis. Ceterum discipulorum magna religio. varia cœnobita expetunt multi: nec desunt qui nostram Societatem: condiscipulorum paupertatem subueniunt, ne opum penuria, discendicupiditas retardetur.

DOMVS PROBATIONIS ET

Collegium Racchofanum.

MAGNUM TYRONVM experimentum, exemplumque caritatis in trecentis agris, qui ad hunc portum appulerant, primum per manus in nosocomium exportandis, tum in refectendis corporibus, sordibusque eluendis, donec penitus confirmarentur. Petrus Castrinus de quo proxime scriptum, auxit beneficium, cum quadringentis aureis circitor relictis muro extollendo, Nostrique salutatis (magnum utrumque signum beneuolentiae) in Lusitaniam reuertit. Ceterum circa pagos Tyrocinij vestigales, versatur Sacerdos cum laico, in loco Quinque sociorum speciosa cade memorando: vbi & conditum Sacellum, & Domina Nostre Martyrum indictum nomen: apparet fructus commemoratio-
nis

nir in conuersione multorum.

DE RACCHOLANO Collegio fere omnes narratio erit eorum, qui Fidem nuper complexi. igitur, super multos Brachmanes, trium vicorum incola communi consensu, sese Christo dedere: ex ijs baptizati mille sexcenti: Goam trecenti eandem ob causam missi. Duo millia Catechesi instituntur, integroti diuersis in locis duo, Sacerdotem accersentes, petiere baptismum: quo accepto vnus, eodem die, alter post biduum decessit. Alteri in specie melius factum: cui cum baptismo redijt corporis valetudo. Christianus quidam cupidus ad Christum adducens de vxoris que inter Mauros vivebat, vbi illa erat, iter intendit: Cogitur ab affinibus esse cum ea: sed illam tandem anno duodecimo, quattuorque liberos attulit Christianis preceptis imbuendos. Hand procul vno templo vicus erat sic secundus superstitianum, ut si quis Christianam capefferet fidem, a vicanis interficeretur: ea de causa vastum erat oppidum, desercumque, & per annos quadraginta, vagam vitam oppidani palantes persequabantur: confusi limites, terminique agrorum: aperuit tandem fere omnium oculos Deus, & in cōcordiam rediere omnes venientes ad Christianam fidem. missusque Sacerdos eorum rogatu, fuit animarum reconciliator, & arbitri finium regundorum. conficiebatur porro vinum in hoc vico, pernicies incolarum, & pendebatur vestigal vinarium Regiam desiere illud conficere, manente licet vestigali, malunt, vt pote Christiani, consulere moribus, quam pecunie: pradia iniuste possessa reddi-

reddiderunt dominis admirantibus: templumque exornatur eorum opera atque impensa. extructa etiam alibi aedes Deiparae Catechumenorum, ab illis ipsis quibus extruebatur: e loco distante lapides humeris longo agmine conuectabantur, interim Christianam doctrinam concinentibus: igitur & celebrari caput cum magna gratulatione. confluxere eo die Dux Salofotanus, Reguli Iaponij, Patresque, Visitator, & Provincialis, alijque nobiles quamplurimi. Iustrali aqua loci tercentum septemdecim: singulis diebus Sabbati inuisitur incredibili frequentia, parique significatione pietatis. & opinio est cunctorum, causa semina inimicitiarum, posito templo. Die quodam, cum perageretur Sacrum, ex vno pago conuenere nobiles viri omnes, eoque peracto, prouoluti ad aram genibus ut inter Catechumenos aggregarentur, orabant, certantes gaudio cum accipientibus. Ethnicus diuocatus exisset a vinculis, ex voto, palmetum centum arboribus frequens Deipara ad templi usum attribuit. Alter Ethnicus mercator e domo ad proxima, celebritatem prospectabat: semel post meridiem, oppressus somno vidit se genibus supplicem ad altare perrepere, & a Sacerdote Dei Matri commendari: Somnium acceptum pro consilio: ipse cum vxore & liberis quinque auxit numerum Catechumenorum. Atargani (est vici nomen) labor constitit. explicatum eorum lingua symbolum, concionesque habita: nec minor fructus in pueris, qui litteras docentur. exhibita singulis diebus festis triceni mittuntur ad conterminos pagos, communicanda Christiana doctrina: pra-

Præmiaque persoluta doctioribus . ne parentum quidem parua religio . importuna imbrium vi collapsam erat templum: Brachmanes etiam ipsi, suis e damibus, trabes, lignaque humeris apportabant, ei reficiendo . itaque properatum opus , ut absolueretur quatrigeno: corrogari dein coëpta pecunia , ut firmitus alterum e lapide statueretur . Fortuito igne magna pars vici erat exusta, ea ut restitueretur, opulenti viri, collaborantes pauperes eleemosyna inuenerunt. Sequitur vnum, atque alterum visum, quæ speciem habuere miraculi . Christianus quidam oculorum tabe notus , per quietem videbat se in aula perampla , ubi iugis aquæ fons: audiebat vnum e Nostreis , ut lavaret admonentem: mirum dictu , ut lauisse visus, cæco dies reluxit: eadem nocte, vxor eius credidit se moneri a Sacerdote, ut si velit virum sanum, votum suscipiat ieiunij septem Quadragesimarum: & suscepit illa certa exequendi . Christianus alter, antea varijs superstitionibus mirifice deditus, filio ægroto ut redderetur salus , an consuetudine , an nimia cupidine, munus diabolo parat: offertur dormienti imago vnus e Nostreis consilium dissuadentis , suadentis ægroti confessionem: excitatus paret somnio , paulo post festinus conualescit.

COLLEGIVM BAZAINVM, ET
Cocinenſe cum Sede Vaipicorana.

PAR NOSTRORVM labor in eadem materia, par fructus: complectar multa, obuia similitudi-

litudine, radij metru. Adiuncti ad Christianorum
cœtum, super hominum nouem millia, amplius qua-
dringenti. Baptismi pulcherrimi celebrati sex, sa-
crificali ornatu, effuso studio nobilium, lætaque ple-
be (qui mos est gentis) pulsu pedum modulante
sonum vocis: cum interea baptizandorum agmi-
na in Serica veste, per vias incederent festo cultu
instructas: omnia prorsus tum apparatu magnifico:
tum etiam Ethnicis inuidentibus non sunt hæc parua,
etsi paucis dicantur: sed his locis communia, & vr-
gent propria. Pagus est in Salsetano tractu, Maro-
lum incolæ appellant, penes quem regimen in alias
quingenta septem: Christo nomen dedit in perui-
gilio Virginis assumptæ, fecitque exemplum pagis
tredecim eiusdem Fidei capeffenda. Inter hos ali-
qui præcipiti senectute, & mulier quidem, cum de-
cimum supra centesimum, vir cum duodeuigesimum
annum perageret: nec defuere, qui in lectulo decum-
bentes, statim a baptismo quem enixe petierant, ex-
pirarunt. Ceterum tantus Neophytorum ardor ani-
mi, vt Maroli maturam segetem demetere prius no-
luerint, quam benedixisset Sacerdos manipulis, quos
in speciem attulerant: & bouem præterea ad eum
adduxerint, quam prius stulta superstitione vene-
rabantur.

COCINVM EST vcluti emporium huius
regionis: ex eo, præ confluentium multitudine, quo-
rum confessiones audiuntur, rixæ tolluntur, pactio-
nes iniusta retractantur, furta compensantur, ma-
ius lucrum animarum: tria mancipia liberata nexu
serui-

feruitutis : totidem e ceno impudiciæ extracta: exæ-
 discatio templi liberalitate viri nobilis non minimis
 sumptibus magnos progressus habet: sunt & aliqua
 ad eius vsum collata, vt lampas argentea magni pre-
 tij . In Christianam religionem per baptismi ianuam
 ducenti tredecim ingressi.

V A I P I C O T A E porro , vt etiam Cocini,
 res enim similes coniungam , mulieres aliquot , &
 earum vna a Fide abhorrens, multis diebus cruciata
 dolore partus, vel recitato super eas Euangelio, vel
 superducto oleo aquaue, quibus Nostri benedixissent
 (hæc enim, pro vrentium fide, multorum remedia
 morborum) citra damnum, viuos fetus enixæ. ex quo
 augetur Fidei veneratio, & fidelium numerus. Da-
 monia quoque ex obsessis corporibus eiecta . In Pa-
 ruano regno finitimo, iuuenes duo e Seminario quod
 procurant Nostri, duos energumenos sanarunt, ita
 frementibus magistris superstitionum, quibus nihil
 processerat: memorando vterque exemplo: sed al-
 terius magis fama vulgavit. Missus hic erat ad Rē-
 gem, officij causa . Regis filiam vexabat diabolus,
 nec vlla spes remedij, omnibus frustra tentatis. venit
 in mentem Regi, Reginaque, experiri ecquid posset
 religio, quam Patres nostri docerent: cum præsertim
 haberent domi, eorum alumnum: nocte adulta Re-
 gina cum comitibus it ad cubiculum adolescentis,
 excitat dormientem, orat malum demonem e filia
 expellat: is attonitus Reginae conspectu, precum effi-
 cacia, nec dū penitus sopore discusso: Euciam inquit,
 vix compos mentis, instinctu diuino: & pænitus
 mox

mox dicti : sed erat irremediabile . It adpuellam cum
 parentibus, amoueri iubet superstitiosa medicamen-
 ta (Canianes appellant) procumbit in genua, septem
 psalmos recitare incipit , dictos Pœnitentiæ : cum
 peruenisset ad quartum, cuius initium, Misere, con-
 tremiscens demon tollit vocem cum gemitu horribi-
 lem : & apparebat metus. at Rex ad adstantes, Videt
 malis rem sibi esse cum valente aduersario : & ad
 diabolum : Non hic vides Cassanaires (bisunt, ut al-
 lias est scriptum , sacrificuli idolorum) iam iamque
 dabis pœnas audacissime . Noster pergit : cum ab-
 soluisset preces, iacuit illa aliquândiu exanimis, dein,
 excusso demonio, surrexit gratantibus parentibus,
 gratesque agentibus Christo : ad quem spes est, ut
 toto cum regno, propediem conuertantur .

COVLANA DOMVS ET RELI- quæ Sedes .

E V A N G E L I O credidere centum viginti,
 super templa olim extructa, nouum est addi-
 tum in regno, cui nomen Grundes ubi Christiani
 aliquot : & plures breui futuros mite incolarum in-
 genium pollicetur . Centum iam Fidei præceptis im-
 buuntur . Nec minus in Lusitanis est elaboratum .
 placati, elutique peccatorum sordibus mulii : concu-
 bina uni extructa, & in matrimonio honeste locata .

I N O R A T R A V A N C O R I S . Christiano-
 rum decem millia , per curias octodecim tributa-
 torum omnium cura Societati commissa .

I N

IN LITTORE PISCARIO Sedes fuit,
 et superiore anno memorauimus : locorum nomina,
 Tutucarinum, Punitale, Manapaz, Bembar, Tro-
 pandur, Manar : baptismo expiati hoc anno mille du-
 centi septuaginta duo : eorum plerique e Manar in-
 sula : ubi inchoatum templum vsu Neophytorum .
 In hoc tractu, ex prescripto Patris Provincialis,
 institutum Seminarium, ubi triginta alantur iuue-
 nes, suo tempore sacris initiandi. sexaginta puella,
 quarum pudicitia propter paupertatem periculaba-
 tur, nuptiis tradita. In magna annona caritate perfun-
 gunt diuitibus, ut pauperes elemosyna subleuarent.

DE NIQVE hac habemus de ijs qui Malaca
 versantur. Rex Deior negligens fœderis facti cum
 Lusitanis sese cum Maurorum Rege Achene coniun-
 xerat : eorum aduentus Malacam timebatur, prope
 famelaborantem. Igitur Episcopus, oblata occasio-
 ne Pauli Lima viri bellicæ egregij, qui cum classe erat
 in portu, ea rei voluit : illum exorauit, ut auertendi
 periculi vrbs hostilis expugnationem tentaret : du-
 ctis de nostris Sacerdotes duo militibus audiendis : pri-
 die quam incurret oppugnatio, confessi omnes, sa-
 croque epulo refecti in insula, vnde ab hoste conspi-
 cebantur : quaesit Rex, quid agerent Lusitani : ubi
 audiuit comparare se ad mortem strenue oppeten-
 dam, contremuit. Die sacro Virgini in calum ascen-
 denti vrbs oppugnari cœpta a Lusitanis quadringen-
 tis viginti : in ea erant hominum decem millia, tor-
 menta bellica non parua magnitudinis, suis in locis
 disposita, nongenta : & paucis post horis, diuino pro-
 tegente

regente numine, capta: maxima hostium strage, multi-
ta eorum. nauigia incensa : desiderati e Lusitanis
- quinquaginta : reliqui Malacam, magna gratulatio-
- ne, letitiaque civium effusorum obuiam, victores re-
-vertere.

EXCIDERUNT, Patres Optimi, Fratres-
que mihi carissimi, ha quoque littera annue, sicut
incondita & rudes, ita fideles & rectae: neque enim
prout qua reddidi, & qua accepi non filii; ut si
laudari non debeat, scilicet, culpari non metuat ani-
mus scribentis. Et fuit, ut praedixi, in arcto labor,
sed praecipuum munus nostrorum annalium reor non
servire auribus, sed consulere, vel locorum distantia,
vel memoria sequentis aui, quamquam & simplex
Veritas per se oblectat, nec nihil sperarem fortasse,
si magnum votum admitteret angusta conscientia,
Quod si non quero adminicula purgationis, sciatum
velim, non esse fastidium, sed securitatis de vestra be-
nivolentia praesumptae, Valete. E Collegio Romano
Decimo Kalendae Decembres MD IX.

Omnium in Christo servus

Franciscus Bencius.

BIBLIOTHECA